

ספר הכללים

הקדמה

[א]

קד כד, וכן (ישעיה מ כו) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה.

אמנם העיקר בזה הוא ע"פ מ"ש בתחילת משלי (בהו' פסוקים הראשונים שהם כמו הקדמה להספר כמ"ש הגר"א בספד"צ רפ"א), ואמר שם כי כל ספר משלי הנה הוא לדעת חכמה ומוטר וגו', להבין דברי חכמים וחידותם, ומזה הוא ג"כ הכתוב שלפנינו, כי עומק כוונתו הוא להתבונן על יסוד הבריאה וכן על תכלית הבריאה, לדעת ולהבין כי עפ"ז הנה יסובב תמיד ג"כ כל דרכיו ית"ש אשר גם בהנהגה תמיד, והוא מ"ש ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. ונודע הוא שהחכמה הוא ראשון וקודם במעלה להתבונה, כי התבונה היא להבין דבר מתוך דבר (כמ"ש בסנהדרין צג ע"ב וכן הוא במדרש רות פ"ד סי' ג) ומייחס החכמה על מציאות הארץ שהוא עולם התחתון, והתבונה על מציאות השמים שהוא עולם העליון. וכן בהארץ אמר יסד שהוא היסוד, וגם יסד הוא לשון עבר, ועל השמים אמר כונן, שהוא לשון פעולה וגם הוא לשון הוה.

והענין בזה הוא ע"פ מ"ש קדוש ה' הרמ"ק ז"ל בספר הפרד"ם שער הצחצחות פ"ג, ואמר שם זה לשונו: והענין כי לא מחשבותיו מחשבותינו ולא דרכיו דרכינו, כי כאשר ידמה

כתיב (משלי ג יט) יהוה בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. והנה לכאורה מה חידוש השמיענו הכתוב בזה, הלא ידוע הוא לכל שהבריאה כולה היא בחכמה נפלאה. אמנם הנה הוא ע"פ מ"ש אליהו ז"ל ט (יט ע"א) אנת חכים ולא בחכמה ידיעא אנת הוא מבין ולא בבינה ידיעא¹. וא"כ הרי לכאורה אין להתבונן בחכמת פעולותיו כלל, כי מרומם הוא מלהשיג בחכמתו ותבונתו מאומה, ועל זה בא הכתוב ללמדנו, כי הגם שהאמת הוא שבכל מה שנוגע להבחין בעצמותו עצמו ית"ש הנה משולל ההתבוננות בבחי' חכמתו ותבונתו מאומה כי הכל אחד בו, ר"ל שהוא עם כל תואריו חד הוא (כנודע מדברי הרמב"ם ז"ל במורה ח"א פרקים נא נב נג), אך מה שנוגע לפעולותיו עצמן שהיא בכל סדרי בראשית כולם, הנה יסד אותם בחכמה ידיעא ובבינה ידיעא, ומותר ומצוה להתבונן בהם כדי להללו ולשבחו ולספר הודו. וע"ז אמר ה' בחכמה יסד ארץ וגו', ר"ל שבריאת שמים וארץ יסד אותם בחכמה ובינה כזו שאפשר להאדם להתבונן בהם ולדבר בנפלאותיו ית"ש, וע"ד שאמר דוד המלך ע"ה מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית (תהלים

מאיר הלשם

חכם ולא בחכמה הידועה, אתה הוא מבין ולא מהבינה הידועה.

1. ז"ל התיקו"ז המצוי בידינו: אנת חכים ולא בחכמה ידיעא אנת הוא מבין ולא מבינה ידיעא. תרגום: אתה הוא

יסובכו ג"כ כל דרכיו ופעולותיו ית"ש תמיד, אשר מעת גילוי בהיסוד עד עת גילוי בהתכלית, הנה יסובכו כל דרכיו ופעולותיו תמיד רק על הכוונה הזו, לסבב את המציאות שתהיה ראויה לבוא לתכליתה, באותו הגילוי דהיסוד שבה שבתחילה. ונמצא שכל פעולותיו ית"ש אשר בהווה תמיד, שהוא כל הנהגתו ית"ש לעולם, אשר בכלל ופרט דהמציאות תמיד, הנה הוא מהיסוד שבה שבתחילה ומכוונת ע"פ התכלית שבה, אשר לבסוף אשר שניהם הם רק עצמותו ית"ש כנו'.

וזהו שאמר, ה' בחכמה יסד ארץ, ור"ל כי הארץ שהוא עולם התחתון, היא נתייסדה על החכמה, ור"ל על החכמה קדומה, מ"ס, ומשם הוא כל תהלוכות ההנהגה אשר עתה, בסוד (מנחות כט ע"ב) כך עלה במחשבה לפני².

וכן הם מכונים שניהם (ר"ל החכמה והארץ) בתואר אחד, כי על החכמה נאמר (איוב כח יב) והחכמה מאין תמצא, ששרשה הוא נעלם (ע' אדר"ז רצ ע"א³) וכנודע. וכן בהארץ, הנה נאמר (איוב כו ז) תולה ארץ על בלימה, שהוא בלי מהות מושג⁴, כי יסודה הוא נעלם והוא בהחכמה מ"ס. וכן כל התהוות דעולם התחתון שהוא מהמלכות דאצילות, הנה היא נקרא ג"כ חכמה, שהוא חכמה תתאה, חכמה זעירא, כמ"ש בזוה"ק (בראשית לא רע"ב⁵ ובאדר"ז רצו ע"א⁶). והווה הארץ אחד עם

האדם בשכלו להוות איזה מציאות שיהיה, הנה מחשבתו לא תפעול, ואף אם ידמה ויצייר בשכלו צורת המציאות אשר ברצונו להוות, עם כל זאת יהיה כלא היה עד יפעל ויצא לפועל. ונמצא הפועל שלם מן הכח, כי הכח חסר המציאות ואין לו מציאות ושלמות כלל. והפועל הוא העיקר והמציאות, וזולתו אין דבר. ואין כן פעולתו והיותו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, כי כאשר עלה ברצונו להוות ולהאציל אצילות הטהור והקדוש, הנה אז נאצל ונצטייר כולו בעצמותו בלי שינוי בו ח"ו, אלא מציאות מתייחד עמו, עד שאין בין המאציל והמציאות ההוא הבדל כלל אלא הכל אחד ועצם אחד, עכ"ל ע"ש.

והנה אותו השורש נעלם דהמציאות אשר נעשה בהמאציל ית"ש, הנה הוא יסודו, כי עליו הוא עומד ועליו הוא נשוא לעולם. וכן אותו השורש נעלם הנה הוא תכליתו ג"כ, כי תכלית האחרון של כל המציאות הוא רצונו ית"ש אשר נתגלה לזה בתחילה בעצמותו כנו', והוא עצמו תכלית הכל שכולם ישובו אליו, וכמושהעמיק בזה ג"כ הרמב"ם ז"ל במורה (ח"ג פ' י"ג וכן בח"א פ' ס"ט), כי הוא עצמו ית"ש לבד הוא תכלית כל המציאות וגילוי ית"ש אשר נתגלה בתחילה בעצמותו להוות יסוד כל המציאות, הוא עצמו יתגלה לבסוף לתכלית כל המציאות. והנה ע"ז

א נ"ד

מאיר הלשם

מהותה. אבל חכמה עילאה לא ידיע כמ"ש (איוב כח יב) והחכמה מאין תמצא לא ידע אנוש ערכה כו', ואין ידוע רק מציאותה ולא מהותה כידוע, ולכן לא נק' יש, וזהו (איוב כו ז) תולה ארץ על בלימה, כמ"ש (משלי ג יט) ה' בחכמה יסד ארץ.

5. ז"ל: כמה דחכמה עלאה איהי ראשית חכמה תתאה ראשית נמי [הוא] ועל דא לית לאפרשא ב' מן ראשית. תרגום: כמו שחכמה עליונה היא ראשית, גם כן חכמה תחתונה גם היא ראשית, ולכן אין להפריד ב' מן ראשית.

6. ז"ל: כתיב אמור לחכמה אחותי את (משלי ז) אית חכמה ואית חכמה והאי נוקבא אתקרי חכמה זעירא לגבי אחרא וע"ד כתיב אחות לנו קטנה ושדים אין לה וגו' (שיר ח) דהא דא בגלותא אתמשך.

תרגום: היופי של הנקבה כולה הוא מהיופי של הזכר.

2. ע"י לקמן יב ע"א.

3. ז"ל: באגדתא דבי רב ייבא סבא כללא דכלא זעיר אנפין אקרי אתה עתיקא קדישא דאתכסייא אקרי הוא ושפיר והשתא קרינן באתר דא דשירותא אשתכח אתה אע"ג דאתכסייא מגינה הוי שירותא ואקרי אב והוא אב לאבהן והאי אב נפיק מעתיקא קדישא דכתיב (איוב כח) והחכמה מאין תמצא ובג"כ לא אשתמודע.

תרגום: בספר האגדה של רב ייבא סבא: כלל הכל, ז"א נקרא "אתה", עתיקא קדישא שהוא מכוסה, נקרא "הוא", ויפה. ועתה אנו קוראים במקום הזה שהתחלה הוא "אתה". אף על פי שמכוסה ממנו, הוא ההתחלה ונקרא אב, והוא האב של האבות. וזה האב יוצא מע"ק שנאמר "והחכמה מאין תמצא", לכן אינו נודע.

4. ע"י בהגרי"א על ספר יצירה ו ע"א: אמר "בלי מה" שחכמה נק' "בלי מה", שחכמה תתאה מלכות נק' מה שידוע

החכמה, כי גילויה הוא מחכמה תתאה ויסודה הנעלם הוא בחכמתא סתימאה, ושם היא שבה ללכת בגמר צירופה וליבונה⁷.

והוא מ"ש ה' בחכמה יסד ארץ, שהוא בחכמתא סתימאה, מ"ס, הנקרא א"ס כמ"ש בתיוונים (קמא ע"ב), ושם הוא סוד יסוד כל הארץ עם כל תולדותיה, שהוא עצמו תכליתן ג"כ כנז'.

והרי בא הכתוב ללמד חכמה ומוסר, שיתבונן האדם על רום יסודו ותכליתו, ולידע את חובתו בעולמו, שהוא להיות דבוק ברצונו ית"ש תמיד.

וכן על כוונה זו הוא ג"כ מה שאמר אח"כ, כונן שמים בתבונה, ואמר בתבונה שהוא להבין דבר מתוך דבר. והענין הוא, כי הנה נודע שפעולות הארץ, כל מה שנעשה בכל חלקי הדצח"מ שבה, הוא הכל משפעת ממערכות השמים, וכמ"ש (איוב לח לג) הידעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ, ואמרו ב"ר (פ"י סי' ו') אין לך כל עשב ועשב שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל. ואמרו שם, כימה מעדנת את הפירות, וכסיל מושך בין קשר לקשר, ועיש הוא ממזר את הפירות, וע' זוה"ק (שמות טו סע"ב⁸ ופ' תרומה קעא ע"ב⁹ ופ' קדושים פו סע"א¹⁰). והנה

מאיר הלשם

וחד כדקא חזי ליה ולית לך עשבא זעירא בכל עלמא דלא שלטא עליה כוכבא ומזלא ברקיעא ועל ההוא כוכבא ממנא חד דקא משמש קמיה דקודשא בריך הוא כל חד וחד כדקא חזי ליה.

כל כוכביא דברקיעין כלהו משמשו על האי עלמא וכלהו פקידן לשמשא כל מלה ומלה לאינן דבהאי עלמא ולא צמחין ולא מגדלין עשבין ואילנין ודשאין ועשבי ברא בר בחיזו דכוכביא דקא קיימי עלייהו ואתחזון עלייהו אנפין באנפין כל חד וחד כמה דאתחזי ליה.

תרגום: בא וראה כתוב המוציא במספר צבאם וגו' את כל החילות והמחנות והכוכבים הוציא הקדוש ברוך הוא בשם כל אחד ואחד ולא גרע אפילו אחד בכל הכוכבים והמזלות של כל הרקיעים נתמנו שרים ופקידים לשמש את העולם כל אחד ואחד כראוי לו ואין לך עשב קטן בכל העולם שלא שולט עליו מזל וכוכב ברקיע ועל אותו כוכב ממנה אחד שמשמש לפני הקדוש ברוך הוא כל אחד ואחד כראוי לו.

כל הכוכבים שברקיעים כולם משמשים על העולם הזה וכולם מפקדים לשמש כל דבר ודבר לאותם שבעולם הזה ולא צומחים ולא מגדלים עשבים ואילנות ודשאים ועשבי השדה רק למראה הכוכבים שעומדים עליהם ונראים עליהם פנים בפנים כל אחד ואחד כמו שראוי לו.

10. ז"ל: ת"ח כד ברא קב"ה עלמא אתקין כל מלה ומלה כל חד וחד בסטרוי ומני עלייהו חילין עלאין ולית לך אפי' עשבא זעירא בארעא דלית ליה חילא עלאה לעילא וכל מה דעברין בכל חד וחד (תרי נוסחי) וכל מה דכל חד וחד עביד כלא הוא בתקיפו דההוא חילא עלאה דממנא עליה לעילא וכלהו נימוסין גזירין מדינא על דינא נטלין ועל דינא קיימין לית מאן דנפיק מן קיומיה לבר וכלהו ממנן מן יומא דאתברי

ביארנו את הדברים והם נודעים בין החברים. מהנקה זו, מתאחדים כל אלו של מטה, ממנה יונקים, ואליה הם חוזרים. והיא נקראת אס לכולם. כמו שהאחרת היא אם לגוף, וכל הגוף יונק ממנו (לגינה וכל גינה ממנה), היא אס לכל האחרים של מטה.

7. ע"י לקמן הערה 250.

8. ז"ל: כל עשבין דארעא דאתמני עליהון וברבין תקיפין בשמיא כל חד וחד רזא בלחודוי כגונא דלעילא ובגין כך כתיב (ויקרא יט יט) שדך לא תורע כלאים דכל חד וחד עאל בלחודוי ונפיק בלחודוי דהא הוא דכתיב (איוב לח לג) הידעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ וכתיב (ישעיה מ כו) לכלם בשם יקרא ומה (די) בכל מה דבעלמא רזא בלחודוי ולא בעא קודשא בריך הוא לגלאה לון ולערבבא לון וקראן בשמהון בני יעקב דאינון שבטין קדישין דאינון קיומא דעלמא על אחת כמה וכמה דהא הוא דכתיב ואלה שמות בני ישראל.

תרגום: כל עשבי הארץ שממונים עליהם גדולים תקיפים בשמים לכל אחד ואחד סוד לבדו כדוגמא שלמעלה ולכן כתוב שדך לא תורע כלאים שכל אחד ואחד נכנס לבדו ויוצא לבדו וזה שכתוב הידעת חוקות שמים אם תשים משטרו בארץ וכתוב לכולם בשם יקרא ומה שבכל מה שבעולם סוד בלבדו ולא רצה הקדוש ברוך הוא לגלות אותם ולערבב אותם וקראם בשמות בני יעקב שהם שבטים קדושים שהם קיום העולם על אחת כמה וכמה זהו שכתוב ואלה שמות בני ישראל.

9. ז"ל: תא חזי כתיב (ישעיה מ כו) המוציא במספר צבאם וגו' כלהו חיילין ומשריין וכוכביא קודשא בריך הוא אפיק לון בשמא כל חד וחד ולא גרע אפילו בכל כוכביא ומזלי דרקיעין כלהו אתמנון נגידין ופקידין לשמשא עלמא כל חד

הרמב"ם ז"ל במורה (ח"ג פ' י"ג) כי כל צבאות העליונים, הנה לבד מה שהם פועלים בעולם התחתון ונמשך בהם אור ושפע להאיר ולהשפיע למטה, הנה יש לכל א' ג"כ תכלית מיוחדת למציאותו, אשר הוא ג"כ עיקר בו, וכן הוא מוכח באמת ג"כ מדברינו לעיל, אשר אמרנו בסוד היסוד, דכל המציאות אשר ברצונו שהוא בעצמותו ית"ש כנ"ל, והרי כל מה שהוא ברצונו, הוא הכל יסוד ועיקר, כי שם הוא האחדות עצום ברצון אחד על כולם שוה. וכן בתכלית אחד לכולם שוה, כי הרי אמרנו, שהוא עצמו ית"ש, הנה הוא יסוד הכל ותכלית הכל, והרי הם כולם שוה הן בהיסוד והן בהתכלית.

ומה שנודע מכל חלוקי מדרגות שבכל המציאות כולו, שהם בחלוקי מדרגות לאין חקר, הנה הוא הכל מסיבת הצמצום, ומאחר הצמצום ולמטה, והוא משמש עד סוף התיקון האחרון, ובזה הנה יש מקום ג"כ לדברי הרמ"ג ז"ל בענין התכלית, עי' בפנים הספר כלל ט"ו ענף י"א בארוכה. אך הרמב"ם ז"ל מדבר בתכלית האחרון של הכל, שהוא כאשר יגיעו כולם לעצמותו ית"ש כמבואר בדבריו, ואז יתבטלו כל הצמצומים, וכמו שהיה קודם הצמצום, ובזה הוא משה אמת ותורתו אמת, כל מה שאמר בענין התכלית, ואין השגה בזה לשום בריה זולתו ית"ש מאומה.

אמנם גם אם נאמר שבענין התכלית מכוונים העליונים עם התחתונים בתכלית אחד לכולם, ר"ל שכוונת התכלית הוא לזה כמו לזה, עכ"ז הנה הוא ניחא היטב מ"ש כונן שמים

נתייסדו מערכת השמים בכל תכונתם לפי צורך הפעולות הנמשך מהם להארץ בכל חלקי הדצח"מ שבה, ולכן אמר על השמים שהם נתכוננו בתבונה, כי כל פעולתם הוא לעולם רק ע"פ הצורך להארץ, והוא רק בבחי' תבונה, שהוא להבין דבר מתוך דבר, כי כן הוא הנהגת דכל פעולות השמים תמיד, בהשפע שמשפיעים על הארץ, שהם מסתכלים עליה, אם להגדיל שפעה או להמעט, הכל רק ע"פ הראוי לה לקבל. ולכן אמר ג"כ כונן בלשון הוה, כי כן הוא סדר פעולתם תמיד, והוא הכל מהנהגתו ית"ש אשר בכלל ובפרט, שמתנהג בכל פעולותיו תמיד עם כל אחד ואחד במדה ובמשקל, כדי להביאו לתכלית האחרון, שהוא ע"פ יסודו אשר גילה רצונו ית"ש במחשבה תחילה.

והרי נתבאר עומק כוונת הכתוב, כי הנה הוא ללמד על עומק כוונתו ית"ש בעיקר כל המציאות, וכן בהנהגתו תמיד, שהוא ג"כ רק ע"פ הכוונה הזו, והוא ללמד להאדם חכמה ומוסר, שישתדל תמיד להיות מוכשר לבוא לאותו הכוונה, כי כ"ז הוא רצונו ית"ש בכל בריאות עולמו.

(ב)

אמנם מה שיש להרהר על דברינו, כי אנו עשינו את הארץ, שהוא עולם התחתון לעיקר היסוד והתכלית, וכל צבאות העליונים שהם כלל כל העולמות העליונים, חשבנו אותן כולם למשמים לעולם התחתון, שעל ידם הוא כל הפעולות אשר בהנהגה תמיד. ובאמת הנה יש בזה מחלוקת גדולה בין החכמים. כי דעת

א ע"ג

מאיר הלשם

וכל מה שכל אחד ואחד עושה, הכל הוא בחזק של אותו הכח העליון שממונה עליו מלמעלה. וכל הנהגות גזרות מן הדין, על דין הם נוסעים, ועל הדין הם עומדים. אין מי שיוצא ממקומו החוצה, וכל הממונים מיום שנברא העולם נתמנו שליטים על כל דבר ודבר, וכולם מתנהגים על הנהגה אחרת עליונה שנוטלים כל אחד ואחד, כמו שכתוב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערוותיה, כיון שנוטלים אותו חוק, כולם נקראים חוקות, ואותו החוק שנתן להם בא משמים, ואז נקראים חוקות שמים.

עלמא מתפקדן שלטונין על כל מלה ומלה וכלהו נטלין על נמוסא אחרא עלאה דנטלין כל חד וחד כמה דכתיב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערוותיה כיון דנטלין ההוא חק כללה אקרון חקות וההוא חק דאתיהיב להו מן שמיא קא אתי וכדין אתקרון חקות שמים.

תרגום: בא וראה כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, תיקן כל דבר ודבר כל אחד ואחד בצדו, ומנה עליהם כחות עליונים. ואין לך אפילו עשב קטן בארץ שאין לו כח עליון למעלה, וכל מה שעושים עם כל אחד ואחד (שתי נוסחאות),

בתבונה, על שפעולותם הוא רק לפי הראוי להארץ כנ"ל, שהרי יש להם יתרון על הארץ עכ"פ במה שהם משפיעים עליה תמיד וכנ"ל. אך מה שאמר על הארץ, יסד ארץ בחכמה, ומייחס על הארץ התואר והמעלה דכל היסוד והתכלית, וככל מה שאמרנו לעיל בעומק כוונתו, הלא לפי מה שאמרנו, הנה הוא יסוד אחד לכולם וכן תכלית אחד לכולם, והרי הם כולם עיקרים, הן בהיסוד והן בהתכלית, וא"כ מפני מה מייחס כל התואר והמעלה הוזה רק על הארץ, שהוא רק על כללות עולם התחתון לבד.

(ג)

אך הענין בזה הוא ע"פ מה שנקדים ונאמר, כי הנה נודע הוא, שכל מה שאנו מדברים ממנו ית"ש, הנה הוא הכל רק מהמלכות דא"ס ולמטה¹¹, כי למעלה מהמלכות דא"ס, הוא מכלל אמתתו הנעלמה, אשר שם משולל הוא מלהבחין ולהתבונן בו מאומה. והתחלה וראשית אשר הורשה לנו לדבר בו, הוא רק מהמלכות דא"ס. ונקרא בשם מלכות על שם המלכה ועצה, כי שם נעשה גילוי ורצונו על כל המציאות, והוא היסוד דכל המציאות שאמרנו, כי באותו הגילוי אור דמלכות דא"ס, הנה נעשה כל העולמות כולם, אויר קדמון וטהירו עלאה¹², שהוא העולם דקו וצמצום, אדם קדמון והעקודים, שכ"ז הוא מכלל עולמות דא"ס¹³, ואח"כ כל הנאצלים כולם עד סוף המלכות דהאצילות, ונעשה כ"ז מהמלכות דא"ס עצמה, ע"י ירידתה מגילוי לגילוי, ויצאה המלכות דאצילות בשמה הראשון, ובסוד (ישעיה מו י) מגיד מראשית אחרית. כי הנה היא מכוונת ג"כ על אותו הכוונה כמו המלכות דא"ס, כי כשם שכל גילוי דהמלכות דא"ס אשר עד סוף האצילות, הנה היה הכוונה בכלם, ר"ל בתכלית האחרון של כולם, להעלותם ליסודם הנעלם, יסודם הראשון,

שהוא המלכות דא"ס. והרי היה הכוונה להנהותם ולהאירם בזיו אור הנורא דהמלכות דא"ס.
כן נתייחד עד"ז המלכות דאצילות להיות יסוד נעלם לכל העולמות בי"ע, ולהנהיגם בהנהגה כזה שיהיו ראויים גם הם להעלותם אצלה ולייחדם בה ביחוד כל האצילות. והנה יתעלו אז כל העולמות כולם מרום חביון עוזו ית"ש עד סוף הכל, יתעלו אז ממטה למעלה להכלל זה בזה כל תחתון בעליון. ואין כוונתנו על עליית מקום, אלא על עליית מעלה. אמנם הנה יהיה עלייתם וכלילותם רק לאט לאט, ויהיה עלייתם ע"י שיאר כל עליון על התחתון, להאר באורו ולהכלל עמו, ויאר מתחילה כל עליון רק על התחתון השני לו, וכן מתחתון לתחתון, עד שיאר גם היותר תחתון בהאור דהיותר עליון ויוכלל עמו, ויאירו כולם עד"ז, עד שיוכללו כולם ג"כ באור המלכות דא"ס, שהוא היסוד הראשון והתכלית האחרון של כולם כנ"ל.

א נ"ד

ומה שנקרא המלכות דאצילות ג"כ בשם מלכות, הנה הוא בסוד מגיד מראשית אחרית, שנמשך בה השם הזה מהמלכות דא"ס, ע"י שנתייסדה היא למטה להיות יסוד נעלם להעולמות בי"ע, ולהתגלה בכבוד מלכותו עליהם, ע"ד המלכות דא"ס אשר למעלה, שהיא יסוד נעלם לכל הנאצלים, ולהתגלה בהם בהיחוד דאור א"ס תמיד. וכן נתייחד גם המלכות דאצילות, בכל מה שהיה עתיד להעשות בה, ג"כ בהיסוד נעלם דהמלכות דא"ס, ובסוד מגיד מראשית אחרית כנז', ולכן תעלה המלכות דאצילות עם כל צבאיה ג"כ בהתכלית האחרון להמלכות דא"ס, כי רק היא היסוד של כולם והתכלית של כולם.

(ד)

והנה בזה יתבאר ויומתק לנו להבין ג"כ דברי קדוש ה' בהשבח הנעלה, אשר נסדר בהתחלת וראשית התפילה. ואמר שם, אדון עולם

מאיר הלשם

11. ע"י לקמן יג ע"ג. 12. ע"י לקמן הערה 71. 13. ע"י לקמן הערה 75.

באור המלכות דא"ס לשום אחד מגילוייו ית"ש, ולכן כאשר יאר אורו עצמו בלי גבול בכל המציאות כולו, שישובו הכל אליו בתכלית האחרון, הנה אמר ע"ז היטיב ואחרי ככלות הכל לבדו ימלוך נורא.

(ה)

ונחזור להענין, כי הנה גילוי דא"ס ית"ש אשר יתגלה לכל המציאות בתכלית האחרון, הנה יהיה גילוי או ברום מעלה, יותר הרבה מגילוי אשר עתה גם בהעולמות דא"ס. כי כל גילוי אשר עתה, הרי נודע הוא, שהוא רק ע"י הקו דאור א"ס, שהוא עתה באמת ג"כ מצומצם הרבה, כי הרי הוא רק קו דק, וגם יש לו גבול למטה, כי מסתיים לבסוף ואינו מגיע לאור א"ס המקיף שבתחתיתו, כמ"ש כ"ז ב[ע"ח] עגו"י (ענף ב) וכנודע. אמנם תכלית האחרון, אשר הוא רק אחר גמר כל התיקונים דלעתיד, שיזדככו כל הגופות והכלים וכל המסכים והלבושים, ויתבטלו כל הצמצומים, ויתגלה האור הגנוז, ויאר מסוף העולם ועד סופו. והנה אז יתפשט הקו דא"ס, ויגיע גם לאור א"ס המקיף אשר בתחתיתו, ויתבטל אז המעלה ומטה, וכן כל הצמצום כולו, וכמו שבארנו בארוכה בזה בפנים הספר כלל ח"י ענ"ח ע"ש בזה עמוקות נשגבות.

והרי יהיה גילוי דא"ס, אשר יתגלה בתכלית האחרון לכל המציאות כולו, בעילוי יותר הרבה מגילוי אשר עתה גם בהעולמות דא"ס. והנה על העילוי הנורא הזה, הנה היה כוונתו ית"ש בהיסוד הראשון דכל המציאות שאמרנו לעיל אות א', להתגלה בו באור א"ס בהשוואה אחת למטה כמו למעלה, ולא יהיה מעלה ומטה כלל. וממילא הוא, כי גם המעלה יתעלה אז בעלוי רב ממה

ב ע"א

אשר מלך בטרם כל יציר נברא כו', ואחרי ככלות הכל לבדו ימלוך נורא. והרי צריך ביאור, כי מה שייך תואר מלך קודם הבריאה, וכן אחר ככלות הכל, הרי אין מלך בלא עם¹⁴. אך לפי דברינו, הנה הוא על היסוד דהעולמות בי"ע אשר נתייסד בהמלכות דהאצילות, והם נתייסדו בה עם מציאותה כאחת, כי לזה הוא כל מציאותה, להתגלה בכבוד מלכותו ית"ש, גם למטה תמיד, והרי יצאה היטיב בתואר מלכות גם ממציאותה הראשונה.

וכן מה שאמר ואחרי ככלות הכל לבדו ימלוך נורא, הרי הוא ניחא פשוט ע"פ דברינו, כי הרי אין הכוונה שיתבטל המציאות לגמרי ח"ו, כי יתבטל רק הטומאה והזוהמא והרע עם כל העכירות, שכ"ז יתבטל לגמרי, ויהיו כלא היה. וכן יודרך כל חומר וגשם, ויתבטל העביות דהגופות, ויתהפך כל חומר לצורה, וכל גוף להנר"נ שבו. וכן יתעלו כל א' מעילוי לעלוי, כל תחתון למדרגת העליון, ויוכללו המדרגות זב"ז, להעשות כולם אחד עד המלכות דאור א"ס, כי יוכללו כולם בה להאיר באורה. וזהו תכלית האחרון של הכל, להתייחד בהמלכות דאור א"ס. וזהו שאמר, ואחרי ככלות הכל לבדו ימלוך נורא, כי הוא איום ונורא, אשר אין השגה בזה לשום נברא. ולא עוד, כי גם הנאצלים, הנה אין השגה לכל א' עתה ג"כ למעלה ממדרגתו, כי הזו"ן אינם משיגים למעלה מחצי ת"ת דאימא, כמ"ש בפע"ח (שער הסוכות פרק ד), ואו"א אינם משיגים את א"א כמ"ש הגר"א בספד"צ (פ"א ד ע"ד בד"ה ולא אתחזו), וכן א"א אינו משיג את רדל"א כמ"ש בשער המלכים פרק ח ובשער א"א פרק ב, וכן רדל"א אינו משיג בהעקודים ע' בהגר"א בספר יהל אור (פ' פקודי ט"ז סע"ד¹⁵).

והרי לנו כי גם הנאצלים אינו משיג כל א' למעלה ממדרגתו, והרי אין השגה עתה

מאיר הלשם

תיקו"ז סז ע"ב: דלית מלך בלא מלכות. 15. ז"ל: רעותא עילאה לעילא לעילא - הוא מלכות עקודים

14. ע"י פרקי דר' אליעזר יא וז"ל: העם ממליכין את המלך, ואין המלך ממליך את עצמו אם אין העם ממליכין אותו. וע"י

והתכלית, כי סוף מעשה הוא במחשבה תחילה (עי' תיקו"ז ז ע"א), והוא ממחשבתו הנעלמה ית"ש, להיות כולם תלויים בה, הגם שעומק כוונת התכלית הוא לכולם שוה כנ"ל.

שהוא עתה, כי עתה הרי היה כל המשכתו אשר גם למעלה, על מנת להצטמצם ולהעשות לחלוקי מדרגות, אבל אז הרי יהיה כל גילוייו להיפך להאיר בתוקף אורו, לבטל כל הירידות והמיעוטים, והרי היה הכוונה דכל הגילוי הזה בעצם וראשונה על היותר תחתון והיותר ממועט, כי רק בתיקונו ועילוייו יושלם הכוונה בכולם.

(ו)

והנה תפסנו לעיקר את דעת הרמב"ם ז"ל, שכל ברואי מעלה ומטה, אשר הם מסטרא דקדושה, הנה הם כולם עיקרים בכוונת התכלית, ואינם טפלים זה לזה. כי כל המציאות כולו, ר"ל כל העולמות כולם, אשר מרום חביון עוזו ית"ש עד סוף העולמות ב"ע, הנה הם כולם בבחי' קומת פרצוף אחד, ותלויים זב"ז, וכלולים כולם בתכלית אחד, והם כולם עיקרים בו.

כי הרי אי אפשר שיופתח פתח וחלון גם באור א"ס המקיף אשר למטה, ולהמשיך הקו אליו, להמשיך בו אור א"ס גם מלמטה כמו מלמעלה, אלא רק עד שיתוקן לגמרי גם העולם היותר תחתון, היותר קרוב אליו, שהוא העוה"ז. והרי נמצא, כי התחלת גילוי אור דהתכלית האחרון, שהוא פתיחת פתח וחלון באור א"ס המקיף אשר למטה ג"כ, להמשיך אור הקו גם אליו, הנה תלוי כ"ז בתיקון העוה"ז התחתון, כי הוא היותר קרוב אליו. והרי תלוי היסוד דהתכלית האחרון, רק בהתיקון דהעוה"ז, אשר תיקונה הוא קשה מאד, כי בה הוא כל הטומאה והזוהמא והרע וכל החטאים והפשעים. והוא מעכב על תיקון כולם, כי תכלית תיקון האחרון, הנה הוא רק ממטה למעלה כנו'. ומה גם כי כל העולמות כולם, הם קומת פרצוף אחד, ותלויים זב"ז, ולכן אמר, ה' בחכמה יסד ארץ, ותולה כל מעלת היסוד והתכלית בהארץ, שהוא העולם התחתון, הגם שכל העולמות כולם הם באמת כולם עיקרים בזה. וכוונת התכלית הוא לכולם שוה. אך משום שגילוי אור דהתכלית האחרון, שהוא להחזירם ליסודם הראשון, ולהכוונה התכליתית שהוא ביותר מעלה הרבה, נפלא ונורא מכל גילוייו ית"ש אשר בראשונה כנו', הנה תלוי כ"ז בתיקון עולם התחתון, לכן מייחס עליה כל מעלת היסוד

וכ"ז הוא, כי הנה כל צבאות עליונים, הם ג"כ כולם בעלי עבודה הם, וכמ"ש הראב"ד בספר יצירה (פ"ב מ"א) ע"ש¹⁶. וכן יסדו (ברכת ק"ש של שחרית) ואשר משרתיו כולם עומדים ברום עולם ומשמיעים ביראה כו' וכולם עושים באימה וביראה רצון קונם כו'. והנה בעבודתם, הגם שהם אינם בעלי בחירה כלל, עכ"ז הנה הם מסבכים עליהם את התכלית האחרון אשר להם ג"כ, כמו האדם בהתורה והמצוה.

אמנם חילוק גדול הוא בין זה לזה, והם בפרטות ג' חלוקים אשר הם עולים לאחת: א', הוא כי הנה נשמת ישראל, הנה הוא מן פנימיות המלכות דאצילות לגו לגו, ור"ל העולה עד המלכות דא"ס, וכמ"ש בזה"ק (ח"א יג סע"א)¹⁷, אבל המלאכים הם מן החיצונית, וכמ"ש הרב בשער העיבורים (פרק א), ואמר שם כי החיצונית בערך הפנימית הוא בבחי' גוף בערך

מאיר הלשם

טולם יעקב אבינו והנה מלאכי אלהים וגו' שזמן זה תמצאהו קל"ח שנים ועיין בב"ר, מכאן אתה למד שכף זכות וכף חובה פשוטות לעליונים ולתחתונים והכל לפי הדין.
17. ז"ל: נשמתא דישראל נפקא מגו [גופא] (נופא) דההוא אילנא ומתמן פרחין נשמתין לגו האי ארץ גו מעהא לגו לגו ורוא (מלאכי ג יב) כי תהיו אתם ארץ חפץ ועל דא ישראל

אחר התנוצצות ז"ת דילה נעשה רד"א ואמר על כל ע"ס העקודים לעילא לעילא וירמוז ג"כ על אורות א"ס והכל רעותא.
16. ז"ל: יש במלאכים ג"כ עונש וגמול ודחייה קל"ח שנים והם המלאכים שבאו להפוך סדום מפני שגלו סודו של הקב"ה ואמרו כי משחיתים אנחנו נדחו ממחצתם מאז עד

ונתחי לך מהלכים בין העומדים האלה, כי הגם שאתה עמהם משורש אחד, הנה יהיה לך יתרון גדול עליהם, כי אתה תהיה מהמהלכים ולא מהעומדים, כי אתה תלך תמיד להתעלה למעלה ולעלות מעילוי לעילוי עד אין קץ.

והנה הגם שכ"ז הרי הוא מהבטחות והיעודים אשר לכל הצדיקים כולם וכנ"ל, אך אין כולם זוכים להראות להם את מקומם ומדרגתם בהיותם בעוה"ז, בין איזה מלאכים העומדים שיהיה לו מהלכים בהם. אבל יהושע כה"ג זכה לזה, שהראה לו בעוה"ז בין איזה מלאכים העומדים שיהיה לו מהלכים, והראה לו חלקו וגורלו אשר לעוה"ב, גם בהיותו בעוה"ז. והעיקר הוא כי אותן המלאכים היו מצויינים ברום מעלה וגבוהים מאד, והראה לו כי גם בהם יהיה לו מהלכים לעוה"ב. אמנם כי ע"י הצדיקים, הנה יתקנו לעתיד המלאכים לעלות עמהם ג"כ, כי ע"י האור הגנוז אשר יתגלה לעתיד ע"י עבודת הצדיקים ותורתם, שהוא באור הפנימי ומעוררים למעלה למעלה עד רזא דאור א"ס, הנה כאשר יוגמר הבירור והניצו"ק, שהוא לעת התיקון דביאת המשיח, הנה יתגלה אז האור הגנוז לייחד את הכל, וייתחדו כל חיצונית בהפנימית שבו, ויוכלו עמו, וייתחדו עי"ז המלאכים בהנשמות להתעלה ג"כ מעילוי לעילוי, ויתעלו בדרך זה המלאכים ג"כ לאור התכלית האחרון עם הצדיקים, להתייחד באור המלכות דא"ס, שהוא יסוד הכל ותכלית הכל כנ"ל. ויהיו המלאכים ג"כ עיקרים בהתכלית, כי יזכו גם הם לכ"ז ע"י עבודתם, אשר הם כולם בעלי עבודה כנ"ל.

(ז)

והנה יש במלאכים ג"כ כמה חלוקי מדרגות בעבודתם, והוא ע"ד שמצאנו חלוקי

הנשמה. אמנם יש כמה מיני מדרגות נשמות לאין חקר, וכמה מיני מדרגות מלאכים לאין חקר, והם גבוה מעל גבוה וגבוהים עליהם. אך כל נשמה ומלאך, שהם משורש אחד, הנה הוה הנשמה מהפנימית שבו, והמלאך מהחיצונית שבו. וע' ספר שמן ששון בשער העבורים שם אות ו' בד"ה ודע. ב', כי הנה ע"ד החילוק אשר בין מציאות הנשמות למציאות המלאכים, כן הוא ע"ד החילוק עוד ביותר ויותר בין תורתנו הקדושה לעבודת המלאכים, כי עבודת המלאכים הוא מגיע רק אלא בהחיצונית דהעולמות, אבל התורה הקדושה הנה היא מאור הדעת עלאה אשר מרזא דאור א"ס, והוא בסוד עולם המלכות אשר ביארנו בספר הקדו"ש בשער הפונה קדים, וע"ש פ"א. ומגיע עבודת הצדיקים ותורתם למעלה למעלה עד רזא דאור א"ס, משא"כ עבודת המלאכים עם כל מעלת רוממות קדושתם, אינו מגיע רק אלא בחיצונית דהאצילות. ג', הוא כי הצדיקים ע"י שורש נשמתם, שהוא לגו לגו כנז', וע"י התורה שעוסקים בה, שהיא מגיע עד רזא דאור א"ס כנז', הנה הם מתעלים תמיד מעילוי לעילוי עד אין קץ. משא"כ המלאכים, אשר שרשם ועבודתם הוא רק בהחיצונית דהאצילות, שהוא השורש דגבול ומדה, הנה אין להם עילוי כלל, ואינו מתעלה למעלה על מדרגתו אשר נברא בו, לכן הם נקראים עומדים, וכמ"ש (בזכריה ג ז) ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, כי הם עומדים תמיד על מדרגה אחת בלי עילוי כלל, משא"כ הצדיקים כנז'.

ה' תורה

וזהו שאמר, ונתתי לך מהלכים וגו', ולא אמר ושמתי לך מקום בין העומדים האלה, אלא ונתתי לך מהלכים וגו', כי אותן המלאכים היו משורש אחד עם יהושע כהן גדול, אלא שהוא בהפנימית והם בהחיצונית כנז'. וזהו שאמר,

מאיר הלשם

הוא, ומשם פורחות הנשמות לתוך הארץ הזו לתוך מעיה לפני ולפנים. והסוד "כי תהיו אתם ארץ חפץ". ועל זה ישראל בן יקיר שהמו מעיה עליו, ונקראים "העמוסים מני בטן".

בן יקיר דהמו מעהא עליה ואקרון (ישעיה מו ג) העמוסים מני בטן. תרגום: נשמת ישראל יוצאת מתוך הגוף של האילן

אלפים ורבי רבבן, העומדים בחדרי מרכבה, וכל עבודתם הוא רק להמליכו ולהעריצו ולהקדישו למלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא בלי הפסק רגע אחד, ע' זוה"ק (ויצא קנט ע"א¹⁹ ובכ"מ). והנה הם נהנין מזיו השכינה, אם בקרוב או ברחוק, כל א' לפי מדרגתו, ובזה הם חיים וקיימים, וכן בזה הם מתחדשים תמיד בכח ועצמה, להיות עבודתם בלי הפסק.

וישנם ג"כ כיתות מלאכים לאין מספר, אשר עיקר עבודתם הוא בשימושי אותו העולם, בכל עולם ועולם שהם, וכמ"ש בזה"ק בהיכלות בראשית ופקודי, והם ג"כ אלפי אלפים ורבי רבבן, וע"ד שאמרו בחגיגה (יג ע"ב) על פסוק (דניאל ז י) נהר דינור נגד ונפק וגו' אלף אלפים ישמשוני, ר"ל להנהר דינור לכל הפעולות והשימושים הנעשה ע"י הנהר דינור, ע' זוה"ק (ויקהל ריא ע"ב²⁰).

מדרגות בעבודת הצדיקים אשר בעוה"ז. כי יש מהם שהם קדושים העומדים לפני ה' תמיד בתורה ועבודה יומם ולילה, תמיד לא יחשו, כרשב"י וחביריו. וכמה מדרגות בזה ג"כ בענין התורה ובענין העבודה אם לעצמו אם בזולתו [ע' הגר"א שה"ש ח' בפסוק אם חומה היא¹⁸], כל א' לפי כשרונו ולפי שורש נשמתו. ויש מהם עוסקים בעניני העולם ג"כ, אלא שמקיימים בעצמם בכל דרכיך דעהו (משלי ג ו), וכל מעשיך יהיו לשם שמים. וגם בהם כמה מדרגות, וכמה מינים בשימושם ועבודתם, אם בצורכי כלליים או פרטיים, וכן יש בהם אשר כל כשרונם הוא הוא רק לשמש לזולתם.

והנה עד"ז הוא ג"כ בהמלאכים המוני מעלה, כי הנה הם במדרגות רבות אין חקר, והם חלוקים בעבודתם. כי הנה ישנם אראלים ומלאכים חשמלי זוהר עיריין קדישין תקיפי שרפים אלפי

מאיר הלשם

ועלמות אין מספר". מה זה "ועלמות אין מספר", כמו שנאמר "היש מספר לגדודיו". ומשום שאין להם חשבון, כתוב "ועלמות אין מספר". וכולם שורות שורות, מקיפים סדרים, אלו כנגד אלו, לזמר ולשבח את רבונם, ואלו הם "עלמות שיר". ומשום שיש עלמות שאין מזמרות כמו אלו, אלו נקראות "עלמות שיר".

20. ז"ל: אינון ראשי החיה אלין ארבע רישי אנפין חד אריה דכתיב (יחזקאל א י) ופני אריה אל הימין וחד שור דכתיב ופני שור מהשמאל וחד נשר דכתיב ופני נשר לארבעתן אדם כללא דכלא דכתיב ודמות פניהם פני אדם ואלין ארבע רישי נהרין דמטולהון (ס"א חיון דנטלין) לכורסייא קדישא ומגו מטולא דלהון זעין ומההיא זיעא דמטולא דלהון אתעביד ההוא נהר די נור דכתיב (דניאל ז י) נהר די נור נגיד ונפק מן קדמוהי אלף אלפין ישמשונה.

ונשמתין כד סלקין אתסחיין בההוא נהר די נור וסלקין לקורבנא ולא אתוקדן אלא אתסחיין תא חזי מסלמנדרא דעבדין מנה לבושא ומגו דאיהי מגורא לא אתסחיא ההוא לבושא אלא בנורא אשא אכיל זוהמא דביה ואתסחיא ההוא לבושא הכי נמי נשמתא די נור דאתנטילת מגו כורסייא קדישא דכתיב בה (שם) כרסיה שביכין די נור בזמנא דבעיא לאתסחיא מההוא זוהמא דבה אתעברת בנורא ואתסחיא ונורא אכלא כל ההוא זוהמא די בנשמתא ונשמתא אתסחיא ואתלבנת.

18. ז"ל: בישראל הן ב' מינים: א', שיושב סגור ומסוגר מבני אדם, ולומד בפני עצמו. והב', שיושב ולומד עם רבים, והיינו אותן הגדולים מאד בתורה ומע"ט, ואינון מתייראין כלל מן האנשים שילכו ויבואו שלא יטום ח"ו מן הדרך, הם שלומדים עם רבים ומקריבים אותם לתורה. אבל אותן שמתיראין מהתקרבות וחבורת אנשים שלא יטו ח"ו מן הדרך, הם יושבים מסוגרין.

19. ז"ל: תא חזי כגוונא דאיכא משמרות בארעא הכי נמי ברקיעא דמזמרי למאריהו ואמרי שירתא תדיר וכלהו קיימין אלין לקביל אלין וכלא [בסדרן] (בסדרא) דשירין ותושבחן והא אוקמה חברייא עלמות שיר מאי עלמות שיר אלא כמה דאת אמר (שיר ו ח) ששים המה מלכות ושמונים פלגשים ועלמות אין מספר מאי ועלמות אין מספר כמה דאת אמר (איוב כה ג) היש מספר לגדודיו ובגין דלית לון חושבנא כתיב ועלמות אין מספר וכלהו שורין שורין מסחרן סדרין אלין לקבל אלין לזמרא ולשבחא למאריהון ואלין אינון עלמות שיר ובגין דאית עלמות דלא מזמרין כאלין אלין אקרין עלמות שיר.

תרגום: בא וראה, כמו שיש משמרות בארץ, כך גם ברקיע, שמזמרים לרבונם ואומרים תמיד שירה, וכולם עומדים אלו כנגד אלו, והכל בסדרים של שירות ותשבחות, והרי פרושה החברים. "עלמות שיר", מה זה "עלמות שיר", אלא כמו שנאמר "ששים המה מלכות ושמונים פלגשים

ובכל מדרגה כמה פרטים לאין מספר, וכמבואר כ"ז בברייתות דפרקי המרכבה ושימושי המלאכים, ועכ"פ הוא כי הנה ישנם בעבודת המלאכים כמה מדרגות.

ובדרך כלל הנה הם ג' מדרגות בכל עולם, הן בבריאיה שהם השרפים, והן ביצירה שהם החיות, והמלאכים והן בעשיה שהם האופנים²¹. כי שורשם, הרי הוא ג"כ מהעשר ספי' שבכל עולם. ואותן אשר שרשם הוא מהכח"ב, הוה כל עבודתם להקב"ה לבד, ואשר שרשם הוא מחג"ת, עבודתם הוא בשימושי אותו העולם עצמו, ואשר שרשם הוא מהנה"י, עבודתם הוא לעניני עולם התחתון. אך עכ"פ הוא, כי כולם הם בעלי עבודה, וכל עבודתם הוא לשמו יתברך, וכמו שיסדו (ברכת ק"ש של שחרית) וכולם עושים באימה וביראה רצון קונם. וניתן להם עבודתם ג"כ

וכן ישנם כמה מלאכים לאין מספר, אשר עיקר עבודתם הוא לשמש לצדיקים, וכמ"ש (תהלים צא יא) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך וגו'. ועד"ז המלאכים המלוין לאדם כמ"ש בשבת (קנט ע"ב) וכן בתנחומא (פ' ויצא סי' ג' ובסוף פ' משפטים) עשה אדם מצוה אחת, מוסרין לו מלאך אחד, מצות הרבה מוסרין לו מלאכים הרבה.

וכן יש כמה רבבן מלאכים, אשר הם ממונים על עניני בני אדם, ועל ידיהם הוא כל הקמיעות ושימושי השמות.

והנה הגם שכולם הם מקבלים עליהם עול מלכות שמים ומפארים ומעריצים ומקדישים, וכמו שיסדו (בברכת ק"ש של שחרית של שבת) שבח נותנים לו כל צבא מרום תפארת וגדולה כו', אך בעיקר עבודתם הוא כמה מדרגות,

מאיר הלשם

והנה אופן א' בארץ דא צדיק אופנים אנון מתתא לעלא חיון באמצעייתא שרפים לעלא וכלהו לעלא אדון יחיד שליט על כלא מפלא ומכסה בכתר ובחכמה איהו שולטנו דקאים על כלהו בעשר אתון דשמא מפרש אבל מתמן לתתא כלהו ספירן מרבעין בארבע אתון כגונא דא בינה יה"ו ההוא בן די"ה איהו ו' דאתפשטותה בשית ספיראן ה' רביעאה בשכינתא תתאה בה אשתלים יהו"ה.

תרגום: אבל מצד הנשמה, הם נקראו שרפים. ומהצד של רוח חיות, שנאמר בהם 'ודמות החיות מראיהם כגחלי אש בוערות כמראה הלפידים, היא מתהלכת בין החיות'. (זה) ונאמר בהם 'ומתוכה דמות ארבע חיות וזה מראיהן דמות אדם להנה', והרוח היא מצד העמוד האמצעי, ויש לה ארבעה פנים, כדוגמת הנשמה, שיש לה ארבעה פנים האופנים מצד של הנפש, והיא מצד של השכינה התחתונה. ויש להם ארבעה פנים של מרכבה, שהם נצח והוד. 'והנה אופן אחד בארץ', זה צדיק. האופנים הם ממטה למעלה, החיות באמצע, השרפים למעלה. ולמעלה על כולם אדון יחיד שולט על הכל, מופלא ומכוסה, בכתר ובחכמה, הוא שלטון שעומד על כולם בעשר אותיות של השם המפרש. אבל משם למטה כל הספירות מרובעות בארבע אותיות, כמו זה בינה יה"ו, אותו בן של י"ה הוא ו', שהתפשטותו בשש ספירות. ה', רביעית בשכינה התחתונה, בו נשלם יהו"ה. ועי' ע"ח שער פנימיות וחיזוניות יג, ובהגר"א כס"י יב ע"א.

תרגום: אותם ראשי החיה אלו ארבעה ראשי פנים אחד אריה שכתוב פני אריה אל הימין ואחד שור שכתוב פני שור מהשמאל ואחד נשר שכתוב פני נשר לארבעתן ואדם כלל של הכל שכתוב ודמות פניהם פני אדם וארבעה ראשי האורות הללו שמשאם (חיות שנטולות) את הכסא הקדוש ומתוך המשא שלהם הם מזיעים ומאותה זעה של משאם נעשה אותו נהר דינור שכתוב (דניאל ז) נהר דינור שופע ויוצא מלפניו אלף אלפים ישמשוהו.

וכשעולות הנשמות הן רוחצות באותו נהר דינור ועולות לקרבן ואינן נשרפות אלא רוחצות בא וראה מסלמנדרא שעושים ממנה לבוש ומתוך שהיא מאש אין רוחצים אותו לבוש אלא באש האש אוכלת הזוהמא שבו ונרחץ אותו לבוש כך גם הנשמה מאש שנלקחה מתוך הכסא הקדוש שכתוב בה כסאו שביבי אש בזמן שרוצה לרחץ מאותה זוהמא שבה עוברת באש ונרחצת והאש אוכלת כל אותה הזוהמא שבנשמה והנשמה רוחצת ומתלבנת.

21. עי' תו"ח ב ע"ג: אבל מסטרא דנשמתא אתקראו שרפים ומסטרא דרוחא חיות דאתמר בהון ודמות החיות מראיהן כגחלי אש בוערות כמראה הלפידים היא מתהלכת בין החיות (דא) ואתמר בהון (יחזקאל א ה) ומתוכה דמות ד' חיות וזה מראיהן דמות אדם להנה ורוחא איהו מסטרא דעמודא דאמצעייתא ואית לה ארבע אנפין כגונא דנשמתא דאית לה ד' אנפין אופנים מסטרא דנפש ואיהי מסטרא דשכינתא תתאה ואית לון ד' אנפין דמרכבה דאנון נצח והוד

לשם שבו

ספר הכללים ◊ הקדמה

ואחלמה יא

ב ע"ג - ב ע"ד

אות (ז)

לעולם תמיד רק בשפעו ית"ש, המשפיע עליהם תמיד, כי הוא ית"ש הוא לכולם בבחי' נשמה לנשמה ורוח לרוח, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, מן העולם ועד העולם.

וא"כ מהו הענין דכל משרתי מעלה, כי הרי כשם שברא ויצר ועשה את עיקר כל העולמות באין עוזר עמו במלאכתו, כן לא היה נמנע לפניו ח"ו לסדר את ההנהגה ג"כ בכל פעולותיה שיהיה נמשך לכל א' ממנו עצמו במכוון בלי שום אמצעים כלל, אחרי שלעולם הרי נעשה כל מה שנעשה רק בשפעו תמיד, ומכוונת שפעו על כל פרט ופרט בתכלית הדיוק, והרי הוה לעולם הכל רק ממנו עצמו ית"ש, וא"כ הרי הוה כל האמצעים, שהם המשרתים כולם, והם כל

רק לטובתם, כדי שיזכו עי"ז לתיקון תכלית האחרון אשר כוון לזה הוא ית"ש בכל בריאת עולמו, ע"ד עבודת הצדיקים בהתורה והמצוה, כי רק על זה הוא ג"כ מציאת המלאכים כולם וכל צבא מרום, כי הוא לתכלית מכוון לכל אחד ואחד, והם מסבבים על עצמן את התכלית ע"י עבודתם, וכמו שיתבאר עוד למטה. והוא מה שישדו (ברכת ק"ש של שחרית) יוצר משרתים ואשר משרתיו כו'.

ופשוט הוא כי הקב"ה אינו צריך למשרתים כלל, ואינו נצרך לבריותיו מאומה. ומה גם כי כל צבאות העליונים כולם המשמשים במרום כנ"ל, ע' זוה"ק (תרומה קעא ע"ב²² ופ' קדושים פו ע"א²³) הנה כל כחם ופעולתם הוא

ב ע"ד

מאיר הלשם

שמיא קא אתי וכדין אתקרון חקות שמים ומנלן דמן שמים קא אתיין דכתיב כי חק לישראל הוא ועל דא כתיב את חקותי תשמרו בגין דכל חד וחד ממנא על מלה ידיעא בעלמא בההוא חק בגין כך אסיר למחלף זינין ולאעלא זינא בזינא אחרא בגין דאעקר לכל חילא וחילא מאתריהו (ואכחיש פמליא של מעלה) ואכחיש פומבי דמלכא

תרגום: בא וראה כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, תיקן כל דבר ודבר כל אחד ואחד בצדו, ומנה עליהם כחות עליונים. ואין לך אפילו עשב קטן בארץ שאין לו כח עליון למעלה, וכל מה שעושים עם כל אחד ואחד (שתי נוסחאות), וכל מה שכל אחד ואחד עושה, הכל הוא בחווק של אותו הכח העליון שממונה עליו מלמעלה. וכל ההנהגות גוורות מן הדין, על דין הם נוסעים, ועל הדין הם עומדים. אין מי שיוצא ממקומו החוצה, וכל הממונים מיום שנברא העולם נתמנו שליטים על כל דבר ודבר, וכולם מתנהגים על הנהגה אחרת עליונה שנוטלים כל אחד ואחד, כמו שכתוב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה, כיון שנוטלים אותו חוק, כולם נקראים חוקות, ואותו החוק שנתן להם בא משמים, ואז נקראים חוקות שמים.

ומנין שבאים משמים, שכתוב כי חק לישראל הוא, ועל כן כתוב את חוקתי תשמרו, משום שכל אחד ואחד ממונה על דבר ידוע בעולם באותו החק, לכן אסור להחליף מינים ולהכניס מין במין אחר, משום שעוקר את כל כח וכח ממקומו, (ומכחיש פמליא של מעלה) ומכחיש את פרסום המלך.

22. ז"ל: תא חזי כתיב (ישעיה מ כו) המוציא במספר צבאם וגו' כלהו חיילין ומשריין וכוכביא קודשא בריך הוא אפיק לון בשמא כל חד וחד ולא גרע אפילו חד בכל כוכביא ומזלי דרקיעין כלהו אתמנון נגידין ופקידין לשמשא עלמא כל חד וחד כדקא חזי ליה ולית לך עשבא זעירא בכל עלמא דלא שלטא עליה כוכבא ומזלא ברקיעא ועל ההוא כוכבא ממנא חד דקא משמש קמיה דקודשא בריך הוא כל חד וחד כדקא חזי ליה.

תרגום: בא וראה כתוב המוציא במספר צבאם וגו' את כל החילות והמחנות והכוכבים הוציא הקדוש ברוך הוא בשם כל אחד ואחד ולא גרע אפילו אחד בכל הכוכבים והמזלות של כל הרקיעים נתמנו שרים ופקידיים לשמש את העולם כל אחד ואחד כראוי לו ואין לך עשב קטן בכל העולם שלא שולט עליו מזל וכוכב ברקיע ועל אותו כוכב ממנה אחד שמשמש לפני הקדוש ברוך הוא כל אחד ואחד כראוי לו.

23. ז"ל: ת"ח כד ברא קב"ה עלמא אתקין כל מלה ומלה כל חד וחד בסטרוי ומני עלייהו חילין עלאין ולית לך אפי' עשבא זעירא בארעא דלית ליה חילא עלאה לעילא וכל מה דעבדין בכל חד וחד (תרי נוסחי) וכל מה דכל חד וחד עביד כלא הוא בתקיפו דההוא חילא עלאה דממנא עליה לעילא וכלהו נימוסין גזירין מדינא על דינא נטלין ועל דינא קיימין לית מאן דנפיק מן קיומיה לבר וכלהו ממנן מן יומא דאתברי עלמא מתפקדין שלטונין על כל מלה ומלה וכלהו נטלין על נמוסא אחרא עלאה דנטלין כל חד וחד כמה דכתיב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה כיון דנטלין ההוא חק כלהו אקרין חקות וההוא חק דאתיהיב להו מן

המלאכים המוני מעלה, וכל צבא מרום המשמשים לענייני עולם התחתון, הרי הם ללא צורך. אך הוא מה שאמרנו, כי מציאותם הוא ג"כ רק לתכלית מיוחדת לכל א', אשר בתיקון תכלית האחרון דכלל המציאות, שהוא מכוון לכלל המציאות כולו בכלל ובפרט, וכולם עיקרים בו. אמנם, כל הזיו והזוהר דאור הזה, הנה יזכה בו כל א' רק בסיבתו גופה, ע"י מעשיו ע"י פעולתו ועבודתו, וזהו ענין העבודה אשר לכל צבא מרום ג"כ, כדי לסבב על עצמן את הזיו והזוהר דאור התכלית האחרון ע"י עבודתם. אמנם אי אפשר להם, אלא רק ע"י הצדיקים וכנ"ל אות ו', וכמו שיתבאר עוד למטה.

(ח)

והעיקר מה שנראה לי בזה, אם יוכשר בעיני הקב"ה, כי כל שימושי המלאכים ושירי מעלה וכל צבא מרום המשמשים לענייני עוה"ז, הנה נעשה כ"ז רק מאחר החטא ולהלאה. והוא ע"ד שמצאנו בעת שהוציאנו הקב"ה ממצרים לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו, הנה תחילה היה עומד שיעשה הכל ע"י הקב"ה בעצמו, וכמ"ש בפ' וארא (שמות ו ו-ח) והוצאתי אתכם, והצאתי אתכם, וגאלתי אתכם, ולקחתי אתכם לי לעם, והבאתי אתכם אל הארץ, ור"ל אני ולא מלאך אני ולא השליח (הגדה של פסח). וכן היה באמת ג"כ, וכמ"ש (שם יג כא) וה' הולך לפניהם וגו'. וכן בהצור שבחורב, הנני עומד לפניך שם על הצור (שם יז 1).

אך ע"י החטא, ואחר חטא העגל, כאשר הורד עדין מעלינו, הנה נעשה הסתרת פנים, ואמר (שמות כג כ) הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום וגו', וכן בפ' תשא (שם לג ב-ג) ושלחתי לפניך מלאך וגו', כי לא אעלה בקרבך וגו', אלא שביקש משה רבע"ה ואמר (שם טו) אם אין פניך הולכים אל תעלינו מזה. וניתן לו בקשתו, ואמר (שם יז) גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה*, ועכ"ז הנה חזר המלאך עכ"פ בימי יהושע כנודע.

כן עד"ז הנה נשתנה ההנהגה בכל סדרי בראשית, מאחר החטא דעץ הדעת, כי קודם החטא ועד שגורש אדם הראשון מגן עדן, הנה לא השתמש הקב"ה בכל ענייני אדם הראשון ע"י שום מלאך מאומה, אלא הקב"ה בעצמו טיפל בו בכל צרכיו וענייניו, וכמ"ש (בראשית ב כא-כב) ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם, ויקח אחת מצלעותיו, ויסגור בשר תחתונה, ויבן ה' אלהים את הצלע וגו', ויביאה אל האדם, (שם ב טו) ויקח ה' אלהים וגו', ויניחהו בגן עדן, (שם ג כא) ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם, (שם כג) וישלחהו ה' אלהים מגן עדן וגו'. הרי לנו, כי עד אחר שגורש מגן עדן, הנה נעשה כל צרכיו וענייניו ע"י הקב"ה בעצמו, ולא ע"י שום מלאך כלל. וכן היה עומד באמת אלולא החטא, להעשות כל צרכי האדם תמיד מהקב"ה בעצמו במכוון בשפעו ואורו עצמו, בלי שום מלאך ואמצעי כלל. וכן היה נעשה ענייני כל העולמות כולם וכל הנהגתם, הכל מהקב"ה בעצמו, גם בפרטי פרטות.

והנה ע"ד שהיה כל הבריאה והיצירה והעשייה דכל מעשה בראשית כולם, אשר בששת ימי בראשית, הכל מהקב"ה לבד במאמרו, שהוא באורו ושפעו על כל פרט ופרט במכוון, בלי שום אמצעי זולתו מאומה כלל, כן היה עומד להעשות אלולא החטא. כל ההנהגה שבהם ג"כ, מעולם ועד עולם, גם בכל פרטיהם, כל תהלוכותיהם וענייניהם, הכל באורו ושפעו עצמו ית"ש, בלי שום פעולה ומעשה מזולתו כלל.

אך מאחר החטא דעץ הדעת, אשר ירדו כל העולמות, ושולחו מאת פניו ובפרט בעוה"ז ע"י העכירות והזוהמא שנעשה בהן, הנה אין באפשרי לבני אדם לקבל אורו ושפעו ממנו עצמו ית"ש במכוון, אלא רק ע"י מסכים רבים ולבושים רבים, כי היו נכוים מאורו, והיו מתבטלים ממציאותם. והוא ע"ד שנאמר בפ' תשא אחר חטא העגל (שמות לג ג) כי לא אעלה בקרבך, ר"ל שלא אתגלה בך באורי עצמו, כי עם קשה עורף אתה, ור"ל וזוהמתך רבה (שם) פן אכלך כו', כי גוף עכור ומזוהם אינו יכול לקבל אור של מעלה, כי

הגדול הזה, ונשתנו מעתה להיות הנהגתם תמיד רק ע"י מסכים ולבושים ושלוחים וכנז'.

וכן הוא ג"כ בעניינינו, כי ע"י החטא דעץ הדעת, שנתרבה העכירות והזוהמא, הנה נשתנה ההנהגה בכל העולמות כולם, כי אי אפשר להאיר אורו ושפעו עצמו ית"ש, אלא רק ע"י מסכים ולבושים רבים, והוא הענין מה שנמצא בכמה אגדות חז"ל ובזוה"ק על כמה עניני דעוה"ז, שהם נעשו ע"י בית דין של מעלה ושרי מעלה ומלאכים המוני מעלה, הגם שבאמת הנה הוא הכל רק מהנהגתו עצמו ית"ש, מאורו המאיר בהם ומשפעו המשפיע בהם. והוא ע"ד כל פעולות הגוף, שכל פעולותיו ותנועותיו, הוא הכל רק מהנשמה שבו, כן הוא ית"ש לכולם, כי רק ממנו לבד הוא כל מציאותם וכחם ופעולתם, כי הוא נשמתא לנשמתא ורוחא לרוחא כנ"ל אות ו'. אך מה שנעשה על ידיהם, הנה הוא רק משום, כי ע"י החטא דעץ הדעת, הנה אי אפשר לקבל מאורו עצמו ית"ש, אלא רק ע"י מסכים ולבושים, והם כל המלאכים המוני מעלה וצבא מרום, שהם המסכים ולבושים לכל אור הנהגתו ית"ש, המנהיג את הכל תמיד בכלל ובפרט, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. ומה שנעשה על ידיהם, הנה הוא רק כי הם בבחינת המסכים ולבושים לאור הנהגתו, ע"ד הגוף, שהוא לבוש לאור הנשמה שבו, ונעשה בעוה"ז כל פעולת הנשמה רק ע"י הגוף, הגם שכל העושה והפועל, הוא רק הנשמה. כן נעשה פעולותיו ית"ש אשר בכל הנהגת דעוה"ז ע"י המלאכים המוני מעלה וכל צבא מרום, משום שאין העוה"ז, ע"י עביותו ועכירתו, אינו²⁴ יכול לקבל את אורו ושפעו ית"ש, כי אין להם שום השתוות עמו. אבל הפועל והעושה, הוא לעולם רק הקב"ה לבד, ולכן אמרו במדרש תהלים (מזמור ד' ס"ג) הגיע לאדם עת צרה, לא יהי קורא לא למיכאל ולא לגבריאל, אלא קורא אותי ואני עונה, הה"ד כל אשר יקרא בשם ה' ימלט.

נכוה ומתבטל ממצאותו. והוא ג"כ ע"ד שאמר (שם כ) כי לא יראני האדם וחי, וזה הוא ג"כ הענין מה שאנו רואין, כי בכל משך זמן שהיו ישראל במדבר, היה מספיק להם הקב"ה כל צרכיהם, הכל רק באורו ושפעו עצמו ית"ש, ולא ע"י שליח כלל. וכמו המן והבאר והשלוים, וכן בענין מלבושיהם, הלא נאמר בפ' עקב (דברים ח ד) שמלתך לא בלתה מעליך, ואמרו רז"ל (דברים רבה סוף פ' תבא פ"ז ס"י יא) ענני כבוד היו שפים בכסותם ומגהצים אותם כמין כלים מגוהצים, כמו שכתב רש"י שם.

והתנהג הקב"ה בהנהגה כזו כל משך זמן דדור המדבר, כל זמן שהיה משה רבינו ע"ה קיים, כי היה עומד אז שיתוקן העולם כמו קודם החטא (כנודע בדברינו בספר הדע"ה ח"ב), ולכן היה משפיע הקב"ה אז את שפעת כל צרכיהם שלא ע"י שליח כלל אלא באורו ושפעו עצמו ית"ש. אבל קודם הזמן הזה, וכן מאחר הזמן שנסתלק משה רבינו ע"ה, היה נתעלם מהם הנהגה הזו, ונמשך מאז ולהלאה כל שפעות אורו לישראל, אפי' בזמן שהם צדיקים גמורים, ג"כ רק ע"י משמשים ושלוחים, וכמו שאמרו (ברכות לה ע"ב) בזמן שעושיין רצונו של מקום מלאכתן נעשה ע"י אחרים, והרי לנו, כי אפילו בזמן שעושיין רצונו של מקום, לא נשלם להם כל צרכיהם אלא רק ע"י משמשים ושלוחים דוקא, ולא נעשה מעתה שום דבר מאורו ושפעו עצמו ית"ש בלתי התלבשות במסכים ולבושים ושלוחים, אלא רק בעת התיקון דלעתיד, ומאז ולהלאה. וכל זה הוא ע"פ הדברים שאמרנו, כי הנה ע"י משה רבינו ע"ה היה עומד להאיר הנהגתו ית"ש עם ישראל תמיד באורו עצמו בלי שום אמצעי, והיה עומד הדבר להחזיר את העולם כולו בהתיקון האמתית, וכמו שהיה קודם החטא. והיה עומד אור התיקון הזה עד החטא דמי מריבה. אמנם מאז ולהלאה, הנה נאבד מישראל האור

ונעשה כל שימושי המלאכים וכל צבא מרום בזה, ע"י החטא דעץ הדעת, אבל קודם החטא, הגה היה עומד כל הבריאה כולו להתנהג בכל צורכה ועניניה אשר גם בפרטי פרטות מהקב"ה בעצמו, באורו ושפעו בלי שום אמצעי כלל, וכן היה הנהגתו ית"ש עם אדם הראשון קודם החטא וכנ"ל.

* הגהה א'. וראיתי במפרשים שטרחו הרבה, כי צפ' תשא אחר החטא, כאשר אמר לו הקב"ה (שמות לג ג-ג) ושלחתי לפניך מלאך כו', כי לא אעלה בקרבך כו', זיקש משה רחמים, ואמר (שם טו) אם אין פניך הולכים כו'. וצפ' משפטים, קודם החטא, כאשר אמר לו הקב"ה (שמות כג כ) הנה אנכי שולח מלאך כו', שתק משה ולא זיקש כלום, וטרחו המפרשים הרבה בזה.

אך לדעתי נראה פשוט, כי משום שגם צפ' משפטים, הרי היה ג"כ רק צבצב החטא דלעתיד, כמ"ש שם רש"י והרמב"ן, הנה לא הרהיב משה רבינו ע"ה לזקש על זה, ורק אחר ששמע מהקב"ה, שאמר לו (שמות לג יב) ידעתוך צמם וגם מלאכת חן בעיני, וכמפורש בדברי משה רבינו ע"ה בעצמו, כי רק ע"י"ו היה צקשתו. ולכן צפ' משפטים, שהוא קודם ששמע מהקב"ה דברי יציא וחן, כאלו לא הרהיב צנפשו לזקש על זה. וגם כי צפ' תשא, הרי כבר נפרעו על החטא, וכמ"ש (שם לב לה) ויגוף ה' את העם כו'. וכן גם עשה משה דין צהם כמפורש צפ' שם. ולכן משום כ"ו, הרהיב משה לזקש על זה. משא"כ צפ' משפטים, שעדיין לא ידע משה מתהלוכות החטא ומה שיהיה בו, הרי לא שייך לזקש על דבר שלא היה עדיין, ולא ידע מתהלוכותיו מאומה, כן נראה לי פשוט.

ומה שאמר לו הקב"ה (שמות כג כ) הנה אנכי שולח מלאך, הגם שהקב"ה ידע כי משה יצטל את זה בצקשתו, אך עכ"ז, הנה נתקיים הדבר אח"כ בימי יהושע, וכמ"ש רז"ל (במדרש תנחומא פ' משפטים צפסוק הנה אנכי שולח מלאך ע"ש אות י"ח). ומ"ש הקב"ה כ"ו למשה רבינו ע"ה, הנה הוא ע"ד שכתוב (עמוס ג ז) כי לא יעשה אדני"י אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים.

הגדה ז'. הנה בענין מה שקיבל יהושע את המלאך, הרי הוא לכאורה תמוה, כי מאחר שמשה רבינו ע"ה זיקש על זה, והקב"ה נתרצה לו, ואמר (שמות לג יז) גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה. א"כ למה קיבל אותו יהושע. והגם שנראה, כי המלאך שצא אל יהושע היתה השכינה עמו, כי זהו שאמר (שם ג ה) של נעלך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו קודש הוא, והוא משום השכינה שהיתה עמו, והודיע לו צוה שהשכינה עמו. אמנם הרי כבר אמרו רז"ל (סנהדרין לח סע"ב) הימנותא צידן

ל"א

ל"א

דאפי' צפרוונקא נמי לא קצילניה, וא"כ איך קיבל אותו יהושע.

ונראה לי לומר בזה, כי לא קיבל אותו יהושע, להיות לו לעזר ולתשועה בענין המלחמה וצניצו הארץ, אלא רק להראותו את הדרך, ולהורות לו לאיזה מד שיפנה, אם אל ימין או אל שמאל, וגם להודיע איזה יום שיעסק במלחמה, ואיזה יום שיפסיק. כי הרי פשוט הוא, שלא היו עוסקין במלחמה בלי הפסק, דא"כ תורה מה תהא עליה, וכמ"ש רז"ל (מגילה דף ג ע"א) כי על זה אמר לו המלאך, עמה באתי. ועל שימושים כאלו היה מקבל יהושע את המלאך.

ובימי משה בהליכתם במדבר, היו יודעים כ"ז ע"י עניי כבוד, כי הענן היה הולך לפניהם להראותם הדרך, ובהאריך הענן יחנו (במדבר ט יט), ובהעלותו יסעו (שם כב), והיה כ"ו מהקב"ה בעצמו, ע"פ ה' יחנו וע"פ ה' יסעו. אבל יהושע היה משתמש בכ"ו ע"י המלאך, והיה משתמש יהושע בהמלאך בכל שימושי דהענן אשר בימי משה, והשימושים הללו הרי הם אינם צבחי פעולה ומעשה, ולא צבחי עזר וישועה, אלא רק צבחי ידיעה לבד, להודיע לו את אשר נצרך לו לדעת. ואלוה המלאך היה משתמש יהושע בזה אם ע"י נביא או ע"י אורים ותומים, אבל מאחר שנשלח לו המלאך, לא רצה יהושע לקרב בזה ולהדחיקו, מאחר שהמלאך זיקש ממנו שלא ידחה אותו כמ"ש רז"ל (במדרש תנחומא פ' משפטים צפסוק הנה אנכי שולח מלאך ע"ש אות י"ח) כי עילוי גדול הוא למלאכים כשמשמשים לנדיקים, וקיבל אותו יהושע, כי לא ראה חשש בזה, והיה קשה אליו לדחוקו, מאחר שנשלח לו. אך עכ"פ הוא, כי כל השימושים אשר השתמש יהושע עם המלאך, היה רק בהשימושי דהענן אשר בימי משה, כן נראה לי לומר, אם יוכשר בעיני הקב"ה.

ואומר עוד דיבור אחד בזה, והוא בענין השתחוויה אשר השתחוה יהושע לפני המלאך, הרי הוא קשה מאד, כי השתחוויה לזבא מרום, הרי הוא איסור פשוט מן התורה. וכבר עמדו המפרשים בזה, ולא ראיתי בדבריהם דבר המתיישב על הלב, והיה בדעתי לומר, כי לא השתחוה להמלאך אלא להקב"ה על אשר שלח לו המלאך.

אמנם ראיתי בספר קה"י צסופו, בהשמטות שם שכתב צסם הרקאנטי, שאמר כי נתגלה לו בחלוס, כי כאשר נתלבש המלאך צלורת ולבוש אדם, ונתגלס ונתגשם לפלרנף אדם, אז הותר צהם כל מה שהותר באדם, והוא בכלל מה שאמרו (סנהדרין סא ע"ב) אבל מותר להשתחוות לאדם כמותך, ע"כ הגהה.

והענין הוא, כי נודע הוא מדברי האר"י ז"ל, כי ע"י החטא, הנה נעשה ירידה גדולה

בהעולמות כולם, כי ירדו בכל מלואם. וקודם החטא היה מגיע העשיה למקום הנוק' דהאצילות של עתה. והיה מדרגת אדה"ר גדולה מאד, כי כאשר ניתן בגן עדן, היה מגיע למדרגת האצילות, ואילולא החטא היה ניתן לו התורה. והוא מה שכתוב (בראשית ב טו) ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה²⁵. והתורה שהיה ניתן לו היה בלי לבוש, כי אחר החטא, הנה נתלכשה התורה בלבושי הבריאה²⁶, שהוא לבושין דמט"ט, והיא באסור ומותר²⁷, חייב זכאי, טמא טהור, רע וטוב, פסול כשר, חול קודש. אבל התורה דאצילות, היא כולה קודש קדשים, והוא אורייתא דקוב"ה, שהקב"ה עוסק בה, וכל עניינה הוא בגילוי אור דא"ס, להגדיל גילוייו ולהמשיך ולהתפשט את גילויי אורו, אור מאור, זיו מזיו, זוהר מזוהר, זיו מאור, אור מזיו, זיו מזוהר, זוהר מזיו, אור מזוהר, זוהר מאור, מופלא ממופלא, קודש מקודש, מופלא מקודש, קודש ממופלא, עיין בספר מעיין החכמה המיוחס למשה רבינו ע"ה.

וכל הגילויים הללו, הנה מהם הוא אורו ושפעו ית"ש לכל התהוות המציאות דהעולמות כולם, ולכל הנהגתם תמיד, אשר מעולם ועד עולם. והוא אורייתא דקוב"ה, שהקב"ה עוסק בתורה כמ"ש בעכו"ז (דף ג ע"ב ד ע"א), והוא התורה דאצילות שהיה ניתן לאדה"ר אילולא החטא, כי היה אז מדרגת אדה"ר וכן מדרגת העולמות כולם ג"כ בקדושה נפלאה נורא מאד, וכמו שכתבנו בזה בספר הדעה ח"ב דרוש ג' ע"ש בכיארור וארוכה. ובזה היה עסק אדה"ר בהתורה דאצילות להמשיך גילויים למטה בכל הצורך להנהגת העולמות אשר לפי מדרגתם של אז, על דרך פעולת עסק התורה שלנו, שהוא להמשיך אורו ושפעו ית"ש לכל הצורך להנהגתו ית"ש אשר למדרגת העולמות של עתה.

והנה עד"ז הנה היה ג"כ אילולא החטא, עבודת המלאכים וכל צבא מרום אשר מציאותם הוא לעולם רק מהחיצונית דאור המלכות וכנ"ל אות ו', וכל עבודתם מגיע ג"כ רק בהחיצונית ולא

ג ע"ג

ג ע"ב

מאיר הלשם

25. ז"ל ת"י: וְאֶשְׂרָה בְּגִינוּנֵי תָא דְעֶדֶן לְמַהְוֵי פְּלַח בְּאוּרֵי תָא וְלְמַטְרָא פְּקוּדָהָ.

26. ע"י תיקו"ז (ה ע"ב): ואית אורייתא דבריאה ואורייתא דאצילות אורייתא דבריאה ה' קנני ראשית דרכו (משלי ח כב) ואורייתא דאצילות תורת ה' תמימה.

תרגום: ויש תורה של בריאה ותורה של אצילות, תורה של בריאה ה' קנני ראשית דרכו, ותורה של אצילות "תורת יהו"ה תמימה".

ע"י בהגר"א בתז"ח מ"ט ע"ב וז"ל, ואורייתא טפילה כו' שאורייתא הוא בריאה שלכן בה שכר ועונש ע"ה טו"ר כמש"ל ונשמה מאצילות וכו', עכ"ל.

וע"י בהגר"א בתיקו"ז לו ע"ג ד"ה ואינון ברזא: והענין כי האסור הוא מצד עץ הדעת טו"ר, דשם הס"א, אבל בעץ החיים לא יגורך רע (תהלים ה ה), ומינה מתפשטין חו"ג מסט' דחסד טהור, אף בעץ הדעת טו"ר ומסט' דגבורה, טמא שם, ות"ת מכריע פעם לכאן כו'.

27. ע"י זוהר (ח"א כו ע"א): ואי זכו ישראל איהי עזר לון בגלותא מסטרא דהתר טהור כשר ואי לאו איהי כנגדו מסטרא דטמא פסול אסור טהור היתר כשר איהו יצר הטוב פסול טמא אסור איהו יצר הרע ואתתא דאית לה דם טהור

ודם נדה מסטרא דמשנה איהי שויה ליה ולאו איהי בת זוגיה יחודא דיליה דלית יחודא עד דערב רב יתמחון מעלמא ובג"ד אתקבר משה לבר מארעא קדישא וקבורתא דיליה משנה איהי ולא ידע גבר ית קבורתיה עד יומא הדין קבורתא דיליה משנה דשלטא על מטרוניתא דאיהי קבלה למשה ומלכא ומטרוניתא מתפרשא מבעלה בנין דא (משלי ל כא) תחת שלש רגזה ארץ וכו' תחת עבד כי ימלוך דא איהו עבדא ידיעא ושפחה דא משנה ונבל כי ישבע לחם דא ערב רב עם נבל ולא חכם

תרגום: ואם זכו ישראל, היא עוזרת להם בגלות, מצד של היתר טהור כשר, ואם לא, היא כנגדו מצד של טמא פסול איסור. טהור היתר וכשר הוא יצר הטוב, פסול טמא איסור הוא יצר הרע. ואשה שיש לה דם טהור ודם נדה מצד של המשנה, היא שוה לו ואינה בת זוגו, יחוד שלו, שאין יחוד עד שערב רב ימחו מהעולם, ולכן נקבר משה מחוץ לארץ הקדושה, וקבורתו היא משנה, "ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה". קבורתו משנה ששולטת על המלכה, שהיא קבלה למשה ומלך ומלכה מתפרדת מבעלה. ולכן "תחת שלוש רגזה ארץ וגו'", "תחת עבד כי ימלוך" זהו עבד הידוע, "ושפחה" זו משנה, "ונבל כי ישבע לחם" זה ערב רב, "עם נבל ולא חכם".

התיקונים, הן דישראל בהתורה והמצוה, והן דעבודת המלאכים, הכל רק ע"י לבושים ומסכים. אמנם באשר שעבודת ישראל בהתורה, הנה הוא עולה מעלה מעלה עד רזא דאור א"ס, הנה יתוקן עי"ז בהגילוי דאור הגנוז, שיתגלה לעת התיקון, ויתייחד ע"י זה התיקון דעבודת המלאכים ג"כ בהתיקון דאור התורה אשר ע"י ישראל, ויתייחדו שניהם לאחד, ויזכו ע"י זה המלאכים ג"כ להתיקון הפנימי דתכלית האחרון, ויהיו המלאכים ג"כ עיקרים בו, כי כל זה הוא מוכן להם ג"כ מסוד יסודם הראשון שבתחילה וכנ"ל, וכמו שיתבאר עוד למטה.

(ט)

והנה הארכנו בדברינו להוכיח את דעת הרמב"ם ז"ל, שכל הנבראים כולם הם כולם עיקרים בהתכלית, והם כולם שווים בו. אמנם מה שנמצא בדברי רז"ל במקומות רבים, שכוונת כל התכלית היה רק בשביל ישראל, וכל הנבראים כולם הם טפלים בזה, וכמו שאמרו בראשית ברא בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל שנקראו ראשית וכמו שאמרו (בבר"ר פ"א סי' ד' ובויק"ר פ' ל"ו סי' ד' וכן הוא בתנחומא הקדום בתחילתו) ומקרא מפורש הוא (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת, ובגמרא (ברכות לב ע"ב) שאמר הקב"ה לכנסת ישראל, י"ב מזלות בראתי ברקיע, ועל כל מזל ומזל בראתי לו כו' כו', וכולן לא בראתי אלא בשבילך כו'. וכן יש עוד כמה מאמרים עד"ז על כל צבא השמים, שהם לא נבראו אלא בשביל התורה וישראל, וכמו שהאריך בזה הרב הקדוש הרמ"ג ז"ל [בספר עבודת הקודש] בחלק התכלית בפרקים הראשונים שם, שעיקר הבריאה וכל כוונת הבריאה היה רק בשביל התורה וישראל, ושאר כולם הם טפלים לזה. והוא לא כדברינו הנ"ל, שכל הנבראים כולם הם עיקרים בהתכלית, והן בהיסוד והן בהתכלית, הם כולם עיקרים בו, וכנ"ל בכל דברינו.

אמנם לפי דברינו אשר אמרנו ג"כ, שכל סיבת התכלית, הנה הוא רק ע"י האור הפנימי

בפנימית, הנה היה כל עבודתם, אשר אז ג"כ בלי לבוש, וכדי להמשיך אור שפעו ית"ש עליהם בגילוי אחר גילוי, עד שיושלם האור דכוונת התכלית אשר כוון עליהם הוא ית"ש ג"כ בהמציאו אותם בתחלה. ועכ"פ הוא כי קודם החטא עץ הדעת, הנה היה עבודת דכל ברואי מעלה ומטה, ר"ל הן דישראל בהתורה והמצוה, והן עבודת דכל צבא מרום, הנה היה הכל במדרגה יותר גבוה הרבה מאד. כי עבודת ישראל בהתורה, הנה היה בהתורה דאצילות, שהוא אורייתא דקב"ה, שהקב"ה עוסק בה בכל יום, והוא בגילוי אור א"ס להרבות ולהגדיל גילוי בלי גבול, ובזה היה עבודת ישראל ג"כ אלולא החטא וכנז'. וכן עבודת המלאכים, הגם שכל עבודתם הוא רק בהחיצוניות, עכ"ז הנה היה ג"כ בגילוי אורו עצמו ית"ש אשר בהכלים דאצילות. וכן עד"ז הנה היה הנהגתו ית"ש אשר בכל העולמות כולם, בקיומם ובחיותם ובכל הנהגתם, היה נעשה הכל תמיד מהקב"ה בעצמו לעולם, ר"ל באורו ושפעו עצמו במכוון על כל פעולה ופעולה, אשר גם בפרטי פרטיות בלי שום אמצעים ומשרתים כלל, וע"ד שהיה הבריאה כולה מהקב"ה בעצמו, בלי שום עוזר עמו במלאכתו כלל.

אמנם ע"י החטא דעץ הדעת, שירדו העולמות כולם בירידה אחר ירידה, ונתגשמו ונתעכרו בזוהמא רבה, הנה אי אפשר מעתה להמציאות כולו לקבל אורו ושפעו ממנו עצמו במכוון, אם לא ע"י מסכים ולבושים רבים, והם כל המלאכים המוני מעלה וכל צבא מרום, שהם נעשו משרתים לזה. ועליהם נאמר (תהלים קג כא) ברכו ה' כל צבאיו משרתיו עושי רצונו. ובזה הוא עתה ג"כ כל עבודתם של מלאכיו משרתיו עושי רצונו, והם אלף אלפין ורבי רבבן, שהם משרתים בזה להעשות כל פעולות אורו ושפעו ית"ש על ידיהם. והוא ע"ד פעולות הנשמה בעולם הזה, שנעשה רק ע"י כלי הגוף.

וכן נשתנה ג"כ התורה שבידינו, כי נתלבשה בלבושי דמט"ט, באסור ומותר, כשר פסול, טהור טמא, חייב זכאי, חול קודש. ונעשה עתה כל

כי לא היה מתגלה כלל כנוז, וכל גילוייו הוא רק בשביל ישראל וע"י ישראל, כי ע"י שאינם מסיחים את דעתם, ומודים אליו בלב ונפש כי יהו"ה הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד (דברים ד לט), אפילו בחללו של עולם (דב"ר פ"ב ס" כז). והוא ית"ש מלך עולם ועד, ואפס זולתו. הנה עי"ז הם מקיימים את שמותיו וגילוייו אשר באצילות והנהגתו בכל העולמות בי"ע וכנ"ל בספרי.

כי בכל מה שמתבונן²⁸ האדם למטה הוא מאיר ומזהיר אותו הענין למעלה, וכשמתבונן בשמותיו ית"ש ובאורם אשר באצילות, הוא מעורר גילויים למעלה, ונמשך ממילא אור קדושתם למטה ג"כ, כי כל גילוייו שבאצילות הוא רק בשביל העולמות בי"ע. ועי' באד"ר (קלה ע"א) כי ע"י דרשת הרשב"י ותלמידיו בהי"ג תיקונים, הנה נתגלו והאירו בזוהר אורם למעלה. וכן הוא ג"כ בהקדמת זוהר בראשית (ב ע"א²⁹) וכן בהקדמת תיקונים (ג סע"ב³⁰). ועכ"פ הוא כי כל

שהוא ע"י התורה וישראל, א"כ הרי ניחא פשוט מה שאמר, וכולן לא בראתי אלא בשבילך, כי הרי כל מה שיזכו כולן הוא רק ע"י ישראל.

ומה גם, כי הרי גם כל גילוייו ית"ש אשר באצילות, שהם כל שמותיו יתברך, וכל אורם וגילויים, הוא ג"כ רק ע"י הצדיקים, וכמ"ש בספרי ברכה (פיסקא ה) בהפסוק (דברים לג ה) ויהי בישרון מלך, וכן הוא במדרש שמואל רבתי (פרשה ה') בפסוק (שמואל א' ב ח) כי לה' מצוקי ארץ, תני ר' שמעון בן יוחאי כל זמן שישראל עשוין אגודה אחת, מלכות שמים במקומה, שנאמר ויהי בישרון מלך. אימתי, בהתאסף ראשי עם יחד כו'. כיוצא בו אתה אומר, ואתם עדי נאום ה' ואני אל. כשאתם עדי, אני אל. וכשאינ אתם עדי, אין אני אל. (כי היה חוזר גילוייו לשורשו הנעלם שבא"ס, ולא היה שום גילוי לאלהותו מאומה ח"ו). כיוצא בדבר אתה אומר, אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים (וכתוב היושבי וצ"ל היושב), אלמלא אני לא היית יושב בשמים,

מאיר הלשם

למעלה אשר אין השגה ותפיסה בזה לשום בריה, והרי הוא נעלם ונסתר מהכל.
29. ז"ל: א"ר אלעזר שתיקה |דילין| (דיליה) בנא מקדשא לעילא ובנא מקדשא לתתא ובודאי [מלה בסלע משתוקא בתרין מלה] (משתוקא בשתים ומלה) בסלע מה דאמרנא ואתערנא ביה משתוקא בשתים מה דשתיקנא [דאברן] (ואברו) |ואיבנו| תרין עלמין כחדא
תרגום: אמר רבי אלעזר, השתיקה שלי בנתה מקדש למעלה ובנתה מקדש למטה, ובודאי דיבור בסלע משתיקה בשתים. דיבור בסלע - מה שאמרתי והתעוררתי בו, שתיקה בשתים - מה ששתיקתי שנבראו ונבנו שני עולמות יחד.
30. ז"ל: ונענה מלאך מגו אשא משמיא ואמר הן הן מעשה מרכבה והוון מתקבצין מלאכי השרת ככמומוטי חתן וכלה אמר רעיא מהימנא בריך יהא בוצינא קדישא דאמר מלין אלין ליחדא בהון קודשא בריך הוא ושכינתיה.
תרגום: ונענה מלאך מתוך אש משמים ואומר "הן הן מעשה מרכבה" (חגיגה יג ע"א), והיו מתקבצים מלאכי השרת כמו בשמחת חתן וכלה. אמר רועה הנאמן ברוך יהיה הנה הקדוש שאמר דברים אלו, לייחד בהם את הקב"ה עם שכינה.
ע"ש בביאור הגר"א, ז"ל, ונענה מלאך - הוא מט"ט

28. עי' ביאורים חלק א' ג ע"ג: וזהו עיקר גדול מעלת לימוד הקבלה, לדבר הכל באצילות ולהשתמש רק באותן הדברים והלשונות אשר דיברו ונאמרו בזה"ק ובדברי האריז"ל, כי בזה מעורר באותן הדברים למעלה שיתפשטו ויתגלו ושיציאו מהעלם אל הגילוי, ולהוסיף בהם אור ע"י היחוד דאור א"ס שבהם.
ועי' הקדו"ש ז ע"ג, ז"ל: נקל להבין עד"ז תוספת המעלה והקדושה אשר לעוסק באורות האצילות עצמו אשר למעלה מהעולמות בי"ע, והנה מתדבק בזה באור קדושתו עצמו בלתי התלבשות כלל, ונעשה הוא גופה מקום ומעון לשכינת עוזר ית"ש. וכמו שאמרנו לעיל פ"ז כי השכל והמשכיל והמושכל אחד הוא.
ועי' דע"ה ח"א נו ע"ב, ז"ל, ע"י דרשת הרשב"י בעניינים הללו נעשו ונבנו אותן העניינים למעלה. וזהו כל עיקר תיקון לימוד הקבלה יותר מכל שאר חלקי התורה. כי שאר כל חלקי התורה הרי מלובש בנושאי העניינים אשר בעוה"ז, משא"כ לימוד הקבלה ובפרט דברי האריז"ל אשר הם בנויים על האורות וספד"צ ועמקי סתרי הוה"ק, הוון כל נושאי העניינים רק באצילות ובעולמות דאור א"ס. ולכן נקרא חכמת הקבלה בשם נסתר, משום שכל נושאי העניינים שאנו מדברים בהם הוא מעולמות העליונים אשר למעלה

גילויו ית"ש אשר באצילות הוא ג"כ רק בשביל ישראל וע"י הצדיקים. ועי' זוה"ק פ' בחקותי (ק"ג סע"א³¹) בסוד הכתוב (שמואל ב' ח יג) ויעש דוד שם. וכן הוא ג"כ בכ"מ, שהגילוי דכל האצילות וזוהר אורם, הוא לעולם רק ע"י הצדיקים. ומהאצילות הנה נבראו ונוצרו ונעשו כל העולמות בריאה יצירה עשיה וכל קיומם והנהגתם. והרי מובן היטיב מה שאמר הקב"ה, וכולן לא בראתי אלא בשבילך, כי הרי כל מציאותם וקיומם הוא הכל ע"י אור קדושת התורה והעבודה דישראל.

והגם שעיקר מציאותם אשר מיסודם הראשון, הוא ג"כ לתכלית האחרון הכללי, אשר הם כולם עיקרים בו וכנ"ל. אך שורש מציאותם אשר ביסודם הראשון, וכן עצמותם אשר בתכלית האחרון, הנה הוא נעלם מאד כנ"ל אות ה'. וגילויים בבחינת שורש וכח הוא רק באצילות. ויציאתם מן הכח לפועל הוא רק בעולמות ב"ע. אשר גילויים ומציאותם דכל הד' עולמות אבי"ע, הוא רק בשביל ישראל, וע"י הצדיקים כנ"ל, והרי מכוון היטיב מה שאמר וכולן לא בראתי אלא בשבילך.

(י)

אמנם הנה באמת יש בזה עוד דברים בגו. כי הנה ענין התכלית דהבריאה בכלל ובפרט, הוא נבחן בג' בחינות, כי התכלית האחרון הנצחי שיזכה כל המציאות לבא לאור המלכות דא"ס, הנה יתחיל גילויו רק באלף הח'³², שהוא בעת חדוש העולם אשר אחר אלף הו' שאמרו רז"ל (סנהדרין צז ע"ב), ואין הקב"ה מחדש את

עולמו אלא לאחר שבעת אלפים שנה, ואז יתחיל להתנוצץ אור התכלית האחרון דתיקון הנצחי שאמרנו, ויהיה גילויו ג"כ לאט לאט, שהוא באלף הח' והט' והי', וכמו שביארנו בזה בארוכה בפנים הספר כלל י"ז ע"ש נפלאות בזה בע"ה ית"ש.

אמנם קודם הזמן הזה, שהוא מעת בריאת אדם הראשון עד ימות המשיח, שכל זה הוא מכלל הששת אלפים שנה דהעוה"ז, וכן אח"כ באלף הו', שהוא סוד חד חרוב שאמרו רז"ל בסנהדרין (צז סע"א), הנה כל הזמן הזה, הוא מסודר ג"כ בבחי' פעולה ותכלית בב' בחינות: אחד, הוא במציאות הדורות כולם, אשר מעת אדם הראשון עד ביאת המשיח, הנה הוא מיסוד ג"כ על בחינת פעולה ותכלית. כי מציאות כל אדם וקיומו אשר בעולם הזה עם כל מה שנעשה בו, כאשר הולך לעולמו אחר פטירתו בעולם הנפשות, הם בבחינת פעולה ותכלית, כי כל מציאותו ועניניו שבעולם הזה, הם בבחינת פעולה והכנה אשר הכין לעצמו להתכלית העומד לפניו לאחר פטירתו. וכפי מה שהכין לעצמו בעוה"ז, כן הוא שכרו אתו לאור באור החיים במחיצתן של צדיקים אשר בעולם הנפשות, אם בגן עדן התחתון שהוא במלכות, אם בגן עדן העליון שהוא בבינה. ועכ"פ הוא, כי מציאות האדם בעוה"ז, עם כל מה שנעשה בו בעולם הנפשות, הם שניהם בבחינת פעולה ותכלית, כי בעולם הנפשות נעשה התכלית מכל מציאותו ופעולותיו שבעוה"ז. וכל מה שנעשה בשניהם, הנה הם כולם ג"כ רק מאורו ושפעו ית"ש, אלא שהוא נעשה ע"י התלבשות במסכים ולבושים רבים שונים חלוקים זה מזה, הן בכמותם והן באיכותם, לכל א' לפי מדרגתו. ועכ"פ הוא, כי הם כולם ג"כ רק מהנהגתו וגלויו ית"ש, שהוא

ד ע"א

מאיר הלשם

לעילא.
תרגום: כדוגמא זה אמר רבי שמעון "ויעש דוד שם" וכי דוד עשה אותו, אלא משום שהלך בדרכי התורה ועשה מצוות התורה והנהיג את המלכות כראוי, כביכול עשה שם למעלה.
32. עי' לקמן הערה 482.

כנ"ל. מגו אשא משמיא - הוא זו"ן, שו"א נקרא שמים, ושכינה נקראת אשא. ואמר הן הן כו' - שאלו הב' שמות הן מעשה מרכבה, שנעשה מרכבה לתרוייהו כנ"ל.
31. ז"ל: כגוונא דא אר"ש ויעש דוד שם וכי דוד עבד ליה אלא בגין דאזיל בארחי דאורייתא ועביד פקודי אורייתא ואנהיג מלכותא כדקא יאות כביכול עשה שם

לשם שבו

ספר הכללים ◊ הקדמה

ואחלמה

ט ד ע"א – ד ע"ב

אות (י)

הוא, כי התיקון והתכלית הוא בג' בחינות כלליים: אחד, הוא אחר פטירת האדם שבעוה"ז, אחר הצירוף והליכון כאשר זוכה לבוא למנוחתו, ובפרט בצדיקים גמורים, שהם באים לתכליתם שבגן עדן תיכף. והשני, הוא בעת תחיית המתים, שהוא התיקון התכליתי דימות המשיח. והג', הוא בחידוש העולם שאחר אלף הז', שהוא התחלת התיקון הנצחי.

והנה בהב' תיקונים הראשונים בכל האורות והעיונים שבגן עדן ובכל האורות והיעודים שבימות המשיח, הנה הגם שמשתתפים בזה המלאכים המוני מעלה ג"כ עם הצדיקים, כל אותן שהם משורש אחד וכנ"ל אות ו', ומקבלין שניהם הזיו והעונג אשר בכל תכלית ותכלית. עם כל זה, הוה הצדיק העיקר בזה, והמלאך הוא טפל אליו, והוא ע"י שכל הנועם והזיו אשר גם באותן ב' התכליות, הוא ג"כ רק ע"י גילוי אור הפנימי ית"ש, אשר מהדעת עלאה מגיע עד רזא דאור א"ס, שכל גילוי הוא רק ע"י הצדיקים, אשר נשמתן הוא לגו לגו, ועבודתן אשר בהתורה והמצוה הוא מגיע ג"כ עד רזא דאור א"ס. והוה הצדיקים העיקרים בזה, והמלאכים הם רק טפלים להם.

אמנם בהגיע עת התכלית הג', שהוא התיקון הנצחי הנ"ל, הנה אז יתגלה אור האחדות הנעלם, ויחידו המלאכים ג"כ עם הצדיקים, כל אותן שהם משורש אחד, באחדות עצום, להיותן לחד ממש. ובזה יזכו המלאכים ג"כ עם הצדיקים להתכלית האחרון הנצחי עם הצדיקים בתכלית אחד לשניהם שוה. אמנם כבר אמרנו, שכל מה שיזכו המלאכים בזה, הנה הוא ג"כ רק ע"י עבודתם, שהם כולם בעלי עבודה כנ"ל, אלא באשר שכל עבודתם הוא מגיע רק באור החיצונית דהכלים שבאצילות, ולכן כל מה שיזכו גם הם לתכלית האחרון, שהוא מאור הפנימי, הנה הוא רק ע"י אור הגנוז שיתגלה לעתיד ע"י הצדיקים, ויתאחד אז ע"י החיצוני בהפנימי, ויזכו גם הם ע"י להתיקון הנצחי

מאורו ושפעו עצמו, אלא שהוא ע"י התלבשות במסכים ולבושים שונים לאין שיעור וחקר, והוא ע"י המלאכים הממונים על עניני בני אדם שמשתמש בהם הקב"ה בכל פעולותיו, ע"ד הנשמה שעושה כל פעולותיה ע"י כלי הגוף, וכנ"ל.

וכן כל הנהגתו ית"ש הן אשר בעוה"ז והן אשר בעולם הנפשות, הנעשה בכל משך זמן שהששת אלפים שנה עד עת תחיית המתים, שאז יתחיל התיקון העיקרי דימות המשיח, הנה הם שניהם ג"כ בבחי' פעולה ותכלית, כי כל הנהגתו ית"ש אשר מעת שנברא אדם הראשון עם כל הדורות כולם, אשר בכל הששת אלפים שנה עד זמן דתחיית המתים, כל מה שנעשה בהם, הן בעוה"ז והן בעולם הנפשות, הנה הם כולם ג"כ רק בבחינת פעולה להתכלית העתיד להעשות עמהם מאחר תחיית המתים והלאה, בתקון דהליותן וזיו שדי ובהמות בהררי אלף (ע' דברינו בזה בספר הדע"ה ח"ב דרוש ג' ד' בארוכה וכן שם דרוש ב' ענף ג'), שהם כל התיקונים והיעודים דימות המשיח, והם התכלית לכל הפעולות שנעשה מעת בריאת אדם הראשון עד הזמן דתחיית המתים, והנה הם כולם ג"כ מהנהגתו שהוא גילוי ית"ש הנעשה באורו ושפעו בהשגחה פרטית על כל ענין וענין ולכל אחד ואחד בפרט. אמנם הם נעשים ג"כ ע"י בחינת מסכים ולבושים לכל אחד לפי מדרגתו, אלא שאותן המסכים הם זכים ודקים הרבה יותר מהמסכים שאמרנו בהתכלית הראשון.

והנה כל היעודים והתיקונים דימות המשיח, הם כולם ג"כ הכנות ותיקונים להגופות והנשמות שזכו להם, שיהיה אפשר להם לקבל ולהתייחד בהאור דהיום שכולו שבת, שהוא באלף השביעי, שאז הוא סוד העיבור שכולם ישוּבו לבטן אימא, בינה, אם הבנים, והוא החד חרוב שאמרנו רז"ל. ושם יתוקנו כולם להיות מוכן להתכלית הנצחי, שיתחיל אורו מעת חידוש עולמו ית"ש, אשר מאחר אלף הז' ולהלאה. ויתגלה אותו התכלית ג"כ לאט לאט, והוא באלף הח' והט' והי', עד גילוי אור דהמלכות דא"ס ית"ש. ועכ"פ

דהתורה והעבודה אשר ע"י הצדיקים, ויהיו אז כולם עיקרים בהתכלית האחרון, וכנ"ל כ"ז.

(יא)

אמנם הנה בענין איך שיתייחדו המלאכים עם הצדיקים בהתיקון הנצחי, אשר הוא באמת רק ע"י התורה והעבודה, הנה יש בזה עוד דברים עיקרים, וכמו שיתבאר לפנינו בעה"ת"ש. ונקדים בזה ג' הקדמות: א', הוא במה שנודע, כי הגם שהוא ית"ש, הנה הוא באמיתת עצמותו נעלם בתכלית ההעלם, ומשולל ממנו הדיבור וההתבוננות בו, כנודע כל זה לכל חכמי לב האמיתיים. אך כאשר עלה ברצונו להמציא את כל המציאות, הנה צמצם בעצמותו כביכול ונתגלה בזה בגילוי אורו לצורך המציאות. והנה היה גילוי בהשתלשלות מדרגות רבות, מדרגה למטה ממדרגה, עד שיצא כל המציאות כולו בכל מה שגזר רצונו עליו, והרי ירד לזה מגילוי לגילוי עד גילוי התחתון, אשר גם לצורך העולמות ב"ע.

והנה על זה ראוי לדעת, כי היה כל גילוייו לזה במדה ובמשקל, שהגילוי דכל עליון, הנה היה רק לפי הצורך להתחתון שיצא ממנו. וגם הגילוי הראשון דא"ס ית"ש (כי גם כל בחי' אור א"ס, הנה הוא ג"כ רק מכלל הגילויים³³, וכמו שבארנו בזה בספר הקדו"ש שע"ד פ"ג ובכ"מ מדברינו) ויסד גם הגילוי דא"ס ית"ש, רק לפי הצורך ממנו להמציאות כולו, בעבר והוה ועתיד, אבל זולת צורך המציאות, הנה הוא נשאר באמיתתו הנעלמה כמקדם. וכן הוא ע"ד זה בכל גילוייו כולם, הנה הוה כל גלוי עליון במדה ובמשקל רק לפי הצורך להתחתון ממנו, לא פחות ולא יותר. ונודע הוא, כי כל עליון, הנה כלול בו מכל התחתונים ממנו, ולכן הוה מתחילה ג"כ הגילוי הראשון דא"ס המקיף במקום הראוי להעולמות כולם.

ואח"כ כאשר נעשה הצמצום, שהוא הסתלקות הראשון, ויצא הקו שהוא התפשטות השני (כמו שיתבאר כ"ז בפנים הספר אשר לפנינו), הנה היה נמשך הקו עד סוף המקום הראוי להעולמות כולם.

ואח"כ כשנעשה א"ק, הנה היה מתפשט הוא עד סוף המקום דכל העולמות כולם, ואח"כ בהסתלקות השני, שעלו כל האורות שמטבורו ולמטה בחציו העליון, ונשאר מהטבור ולמטה ריקן מאור, ונעשו ע"י החיצונית דהכלים הנשאר בו, הנה נעשו הם לבחי' אצילות, ונתפשטו הם עד סוף המקום דהעולמות ב"ע, כמ"ש במבו"ש שם³⁴, וכמו שיתבאר כל זה ג"כ בהספר שלפנינו.

ועכ"פ הוא כי היה כל סדר גילוייו ית"ש שכל גילוי עליון, היה גילוי מתחילה עד סוף המקום הראוי לכל התחתונים, כי ע"י הנה נצטמצם הוא להעשות שורש לכל אשר למטה. והבין³⁵ כל זה מאד, כי נורא הוא והש"י יכפר, ונעשה כל זה משום צורך הצמצום שהוא לצורך ההנהגה אשר עתה.

וכן הוא בזה ג"כ כל ההנהגה אשר בתיקון העתיד, אלא שהוא יתעלה בעליו יותר הרבה, אבל עכ"פ הוא, כי יהיה גם אז ג"כ הכל רק בבחי' הצמצום עד גמר תכלית תיקון האחרון, כי מאז ולהלאה, יתבטל כל הצמצומים וכל השיעורים, ויאור אורו בלי שיעור ומדה, וע"י יסדו ואמרו (פיוט אדון עולם) ואחרי ככלות הכל לבדו ימלוך נורא, ודי בזה עד כאן הקדמה א'.

הקדמה ב', (והוא ג"כ מאותו הענין דהא'), כי הנה כל גילוייו כולם וכל העולמות כולם עד סוף הד' עולמות אבי"ע, הנה נתיסדו ממנו ית"ש כולם לקומה שלימה אחת ובבחי' פרצוף אחד, והם תלויים זה בזה וקשורים זה בזה ומיוחדים זה בזה. וכשם שכל תחתון הוא נצרך להעליון לצורך מציאותו וקיומו וכל עניניו, שהוא

מאיר הלשם

33. ע"י לקמן יג ע"א. 34. נדצ"ל בקדו"ש שם שער ו פרק א, וצ"ע. 35. נדצ"ל והבן.

הכל ע"י העליון שעליו. כן נצרך העליון להתחתון להשלים על ידו כחו ותכונתו ותשוקתו, וע"ד שאמרו (פסחים קיב ע"א) יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק. כי כן יסד המאציל ית"ש בתכונת כל עליון, שכל מגמתו ותשוקתו הוא להשפיע למטה, כי כל זה הוא חובתו בעולמו, המביא אותו לתכליתו, להטיב עם התחתון ממנו בכל האפשרי. והוא משום שהם כולם קומה אחת ופרצוף אחד, ונשלם כל אבר ע"י כולם דוקא. והוא ג"כ מה שאמרנו בהקדמה א' שהגילוי דכל עליון הוא במדה ובמשקל לפי הצורך התחתון, ככל מה שצריך להתחתון לקבל ממנו, והוא משום כי הם כולם רק קומה אחת שלימה ובכחי' פרצוף אחד. והרי הוה תכונת כל אבר שבהפרצוף במדה ובמשקל, רק כפי הראוי לכולם, לא פחות ולא יותר. ועכ"פ הוא, כי כל גילוייו כולם אשר מאמיתתו הנעלמה ולמטה עד סוף האצילות, עם גם העולמות ביי"ע שנברא מהם, הנה הם כולם בבחי' פרצוף אחד, אשר כל האברים שבו הוה הקיום דכל א' ע"י כולם דוקא (וכנ"ל אות ט') מספרי³⁶, שכל גילוייו ית"ש הם רק בשביל ישראל וע"י ישראל) ונעשה זה בשביל זה, ונשלמו זה ע"י זה, והם לעולם אחד ותכלית אחד לכולם.

ד ע"ג

הקדמה ג', הוא ג"כ מעין הא' והב' והוא זה. כי הנה מציאות כל תחתון וקיומו שהוא מהעליון שעליו, הנה אינה הוא בבחי' פועל ופועלה, אלא הם בבחי' סיבה ומסובב. כי הפועל והפועלה הם שני דברים, והפועלה אחר שנגמרה, הרי הוא מסולק מן הפועל, ומתקיים גם בהעדר הפועל. משא"כ הסיבה עם המסובב, כי היא תמיד סיבתו, הן במציאותו והן בקיומו ובכל ענייניו ומאורעותיו, ותלוי ומיוחד המסובב בסיבתו בחומר וצורתו ובכל מלואו בלי הפסק רגע אחת, עד שאם יוסר ממנו הסיבה רגע אחת, תתבטל מכל וכל, והוה כל עולם עליון עם התחתון בבחי' סיבה ומסובב, הן בכללו והן בכל פרטיו שבו.

אמנם הנה יש סיבה לסיבה, כי גם עולם עליון, הוא מסובב מהעליון שעליו, אשר הוא סיבתה. וכן מעליון לעליון, עד המאציל עצמו ית"ש, שהוא המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, כי הוא לבדו ית"ש הוא הסיבה לכל, שהוא הסיבה דכל הסיבות, והוא ית"ש לעולם עם כל המציאות כולו כהשמן עם השלהבת שבפתילה, שכל אור השלהבת וכחה וצורתה, וכל הגוונין שבה, הרי הוא תמיד רק מהשמן שבנר. וכשיופסק השמן, הוא מתבטל מכל וכל. והרי תלוי מציאות השלהבת תמיד וכל צורתו רק בהשמן שבנר, והיא סבתו. כן הוא ית"ש לעולם הסיבה לכל המציאות כולו, בכלל ובפרט, לכל מציאותם וקיומם ולכל מקריהם ומאורעותיהם, אשר מעולם ועד עולם. וכמו שהעמיק בזה הרמב"ם ז"ל במורה (ח"א פ' ס"ט), כי על זה הנה היה הכוונה ממנו בכל גילוייו להמציא המציאות ביסוד וסדר כזה, שיהיה הוא עצמו ית"ש היסוד והסיבה להם תמיד, ושיהיה הוא עצמו ג"כ התכלית לכולם, וכנ"ל בדבריני.

והנה כתב הרמב"ם ז"ל שם כי בחינת היותו סיבה, הוא ע"י ענין המכונה בשם שפע, כי הוא ממשיך שפעו בכל המציאות תמיד לכל קיומה והנהגתה, ובזה הנה הוא סיבתה תמיד.

אמנם, הנה אמרנו שהמציאות כולו הוא במדרגות רבות, שהם עולמות רבים, ונסדרו כולם שכל עליון עם התחתון הם ג"כ בבחי' סיבה ומסובב כנ"ל. והנה הוא ג"כ ענין הסיבה דכל עליון להתחתון, שממשיך בו חלק מרוחו ונפשו ומשתתף עמו במציאותו ועצמותו, ונעשה בו עצם מעצמיו ובשר מבשרו³⁷. ועיי"ז הנה נעשו כולם לקומה אחת ובכחי' פרצוף אחד כנ"ל, כי כן יסד הקב"ה והשפיע בהם, להיות כל עליון ג"כ סיבה להתחתון, כדי שיהיו כולם מיוסדים לקומה אחת. אמנם הוא ית"ש, הנה הוא הסיבה לכ"ז, כי נעשה כ"ז הכל בשפעו כנו', וגם הוא

מאיר הלשם

36. נדצ"ל בהקדמה. 37. ע"י שער מוחין דצלם פרק א'.

הם בחי' אצילות שבכל אחד) ע' פרקי הצלם (ריש פרק ב) ודרושי אבי"ע (ריש פרק יג) ובכ"מ.

והנה האצילות דכל מציאות, שהוא שפעו ית"ש, אשר לזה, הרי פשוט הוא, שהוא ממנו עצמו ית"ש. וכן בחינת הבריאה דכל מציאת, שהוא יציאתו מאין ליש, הנה כ"ז נעשה ג"כ מהקב"ה בעצמו לבד, בלי מסכים ולבושים כלל, והיה הבריאה דכל המציאות כולה בכלל ובפרט ביום ראשון דמעשה בראשית, והוא כל תולדות השמים וכל תולדות הארץ שיצאו ביום ראשון, ויצאו ביום ראשון רק בבחי' האצילות והבריאה שבהם. והיה כ"ז מהקב"ה בעצמו, ולא השתתפו בזה, ר"ל בבחי' האצילות והבריאה שבהם, הנה לא השתתפו בזה מערכת השמים בתולדות הארץ מאומה.

אמנם הנה בשאר ימי בראשית אשר זולת יום ראשון, הנה אז נתקן ונעשה בכולם בחי' היצירה והעשיה שבהם ג"כ, שהוא הרוח והנפש שבהם, וכמו שהעלינו בזה בהאבני מילואים שבסוף הספר שלפנינו סי' ח' אות ל"ב, עיין שם בסעיף י"ג, ומשם והלאה בעומק וארוכה. וכן ראיתי אח"כ תהל"א ית"ש שורש הדברים בזה בהגר"א זללה"ה וזיע"א בספר (אד"א) הנדפס מחדש בווארשא תרמ"ז י"ט ע"ד בפסוק אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ע' שם³⁹.

והנה בבחי' היצירה והעשיה דכל א', הנה בזה נתייסדרו ממנו ית"ש, להיות כל עליון סיבה להתחתון, וכן נעשו בזה ג"כ מערכת השמים, מאז ולהלאה סיבה לתולדות הארץ. אך הוא רק בבחי' היצירה והעשיה שבהם כנז'. וע' בספר חזקוני בפסוק (בראשית א כו) נעשה אדם, שאמר שם ג"כ זה לשונו, נעשה אדם ולא כתוב

הסיבה הראשונה לכולם, כי הוא סיבת כל הסיבות כנ"ל.

(יב)

אמנם מה שאמרנו, כי נסדרו ממנו ית"ש שכל עליון הוא סיבה להתחתון, הנה הוא אינו בעיקרו ובעצמותו הפנימית שבהתחתון, כי בזה הנה הוה הקב"ה לבד הסיבה לכולם בכלל ובפרט תמיד לעולם, ועל זה נאמר (ישעיה מד כד) אנכי ה' עשה כל, נטה שמים לבדי, רקע הארץ מי אתי, מי היה שותף עמי בברייתו של עולם (ב"ר פ"א סי' יג).

וזהו ג"כ ענין פלוגתת ב"ש וב"ה אם השמים נבראו תחילה או הארץ נבראת תחילה כמ"ש בחגיגה (יב ע"א), ולכאורה יפלא, איך אפשר לאמר שהארץ נבראת תחילה, הרי אמרו את השמים לרבות תולדות השמים, ואת הארץ לרבות תולדות הארץ, כמ"ש רש"י בחומש בפסוק יהי מארת והוא מב"ר (פ"א סי' י"ד ושם פ' י"ב סי' ד'). ונודע, כי כל תולדות הארץ, הם נעשו ע"י מערכת השמים, וכמ"ש (איוב לח לג) הידעת חוקות שמים אם תשים משטרו בארץ, וכמ"ש בב"ר (פ"י סי' ו') ע"ש³⁸. וא"כ הרי איך אפשר לומר שהארץ נבראת תחילה. אך הענין הוא, כי כל מה שנעשה בתולדות הארץ ממערכת השמים, וכן בכל תחתון מהעליון שעליו וכנ"ל, שהם סיבות זה לזה, הנה הוא הכל רק בתיקונייהם, אבל עיקרם ועצמותם הפנימי, הנה הוא בכולם לעולם רק מהקב"ה לבד.

והענין בביאור הוא, כי הנה כל המציאות כולו בכלל ובפרט, הנה כלול כל א' מבחי' נרנח"י שהם ג"כ בחי' אבי"ע (כי היחידה והחיה

מאיר הלשם

כמו שאמרנו רבותינו ז"ל (זו"ח יתרו מב ע"ב) כל מקום שנאמר "ויהי" אינו אלא לשון יצירה. והודיע לנו בזה שהיה אצלם גם כן בריאה. ביום עשות. ביאורו, שכולן נבראו ביום הראשון, ואצל התולדות היה הבריאה ביום הראשון והיצירה והעשיה בשאר ימי המעשה.

38. ז"ל: א"ר סימון אין לך כל עשב ועשב, שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו, ואומר לו גדל, הה"ד הידעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ וגו', לשון שוטר.

39. ז"ל: בהבראם. ביאורו, כי לא נזכר אצל תולדות הארץ בריאה, אפס עשיה ויצירה. עשיה, שנאמר "ויעש". יצירה,

לשם שבו

ספר הכללים ◊ הקדמה
אות (יב)

ואחלמה כג

ד ע"ד – ה ע"א

למטה, הוא הכל עם כח העליונים כולם ובשפעם. ונמצא כי כל תחתון הוא בנוי ומשוכלל מכל העליונים כולם, ע"י חלק דבחי' היצירה והעשיה שבהם שמשותפים עמו כנו'.

וזהו סוד הכתוב (בראשית א כו) נעשה אדם כנ"ל מדברי החזקוני והסיפורנו. אמנם, כבר אמרנו שכל כחות ושפעת העליונים, המשפיעים בכל תחתון, הוא הכל ג"כ רק מאורו ושפעו של הקב"ה, כי כל מה שעושים הנבראים והיצורים והנעשים זה עם זה, הוא הכל ג"כ רק באורו ושפעו של הקב"ה במכוון על כל פרט ופרט, וכנ"ל בדברינו, ואין צורך עוד להכפיל הדברים בזה. אך עכ"פ הוא, שבמה שיסד הקב"ה שבבחי' היצירה והעשיה יהיה כל עליון עם התחתון בבחי' סיבה ומסובב, הרי נעשו בזה עכ"פ כולם לקומה אחת שלימה, וכל מה שעושה התחתון הוא בכח העליונים כולם, וכן גם בחלק הבריאה שבכולם, שהוא העצמות העיקרי דכל א', אשר יצא יש מאין, ונעשה העצמות דכל א' מהקב"ה לבד, הנה הם ג"כ מיוחדים זה בזה בודאי, והם כלולים יחד ע"י שורש האחדות שבהם, שהוא יציאתם הראשון מאצילות לבריאה. וע"י כ"ז הנה הם תלויים זה בזה לעולם, ומתתקנים זה ע"י זה, ומאירים זה ע"י זה. וכן יושלם התכלית דכל א' ע"י כולם דוקא, ויהיו כולם עיקרים בו, כי הם כולם מכוונים ממנו ית"ש על התכלית האחרון, שהוא מכוון ג"כ מיסודם הראשון שבעצמותו ית"ש, בסוד סוף מעשה במחשבה תחילה (ע"י תיקון ז ע"א), שיהיו מוכנים כולם יחד בתכלית אחד לכולם.

ונשלם ונעשה כל זה ע"י שיסד הוא ית"ש, שיהיו העליונים עם התחתונים בבחי' סיבה ומסובב, גם בכל פעולתם ובכל עניניהם. והרי נעשו כל עבודת הצדיקים אשר בהתורה והמצוה [שהוא כל עיקר סיבת דהתכלית הנצחי להאיר ולהתייחד באור המלכות דא"ס כנ"ל, הנה נעשה כ"ז] בכח וסיבת כל צבא מרום ג"כ, והרי נמצא שכל צבאות העליונים הם באמת שותפים עם כל עבודת ופעולת קדושת אור של הצדיקים

נברא אדם, כי הבריאה הוא לבדו ברא ה', כדכתיב ויברא את האדם, ואומר האדם אשר בראתי, אבל העשיה וההכנה חברם אתו (גם את כל הפמליא שלמעלה), שכולם נעשו לו חברים בזה, עכ"ל. וכן בספורנו שם ז"ל, ויאמר אלהים נעשה אדם, נתן אז כח בפמליא שלו להשפיע את הצלם בנושא המוכן לו, עכ"ל.

אמנם גם בבחי' הבריאה שבהם היה ג"כ כללים ופרטים, השמים ותולדותיהם, הארץ ותולדותיה. וכן בכל עולם. והיו ג"כ כלולים זה בזה משורש האחדות שבהם. ולא עוד, אלא שהיה אז אחדותם יותר גלויה, כי בהיותם רק בבחי' הבריאה שבהם לבד, הנה הם אינם מופסקים זה מזה כ"כ, משום דקות ורכות דבחי' הגוף וכלים שבהם. והרי הם מיוחדים ממילא.

אמנם כל זמן שהיו בבחי' בריאה, שהוא ביום הראשון דמעשה בראשית, הנה לא היו משתתפים זה עם זה בפעולתן, ולא פעלו אז מערכת השמים בתולדות הארץ מאומה, ולא היו אז באמת מציאות גמורים עדיין כלל, כי לא היו אלא רק בעצמותם הפנימי לבד שהוא תחילת יציאתם אשר יצאו מאין ליש. אך כל מה שנעשה בהם אז, היה הכל רק מהקב"ה לבד, באורו ושפעו מכוון על כל פעולה ופעולה ועל כל פרט ופרט. וכל זה היה רק ביום הראשון, אשר היה אז תחילת יציאתם, אשר יצאו מאין ליש, וזה היה מהקב"ה לבד. אך בשאר ימי בראשית אשר אחר יום הראשון, הנה בהם נתקנו ונעשה בכל אחד היצירה והעשיה שבו. ובזה הנה יסד הקב"ה, שיהיה תלוי כל תחתון בעליון שעליו, והם כולם בסיבה ומסובב, ונעשו ע"י כולם יחד לקומה אחת, ובבחי' פרצוף אחד שלם, וכנ"ל אות י"א בהקדמה ב'.

והנה היותן לסיבה ומסובב, הנה הוא ע"י שממשיך כל עליון חלק מרוחו ונפשו להשתתף עם המסובב ממנו, להעשות בו לעצם מעצמיו. וממשיך כל עליון בהתחתון כחו מרוחו ונפשו תמיד. ונעשה מעתה מציאות כל תחתון בכח כל העליונים ממנו, וכל מה שנעשה בו

כולם, כי הרי כל קדושת עבודתם, הנה הוא נעשה בכח כל צבאות העליונים המשתתפים בזה, וע"י זה הנה הם נעשים כולם ג"כ עיקרים בהתכלית, ודי בזה.

אמנם גם אחר כל זה, הנה הוא לעולם כל גילוייו ית"ש רק בישראל וע"י ישראל, וכמו שאמרנו לעיל, כי הנה הם המעמידים ומקיימים גם את כל קדושת אור האצילות לעולם (אך באמת לפי דברינו הנז' הנה הוא ג"כ בסיבת וכח כל צבא מרום וכנו'). וכן הם ישראל בעילוי אחד עם התורה עצמה, כי על התורה נאמר שהיא שעשוע של הקב"ה, וכמ"ש (משלי ח ל) ואהיה שעשועים יום יום. וכן נאמר השבח הזה על ישראל ג"כ (ירמיה לא יט) הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים, וכן (בישעיה ה ז) כי כרם ה' צבאות בית ישראל ואיש יהודה נטע שעשועיו. וכן הם ישראל תמיד תשוקתו של הקב"ה, כמ"ש (שה"ש ז יא) אני לדודי ועלי תשוקתו. וכן הוא התורה וישראל בשורש אחד, ברישא קדמאה דא"א, רישא חוורתא⁴⁰, בתר"ך עמודי אור⁴¹ אשר שם, הנה הוא שורש התורה ושורש ברית אבות וישראל (וע' ספר הקדו"ש בליקוטים שם ליקוט א'). והרי לנו כי שורש כל גילוייו ית"ש, הנה הוא לעולם רק בהתורה וישראל.

(יג)

ונשלים דברינו ונאמר, כי הנה מה שאמרנו שנתייסדו ממנו ית"ש על כל המציאויות כולם שבכל הד' עולמות אבי"ע, אשר כל א' הוא כלול מנרנח"י. הנה נתייסדו ממנו ית"ש על בחי' רוח ונפש שבהם, שיהיה בזה כל עולם עליון עם התחתון בבחי' סיבה ומסובב, והוה כל עליון סיבה להתחתון, הן במציאותו והן בתכונתו, שהוא בכל פעולותיו ומעשיו, שכל מה שנעשה בהתחתון, הוא הכל מה ששואב מכח העליון

שעליו ומתכונתו, וע"י הנה יש להמלאכים ג"כ חלק וזכות בכל מעשה התורה והמצוה דהצדיקים אשר בהעוה"ז. כי כל מלאך אשר הוא מאותו המדרגה דשורש נשמת האדם (אלא שהנשמה היא מהפנימית והמלאך הוא מהחיצונית וכנ"ל אות ר'), הנה ע"י שהוא סבתו בחלקי המציאות דרוח והנפש שבו, הרי הוא ג"כ שותף עמו בכל פעולותיו ומעשיו, כי הרי כל מה שעושה האדם ע"פ תכונתו ובכחו, הרי נמשך לו כל זה מסיבת מציאותו ותכונתו אשר למעלה. והרי הוה סיבתו אשר למעלה, שותף עמו בכל מעשיו, וכנ"ל כ"ז.

והנה ע"ז באתי עתה לבאר, כי הענין מה שהמלאכים וכל צבא מרום הנה הם עם

האדם בבחי' סיבה ומסובב, הנה כ"ז הוא זולת הענין דכל שימושי המלאכים המשמשים בעוה"ז בכל צורכי העוה"ז ועניני בני אדם וכנ"ל אות ז' ח'. כי הנה, כל אותן השימושים המשמשים לזה, הנה עושים כ"ז בכוונה ורצון לעשות רצון קונם, וכמו שכתוב (תהלים קג כא) ברכו ה' כל צבאיו משרתיו עושי רצונו, וכן יסדו ג"כ (ברכת ק"ש של שחרית) וכולם עושים באימה ובריאה רצון קונם, לקיים שליחותו ית"ש לאותו הענין והפעולה אשר נשתלחו לזה, והוא עבודתם ושימושם כל ימי צבאם. וכנ"ל אות ז', שישנם כמה כתות מלאכים אלפי אלפין ורבי רבבן הממונים על שימושי העולם ועניני בני אדם, והם עושים כ"ז בכוונה ורצון ובאימה ויראה לעשות רצון קונם, וזה הוא עבודתם כנו'.

משא"כ ענין הסיבה והמסובב אשר אמרנו, שכל מלאך שהוא מאותו השורש דנשמת האדם, הוא בבחי' סיבה אליו כנו', הנה אין להמלאך בזה שום כוונה ורצון לזה, אלא שהוא נמשך ממנו, ונעשה כ"ז מאליו מיסודו ומציאותו אשר נתייסד לזה בעת מעשי בראשית, שיוסובב כל עניני התחתון ע"י העליון שעליו, בלי

מאיר הלשם

40. נדצ"ל חוורא, וע"י ענינו באד"ר קכט ע"ב וקלז ע"ב ובהגור"א בספד"צ ג ע"ב ד"ה ונקרא. 41. ע"י תפילת ר' נחוניא בן הקנה.

שום כוונה ורצון ממנו, כי נעשה כ"ז מאליו ובהכרח, מאשר יסד בו היוצר בראשית ית"ש. והוא ע"ד שנמשך כל עשב מהמזל שכנגדו ברקיע, שמכה אותו ואומר לו גדל (ב"ר פ"י סי' ו')⁴², והוא נמשך ונעשה מאליו ובהכרח מאשר יסד היוצר בראשית ית"ש בכח ותכונת כל מזל שברקיע, שיהא סיבה למציאות ולתיקוני העשב אשר כנגדו למטה בארץ, כן הוא ע"ז בכל ענין סיבה ומסובב אשר אמרנו, שכל עולם עליון הוא סיבה להתחתון.

והרי לנו, כי בענין התקשרות אשר ישנו מכל עולם עליון להתחתון, והטובה והתועלת אשר מקבל כל תחתון מהעליון שעליו, הנה הוא בב' בחי': אחד, הוא בבחי' סיבה ומסובב. ואחד, הוא בבחי' שימוש ועבודה.

ומה שהוא בבחי' סיבה ומסובב, הוא נמשך מהעליון להתחתון בלי שום כוונה ורצון ממנו כלל. ואין להעליון בזה שום הרגש כלל, אלא הוא מהטבע שהטביע בזה היוצר בראשית ית"ש בכל סדרי בראשית, שימשך כח ושפע מכל עליון לתתן ולהשלים את התחתון שכנגדו, להעמידו על שלימותו הראוי לו. ועל זה נאמר (איוב לח לג) הידעת חקות שמים, אם תשים משטרו בארץ. ואמרו (ב"ר פ"י סי' ו') אין לך כל עשב ועשב שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל. ואמרו שם, כימה מעדנת את הפירות וכסיל מושך בין קשר לקשר, ועיש ממזר את הפירות. וכל אלו המזלות הנה הם ברקיע השמים שהוא רקיע השני מהז' רקיעים וכמ"ש בחגיגה (יב ע"ב), ועד"ז הנה הוא ג"כ מה שכתוב

(בראשית א כו) נעשה אדם, ששיתף הקב"ה את המלאכים וכל צבא מרום שימשך מהם חלק מעצמותם ותכונתם בתיקון מציאות האדם (וכנ"ל מדברי החזקוני והספורני). ונעשה האדם כלול מכולם, וכל מה שעושה בעוה"ז בכחו ותכונתו, הנה הם כולם שותפים עמו, כי הם תלויים זה בזה בבחי' סיבה ומסובב, והם מיוחדים זה עם זה.

והנה אינו נופל בזה על המלאכים בכל מה שימשך מהם אל האדם בבחי' שימוש ועבודה, כי הרי כל מה שנמשך מהם בזה, הנה הוא אינה בכוונה ורצון מהם, אלא שהוא ממילא ומאליו מהטבע שהטביע בזה הקב"ה בכל סדרי בראשית, שיהיו כל עליון עם התחתון אשר הם משורש אחד בבחי' סיבה ומסובב זה לזה, ויומשך תיקוני התחתון משורשו אשר בהעולם העליון שעליו ממילא ומאליו, ע"ד שאמרנו בהמזלין שהם ברקיע השמים, שנמשך מהם כל תיקוני הצמחים אשר כנגדם למטה בארץ.

וכן הוא ע"ז גם בבחי' והמדבר, שישנו לכל אחד מזל למעלה שנמשך לו ממנו כל תיקונו בכל משך זמן קיומו כנודע, וכמ"ש בשבת (קנו ע"א) מזל מחכים מזל מעשיר, ובמועד קטן (כח ע"א) אמר רבא חיי בני ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא. וע' בזה בזה"ק (ח"א קפא ע"א⁴³), וביבמות (סד ע"ב) רב אשי אמר מזל גורם, וב"מ (קה ע"א) מזלא דבי תרי עדיף. והרי לנו, כי כל עניניו של האדם הם חקוקים וחצובים בהמזלות שברקיע השמים, ונמשך מהם לכל א' כל מה שגזור עליו בבחי' סיבה ומסובב.

מאיר הלשם

42. עי' לעיל הערה 38.
43. ז"ל: וכלא בגין ההוא מזלא דנגיד ונפיק ואתחבר בההוא דרגא לאשתלמא ביה ולא תברכא מניה ועל דא כלא במזלא תליא מלתא ועל דא תנינן בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא תליא מלתא דהא בזכותא לאו איהו אלא עד דאתמליא ואתנהיר מן מזלא ובגין כך כל אינון דאתברו בהאי עלמא ואינון זכאי קשוט כלהו אתברו בהאי עלמא

כל א' במזל מיוחד עכ"פ על כל עניניו, ומה שאמר ר' חנינא שם (שבת קנו ע"א) יש מזל לישראל ור' יוחנן אמר אין מזל לישראל, שניהם הם דברי אלהים חיים, כי לעולם הנה יש מזל מיוחד לכל א', אלא שבישראל, הנה אין המזל מכריח עליו, ויוצא לפעמים מהוראות המזל כנו', וכמו שמוכח בגמרא, שם מכל אותן הראיות עצמן שהביא, להוכיח שאין מזל לישראל, שהכוונה הוא רק כי

ומה שאמרו בשבת (קנו ע"א) וכן בכ"מ אין מזל לישראל, הכוונה הוא רק שאין המזל מכריח עליהם⁴⁴, כי באשר שישראל הם מתנהגים תמיד בהשגחתו והנהגתו הפרטית ית"ש אשר על כל א' בפרט, ולכן אין המזל מכריח עליהם כלל, ואפשר שיתהפך עליו ההנהגה לטובה, הגם שהמזל מורה עליו לרעה ח"ו. וכמו שהביא שם הגמרא כמה ראיות על זה. אבל מ"מ, הנה עומד

ה' ת"ג

מאיר הלשם

ולא תהיה למטה כי תשמע אל מצות ה' אלקיך. במצות זכי לרוחא. באורייתא זכי לנשמתא.

תרגום: מי שנולד בחצי שעה ראשונה של יום השני, יהיה בינוני בעושר, ומי שנולד בסוף השעה, זהו בזבז שור, יהיה עני.

והימים שכל אחד, מתחלקים לשלשה אופנים, הנשמה והרוח והנפש, והיא רוכבת בראש של כל כוכב ומזל, הרוח הוא מן המלאכים, והיא רוכבת באמצע כל כוכב ומזל, ונפשו משותפת עם הבהמות והעופות, כל אלו החושקות של עולם השפל, והיא רוכבת בסופם של כל כוכב ומזל, ומצד הנפש הבהמית, ימיו של אדם הם קצרים ומעטים ורעים, כי כל הימים של האדם שהם בעניות בצער ובדוחק, אינם חיים, וכל כן אם הם ימים בלא תורה ומצות, שאינם חיים.

ואם חזר בתשובה, אף על פי שהוא בזבז טלה או שור שבכל מזל ומזל, הקב"ה מוסיף בו רוח יתירה מן המלאכים, ועולה מזבז להיות בינוני, [אם] זכה יותר לחזור בתשובה במחשבות, נותן לו נשמה מהכסא, ועולה להיות ראש בראש כל כוכב ומזל.

ובשביל זה אין מזל לישראל, אל על פי שנולד בתחילת השעה, וקלקל את מעשיו, הקב"ה מוריד אותו מראש לגוף להיות בינוני, ואם מקלקל את מעשיו יותר, מוריד אותו לסוף כל מזל ומזל, וזה תלוי במזל, והמזל רוכב עליו ושולט עליו, אבל בזמן שנשמתו שולטת ורוכבת על המזל, אז המזל הוא טפל לרוכבת עליו.

ואם המזל שהוא טפל לרוכב השולט עליו, נאמר בו הגר אשר בקרבך יעלה עליו מעלה מעלה ואתה תרד מטה מטה, הוא ילוך ואתה לא תלוננו, הוא יהיה לראש ואתה תהיה לזנב, ונאמר על נשמתו ורוחו והיו חייך תלואים לך מנגד, ואם חזר בתשובה, יחזרו לו רוחו ונשמתו, ויתקיים בו המקרא שכתוב ונתנך יהו"ה לראש ולא לזנב, והיית רק למעלה ולא תהיה למטה, כי תשמע אל מצות יהו"ה אלהיך, במצות זוכה לרוח, בתורה זוכה לנשמה.

צדיקי אמת, כולם נשברים בעולם הזה ונדונים בדין. למה, משום שאותה הנפש גרמה להם, ועל כן חס עליהם הקדוש ברוך הוא לעולם הבא.

44. ע"י ז"ח (לב ע"ג): מאן דאתיליד בפלוגתא דשעתא קדמאה דיומא תנינא יהא בינוני בעותרא. מאן דאתיליד בסופא דשעתא הא יהו בזבזא דשור יהא עני.

ויומין דכל חד מתפלגין לתלת סטרין כגוונא דנשמתא ורוחא ונפשא. נשמתא איהו מכרסייא יקירא ואיהי מרכבה בריש כל כוכב ומזל. רוחא איהי מן מלאכייא ואיהי מרכבה במציעות כל כוכב ומזל. ונפשא שותפי דבעיראן ועופין וכל אילין דתאוה דעלמא שפלה ואיהי מרכבה בסופא דכל שעתא ובסופא דכל כוכב ומזל.

ומסטרא דנפשא דבעירא יומי דב"ג קצירין ואינון מעט ורעים. דכל יומי דב"ג דאינון בעניותא בצערא ובדוחקא לאו אינון חיים וכל שכן אי אינון יומין בלא תורה ומצוה דלאו אינון חיים.

אם חזר בחיובתא אע"ג דאיהו בזבז טלה או שור בכל מזל ומזל קב"ה אוסיף ביה רוחא יתירא דמלאכין וסליק מזבזא למהוי בינוני. זכה יתיר למיהדר בחיובתא במחשבתיה קב"ה יהיב ליה נשמתא מכורסייא וסליק למהוי רישא בריש כל כוכב ומזל.

ובג"ד אין מזל לישראל. ואע"ג דאתיליד בריש שעתא וקלקל עובדוי קב"ה נחית ליה מרישא לגופא למהוי בנוני. ואי מקלקל יתיר בעובדוי נחית ליה לסופא דכל מזל ומזל. והאי איהו תלוי במזל ומזל רכיב עליה ושליט עליה. אבל בזמנא דנשמתיה שליט ורכיב על מזל מולא איהו טפילא לרוכב עליו. ואם מזל דאיהו טפלה לרוכב שליט עליה איתמר ביה הגר אשר בקרבך יעלה עליו מעלה מעלה ואתה תרד מטה מטה הוא ילוך ואתה לא תלוננו הוא יהיה לראש ואתה תהיה לזנב. ואיתמר על נשמתיה ורוחיה והיו חייך תלויים לך מנגד.

ואם חזר בחיובתא יחזרון ליה רוחיה ונשמתיה ואתקיים ביה קרא דכתיב ונתנך ה' לראש ולא לזנב והיית רק למעלה

הנעלמה ית"ש, אשר מרזא דאור א"ס. ואין כל בריה יכולה לעמוד עליה, כי הוא מהנהגתו ית"ש שמנהיג את הכל תמיד בהשגחה והנהגה פרטית, ע"פ כוונת תכלית תיקון האחרון, שהוא ע"פ רצונו ית"ש, אשר בהיסוד דכל המציאות שבתחילה, אשר ע"ז נאמר (משלי ג יט) ה' בחכמה יסד ארץ, וכנ"ל אות א'.

(יד)

ונחזור להענין, כי המזלות שברקיע השמים, הנה נתייסדו הם ממנו ית"ש, שיהיו הם עם כל מה שנעשה עם האדם למטה, וכן בעומק גם עם כל חלקי הדצח"מ כולם שבהארץ, הנה נתייסדו המזלות אשר ברקיע השמים, שיהיו הם בכחי' סיבה ומסובב לכל מה שנעשה בהם. והמזלות הנה הם בהרקיע השני מהז' רקיעים, וכמ"ש בחגיגה (יב ע"ב). והנה המזלות וכל מערכת השמים, הנה הם בעולם העשיה, שהוא הנפש הכללי דכלל העולמות כנודע, ושם הוא הגילוי לכל ההנהגה אשר לכל חלקי הדצח"מ שבהארץ.

אמנם מרומם הוא כל עדת ישראל בני אברהם יצחק ויעקב, שהם חלק ה' ונחלתו, כי להם הנה נתייסד ונתגלה היסוד לכל הנהגה שבהם יותר למעלה, והוא בעולם היצירה ג"כ, שהוא רוח הכללי דכלל העולמות. ושם הנה הוא החיות הקודש, ומלאכים המוני מעלה, ונתייסד לבני אברהם יצחק ויעקב הסיבה לכל ההנהגה שבהם, גם בעולם היצירה, שהוא בהמלאכים המוני מעלה. ונעשה הם לבני אברהם יצחק ויעקב, להיות עמהם בכחי' סיבה ומסובב לכל ההנהגה שבהם, והוא מה שאמר (בראשית א כו) נעשה אדם וכנ"ל אות י"ב. ומיוחדים בזה בני אברהם

בישראל אין המזל מכריח עליהם, והם אפשר להשתנות עי' שם ותמצאן.

וענין יסוד המזלות, מה שנתייסד כל א' בהמזל על חיי בני ומזוני כנ"ל מדברי רבא במועד קטן כח ע"א, ונתייסד עליו ההנהגה בזה מעת לידתו עד סוף כל ימי חייו, ומשונה בזה כל א' מחבירו. הנה כל ענין הוראת המזלות, הנה כל זה הוא רק מהנהגתו הנעלמה ית"ש, והוא מכבשי דרחמנא⁴⁵, אשר לא נתגלה כ"ז לשום בריה, והוא ג"כ סוד הנעלם דצדיק וטוב לו צדיק ורע לו אשר משרע"ה ביקש על זה ואמר הודיעני נא את דרכיך, ואמר ר' מאיר (ברכות ז ע"א) כי לא ניתן לו בקשתו בזה, ואמר לו הקב"ה וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם, אע"פ שאינו כדאי ואינו הגון. ונעשה כ"ז ג"כ מסבת המזל וכמו שאמר רבא (במועד קטן כח ע"א) על רבה ורב חסדא ע"ש, והוא מכבשי דרחמנא ומהנהגתו הנעלמה ית"ש.

ויסודן ושוורשן, הנה הוא במזלין דא"א, נוצר ונקה, שהם מבויעין דנפקין ממ"ס, שהיא חכמה קדומה, חכמתא סתימאה, אשר ע"ז אמר הקב"ה למרבע"ה (מנחות כט ע"ב) שתוק כך עלה במחשבה לפני⁴⁶. ומהמ"ס נמשכין המזלין, אשר עליהם אמרו בזה"ק ח"ג באד"ר (קלד ע"א) הכל תלוי במזל אפי' ספר תורה בהיכל. ואותן המזלין דא"א, הנה שם הוא סוד דכל הנהגה כולה דכל הכבשי דרחמנא, אשר הם מרזא דאור א"ס. והנה הם ג"כ שורש השרשים הנעלם דכל המזלות שברקיע השמים, בכל מה שנמשך מהם להאדם, בענין שנוי המזל מה שמשונה כל א' מחבירו בענין מזלו, וחקוקים הם כל אלו השינויים כולם בהמזלות שברקיע, ויסודן הוא לעילא לעילא, שהוא בהמזלין שבא"א דאצילות, שהוא בהנהגתו

מאיר הלשם

הגלגולים - הקדמה כח: כאשר ר' עקיבא נהרג, נתעלה ועלה עד המחשבה העליונה, וז"ס מ"ש הקב"ה למרע"ה על הריגת ר' עקיבא, שתוק, כך עלה במחשבה, כדי לתקן הפגם.

45. עי' לקמן הערה 99.

46. עי' זהר ח"ג כז ע"ב, ותו"ח י ע"ג, ז"ל הגר"א שם: עלה במחשבה - עילאה שהוא כ"ע ולפיכך שתוק וזהו תיקון. ועי' שעה"כ נפלא פרק ה. וז"ל שער

כוונה ורצון ממנו. כי הנה, הוא מה שנתייסד בהם מששת ימי בראשית, שיהא כל עליון עם התחתון בבחי' סיבה ומסובב בכל הענינים, אשר מהרוח ונפש ולמטה שבכל א', ובזה הנה הם מקושרים כל העולמות כולם יחד זה עם זה, להיות כולם אחד. כי הנה נמשך מעליון להתחתון מכוחו ואורו אשר למעלה, לעשות ולפעול למטה ולהשלים את כל חובתו בעולמו, ואח"כ הנה חוזר העליון ומקבל מהתחתון, חלק וזכות גדול מכל תיקונו אשר תיקן למטה, כי הרי כל מה שתיקן ועשה, הוא נעשה גם בשיתוף כחו ואורו שנמשך ממנו, והרי הוא שותף עמו עכ"פ.

אמנם כ"ז, ר"ל הן התועלת הנמשך להתחתון מהעליון, והן הטובה והשבח אשר חוזר להעליון מהתחתון, הנה נעשה כ"ז לעולם מהקב"ה עצמו בלי שום כוונה ורצון משום אחד מהם, אלא הוא מהקשר והאחדות שישד הקב"ה בהם כולם מעת ששת ימי בראשית, שיהיה כל עליון עם התחתון בבחי' סיבה ומסובב בכל עניני אשר מהרוח והנפש שבהם ולמטה, ועי"ז הנה הם מיוחדים זב"ז לעולם.

אמנם כ"ז שאמרנו בענין הסיבה ומסובב, והוא, כי הנה יסד הקב"ה בכל סדרי בראשית שבבחי' רוח ונפש דכל א' מהם, יהיה כל עליון עם התחתון בבחי' סיבה ומסובב, הנה הוא רק מה שנוגע לעיקר מציאותם שנשלם התחתון עי"ז על מציאותו העיקרי שבו. ומה שמסובב בו מהעליון שעליו, הנה נעשה בו לעצם מעצמיו ובשר מבשרו, והוא ע"ד שאמרנו מב"ר (פ"י סי' ו') שאין לך כל עשב ועשב למטה שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל. והרי נעשה עיקר מציאותו דהעשב, ע"י השפע דהמזל, ונעשה בו השפע דהמזל לעצם מעצמיו, ויסד כ"ז הקב"ה בעת התיקון דמעשה בראשית, כדי שיתייחדו העולמות כולם זב"ז, להיות כולם אחד, כדי שיתקנו העולמות כולם ג"כ בהתיקון דהתורה

יצחק ויעקב לבד, וזהו שאמר נעשה אדם, ואמרו (יבמות סא ע"א) אתם קרואים אדם כו', ונעלה בזה בני אברהם יצחק ויעקב מכל חלקי הדצח"מ אשר על פני האדמה, כי לכולם הנה נתגלה היסוד דסיבה ומסובב, רק בהנפש הכללי, שהוא סוד בהמה⁴⁷. אבל לישראל הנה נתגלה היסוד דסבה ומסובב גם בהרוח הכללי, שהוא סוד אדם. והנה נתגלה להם היסוד דסבה ומסובב להנהגה שבהם, גם בהחיות הקודש ובמלאכים המוני מעלה, משא"כ לכל חלקי הדצח"מ, הנה להם לא נתגלה הסיבה לכל ההנהגה שבהם אלא רק בהמזלות שברקיע השמים, שהם רק בעולם העשיה ובנפש הכללי דכלל העולמות.

והגם שאמרנו שהוא נמשך ג"כ מלמעלה למעלה, ומסוד המזלין שבא"א, אך הוא רק בהעלם גדול, ובבחי' שורש השרשים הנעלם. משא"כ לבני אברהם יצחק ויעקב, הנה להם נתייסד הגילוי דבחי' סיבה ומסובב גם בהחיות הקודש ובכל המלאכים המוני מעלה. והגם שהמשכת השפע לפעול למטה, הנה הוא ג"כ דרך כל עולם העשיה ודרך המזלות שברקיע השמים, כי כן הוא סדר ההשתלשלות לעולם. אך עיקרם הוא תלוי בהחיות הקודש, ובכל פמליא של מעלה, ושם הוא גילויים. והרי נעשה בהם כל מה שנעשה בקדושה יתירה ובגילוי אורו ית"ש ביותר וביותר, והרי נעלים הם בכל תיקונו מציאותם והנהגתם, מכל חלקי הדצח"מ אשר על פני האדמה.

והוא מה שאמרנו לעיל, שכל צבא מרום הם שותפים עם הצדיקים בכל עבודתם ותורתם, כי הנה הם עמהם בבחי' סיבה ומסובב לכל תיקונם ובכל פעולתם, והרי הם שותפים עמהם בכל מעשיהם. וכ"ז הנה הוא מה שנתייסד בכל מציאת העולמות כולם בסדרי מעשי בראשית, שיהא כל עליון סיבה להתחתון, בכל הענינים אשר בבחי' הרוח ונפש שבו ולמטה, ונמשך כ"ז מעליון להתחתון מאליו וממילא, בלי

והמצוה אשר ע"י הצדיקים, ויתוקנו כולם בתיקון אחד ולתכלית אחד, שהוא התיקון הדהתכלית האחרון הנצחי, שהוא מכוון לכולם, וכולם הם עיקרים בו, וכנ"ל בכל דברינו.

אמנם ע"י החטא דעץ הדעת, שנתרבה ונתגדל הקליפה ועלה עד למעלה ראש, שהוא עד ראש הבריאה, ובפרט בהיצירה והעשיה, כי שם נתערב הרע בטוב הרבה מאד, ע"י דברינו בספר הדע"ה ח"ב דרוש א' ענף ז' אות ה' ושם אות ד' בהגהה ע"ש, ונעשה עי"ז העכירות והזוהמא בכל העולמות ב"ע, בכל עולם לפי ערכו, ובפרט בעוה"ז.

והנה נתוסף עי"ז עוד קשר וחיבור מהמלאכים המוני מעלה, ומכל צבא מרום שמתקשרים ומתחברים אל העולם והאדם. גם בענין שימושם ועבודתם בכל צורכי העולם ועניני האדם, כי הם המשרתים לזה, להעשות על ידיהם כל פעולותיו ית"ש בשפעת אורו, לכל מה שנעשה תחת השמש, ונעשה מעתה כל פעולותיו ית"ש אשר בשפעת אורו, הנה נעשה מעתה ע"י התלבשות בהמלאכים ובכל צבא מרום, שהם הכלים והלבושים לזה. ונעשה מעתה הכל על ידיהם, והרי הם משמשים להעולם והאדם תמיד. **ובאמת**, הנה יש להם להמלאכים עוד עבודה גדולה רבה בכל עולם ועולם מהעולמות ב"ע, והיינו, כי הנה יש להם מלחמה גדולה רבה ועצומה עם הס"מ הצורר ובכל חיילותיו ותולדותיו, משחיתים מזיקים הרבה מאד, אשר חפצם תמיד להחריב העולם, ועומדים על ישראל תמיד להרע ולהשחית רח"ל. והם רבים מאד, ע"ד שאמרו (ברכות ו ע"א) אלמלי נתנה

רשות לעין לראות אין כל בריה יכולה לעמוד מפני המזיקין, וקיימו עלן כי כסלא לאוגיא, כל חד וחד מינן אלפא משמאליה ורבוותא מימיניה, שנאמר יפול מצדך אלף ורובה מימיניך. וכן הוא עד"ז למעלה, הם רבים אין מספר, וכל מלאכתם הוא לחבל ולהשחית ולבלוע את ישראל רח"ל, אלא שישנם כנגדם עירין קדישין חשמלי זוהר תקיפי שרפים מלאכים הרבה, קדושים ונוראים שעומדים כנגדם לדחותם ולבטלם בכל האפשרי, והם במלחמה גדולה תמיד, ויש להם גיעה רבה בזה, וכל חוזקם ותוקפם הוא במעשים טובים דישראל. וכן גם כאשר מרגישים איזה מחשבה טובה מישראל, כי הרי תיכף באותו רגע ממש, כאשר נעשה למטה איזה מצוה ודבור ומחשבה טובה, הנה מעורר למעלה בקדושת אורו ית"ש, ונמשך להמלאכים אותו הזוהר אור, שהוא שורף כל טומאה זוהמא ורע. ובזה הנה מתחדשים המלאכים קדושים בתוקף ועוז תמיד, לדחותו ולבטלו בכל האפשרי. ועכ"פ הוא, כי הנה אלפי רבבין מלאכים קדושים, הם תמיד במלחמה גדולה עצומה עם הס"מ וחיילותיו, והם ביגיעה גדולה בזה. וכל מצוה ומעשה טובה דישראל, היא להם חיי רוחם, ושמחתם בזה אין לשער, כי רק זה הוא כל כלי זיינם. אמנם הנה גם זולת זה ח"ו, הנה לא כלו רחמיו בכליון ח"ו, ונמשך לזה הרחמים מלמעלה בזוהר אורו ית"ש להמלאכים קדושים, לעמוד במלחמה בזה, כדי שלא יחרב העולם, ונעשה כ"ז בסוד מה שאמרו (ברכות ז ע"א) מנין שהקב"ה מתפלל כו', ועיין בזה במאמרי רשב"י להאריז"ל (דפוח"ח תרנ"ח דף כד ע"ב⁴⁸ וכה ע"ד⁴⁹ ע"ש).

מאיר הלשם

יורדין תנא ואשא דרך נקב החוטם וכן להפך ח"ו.
49. ז"ל: ונמצא שהתפלגות והצעקות עדין [אזני א"א] יבאו והוא מתחנן על ידם לקבל שפע מא"א אבל א"א לא משתני ולא אשתני כלל ונמצא שאזן א"א לצורך ז"א היא לשמע קולו ולהאיר אליו ולפיכך אין ראוי להיות עליהם שיער כלל ונשמע קולו. וזהו סוד שהקב"ה מתפלל וזה נעלם מאוד עמוק עמוק מי ימצאנו ולפיכך לא נזכרה האזן כלל.

48. צ"ע אם לזה כוון רבינו, ז"ל: וכאשר יעלה קול מהתחנונים ממצוקותיהם כי גברו עליה הדינין והקליפות ומקולם כי צעקו אל ה' בכל לב ושועתם לפניו תבא באזניו ועולה הקול ההוא שם ועולה משם אם לטוב לנקב העינים ויורדים משם שתי דמעות משני גווני העין סומקא ואוכמא שמשם נמשכין הדינין והקליפות ומתבסמים בים החכמה העליונה ומרחם על ישראל. ואי אצטריך לנקום מאויביהם

ל"א

על ידי עצמו ית"ש, בלי שום עוזר עמו במלאכתו כלל.

וקרי נתבאר לנו, כי הנה ישנם ב' סיבות בענין הקשר והיחוד בכל צבא מרום עם העולם והאדם: אחד, הוא מה שנתייסד ממנו ית"ש, שבבחי' היצירה והעשיה דהמציאות כולם, יהיה כל עליון עם התחתון בבחי' סיבה ומסוכב למציאותו ולכל תיקונו. ונתייסד כל זה בכל מעשי בראשית כולם, בששת ימי בראשית. שנית, הוא מה שנשתנה ונעשה ע"י החטא דעץ הדעת, שנעשו המלאכים וכל צבא מרום בבחי' גוף וכלים, שהם מסכים ולבושים לאורו ושפעו ית"ש, אשר בפעולת כל המעשים להתלבש בהם ולהעשות מעתה רק על ידיהם.

והנה מתלבש אורו ושפעו אשר לכל פרט ופרט במלאך מיוחד אשר לזה, והוה המלאך עם האור והשפע המתלבש בו בבחי' גוף ונשמה, ולכן אמרו (ב"ר פ"ג אות ב') אין מלאך אחד עושה ב' שליחות, כי לכל אור ושפע שהוא בבחי' נשמה, הנה יש גוף מיוחד אליו, והוא בנוי ומשוכלל רק לפי תכונת אותו האור והנשמה, להוציא כחו לפועל. והוא ע"ד כלי העיץ, שהוא בנוי ומשוכלל ע"פ כח הראיה שבמוח, להוציא כחו לפועל, וכן כלי האוזן הוא בנוי ומשוכלל ע"פ כח השמיעה שבמוח, להוציא כחו לפועל. ואין העיץ יכולה לשמוע, ולא האוזן לראות, כי כל גוף וכלי, הוא בנוי ומשוכלל רק לפי כח הנשמה שבו, כן הוא עד"ז כל מלאך עם האור והשפע שהוא נשמה אליו, הנה נעשה המלאך משוכלל רק לאותו האור והשפע לבד ולא לזולתו כלל.

אמנם האדם שהוא עולם קטן⁵⁰, והאור שבו הוא רושם מכלל העולם כולו, וכן הגוף שבו, הוא בנוי ומשוכלל לכל הפעולות שבעולם. משא"כ המלאך, הוא רק גוף מיוחד על אור מיוחד, ע"ד העיץ שהוא כלי מיוחד רק לאור

גם זולת עבודת המלאכים אשר בזה, הנה הם ג"כ אלפי אלפין ורבי רבבן המשמשים בכל צורכי העולם ועניני בני אדם, והיינו להמשיך את אורו ושפעו ית"ש, המאיר ומתגלה תמיד לצורך פעולת כל המעשים, כי הרי הוא לבדו ית"ש עשה ועושה ויעשה לכל המעשים כולם, מן העולם ועד העולם. ועל זה הנה הוא מאיר ומתגלה באורו ושפעו לצורך פעולת כל המעשים תמיד. ובאשר כי מעת החטא דעץ הדעת והלאה, עד זמן התיקון העתידי, אין העולם יכול לקבל את אורו ושפעו עצמו, בלתי לבוש, כי אורו ית"ש הוא אש שורף כל עכירות והזוהמא, וכן גם כל חומר וגשם, ע"ד שכתוב (שמות לג כ) כי לא יראני האדם וחי, ולזאת הנה נתלבש אורו ושפעו בלבושים ומסכים, והם כל מלאכים המוני מעלה, שהם נעשים מסכים ולבושים לזה. ונעשה מעתה כל הפעולות אשר לצורך ההנהגה, תמיד ע"י מלאכים המוני מעלה, כי הנה מתלבש אורו ושפעו אשר לכל פעולה ופעולה, הנה מתלבש בהמלאכים כהנשמה בהגוף, ונעשה מעתה כל הפעולות רק על ידיהם, והם המשרתים לזה, להעשות כל פעולותיו ית"ש רק על ידיהם. וע"ז נאמר (תהלים קג כא) ברכו ה' כל צבאיו משרתיו עושי רצונו, ופשוט הוא, כי הוא ית"ש אינו צריך למשרתים כלל, אך הסיבה לזה הוא רק מסיבת החטא דעץ הדעת, שאין העולם יכול לקבל ולסבול את אורו בלתי לבוש, וע"ז הנה נעשו המלאכים המשרתים לזה וכנ"ל אות ח'. והרי עכ"פ הוא, כי מתחברים ומתייחדים כל אותן המלאכים כולם עם העולם והאדם, ע"י כל השימושים והפעולות אשר לצורך העולם ועניני האדם תמיד. ונעשה כל זה רק מסיבת החטא דעץ הדעת, אבל זולת החטא וקודם החטא, הנה היה עומד להעשות כל הפעולות והמעשים כולם ע"י הקב"ה בעצמו, וכמו שנעשה כל הבריאה כולה רק

לשם שבו

ספר הכללים ◊ הקדמה
אות (יד) – (טו)

ואחלמה לא

ו ע"ב – ו ע"ג

הראיה, וע"ד האוזן שהיא כלי מיוחדת רק לאור השמיעה, ולכן אמרו אין מלאך אחד עושה ב' שליחות, משא"כ האדם כי הוא עולם קטן כנו'.

(טו)

ומעתה נאמר עוד, כי בעיקר הענין מה שאמרנו לעיל אות ח', שכל שימושי המלאכים אשר לצורך העולם והאדם, הנה הוא נעשה רק בסיבת החטא דעץ הדעת, כי קודם החטא, וזולת החטא, הנה היה עומד להעשות כל המעשים כולם רק ע"י אורו ושפעו עצמו ית"ש. וכמו הבריאה כולה, שנעשה ממנו עצמו ית"ש בלי שום עוזר עמו במלאכתו כלל, וכן היה עומד להעשות כל המעשים כולם אשר בכל משך ימי העולם, בכל ההנהגה כולה, תמיד אשר מעולם ועד עולם. הנה אלולא החטא, היה נעשה הכל על ידי אורו ושפעו עצמו ית"ש, בלי שום אמצעי ומלאך ושליח, ובלי שום שימוש מזולתו כלל, וע"ד שהיו כל עניני אדם הראשון קודם החטא, שהיה מטפל בו הקב"ה בעצמו בכל עניניו בלי שום שליח כלל, עד שגם בהלבוש דכתנות עור, הרי כתיב (בראשית ג כא) ויעש הוי"ה אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם. (והגם שזה היה גם אחר החטא, אך כל זמן שהיה משמש עדיין אור הגנוז, והוא עד אחר שבת בראשית, כי חלק הקב"ה כבוד לשבת, ושימש האור הגנוז עד סוף שבת בראשית, וכמו שאמרו בב"ר (פ' י"ב ס' ו) הנה התנהג הקב"ה עמו בזה כמו קודם החטא, וטיפל עמו הקב"ה בעצמו לא ע"י שליח.) כן היה עומד להעשות אלולא החטא כל המעשים והפעולות, אשר בכל ההנהגה דכל משך ימי עולם, היה עומד להעשות הכל ע"י הקב"ה עצמו באורו ושפעו, בלי שום מלאך ושליח כלל. ורק ע"י החטא, הנה נשתנה הענין, שנעשה מעתה כל הפעולות ע"י המלאכים ואופנים וכל צבא מרום, הגם שהם כולם רק מאורו ושפעו ית"ש, אך נתלבש אורו ושפעו במסכים ולבושים, והוא בהמלאכים וכל צבא מרום, הנה נתלבש בהם אורו כהנשמה בהגוף, ונעשה מעתה הכל על ידיהם, וכנ"ל אות ח' כל זה.

והנה עיקר הענין בזה, הוא ע"ד שלמדנו האריז"ל בענין הה' בחי' דגננח"י המתלבשים באדם, והנה ישנם ג' כלים שהם מוח לב כבוד, שבהם מתלבשים הג' אורות דגנ"נ, הנשמה במוח, והרוח בלב, והנפש בכבוד. (ר"ל גילוי אור הנפש הוא בכבוד, אבל עצם הנפש הוא ג"כ בלב, כמו שכתבנו בחלק הביאורים שער טנת"א פרקים ה' ו'). ולא נמצא אלא רק ג' כלים בהגוף שהם הכלים להנר"נ, אבל להחיה והיחידה, הנה לא נמצא להם כלים בהגוף להתלבש בו, כי כל גוף וכלי אינו יכול לסבול אורם, אלא הוא כי החיה מתלבש בהנשמה שבמוח, והיחידה (שהוא הארת אור אלהות), הנה הוא מתלבש בהחיה, ועיקר אורם הוא באמת רק בבחי' מקיף, אך הארתם, הנה הם מתלבשים בפנימיותו ג"כ, החיה בהנשמה, והיחידה בהחיה, וכמו שלמדנו האריז"ל כ"ז בשער המוחין (פרק י"ב) ובכ"מ. והרי לנו, כי הגוף אינו סובל לקבל בתוכו, אלא רק מהנשמה ולמטה, ולכן לא נמצא בהגוף בחי' כלים אלא רק להנר"נ לבד, ולא להיחידה והחיה. והרי לנו עכ"פ, כי אין אור אלהות מתגלה אלא רק בהחיה לבד, אבל מהחיה ולמטה, אין אור אלהות מתפשט אלא רק ע"י התלבשות במסכים ולבושים, ובפרט באור הנפש, אין אור אלהות מתפשט בה אלא רק ע"י שמתלבש היחידה בהחיה, והחיה בהנשמה, והנשמה בהרוח, והרוח בהנפש וכנו'.

והנה זה הוא הענין ג"כ בענינינו, אשר אמרנו כי קודם החטא וזולת החטא היה עומד להעשות כל הפעולות והמעשים ע"י הקב"ה עצמו, מאורו ושפעו בלי שום מלאך ושליח כלל. אך ע"י החטא, הנה נשתנה ונעשה כל הפעולות והמעשים רק ע"י המלאכים הממונים על זה, כי מתלבש בהם אורו ושפעו אשר לכל פעולה, הנה מתלבש במלאך הממונה על זה כהנשמה בהגוף. ועי"ז הנה נעשה מעתה הכל על ידי שימושי המלאכים וכנו'. וכל זה הנה הוא עפ"י מה שנודע, כי קודם החטא דעץ הדעת, היו כל העולמות במדרגה גבוהה הרבה מאד, והיינו כי עולם העשיה

היה מגיע עד המקום דהנוק' דאצילות של עתה, זולת הו' תחתונות דהעשיה, הם היו נמשכים ויורדים בהו' ראשונות דהבריאה. והרי היה מגיע עולם העשיה עד האצילות של עתה. ונודע הוא כי הה' עולמות הכלליים, שהם א"ק ואבי"ע, הם הנרנח"י הכלליים. והוה האצילות בבחי' חיה הכללית, ולכן היו נעשים אז כל הפעולות והמעשים, וכן כל טיפולי אדם הראשון, היו נעשים אז ע"י הקב"ה בעצמו, כי אור החיה, הנה היא יכולה לקבל את אורו ית"ש בלי לבוש כלל. ומאחר שהיה אז עולם העשיה וכן אדם הראשון במדרגה דבחי' חיה, היה אפשר להם לקבל את אורו עצמו ית"ש, ולכן היה נעשה כל טיפולי ועניני דאדם הראשון מהקב"ה עצמו בלי שום מלאך ואמצעי כלל.

משא"כ מאחר החטא דעץ הדעת, אשר ירדו העולמות כולם, ונעשה העשיה רק בבחי' נפש הכללי כנודע, הלא אין באפשרי לקבל מעתה את אור אלהותו ית"ש, אם לא ע"י מסכים ולבושים דוקא. ע"ד אור הנפש שבאדם, שאי אפשר לה לקבל את אור היחידה והחיה אלא רק ע"י שמתלבשים בהנשמה, והנשמה בהרוח, כן ע"ז אי אפשר לכל עולם העשיה לקבל את אור הנהגתו ית"ש בכל המעשים והפעולות כולם, אלא רק ע"י שמתלבש אורו ושפעו בהמלאכים והאופנים בכל צבא מרום, שהם המסכים והלבושים לאורו, ומתלבש בהם אורו ושפעו כהנשמה בהגוף. ונעשה מעתה כל הפעולות והמעשים כולם, רק ע"י המלאכים והאופנים וכל צבא מרום, והוא ע"ד פעולת הנשמה אשר בעוה"ז, שנעשה הכל רק ע"י כלי הגוף, הגם שעיקר העושה והפועל, הנה הוא רק הנשמה. אך

באשר שהעולם הזה, הנה אין לה שום השתוות עם אור הנשמה עצמה, לכן מוכרח הוא שתתלבש הנשמה בהגוף, ונעשה כל פעולותיה רק ע"י כלי הגוף. כן הוא ע"ז בכלל העולם כולו, ובכלל כל ההנהגה שבה, שאי אפשר לה לקבל את אורו ושפעו עצמו, אלא רק ע"י התלבשות בכל צבא מרום אשר מעולם הבריאה ולמטה. אך העושה והפועל לכל הפעולות והמעשים כולם, הנה הוא לעולם באמת רק הקב"ה בעצמו, כי הוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים כולם, ונעשה הכל באורו ושפעו עצמו תמיד יתברך ויתעלה שמו לעד ולעולמי עולמים אמן ואמן.

עד כאן הגיע דברינו בהדרוש הזה, שהוא מדבר בכלל מציאות המלאכים וכל צבא מרום, הכוונה בהם וסיבתם ותכליתם, וכן קישורם ויחודם עם העוה"ז והאדם. והנה כתבתי כ"ז בתואר הקדמה להספר, הגם שהוא אינו מעיקר הספר כלל, אך באשר שלא עלה בידי לעשות הקדמה להספר כחפצי בו, כי כשל כחי וכחו עיני למאוד, עד שקשה לי אפי' לכתוב מלה אחת. וגם הדרוש הזה כתבתי אותו בתלאה רבה, וסדרתי ע"י זולתי, ע"י נכדי הילד כמ"ר יוסף שלום שליט"א, בן בתי מרת חיה מושא תחי', והעמדתו אותו במקום הקדמה להספר, יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם, מסוף העולם ועד סופו, ברוך ומבורך שמו של חי העולמים מן העולם ועד העולם אמן ואמן.

דברי שלמה בן לא"א מו"ר חיים חייקיל ב"ר אריה ולאמי מורתי סתירה גיטא בת ר' יצחק זללה"ה.

היום יום א' לשבת י"א לחדש מרחשון שנת תרפ"ד בעיר האמעל.

אבני מלואים לספר הכללים בתחילתו

I ע"א

גם אותן הדברים לדרוש עמוק ארוך, וסדרתי אותו בסוף הספר בשם אבני מלואים לכלל ח"י ענ"י (אמנם באשר כי כשל כחי בעוונותי המרובים, לא עלה בידי להעמיק בו אלא עד סוף סי' ח'), והרי לא נשלם כל מה שכוונתי בו, ולזאת אמרתי, כי היות שאותו הדרוש אשר בכלל ח"י ענ"י, הנה תוכן הדברים ממנו, הנה הוא ג"כ בספר הדע"ה ח"א דרוש ד', אלא שם הם בכללות ובקיצור נמרץ, אבל עיקרם, הם שם ג"כ עכ"פ, ולכן אמרתי כי ראוי לי לסדר את אבני מלואים שבתחילת הספר כאן, את המערכות קצרות אשר בתחילת כל סימן וסימן, מהי"ד סימנים הראשונים אשר שם. ואני חושב שבזה יספיק להמעייין לעמוד על תוכן הכוונה שבכל אותן הדרושים שמצוין לעיין עליהם בהאבני מלואים אשר בתחילת הספר כאן. וע' עוד בהקדמה להאבני מלואים אשר בסוף הספר.

ומעתה אני אומר, יהי רצון מלפניו ית"ש שיקוים בנו מ"ש, ויהי נועם אדני אלהינו עלינו וגו', שיהיו כל דבריי אשר גם באבני מלואים הזה, תועלת להמעיינים בהספר, למען שמו יתברך ויתעלה לעד ולעולמי עולמים אמן ואמן.

אמר המחבר, הנה תמצא בהספר שלפנינו בכמה מקומות רבו מלספר, שמצוין לעיין בהאבני מלואים שבתחילת הספר. והוא באשר שאותן הדרושים הם תלויים בדרוש הארוך אשר בכלל ח"י ענ"י, ועד שלא יגיע המעיין שם, יחסר לו הבנה באותן הדרושים התלויים בו. ובאשר שהדברים שם הם ארוכים למאוד, כי הם מסודרים שם בט"ו סימנים, וכל סי' הוא בד' אותיות, ע"פ הד' שמות עסמ"ב, והם עמוקים וארוכים למאוד, ולא נקל להמעייין למצוא מבוקשו בהם, ולזאת אמרתי לסדר את קוטב הדברים בקיצור, מכל הט"ו סימנים שם בתחילת הספר בשם אבני מלואים, כדי שיהא אפשר לו להמעייין למצוא מבוקשו בנקל, לעמוד על הכוונה הנצרך לו לאותו הענין. אמנם כאשר התחלתי לעשות את כוונתי בזה, הנה באשר שתורתינו הקדושה היא כמעין הנובע, בשפעת מים חיים, וכל מה שמתבונן בה, הנה היא שופעת ומשפיע דעת על דעת, וכמאמרם ז"ל (עירובין נד ע"ב) על פסוק דדיה ירווך בכל עת, מה דד זה, כל זמן שהתינוק ממשמש בו, מוצא בו חלב. אף דברי תורה, כל זמן שאדם הוגה בהן, מוצא בהם טעם. ועי"ז, הנה כאשר התחלתי לעשות את האבני מלואים ולהתבונן בו, הנה נעשו

מאמר אבני מלואים לספר הכללים בתחלתו

פ"א

סימן א'

מערכת הד' שמות עסמ"ב שמהמ"ס דא"ק והוא מערכה הא' שבהמ"ס שבו והוא שורש הכל

(ד)	(ג)	(ב)	(א)
ב"ן	מ"ה	ס"ג	ע"ב
הנה הוא השורש לבחי' פרצוף אימא הכללי שבא"ק הכולל ישו"ת אשר מהחזה עד הטבור שבו וכן הוא שורש השרשים ג"כ לכל המלכי עגולים דהנקודות ולכל אורות התיקון דאצילות אשר מצד האימא שבא"ק אך הוא בעצמו הנה הוא ג"כ נעלם מאוד	הנה הוא השורש לבחי' פרצוף אבא הכללי שבא"ק הכולל או"א עלאין אשר מהגרון שבו עד החזה שבו וכן הוא שורש השרשים לכל המלכי יושר דהנקודות ולכל אורות התיקון דאצילות אשר מצד האבא שבא"ק אבל הוא בעצמו הנה הוא ג"כ נעלם מאד	הנה בו הוא השרשים הפנימיים לכל האורות דהאח"פ אמנם עומדים בו רק בבחי' שרשים נעלמים להם אשר לעילא לעילא ועומד הוא כולו ג"כ נעלם לעולם	הוא נשאר נעלם ועומד תמיד מבפנים להמ"ס שלא יצא מעולם מבחוץ כלל והוא אור העינים הפנימי אשר הוא לא יצא ולא נתפשט מבחוץ לעולם ולא נתלבש כלל

סימן ב'

מערכת הד' שמות עסמ"ב אשר בהס"ג דהמ"ס שהוא הס"ג דסי' א' אות ב' והנה הוא מערכה הב' אשר
 בהס"ג דהמ"ס שבא"ק:

(ח)	(ז)	(ו)	(ה)
ב"ן	מ"ה	ס"ג	ע"ב
הוא הב"ן מהד' שמות עסמ"ב שבהס"ג דהמ"ס דאות ב' ויצא לגילוי ע"י הע"ב דאות ה' וע"י הס"ג דאות ו' וע"י המ"ה הנד' דאות ז' ונתפשט הוא מגבול החוטם עד גבול הפה מבפנים להרישא גופה והוא שורש הפנימי של התפשטות הא' והב' דאור הפה הנמשך ויוצא מהפרצוף הפנימי דאור החוטם	הוא המ"ה מהד' שמות עסמ"ב שבהס"ג דהמ"ס דאות ב' ויצא לגילוי ע"י הע"ב דאות ה' וע"י הס"ג הנד' דאות ו' ונתפשט הוא מגבול האזניים עד גבול החוטם מבפנים להרישא גופה והוא שורש הפנימי של התפשטות הא' והב' דאור החוטם הנמשך ויוצא מהפרצוף הפנימי דאור האזניים	הוא הס"ג מהד' שמות עסמ"ב שבהס"ג דהמ"ס דאות ב' ויצא לגילוי ע"י הע"ב הנד' דאות ה' ונתפשט מגבול העינים עד גבול האזניים מבפנים להרישא גופה והוא שורש הפנימי של התפשטות הא' והב' דאור האזניים הנמשך ויוצא מהפרצוף הפנימי דאור העינים	ההתפשטות הראשון מהס"ג דהמ"ס דאות ב' כאשר התחיל לצאת מהמ"ס ולחוץ מהד' שמות עסמ"ב הכלולים בו ויצא בהשם ע"ב הזה מהמ"ס ולחוץ וברישא גופה והוא ההתפשטות דאור העינים הפנימי והיה כלול בו גם הג' שמות סמ"ב ג"כ ונתפשט בו מגבול המ"ס עד גבול העינים מבפנים להרישא גופה והוא היא הע"ב דאות ה' שהעמקנו בו הרבה בכמה דרושים והוא הע"ב דס"ג הכולל כל העקודים המוזכר בדברי הרב זללה"ה

סימן ג'

מערכת הד' שמות עסמ"ב אשר בהס"ג דסימן ב' אות ו' שהוא שורש הפנימי דאור האזניים והוא מערכה
 הג' אשר בהס"ג דס"ג שבהמ"ס דא"ק:

(יב)	(יא)	(יוד)	(ט)
ב"ן	מ"ה	ס"ג	ע"ב
הוא ההתפשטות השני הראשון דאור האזניים אשר נתפשט וירד מגבול האזניים עד גבול שיבולת הזקן מבפנים להרישא שבא"ק	הוא ההתפשטות השני דאור האזניים אשר נתפשט וירד מגבול האזניים עד גבול שיבולת הזקן מבפנים להרישא שבא"ק	ההתפשטות הראשון דאור האזניים אשר יצא מהאזניים ולחוץ ונתפשט וירד ממקום האזניים עד שיבולת הזקן מבחוץ	ההתפשטות הראשון דאור האזניים אשר נתפשט וירד מגבול האזניים עד גבול שיבולת הזקן מבפנים להרישא שבא"ק

סימן ד'

מערכת הד' שמות עסמ"ב אשר בהמ"ה דסי' ב' אות ז' שהוא שורש הפנימי דאור החוטם והוא מערכה
 הג' אשר בהמ"ה דס"ג שבהמ"ס דא"ק

(יז)	(טו)	(יד)	(יג)
ב"ן	מ"ה	ס"ג	ע"ב
הוא ההתפשטות השני הראשון דאור החוטם אשר נתפשט וירד מגבול החוטם עד גבול החזה שבא"ק	הוא ההתפשטות השני דאור החוטם אשר נתפשט וירד מגבול החוטם עד גבול החזה שבא"ק בפנימיותו	ההתפשטות הראשון דאור החוטם אשר יצא מהחוטם ולחוץ ונתפשט וירד ממקום החוטם עד החזה שבא"ק מבחוץ	ההתפשטות הראשון דאור החוטם אשר נתפשט וירד מגבול החוטם עד גבול החזה שבא"ק בפנימיותו

סימן ה'

מערכת הד' שמות עסמ"ב אשר בהב"ן דסי' ב' אות ח' שהוא שורש הפנימי דאור הפה והוא מערכה הג'
 אשר בהב"ן דס"ג שבהמ"ס דא"ק

(כ)	(יט)	(יח)	(יז)
ב"ן	מ"ה	ס"ג	ע"ב
הוא ההתפשטות השני הראשון דאור הפה אשר נתפשט וירד מגבול הפה עד גבול הטבור שבא"ק מבחוץ	הוא ההתפשטות השני דאור הפה אשר נתפשט וירד מגבול הפה עד גבול הטבור שבא"ק בפנימיותו	ההתפשטות הראשון דאור הפה אשר יצא מהפה ולחוץ ונתפשט וירד מהפה עד הטבור שבא"ק מבחוץ	ההתפשטות הראשון דאור הפה אשר נתפשט וירד מגבול הפה עד גבול הטבור שבא"ק בפנימיותו

סימן ו'

מערכת הד' שמות עסמ"ב אשר בהשם מ"ה דהמ"ס שבא"ק שהוא המ"ה דסי' א' אות ג' והנה הוא מערכה
 הב' שבהמ"ה דהמ"ס

(כד)	(כג)	(כב)	(כא)
ב"ן	מ"ה	ס"ג	ע"ב
הוא נחלק לפנימיות וחיצוניות והחיצוניות הם המלכי יושר דהנקודות והפנימיות הוא אור דמהיטבאל דמצד אבא שבא"ק שיצא בעת התיקון	הוא האור דהדעת עלאה אשר יצא בעת התיקון לצורך מלך הדר דאצילות אשר מחלקי האבא שבא"ק	הכללי האבא שבא"ק הכולל או"א עלאין העומד בו מהגרון עד החזה ונכלל בהמזל עליון אשר בהעקודים	הוא השורש דהאבא הכללי שבא"ק אשר בעולם העקודים בבחי' המזל עליון אשר שם

סימן ז'

מערכת הד' שמות עסמ"ב אשר בהפנימיות דב"ן שבסי' ו' אות כ"ד והם מערכה הג' אשר בהב"ן שבהמ"ה
 דהמ"ס שבא"ק

(כח)	(כז)	(כו)	(כה)
ב"ן	מ"ה	ס"ג	ע"ב
הוא האור דהדעת עלאה דמהיטבאל גופה אשר מצד האבא שבא"ק אשר נמשך וירד מהטבור דא"ק ולמטה ובמציאות האצילות עצמו	הוא האור דהדעת עלאה אשר לצורך המהיטבאל דמצד האבא שבא"ק הנשאר בהאבא ג"כ בהמ"ה והב"ן שבו והיינו בהמ"ה וב"ן אשר בהשם ס"ג דלעיל סי' ו' אות כ"ב	הוא האור דהדעת עלאה אשר לצורך המהיטבאל דמצד האבא שבא"ק הנשאר בהאבא עצמו בהע"ב והס"ג שבו היינו בהע"ב וס"ג אשר בהשם ס"ג דלעיל סי' ו' אות כ"ב	הוא האור דהדעת עלאה אשר לצורך המהיטבאל דמצד האבא שבא"ק הנשאר בהעקודים בשורש האבא אשר שם והוא בהשם ע"ב אשר לעיל סי' ו' אות כ"א

סימן ח'

מערכת הד' שמות עסמ"ב אשר בהחיצוניות דב"ן שבסי' ו' אות כ"ד והם מערכה הד' אשר בהב"ן דב"ן שבהמ"ה דהמ"ס שבא"ק:

(כט)	(ל)	(לא)	(לב)
ע"ב	ס"ג	מ"ה	ב"ן
הוא שורש האור של המלכי יושר דהנקודות אשר היה נשאר בעקודים ובשורש האבא אשר שם והוא בהשם ע"ב אשר לעיל סי' ו' אות כ"א	הוא עצמות האורות של המלכי יושר דהנקודות אשר היה נשאר באבא עצמו שבא"ק בהע"ב והס"ג שבו היינו בהע"ב והס"ג אשר בהשם ס"ג דלעיל סי' ו' אות כ"ב	הוא פנימית האורות של המלכי יושר דהנקודות אשר היה נשאר ג"כ בהאבא עצמו שבא"ק והוא בהמ"ה וב"ן שבו והיינו בהמ"ה וב"ן אשר בהשם ס"ג דלעיל סי' ו' אות כ"ב	הוא המלכי יושר דהנקודות העיקריים אשר יצאו מהאבא שבא"ק וירדו מהטבור ולמטה והיינו כי היה יציאתם אשר מהאבא מהטבור והיסוד שבו ואח"כ נמשכו עוד ויצאו גם מהצפרני רגלים ג"כ

[ע' באבני מלואים אשר בסוף הספר בסי' ז' ח', שם תמצא בהם חדשות ונצורות בכ"ז]

סימן ט'

מערכת הד' שמות עסמ"ב אשר בהשם ב"ן דהמ"ס שבא"ק שהוא השם ב"ן דסי' א' אות ד' והנה הוא מערכה הב' שבהב"ן דהמ"ס שבו

(לג)	(לד)	(לה)	(לו)
ע"ב	ס"ג	מ"ה	ב"ן
הוא השורש דהאימא הכללי שבא"ק אשר בעולם העקודים בבחי' המזל תחתון אשר שם תחתון אשר בהעקודים	הוא האימא הכללי שבא"ק הכולל ישו"ת ועומד בו מהחזה עד הטבור ונכלל בהמזל תחתון אשר בהעקודים	הוא האור דהדעת עלאה אשר יצא בעת התיקון לצורך מלך הדר דאצילות אשר מחלקי האימא שבא"ק	הוא נחלק לפנימיות וחיצוניות והחיצוניות הוא המלכי עגולים דהנקודות והפנימיות הוא אור דמהיטבאל דמצד האימא שבא"ק אשר יצא בעת התיקון

סימן יוד

מערכת הד' שמות עסמ"ב אשר בהפנימית דב"ן דסי' ט' אות ל"ו והם מערכה הג' אשר בהב"ן שבהב"ן דהמ"ס שבא"ק :

(מ)	(טל)	(לח)	(לז)
ב"ן	מ"ה	ס"ג	ע"ב
הוא האור דהדעת עלאה דמהיטבאל גופה אשר מצד האימא שבא"ק אשר נמשך וירד מהטבור דא"ק ולמטה במציאות האצילות עצמו	הוא האור דהדעת עלאה אשר לצורך המהיטבאל דמצד האימא שבא"ק הנשאר בהאימא ג"כ בהמ"ה והב"ן שבה והיינו בהמ"ה וב"ן אשר בהשם ס"ג דלעיל סי' ט' אות ל"ד	הוא האור דהדעת עלאה אשר לצורך המהיטבאל דמצד האימא שבא"ק הנשאר בהאימא עצמה בהע"ב והס"ג שבה היינו בהע"ב וס"ג אשר בהשם ס"ג דלעיל סי' ט' אות ל"ד	הוא האור דהדעת עלאה אשר לצורך המהיטבאל דמצד האימא שבא"ק בהעקודים בשורש האימא אשר שם והוא בהשם ע"ב אשר לעיל סי' ט' אות ל"ג

סימן י"א

מערכת הד' שמות עסמ"ב אשר בהחיצוניות דב"ן שבסי' ט' אות ל"ו והם מערכה הד' אשר בהב"ן דב"ן שבהב"ן דהמ"ס שבא"ק

(מד)	(מג)	(מב)	(מא)
ב"ן	מ"ה	ס"ג	ע"ב
הוא המלכי עגולים דהנקודות אשר יצאו מהעינים דא"ק וירדו דרך כל העקודים ודרך כל פרצופי אימא שבא"ק וירדו משם מהטבור ולמטה והם הנקודות העיקריים	הוא פנימית האורות של המלכי עגולים דהנקודות אשר יצאו מהעינים דא"ק והיה נבלע ונשאר ג"כ בהאימא עצמה שבא"ק והוא בהמ"ה והב"ן שבה היינו בהמ"ה וב"ן אשר בהשם ס"ג דלעיל סי' ט' אות ל"ד	הוא עצמות האורות של המלכי עגולים דהנקודות אשר יצאו מהעינים דא"ק והיה נבלע ונשאר בהאימא עצמה שבא"ק בהע"ב והס"ג שבה היינו בהע"ב והס"ג אשר בהשם ס"ג דלעיל סי' ט' אות ל"ד	הוא שורש האור של המלכי העגולים דהנקודות אשר יצאו מהעינים דא"ק ולחוץ והיה נבלע ונשאר בעקודים בשורש האימא אשר שם והוא בהשם ע"ב אשר לעיל סי' ט' אות ל"ג

[אמנם בפנים הספר כלל ח"י ענ"י בסי' י"א וכן בסימנים הבאים תמצא שם בכמה דברים בזה פנים חדשות לגמרי]

לשם שבו ספר הכללים ◊ מאמר אבני מלואים ואחלמה

סימן י"ב -

מ
י ע"א

סימן י"ב

מערכת הד' שמות עסמ"ב אשר בהשם מ"ה דלעיל סי' ו' אות כ"ג והם מערכה הג' אשר בהמ"ה דהמ"ה דהמ"ס שבא"ק

י ע"א

(מח)	(מז)	(מו)	(מה)
ב"ן	מ"ה	ס"ג	ע"ב
הוא האור דהדעת עלאה דמלך הדר העיקרי דמצד האבא שבא"ק אשר נמשך וירד מהטבור דא"ק ולמטה ובמציאות האצילות עצמו	הוא האור דהדעת עלאה אשר לצורך מלך הדר דמצד האבא שבא"ק הנשאר ג"כ באבא עצמו והוא בהמ"ה והב"ן שבו והיינו בהמ"ה וב"ן אשר בהשם ס"ג דלעיל סי' ו' אות כ"ב	הוא האור דהדעת עלאה אשר לצורך מלך הדר דמצד האבא שבא"ק הנשאר באבא עצמו בהע"ב והס"ג והיינו בהע"ב והס"ג אשר בהשם ס"ג דלעיל סי' ו' אות כ"ב	הוא האור דהדעת עלאה אשר לצורך מלך הדר דמצד האבא שבא"ק הנשאר בעולם העקודים בשורש האבא אשר שם והוא בהשם ע"ב אשר לעיל סי' ו' אות כ"א

סימן י"ג

מערכת הד' שמות עסמ"ב אשר בהשם מ"ה דלעיל סי' ט' אות ל"ה והם מערכה הג' אשר בהמ"ה דהב"ן דהמ"ס שבא"ק

(נב)	(נא)	(נ)	(נט)
ב"ן	מ"ה	ס"ג	ע"ב
הוא האור דהדעת עלאה דמלך הדר עצמו דמצד האימא שבא"ק אשר נמשך וירד מהטבור דא"ס ולמטה במציאות האצילות העיקרי	הוא האור דהדעת עלאה אשר לצורך מלך הדר דמצד האימא שבא"ק הנשאר נ"כ בהאימא גופה והוא בהמ"ה והב"ן שבה והיינו בהמ"ה וב"ן אשר בהשם ס"ג דלעיל סי' ט' אות ל"ד	הוא האור דהדעת עלאה אשר לצורך מלך הדר דמצד האימא שבא"ק הנשאר בהאימא עצמה בהע"ב והס"ג שבה והוא בהע"ב והס"ג אשר בהשם ס"ג דלעיל סי' ט' אות ל"ד	הוא האור דהדעת עלאה אשר לצורך מלך הדר דמצד האימא שבא"ק הנשאר בעולם העקודים בשורש האימא אשר שם והוא בהשם ע"ב אשר לעיל סי' ט' אות ל"ג

לשם שבו ספר הכללים ◊ **מאמר אבני מלואים ואחלמה** מא י ע"ב
סימן י"ד

סימן י"ד

ביאור פרטי השמות דהעסמ"ב אשר בהאו"א שבא"ק ובשורשי האצילות אשר בהם וכן התפשטותם אשר נתפשטו באצילות עצמו גופה

י ע"ב

(נג)	(נד)	(נה)	(נו)
העסמ"ב שבעצמות דהאו"א הכלליים העומדים בו מהגרון עד הטבור הנה הם הדי' פרטי שמות עסמ"ב אשר בהשם ס"ג דס"ו ו' אות כ"ב והדי' פרטי שמות עסמ"ב אשר בהשם ס"ג דס' ט' אות ל"ד והוא המערכה הראשונה שבהם עיקר עיצמותם גופה היינו בחי' האו"א והזו"ן הפרטיים שבהם	העסמ"ב ושרשי כל האצילות אשר באו"א עלאין וישו"ת שבא"ק הנה הם הדי' מיני ס"ג אשר בסי' י"ב אות מ"ו ובסי' י"ג אות נ' ושבסי' ז' אות כ"ו ושבסי' י' אות ל"ח והנה הם המערכה השניה שבהם בערך העסמ"ב דעיקר עצמותם גופה אמנם מגילויים הנה הוא רק המערכה הראשונה שהרי הוא הגילוי הראשון אשר נתגלו האו"א הכלליים שבא"ק לצורך האצילות והנה כ"ז הוא רק מהטבור ולמעלה כי הנה הוא רק שורש האצילות אשר נתגלה ועומד בהאו"א עלאין וישו"ת שבא"ק בהם עצמם גופה	העסמ"ב דשרשי כל האצילות אשר בהזו"ן דאו"א עלאין וישו"ת שבא"ק הנה הם הדי' מיני מ"ה אשר בסי' י"ב אות מ"ז ובסי' י"ג אות נ"א ושבסי' ז' אות כ"ז ושבסי' י' אות ט"ל והוא השלישית בערך העסמ"ב דעיקר עצמותם גופה אך מגילויים הנה הוא רק המערכה השניה שהרי הוא הגילוי השני אשר ירדו ונתגלו בהם או"א הכלליים שבא"ק גם בהזו"ן שלהם לצורך האצילות וירדו בהם מגילוי לגילוי אמנם כ"ז הוא ג"כ רק למעלה מהטבור דא"ק כי הנה הוא שורש האצילות אשר בהזו"ן דאו"א עלאין וישו"ת שבא"ק	העסמ"ב אשר נתפשט מהאו"א הכלליים שבא"ק בכל המציאות העיקרי דהאצילות גופה הדי' שמות ב"ן אשר בסי' י"ב אות מ"ח ובסי' י"ג אות ג"כ ושבסי' ז' אות כ"ח ושבסי' י' אות מ' והנה הם המערכה הרביעית מהאו"א הכלליים שבא"ק בערך העסמ"ב דעיקר עצמותם גופה אך מגילויים הנה הם רק המערכה השלישית והוא גילויים העיקרי אשר נתפשטו וירדו בהם בכל המציאות דהאצילות ממש שהוא מהטבור דא"ק ולמטה והנה היה מתפשט ונכלל ומתייחד עמהם ג"כ כל כללות העסמ"ב אשר בסי' ח' וכל כללות העסמ"ב שבסי' י"א כי כ"ז הוא כל המציאות

דהאצילות העיקרי הנמשך ויוצא מהאו"א הכלליים שבא"ק ומתפשט ועומד מהטבור דא"ק ולמטה עד סוף רגליו

עד כאן האבני מלואים שבתחילת הספר אמנם הוא רק בבחי' נצוצי אור דכובכים קטנים בערך תוקף האור שבעיקר קוטב גלגל השמש עצמו כן הוא דברינו כאן בערך עומק הדרוש אשר בפנים הספר כלל ח"י ענ"י ודברינו כאן הם רק ממערכות הקצרות אשר בספר הדע"ה חלק א' דרוש ד' שבתחילת כל ס' שם [אמנם הנה באו כאן באיזה שינוים ותיקונים ע"פ עומק הדרושים שהעלינו בהספר שלפנינו] ועייין שם בביאור הדברים בכל ס' וסי' ועיקרם הנה הוא בהספר שלפנינו כלל ח"י ענ"י בעומק וארוכה הרבה ע' שם ותמצא נפלאות תמים דעים ית"ש לעד ולעולמי עולמים אמן ואמן:

ספר הכללים

והוא כללי התפשטות והסתלקות

כלל א' ענף א אות א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' והוא פתיחה להספר

פתיחה

[א]

יסוד הקבלה וכללי החכמה, להבין ולדעת, כי התהוות המציאות דכל העולמות כולם, אשר מא"ס ולמטה⁵¹, והוא כל גילויי ית"ש אשר נתגלה מאמיתתו הנעלמה, הנה נסדר גילוי דכל עולם ועולם בד' בחי', ר"ל כי מהתחלת הגילוי הראשון אשר לכל עולם שהוא שורשו הראשון, עד סוף יציאתו על מציאותו התכליתית שבו, הנה נעשה בו ד' בחי' כלליים, והיינו: ב' התפשטויות וב' הסתלקויות, והוא ע"ד שמבאר הרב זלה"ה אלו הד' בחי' בהתהוות העולם דעקודים בשער העקודים ובשער מטי ולא מטי כנודע, כן נעשה ע"ד בכל עולם ועולם אשר מרום חביון עוון ית"ש עד העולם היותר תחתון⁵². הנה נמשך אריגתו דכל אחד ואחד, וכך כל תיקונו ושלימותו

על תכליתו האחרון, רק ע"י אלו הד' בחי' כלליים, שהם ב' התפשטות וב' הסתלקות. התפשטות ראשון והסתלקות ראשון, ואח"כ התפשטות שני והסתלקות שני.

[ב]

והנה נתייחדו אלו הד' בחי' בכל עולם להעשות בו ע"י כל א' מהם דבר והפוכו, היינו ירידה ועלייה. כי בתחילה הנה נעשה כל עולם ע"י אלו הד' בחי' במדרגה למטה הרבה מהעולם העליון שעליו, וירדו העולמות ע"י בירידה אחר ירידה עד העשיה התחתונה⁵³, שהוא העוה"ז הגס והעכור. אמנם לבסוף הנה יעשה בכל עולם ע"י אלו הד' בחי' עצמן כל התיקון והשלימות, ויעלה מעילוי לעילוי עד התיקון האחרון, הכל רק ע"י

מאיר הלשם

51. ע"י לקמן יג ע"א שאפילו א"ס עצמו הוא גילוי.

52. ע"י ע"ח שער מול"מ פרק א, שהיינו ד' אותיות של שם הוי"ה ב"ה, ממילא פשוט שכן הוא בכל מקום ומקום. וע"י בהגר"א בתחילת ספד"צ שעיקר הכל היא המתקלא ושהו הוי"ו, והו חגת"ם וכנגד ד' האותיות של שם הוי"ה ב"ה. וע"י מבו"ש ש"ב ח"א פ"ו, וע"י עוד לקמן כב ע"א שאין שום אור יוצא אלא דרך זיווג, וכן הוא בביאורים ח"ב לח ע"ב. ואם אין דבר שלא

נעשה על ידי זיווג, וכל זיווג הוא הארה של שם הוי"ה ב"ה אזי ברור שגם זה חייב לבוא בדרך של ב' התפשטויות וב' הסתלקויות שהם גופא צורת הארת שם הוי"ה הנ"ל.

53. כלומר החלק התחתון של עולם העשיה. ע"י שערי קדושה (חלק ג שער ו) כי הנה נתבאר למעלה איך ארבעה עולמות הן הנקראים אצילות, בריאה, יצירה, עשיה, ולמטה מכולם הוא העולם השפל הנחלק לארבעה יסודות.

לשם שבו

ספר הכללים ◇ פתיחה

ואחלמה

מג
יא ע"א – יא ע"ב

אות [ב] – [ד]

יסוד כל הד' בחי' הללו ג"כ. והם בתחילה, שהוא כל הזמן הזה אשר עד עת התיקון העתיד, הנה הם סיבת מיעוטו וירידתו דכל עולם, שעל ידם ירד למדרגתו שהוא עתה, אך לבסוף יהיו הם עצמן סיבת עלייתו ושלימותו לתכליתו האחרון. והרי נתייסדו אלו הד' בחי' בכל עולם להשתמש בו על ידם בדבר והפוכו, שהוא חסרון ושלימות, וירידה ועלייה. והוא כי הנה ישנם בכל בחי' ובחי' מאלו הד' בחי' ב' תכונות: תכונת המיעוט וחסרון, ותכונת התיקון ושלימות.

[ג]

והנה נדבר עתה בבחי' המיעוט שבהם אשר על ידם יצאו בתחלה כל העולמות כולם כמו שהם עתה עד עת התיקון, ומתוכם יתבאר לנו ג"כ את בחי' התיקון והשלימות אשר יעשה ג"כ על ידם גופה לעתיד.

[ד]

ונתחיל ונאמר, כי הנה אלו הד' בחי', הנה נעשו עתה כולם להצטמצם על ידם האור שבכל עולם ועולם מהשורש העליון שבו, לכל מה שצריך להעשות בו עד סופו כולו, כי רק ע"י שנתמעט ונצטמצם האור באלו הד' מיעוטים וצמצומים, אז נעשה בו האפשרי לצאת ממדרגתו ולהעשות על ידו כל המציאות דאיתו העולם אשר בשבילו ירד ונתפשט אליו. והנה נתקן ונעשה ע"י כל א' מאלו הד' בחי' דהב' התפשטות והב' הסתלקות ב' תיקונים: תיקון אחד, בענין האורות דאיתו העולם. ותיקון שני, בענין הכלים דאיתו העולם. והיינו כי ענין התפשטות הראשון הוא, כי

אותו האור אשר הוא צריך להיות שורש למציאות אותו העולם (לכל עולם ועולם כאשר צריך להמצא), הנה הוא יוצא ממקורו ויורד ממדרגתו הנעלמה⁵⁴, היינו מהעולם העליון שעליו אשר הוא בבחי' העלם ואין להעולם שתחתיו⁵⁵, ויוצא ממקומו ומתפשט בהחלל דהצמצום ומתפשט ונמשך עד סוף המקום אשר עתיד להיות שם העולם שתחתיו אשר הוא שורש אליו. והנה ע"י יציאתו ויריחומו ממקורו והתפשטותו עד סוף אותו מקום, הנה נצמצם ע"י ממדרגתו הראשונה ונעשה ראוי להיות שורש לאותו העולם שעתיד לצאת ממנו.

יא ע"ב

והנה נתקן ע"י ב' תיקונים הנז': אחד בענין האורות, ואחד בענין הכלים. והיינו, כי הרי מאחר שנעשה ראוי להיות שורש להעולם שתחתיו⁵⁶, הרי נודע הוא כי בכל שורש הנה יש בו הכחות לכל הענפים והתולדות כולם הנמשכים ממנו, וא"כ הרי נמצא שע"י אותו ההתפשטות שהוא ההתפשטות הא', הנה נתקן ונעשה השורש הראשון אשר כלול בו בהעלם האורות והכחות כולם להעולם שתחתיו, וזהו התיקון בענין האורות.

והתיקון אשר בענין הכלים הוא, כי הנה ע"י יציאתו והתפשטותו במקום הצמצום אשר יתבאר לקמן בדברינו בעה"י, הנה ע"י התפשטותו שם הוא נתעבה באיזה עיבוי, כי ע"י הצמצום הנה נעשה ונקנה בכל אור שמתפשט שם איזה חשכות ועביות, ואותו העביות הוא השורש הראשון דהגוף וכלים דאיתו העולם, וזהו התיקון בענין הכלים. והרי נתקן ע"י ההתפשטות הראשון אשר לכל עולם ב' תיקונים אחד בענין האורות דאיתו העולם ואחד בענין הכלים דאיתו העולם.

מאיר הלשם

מבו"ש יג ע"ד וז"ל, כל האורות שהם עליונים נקראים א"ס לבחי' העולם אשר למטה ממנו.

56. ע"י בע"ח שער השבירה פרק ד שעיקר התיקון הוא כדי שהתחתונים יקבלו את האור של הבחינה העליונה מהם, וכן הוא בבהג"א על ספד"צ ב ע"ג ד"ה ולזה.

54. ע"י ע"ח סדר אבי"ע פרק א, ז"ל, הלא ענין התפשטות מורה התעבות האור יותר ממה שהיה [טרם התפשטו - שעה"ק].

55. ע"י זר"ח (מח ע"א): ויש אחור מן קדושה. הה"ד, אחר"י ה' ילכו כאריה ישאג. ואתקרי פנים לגבי מטה, ואחור לגבי מעלה. ואתקרי חול לגבי מעלה, וקודש לגבי מטה. וע"י

נשארה אותה העביות אשר נעשה באור ע"י התפשטותו כנ"ל, הנה נשארה היא למטה באותו העולם עצמו לעולם. ומאחר שעלה אור הזך ונסתלק ממנה ונשארה היא למטה לבדה, הנה נתעבה היא עוד עי"ז בעיבוי אחר עיבוי, ונעשית לבחי' גוף וכלי להאור שהתפשט בה אח"כ בהתפשטות השני וכמו שיתבאר. אך עכ"ז, הנה מאחר שהיא עצמה רק מהאור דההתפשטות הא' גופה, אשר הוא רק השורש עליון דאותו העולם, הנה הוה באמת כל אותה העביות כולו הנעשה בו ג"כ רק בבחי' שורש נעלם להכלי לאותו העולם, ואינה עדיין הכלי ממש כלל וכלל. והרי נתבאר לנו, כי הנה אלו הב' תיקונים אשר נעשה ע"י ההתפשטות הא', אחד תיקון להאורות דאותו העולם, ואחד תיקון להכלים דאותו העולם, הנה הוה כל אלו הב' תיקונים אז רק בבחי' שורש נעלם לבד.

[ז]

וכן נתבאר מדברינו ג"כ כי התחלת דאלו ב' התיקונים הנה היה התחלתם בהתפשטות הא', וסופן הנה נעשו בהסתלקות הא'. כי הרי תיקון האורות, להיות שורש נעלם ומקור לנביעת האורות הראוי להתחתון, הנה הגם שנעשה ראוי לזה ע"י התפשטותו וירידתו, אך לא נגמר לזה אלא רק אחרשנסתלק וחזר ועלה למעלה, ואז הנה הוא נתייסד שם להיות שורש עליון לכל שפעת האורות הראוי להתחתון וכנו'. והרי נגמר תיקון האורות שהוא להעשות שורש עליון להשפיע אור להתחתון אלא רק בהסתלקות הא', וכן עד"ז התיקון דהכלים, כי הנה הגם שנעשה החשכת והעביות דאור ההתפשטות הראשון עצמו ע"י

יא ע"ג

[ה]

אמנם כל אלו הב' תיקונים הנעשה בהתפשטות הראשון, הנה הם רק בבחי' שורש נעלם לבד, הן להאורות דאותו העולם והן להכלים דאותו העולם. כי אותה ההתפשטות הנה הוא לא נשאר למטה כלל, אלא הוא חוזר ומסתלק ועולה ונשאר למעלה לעולם, והוא ההסתלקות הראשון, כי כל ירידתו שבתחלה הנה היה ג"כ רק לחזור ולעלות למעלה ולהיות שורש עליון אליו, ולא ירד בתחילה אלא להצטמצם ולהעשות לשורש עליון אליו. ור"ל שמקומו הוא לעולם בעולם העליון, וירידתו אשר בתחילה שהתפשט וירד במקום העתיד לעולם התחתון, היה כ"ז רק כדי להצטמצם ולהעשות אליו לשורש עליון אשר בעולם העליון. והרי עכ"פ הוא, כי כל מה שנעשה ראוי להיות שורש אליו, הנה הוא רק בבחי' שורש נעלם, כי הרי הוא אינו שורשו ממש אשר באותו העולם עצמו, כשורש האילן לאילן, אלא הוא רק שורשו הנעלם אשר בעולם העליון⁵⁷.

[ו]

והנה עד"ז הוא ג"כ בענין התיקון השני שהוא התיקון דהכלים, כי מאחר שהם מהעביות אשר מהאור דהתפשטות הא', שהוא רק שורש עליון לאותו העולם כנו', א"כ הרי ממילא הוא שגם אותה העביות הנה היא רק עביות דקה ורכה⁵⁸ בכל אפשרי, והנה היא ג"כ רק בבחי' שורש נעלם להכלים. אמנם הוא כי הנה אותה העביות הנה היא נשאר לעולם באותו העולם גופה, כי כאשר חזר האור דהתפשטות הא' ועלה למעלה בהסתלקות הא', הנה לא עלה עמו אותה העביות ג"כ, כי לא היה אפשר לה לעלות ג"כ מאחר שנתעבה, והנה

מאיר הלשם

העליונים מהם, וכן קורה בכל הבחינות העליונות עד לקו דא"ס. ועי' בבהגר"א על ספד"צ טו ע"ב ד"ה ואמר, שספר שהוא חכמה הוא בחינת דעת דחכמה, ועי' שם א ע"א הערה 18 במאיר הספרא. 58. נדצ"ל וזכה.

57. עי' ביאורים ח"א לט ע"ג, שבכל ירידה והתלבשות שרשו קיים במקומו, ורק הארתו היא המתפשטת ונמשכת למטה, והיינו בחינת הטיפה הזרעית, וטיפה זו נמשכת וכאה על ידי תוספת האורות והמוחזן מלמעלה שנוספה בו על ידי זיווג אור"א, והם מקבלים את זה על ידי זיווג פהרצופים

[ט]

והנה מה שאמרנו באור התפשטות הא', שהגם שנתמעט ונצטמצם ע"י ירידתו, עכ"ז הנה הוא רק השורש עליון דאותו העולם אשר נתפשט בשבילו, הוא משום כי מאחר שהוא מהמציאות דעולם העליון גופה, הנה לא היה אפשר לאותו העולם לצאת על מדרגתו התחתונה כפי רצון המאציל ית"ש ממנו, לכך נעשה כל אותו ההתפשטות הא' רק לשורש עליון אליו, שהוא שורשו אשר בעולם העליון, כי הוא נשאר למעלה כנ"ל. וכל צורכו ועניינו הנה הוא, כי על ידו הנה קשור התחתון בהעליון, כי הוא שואב למעלה⁵⁹ ומשפיע למטה, וכן כל עיקר מציאותו וקיומו דהתחתון הוא נמשך תמיד רק ממנו, והוא אחד ואחוז בו לעולם. וכן ע"י אורו וגילוי, הנה יזדכך התחתון לעתיד, ויעלה על ידו מעילוי לעילוי עד אין קץ. אמנם הנה נעשה כ"ז רק ע"י הסתלקות הא', כי אז הרי עלה למעלה ונעשה שם לשורשי עליון להתחתון וכנ"ו

[יוד]

והנה היה הסתלקותו ועלייתו בבחי' עליית מ"ן, וגורם עי"ז יחוד עליון למעלה למעלה, ועי"ז מקבל הוא תוספות אור ומוחין תמיד להשפיע למטה. וכ"ז הנה הוא מה שנוהג תמיד, ששואב למעלה⁶⁰ ומשפיע למטה לצורך קיומו וחיותו דהתחתון, וכן לצורך עלויו לתיקון העתיד. אך בעת ההסתלקות הא' עצמו, אשר עדיין לא היה למטה שום דבר, כי הרי לא היה רק אותו האור, וגם הוא הרי חזר ונסתלק, הנה היה אז ההסתלקות אשר הוא בבחי' עליית מ"ן רק לצורך ההתהוות העיקרי דאותו העולם, כי ע"י אותו עליית המ"ן, הנה נעשו יחוד למעלה, ונולד עי"ז האור העיקרי הראוי לאותו העולם, והוא האור דהתפשטות הב', שהוא תולדות⁶¹ האור דהתפשטות הא', והוא רק

התפשטותו וירידתו וכנ"ל, עכ"ז הרי לא היה ניכר אז עדיין העביות כלל, כי היה מעורב בהאור, והיה אז רק אור חשוך קצת שנתחשך ע"י התפשטותו וירידתו, ולא נעשה היכר וגילוי להעביות אלא רק אחר הסתלקות הא', כאשר עלה אור הזך, ונשאר העביות לבדה למטה וכנ"ל, והרי לא נגמר אותו התיקון ג"כ רק בהסתלקות הא'. והרי נמצא כי הן התיקון אשר בענין האורות, והן התיקון אשר בענין הכלים, הנה הגם ששניהם הנה היו אז עדיין רק בבחי' שורש נעלם לבד, אך גם אותו התיקון דשורש נעלם שבשניהם, הנה היה נעשה בהתפשטות הראשון רק התחלתם לבד, ולא נגמרו אלא רק בהסתלקות הראשון.

[ח]

וכן הרי נתבאר מדברינו ג"כ, כי הן ההתפשטות הראשון והן ההסתלקות הראשון, הנה שניהם הם מיעוטים וצמצומים לצורך ההתהוות דעולם התחתון. כי ענין התפשטות הראשון הרי אמרנו כי יוצא ממקומו ויורד ממדרגתו העליונה ומתפשט במקום העתיד להתחתון, ועי"ז נתמעט ונצטמצם להעשות שורש נעלם להעולם התחתון, אשר הוא למטה במדרגה הרבה מהעולם העליון, והרי הוה התפשטותו בבחי' מיעוט וצמצום. וההסתלקות הנה הוא הצמצום עצמו, וכעין הצמצום הראשון אשר בעיגולים ויושר (ענף ב), שנצטמצם האור ומסתלק ועולה למעלה (כי כל סילוק ועלייה הוא ע"י צמצום, שמצטמצם האור ועולה, כי אילולא שנצטמצם אי אפשר להסתלק ולעלות, אלא אדרבא שהיה מתפשט והולך). והרי הוה ההסתלקות ענין הצמצום עצמו, ונמצא כי הן ההתפשטות הא' והן ההסתלקות הא', שניהם הם מיעוטים וצמצומים באור העליון לצורך התהוות המציאות דעולם התחתון.

הא' שהוא חזרת ועליית האור דהתפשטות הא'
שחזור ועולה למעלה.

[יב]

והגם שהרי קודם התפשטותו היה ג"כ אותו
האור למעלה, וא"כ מה נתחדש בו
בהתפשטותו שנעשה עי"ז למ"ן בחזרתו ועלייתו.
אך הענין הוא, כי משום שע"י התפשטותו וירידתו
למטה נעשה ראוי עי"ז להיות שורש ומשפיע
ולהוציא ענפים ותולדות, לכן הוא מעורר למעלה
בחזרתו ועלייתו יחוד עליון, כדי להמשיך השפע
מהמאציל עליון ית"ש, ככל השיעור הנצרך לו
להשפיע למטה, כי לעולם הוא שקבלת כל אור
מלמעלה הנה הוא רק לפי ערך שמשפיע הוא
למטה, וכמ"ש בתז"ח (דף טו ע"ד וכן שם טל
ע"ד) ועילת על כל עילאין לא נחית עליה יחודיה
עד דאפיק ליה בת זוגיה כו'.⁶³ ולכן כל זמן שלא
נעשה ראוי להשפיע, לא היה מעורר מ"ן למעלה
לייחד ולהוליד. אבל אחר שנעשה ראוי להשפיע
ולהוליד אורות חדשים להמשיכם למטה, הנה
מעורר בעלייתו יחוד עליון כדי לקבל ולהשפיע
כל שפע הראוי להמציאות דכל עולם התחתון.

[יג]

ועכ"פ הוא, כי כל השפע אשר ממנה נעשה
ונבנה המציאות דכל עולם, הוא עי"
ההסתלקות הא' אשר להאור דהתפשטות הא'. וכן
הוא ג"כ בההסתלקות הב' אשר נעשה תמיד
להאור דהתפשטות הב' וכנ"ל. הנה הוא גורם
תמיד יחוד עליון למעלה, כי הוא מעורר באור
ההתפשטות הא' העומד תמיד למעלה, כי הוא
השורש עליון להתחתון כנ"ל. ואותו השורש עליון
הוא מעורר למעלה למעלה, ונעשה כ"ז עי"
האתערותא דלתתא, שהוא הסתלקות הב' אשר

בבחי' קו דק ממנו, והוא יוצא ונמשך ומתפשט
באותו העולם שהוא באותו המקום אשר היה
מתפשט שם בתחילה האור דהתפשטות הא' אשר
חזר ונסתלק, ואותו האור דהתפשטות הב' הנה
הוא הנשמה העיקרי דאותו העולם, והוא נתפשט
ונכנס בתוך העביות הנשאר מאור ההתפשטות הא'
בעת ההסתלקות הא', ועי"ז הנה נקנה באותו האור
עביות ג"כ, ואותן העביות הם הכלים העיקרים
דאותו העולם כמו שיתבאר לקמן בהדרושים.

א"ת

[יא]

אמנם גם הכלים הללו, הנה הם נעשים ג"כ רק
עי"י הסתלקות ב', שאז נשלם הכלי על
גמר שלימותו. והוא ע"ד גוף האדם, שהוא מתחזק
ומקבל תועלת תמיד עי"י עליית הנשמה בעת
השינה, כי ההתפשטות ב' וההסתלקות ב' הם
נוהגים תמיד בכל משך ימי עולם, והוא ע"ד
הנשמה שעולה בכל לילה ומקבל שם תוספות אור
ומוחין ומתחדש בכל יום בסוד (איכה ג כג) חדשים
לבקרים, ע' זוה"ק פ' ויקהל (ריג סע"ב)⁶². ויתבאר
עוד ענין הסתלקות ב' לקמן בפנים הספר ברחבה
בעה"י. ועכ"פ הוא כי המציאות העיקרי דכל עולם
הנה נעשה רק בההתפשטות הב', והוא נעשה עי"
הסתלקות הא', כי הוא סוד עליית מ"ן דאור
ההתפשטות הא', ונעשה עי"ז יחוד בהאורות
העליונים שלמעלה אשר עלה שם, כי כל עליית
מ"ן הוא גורם יחוד כנודע (ע"ח שער טל פרק א),
ומקבל הוא היחוד הזה תוספות אור וברכה
במוחין חדשים להוליד ולהמציא את כל האורות
דנר"ן להעולם התחתון, והוא הוא האור
דהתפשטות הב' הנולד ויצא מהאור דהתפשטות
הא' אחר הסתלקותו, ונעשה הוא (ר"ל האור
דהתפשטות הב') לקומה שלימה ועולם מלא,
שהוא כל האורות והפרצופים דהעולם שתחתיו
בכל מדרגתה הראוי לה. וכ"ז נעשה עי"י הסתלקות

מאיר הלשם

63. תרגום: ועילת על כל העילות לא ירד עליו יחודו עד
שהוציא בת זוגו.

62. עי"י ע"ח שער המלכים פרק ו במ"ק, ושער הנסירה פרק
א.

לשם שבו

ספר הכללים ◇ פתיחה

ואחלמה מז

יא ע"ד – יב ע"א

אות [יג] – [טו]

נעשה תמיד באור ההתפשטות הב', שהוא עליית מ"ן, ונעשה עי"ז יחוד בכל העליונים כנו'. ומוזה נמשך שפע תמיד, אם שפע החיות והקיום, אם שפע דתוספות אור ומוחי⁶⁴, כל מה שנצרך להעולם בכל עת קיומו דמשך זמן העולם הזה. וכן יומשך עי"ז ג"כ לעתיד, כל אור התיקון לביטול הזוהמא והרע והזדככות והעילוי, כי לעתיד יהיה ההסתלקות הב' בסוד מ"ש רז"ל (סנהדרין צו ע"ב) וחד חרוב, שהוא חזרתן לשרשן, ואז יתוקנו הכל לתיקון האחרון⁶⁵.

התיקון, במדרגה למטה ממדרגה, וירדו בירידה אחר ירידה עד מציאת דהעוה"ז הגס והעכור, הנה השתמשו כל אותן הד' בחי' לצמצומים ומיעוטים בכל עולם ועולם כפי הנצרך לכל א' לצאת בתחילה על מציאותו שהם עתה. אך לעת קץ תיקון הימין, ישתמשו אז אלו הד' בחי' עצמן להאיר לכל עולם באור שלמעלה, ולהעלותם מעילוי לעילוי עד תכליתם האחרון, כי אלו הד' בחי' הם מסוד הד' אותיות דהשם הוי"ה ב"ה השורה בכל עולם, ולכן הנה עומד עליהם כל מציאותם שהם עתה, וכן יתוקנו על ידיהם כל תיקונם האחרון דלעתיד.

[יד]

והרי נתבאר לנו כי אלו הד' בחינות, שהם הב' התפשטות והב' הסתלקות, הנה הם משתמשים הן לצורך מציאות כל עולם לפי מציאותו שהוא עתה, והן לצורך תיקונו דלעתיד. כי סוד אלו הד' בחי' הנה הם סוד הד' אותיות דהשם הוי"ה ב"ה אשר נתגלה בו המאציל ית"ש מגילוי לגילוי, והוא יסוד ושורש כל העולמות כולם כנודע. ונתגלה אלו הד' אותיות בהד' בחי' הנו' וכמ"ש הרב (במטי ולא מטי פרק א), וכן יתבאר בעה"י לקמן בדברינו. ועי"ז הנה נעשה כל עולם ועולם במציאות אורות וכלים, הכל רק ע"י הד' בחי' הנו', וכמו שאמרנו לעיל. כי למציאות העולמות כולם אשר ראה רצונו ית"ש להמציאם בתחילה, שהוא כל משך זמן דהעולם הזה עד עת

[טו]

והנה כ"ז הוא הענין בדרך כלל וכנ"ל בריש דברינו, שאלו הד' בחי' דהב' התפשטויות והב' הסתלקויות הם בכל עולם ועולם מכל העולמות כולם, והם בכל א' יסודו וקיומו ותכליתו.

אמנם תהלוכותיהם בכל עולם ועולם בפרט הנה הוא בכל א' לפי מציאותו וערכו, ויתבאר כ"ז לפנינו בעה"י בכל עולם ועולם בארוכה ובביאור. והמעייין על דברינו ימצא הכל ערוכים לפניו, וכגון על זה נאמר (משלי טז כ) משכיל על דבר ימצא טוב.

מאיר הלשם

מדבריו, שכל בחינה שנוכר בה שהוא בזיווג תמידי פירוש הדבר שהוא חייב להיות נעשה תמיד ועל ידי כלל ישראל דווקא, וכל קיום העולם תלוי בו, ולא מצינו דבר כזה אלא בלימוד התורה, וכדאיתא בנפח"ח שער ד פרק יא וז"ל, כל חיותם וקיומם של כל העולמות הוא רק ע"י הבל פינו והגיונינו בה, והאמת בלתי שום ספק כלל, שאם היה העולם כולו מקצה עד קצהו פנוי ח"ו אף רגע אחת ממש מהעסק והתבוננות שלנו בתורה, כרגע היו נחרכים כל העולמות עליונים ותחתונים והיו לאפס ותהו חס ושלום.

65. עי' בבהגר"א על ספד"צ יא ע"א ד"ה שביעאה.

64. עי' ע"ח שער העקודים פרק ח, ז"ל, כי באורות יקרא התפשטות והסתלקות, ונקרא ישר וחוזר, ובכלים נקרא פנים ואחור. ועי' בהגר"א על ספד"צ יג ע"ד ד"ה וענין רצוא, בענין הזיווג התמידי שבאו"א הנעשה מאליו, ועי"ש יד ע"א ד"ה וענין ג', שלפרקים ישנה בחי' תוספת בזיווג או"א, אמנם כל בחי' זיווגים אשר בזו"ן הם רק לפרקים. ויתכן שיש מקום להבין שבכוונת רבינו כאן לחדש שיש גם בזו"ג זיווג תמידי, והוא כדי חיותו, והוא אב"א (ע"י ע"ח שער פנימיות וחיצוניות סוף דרוש ד), אמנם אין הדבר מוכרח שכן אינו נזכר בשום מקום בפירוש וצ"ע. ועוד נראה

ענף ב

שום מציאות כלל, הרי איזה אורות התחתונים היו שם.

אמנם כי במבוא"ש (שע"ב ח"א פ"ו וכן שם ח"ב פ"ד) מבואר שם, שהכוונה הוא על האורות דהו' מלכים שניתנו באו"א מזווג דהכתר אשר מניה וביה, וזה היה הסיבה הראשונה לכל המציאות כולו ע"ש. אמנם הוא, כי הנה עדיין צריך ביאור גם על הכתר עצמו, כי הרי כל זמן שלא נזדווג הכתר מניה וביה, הרי לא היה אז למטה שום דבר כלל. והרי לא היה אז ממה להעלות בו מ"ן כלל, א"כ מאיזה סיבה נזדווג הכתר בהזווג דמניה וביה בלתי עליית מ"ן. והלשון דהזווג"ק הנו' אשר אמרו כד סליק ברעותא, הרי מבואר שמדבר על הכתר, כי רעותא הוא רצון, והוא הכתר, ובסוד רצון ומחשבה והרהור וקול ודיבור שהם כח"ב ת"מ, ע' הגר"א בתיקונים (ריש תיקון ה דף כ ע"ג⁶⁹).

רעני' בווה"ק (פ' פקודי רסב ע"ב⁷⁰) ומ"ש שם "רעותא", ר"ל על ההרהור, והוא מה שדקדק שם מקודם לזה ואמר "רעותא דלבא",

אמנם הנה עומק הענין דהתפשטות הא' וסיבתו וכן ההתפשטות הב' וסיבתו, הנה נלמד כ"ז מעומק דברי הזוה"ק שאמרו בכמה מקומות (בח"א כט ע"א, עד ע"א, פו סע"ב, קעב ע"א, רנא ע"א, ובח"ב צו ע"ב, ובח"ג סא רע"ב) בענין סדר סיבת התחלת בריאת העולם, הנה אמרו כד סליק ברעותא למברי עלמא⁶⁶, ואמר הרב בסוף דרושי נקודת (סוף פרק ו) שהכוונה בלשון סליק, שהוא ענין עלייה. הענין הוא כי הנה התחדשות כל מציאות הנה הוא לעולם ע"י עליית מ"ן מהתחתונים. [כי הוא מ"ש בזוה"ק בכ"מ, כי הכל תלוי באתערותא דלתתא, ואמרו בפ' ויחי (רלה ע"א) דאי לא מתערין לתתא לא מתערין לעילא, ובאתערותא דלתתא אתער לעילא⁶⁶, כי כל אתערותא דלתתא הוא עצמו סוד עליית מ"ן]. ובאשר כי קודם שנברא העולם הרי אדם אין⁶⁷, ולא היה אז אתערותא דלתתא כלל להעלות מ"ן, לכן הנה היה אז עלית מ"ן מאליו, ועלו אז האורות התחתונים מעצמן בסוד מ"ן כו' ע"ש⁶⁸, והדברים צריך ביאור, כי קודם שנברא העולם לא היה עדין

מאיר הלשם

וכל מאן דלא ידע לסדרא שבחא דמאריה טב ליה דלא אברי בגין דאצטריך צלותא דאיהו שלמא לעילא (בגין דאצטריך צלותא) מגו מחשבה ורעותא דלבא וקלא ומלה דשפון למעבד שלימו וקשורא ויחודא לעילא כגוונא דאיהו לעילא כגוונא דנפקא שלימו מעילא לתתא הכי אצטריך מתתא לעילא לקשרא קשרא כדקא יאות.

רוא לחברייה דיהכון בארמ מישר מחשבה ורעותא וקלא ומלה אלין ארבע מקשרין קשרין לבתר דקשירו קשרין כלהו כחדא אתעבידו כלהו רתיכא חדא לאשורא עליהו שכינתא ואתעבידו כלהו ארבעה סמכין לאתעטרא בהו ושכינתא אסתמיך עלייהו בכל אינון קשרין עלאיין.

מחשבה אפיק רעותא (רעותא אפיק כלא) רעותא דנפיק מגו מחשבה אפיק קלא דאשתמע והוא קלא דאשתמע סליק לקשרא קשרין מתתא לעילא היכלין תתאין בעלאין קלא דאיהו קשיר קשרין ומשיך ברכאן מעילא לתתא בלחישו סמך אלין ארבעה סמכין מחשבה ורעותא קלא

66. תרגום: שאם לא מתעורר למטה לא מתעורר למעלה, ובהתעוררות למטה מתעורר למעלה.

67. מיוסד על פי מאמה"כ (בראשית ב ה): וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ ואדם אין לעבד את האדמה.

68. כלומר בשער הנקודות פרק ו'.

69. ז"ל: ורוא דא הכי נמי קרבנא דבעי לאודאה על ההוא ומחשבה והרהור וקול ודיבור נגד ה' פרצופים.

70. ז"ל: ורוא דא הכי נמי קרבנא דבעי לאודאה על ההוא קרבנא כל חובוי וחטאוי למיהב חולקא למאן דאצטריך קרבנא כלא לסטרא דא חולקא דקודשא ורעותא דקודשא ולסטרא דא ההוא חולקא דאינון חוביין וחטאיין דאתייהיבו בהודאה על ההוא בשרא דקרבנא כמה דכתיב (משלי כה כא) אם רעב שונאך האכילהו לחם וגומר כי גחלים אתה חותה וגומר וסימניך (אסתר ה ח) יבא המלך והמן אל המשתה זכאה איהו מאן דייע ארציה למיהך בארמ קשוט.

לשם שבו

ספר הכללים ♦ פתיחה
ענף ב

ואחלמה מט
יב ע"א – יב ע"ב

כנז' ונסתר עדיין מזולתו, ולכן נקרא הבינה בשם "הוא" כנודע⁷³, שהוא נסתר מזולתו.

אך עכ"פ הוא כי עצם הרצון הוא הכתר, ועליו אמר הזוה"ק כד סליק ברעותא כנז', והרי צריך ביאור, כי כל זמן שלא היה אלא רק הכתר לבד, הרי לא היה כלל מי ומה שיעלה בו למ"ן, וא"כ מה שאמר כד סליק כו', איזה סליקו היה בו, וא"כ הרי מהו שאמר הרב כי נזדווג הכתר מניה וביה, איך היה אפשר לו להזדווג בלתי עליית מ"ן.

ור"ל הרהור הלב, וזהו מ"ש שם, רעותא דנפיק מגו מחשבה, כי הרהור הוא התפשטות המחשבה והוא אחריו, אבל עצם הרצון לבד הנה הוא קודם להמחשבה, ע"י הגר"א בתו"ח (דף נ ע"א ד"ה בריש הורמנותא⁷¹) ובדבריו בספד"צ (בתחילתו א ע"א⁷²) כי עצם הרצון הוא נקרא בשם "איין" לגודל העלמו, כי אינו נתגלה אפי' מציאותו, אבל המחשבה נקרא "יש", שנתגלה מציאותה ולא מהותה, אבל הרהור הנה יש גילוי למהותה ג"כ, אך עדיין הוא כלב האדם לבד, והוא רעותא דלכא

מאיר הלשם

וכולם נעשים אחד.
אשרי האיש שקושר קשרי רבונו וסומך סמיכות כראוי ומתכוון בכל הדברים הללו שאמרנו אשריו בעולם הזה ובעולם הבא עד כאן נתקנו ההיכלות שבצד הקדשה.
71. ז"ל: בריש הורמנותא דמלכא - כמו באדם המחשבה שרוצה לעשות הדבר, והרצון הוא קודם למחשבה, וקודם להם התחלת הרצון כשמתעורר לחשב, והן ג' ראשונות כתר הוא התחלת הרצון, והוא סתום מאד שנעלם אפי' מאדם עצמו, וזהו בריש הורמנותא, הוא תרגום של רצון, והוא בעולמות אדם קדמון שהוא כתר של ד' עולמות אבי"ע בסוד ד' פרצופיו, לכן נחלק לשתי בחינות שבכתר ע"י וא"א, וכן כאן איר קדמון, ואדם קדמון, שכתר נקרא חכמה קדומה כמש"ל ע"ש, ואמר דמלכא שכתר הוא מלכות של עולם שלמעלה בכל עולם, וכאן הוא שורש המלכות של א"ס, שבה נוצרו הכל, כידוע.
72. ז"ל: ספרא - ספר הוא גילוי המחשבה, שהמחשבה הוא סתום באדם ואינו מתגלה אלא ע"י דבורו או כתבו. וכו' והן ראשית הגילוי של המחשבה סתימא שהיא כ"ע, שאין מתגלה כלל אפילו מציאותה ולכן נקרא אין. וחכמה הוא ספר החתום שאין מתגלה רק מציאותה ולא מהותה שלכן נקרא יש.
73. ע"י זהר ח"א קנד ע"ב, אמנם ע"י ספד"צ פ"ב (דף כג ע"ב): כתיב (ישעיה מב ח) אני ה' הוא שמי, וכתיב (דברים לב לט) אני אמית ואחיה, וכתיב (ישעיה מו ד) ואני אשא ואני אסבול, הוא עשנו ולו אנתנו (תהלים ג), והוא באחד ומי ישיבנו (איוב כג יג), הוא אקרי מאן דסתים ולא שכיה, הוא מאן דלא אודמן לעינא, הוא מאן דלא אקרי בשמא. [תרגום: הוא נקרא מי שנסתר ולא נמצא. "הוא" מי שלא נראה לעיניים, "הוא" שלא נקרא בשם.] וכן ע"י אד"ר קלד ע"ב שמשמע משם שכיניו זה הוא ביטוי לא"א.

ומלה סמיכו בסיומא דקשורא אתר דכלא אתקשר ביה כחדא ואתעבידו כלהו חד.
זכאה איהו בר נש דקשר קשרין דמאריה וסמיק סמיכין כדקא יאות ואתכוון בכל הני מילין דקאמון זכאה איהו בהאי עלמא ובעלמא דאתי עד הכא אשתכללו היכלין בסטרא דקדושה.
תרגום: והסוד הזה כך גם הקרבן שצריך להודות על אותו הקרבן כל עונותיו וחטאיו לתת חלק למי שצריך כל הקרבן לזה הצד חלק הקדשה ורצון הקדשה ולצד הזה אותו חלק של אותם עונות וחטאים שנתנו בהודאה על אותו בשר הקרבן ככתוב אם רעב שנאך האכילהו לחם וגו' כי גחלים אתה חתה וגו' וסימנך (אסתר ה) יבא המלך והמן אל המשתה אשרי הוא מי שידוע דרכו ללכת בדרך אמת.
וכל מי שלא יודע לסדר את שבח רבונו טוב לו שלא נברא משום שצריך תפלה שהיא שלימה למעלה (משום שצריך תפלה) מתוך מחשבה ורצון הלב וקול ודברי השפתים לעשות שלמות וקשר ויחוד למעלה כמו שהוא למעלה כמו שיוצאת שלמות ממעלה למטה כך דרך ממהטת למעלה לקשר קשר כראוי.
הסוד לחברים שילכו בדרך ישרה מחשבה ורצון וקול ודבור אלו הארבעה קושרים קשרים אחר קשר הקשרים של כולם כאחד נעשו כולם מרכבה אחת להשרות עליהם שכינה ונעשו כולם לאחד ארבעה תומכים להתעטר בהם והשכינה נסמכת עליהם בכל אותם הקשרים העליונים.
מחשבה מוציאה רצון (רצון מוציא הכל) רצון שיוצא מתוך מחשבה מוציאה קול שנשמע ואותו קול שנשמע עולה לקשר קשרים ממהטת למעלה היכלות תחתונים בעליונים הקול שהוא קושר קשרים ומושך ברכות ממעלה למטה בלחש תומך את ארבעת התומכים הללו מחשבה ורצון קול ודבור סמך בסיום הקשר המקום שהכל נקשר בו כאחד

אך הענין בזה הוא, כי הנה כבר בארנו בספר הקדו"ש שער ד', כי סוד כל המציאות כולו אשר המציא המאציל ית"ש מאחר אמיתתו הנעלמה ולמטה, הנה המציא אותה ע"י ה' גלויים כלליים שנתגלה בהם באורו ית"ש מגילוי לגילוי. והנה כל אור גילוי העליון הנה הוא שורש להתחתון, כי כל גילוי הוא רק בשביל זה, וכל מציאותו הוא רק לצורך זה, ר"ל שכל התהוותו הנה הוא רק מה שנוגע לצורך זה, שאין בהמציאות דכל גילוי עליון אלא רק מה שנוגע להיות שורש להתחתון, והבן הדברים כי הם עתיקים והש"י ברחמיו יכפר.

ונודע הוא שכל הנאצלים הנה הם בבחי' י' ספי', ובהמלכות דכל א' הנה שם הוא עיקר גילוי ופעולתו, וכן הוא כ"ז ג"כ בהה' גילויים הכלליים, כי הנה נתייסד המציאות דכל א' להיות שורש לכל בחי' ה' ספירות שבהגילוי השני שתחתיו ובסופו דכל א', שהוא בחי' מלכות שבו, הנה שם הוא עיקר הגילוי לזה, ר"ל שבסופו דכל גילוי עליון שהוא בבחי' המלכות שבו, הנה שם הוא הגילוי העיקרי להשורש דהגילוי הכללי השני אשר תחתיו. והרי נמצא כי התחדשות המציאות כולו הוא רק בגילוי הראשון, כי משם ואילך הנה כבר ישנו לכל תחתון שורש בהעליון שעליו, וכן גם להיותר תחתון, הנה כבר ישנו שורש לשורש ושורש נעלם גם בהיותר עליון מאת גילוי הראשון.

והנה כ"ז הנה הוא ע"ד שאנו רואין בסדרי מעשה בראשית אשר בהעוה"ז, כי הנה נתייסד סדר המציאות דהעוה"ז שבריאית יש מאין הנה היה רק ביום ראשון בלבד, אבל כל מה שנעשה מיום ראשון ואילך הוא הכל יש מיש, ע' רמב"ן בפסוקי מעשה בראשית (א א), וכן כתב רש"י בפסוק (בראשית א יד) יהי מארת, והוא ממדרש (ב"ר פ"א ס"י יד ופ' יב ס"י ד). והרי יצא הכל כלול ונעלם בהמציאות דיום ראשון, שבו יצא השורש נעלם לכל מעשה בראשית כלם. וכן עד"ז בכל מעשה שנעשה תחת השמש בכל משך ימי עולם, הנה יסוד כל המעשים הוא מששת ימי

בראשית, שאז היה נרשם רמז רושם לכל, ואין כל חדש תחת השמש (קהלת א ט), אלא שיוצא ונעשה כל א' בזמנו הנגזר אליו מאז ומקדם במחשבתו הנעלמה ית"ש, ובסוד (מנחות כט ע"ב) כך עלה במחשבה לפני, ונגזר עת וזמן לכל חפץ, הן לכל המציאות המתחדשים תמיד, והן לכל המקריים המתחדשים תמיד, והן לכל החכמות והמדעים המתחדשים תמיד, הנה עת וזמן לכל א' הנגזר עליו מאז ומקדם ממחשבתו הנעלמה ית"ש למציאותו ולגילוי, ואין מקדים ומאחר אף רגע אחת. וזה סוד מ"ש (קהלת ג א) לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים, כי כל עת וזמן הנה הכל הוא חקוק וחצוב מאז ומקדם, והם נרמזו כולם ג"כ בסדרי בראשית אשר במעשה בראשית, והוא מ"ש (בראשית ב ג) אשר ברא אלהים לעשות, ור"ל שנתייסד מאז כל מה שהיה עתיד להעשות בהם ומהם בכל משך ימי עולם, הנה היה הכל כלול בכח וברמז בסדרי בראשית אשר בששת ימי בראשית.

ועכ"פ הוא כי הנה כל מה שהוא עליון וקודם במעלה ובזמן, הנה נתייסד בו כח ורושם לכל המאוחר אליו ולכל מה שלמטה ממנו, וכלול בכל עליון השורש להתחתון והוא נתייסד בו תיכף עם יציאתו.

והנה הוא ע"ד שכתוב (בראשית א יא) עשב מזריע זרע, והכוונה הוא כמו שפי' רש"י ז"ל, שיגדל בו זרע לזרוע ממנו במקום אחר. וכן מה שכתוב (שם) אשר זרעו בו, שהן הגרעיני פרי שמהן האילן צומח. וכן הוא בכל מעשה בראשית כולם, שישנו בכל עליון כח ושורש להתחתון, ונגזר עליו עת וזמן לגילוי וליציאתו מן הכח לפועל.

והנה הוא עד"ז ג"כ בכל אורות הנאצלים העליונים אשר למעלה למעלה, והם כולם נאצלו ומתפשטים זה מזה. הנה טרם יציאת כל תחתון מהעליון שעליו, הנה היה כלול ורשום שם בסופו בבחי' כח ושורש נעלם לכל המציאות דהתחתון ולכל מה שהיה עתיד להעשות בו, וזה הנה היה כלול בכל עליון תיכף עם אצילותו, וכמו שאמרנו שהוא ע"ד שכתוב בסדר מעשה בראשית

לשם שבו

ספר הכללים ♦ פתיחה
ענף ב

ואחלמה

נא
יב ע"ב – יב ע"ג

יב ע"ג

(בראשית א יא) תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע, ונתייסד מתחילה שיגדיל בו זרע לזרוע ממנו במקום אחר.

ומעתה נבוא לעניינינו, כי הנה זהו סוד כל ענין התפשטות ראשון וסיבתו והתפשטות שני וסיבתו, כי הנה אותו השורש דכל תחתון הרשום בכל עליון בסופו ובתחתיתו כנז', הנה כאשר הגיע עת וזמן הנגזר עליו להתחדשות מציאותו שיצא מן הכח לפועל במקומו הראוי לו, הנה התעורר אז השורש נעלם אשר לזה שהיה טמיר וגניז בקצה התחתון דהעליון מעת אצילותו כנז', הנה התעורר הוא לצאת מהכח לפועל ומהעלם לגילוי, ולא נח ולא שקט, ועולה בו למ"ן מניה וביה מסופו לראשו, ומקבל שם תוספות אור ומוחין כדי להתחדש ולצאת לגילוי, ובכח זה הנה מעורר באותו אור העליון אשר הוא רשום שם, ומורידו למטה במקומו הראוי למציאותו, כדי לצאת שם מהעלם לגילוי, כי ע"י ירידתו במקומו הראוי אליו, הנה נעשה בו מעתה האפשרות לצאת לגילוי, והוא עומק הענין דסוד ההתפשטות הא' וכל תיקוניה אשר אמרנו לעיל ענ"א ע' עליו.

וזהו ג"כ מ"ש הארז"ל בעקודים (פרק ג) כי ההתפשטות הא' הוא רק בסוד נפש², שהוא המלכות, והוא כמו שאמרנו, כי עיקר רושם האור שהוא הכח ושורש נעלם להתחתון, הנה עיקר רישומו הנה הוא רק בהקצה התחתון דהעליון, שהוא סוד מלכות וסוד נפש שהוא לבר מגופא (זהו בראשית כא ע"ב), כי כל עיקרו הנה הוא רק לצורך התחתון, כי הוא לעולם רק השורש עליון לאותו הרושם אור שרשום בו, וכל מציאותו הוא רק לצורך זה כנ"ל. והרי הוא עיקרו לבר מגופא דהעליון עצמו, כי הרי הוא רק לצורך התחתון, ע' לקמן כלל ח' ענ"ה. והוא המלכות וסוד נפש דהעליון, והוא אשר התפשט וירד במקום התחתון לצורך התפשטותו הא' אשר אליו, ולכל תיקונו אשר אמרנו לעיל ענ"א. והרי נתבאר לנו ענין סיבת ההתפשטות הא', כי הנה הוא הרושם אור שהוא השורש דהתחתון הרשום בו

מעת אצילותו לצורך המציאות התחתון, כי הנה הוא אשר הורידו למטה להעשות בו כל תיקוני דההתפשטות הא' הנ"ל ענ"א כנז'.

אמנם גם אחר כ"ז, הנה ידעתי מאד כי עדיין לא יצאתי ידי חובת הביאור בזה, כי הנה עיקר הרושם אור, שהוא השורש דהתחתון אשר אמרנו, הנה עיקרו הוא באמת רק לצורך ההתפשטות הב', כי ממנו גופה הנה נעשה כל ההתפשטות הב', שהוא המציאות העיקרי דהתחתון. ובעת תהלוכות פעולות הסיבות להגילוי דההתפשטות הא', שהוא רק שורש עליון להמציאות דהתחתון, הנה לא יצא אז עדיין אותו הרושם אור אשר הוא להמציאות דהתחתון, הנה לא יצא הוא אז עדיין לפעולתו כלל, כי עדיין לא הגיע עתו וזמנו לגילוי עד עת ההתפשטות הב' דוקא. אבל בעת פעולת הסיבות להתפשטות הא', הנה היה עדיין אותו הרושם אור דהתחתון רק בבחי' קודם דקודם, והיה הוא אז עדיין סתום ונעלם מאד, ולא יצא הוא אז עדיין לבחי' התעוררות כלל, ולבחי' עליית מ"ן כלל, כי לא היה מקומו אז עדיין בבחי' שורש דהתחתון אלא רק בבחי' שורש השרשים להתחתון.

אמנם עכ"ז, הנה כל הדברים הנ"ל שאמרנו הנה הם באמת, אך אינם הם עצמן אלא רק שרשן ודוגמתן אשר למעלה, והוא עפ"י מ"ש הארז"ל בשער מטי ולא מטי (ריש פרק ג) כי הנה ישנם עוד לכל התפשטות הא' ג"כ, אשר גם הוא בבחי' י' ספי', הנה ישנם להם שרשם למעלה בפנים, אשר מהם הנה יוצא כל ההתפשטות הא', וע' לקמן כלל ח"י ענ"י סי' ב' הדברים בארוכה ע"ש ותראה נפלאות. והנה באותן השרשים הפנימים שהם אורות נעלמים, אבל הם מציאות אורות עכ"פ, הנה ישנו בסופם ובתחתיתם, שהוא בחי' המלכות שבהם, רמו ורושם אור להתפשטות הא'. וכאשר הגיע העת להתפשטות וגילוי, הנה התעורר אז אותו הרמו רושם אשר אליו, ויעלה הוא למ"ן מניה וביה, מסופו לראשו, כדי לקבל אור ומוחין להשתלם ולצאת לגילוי, שהוא ההתפשטות הא'. וכאשר

על אותו העת דוקא. ואז הנה הוא מתעורר ומתגלה ונשלם ויוצא. אמנם ענין השלמתו ויציאתו, הנה הוא ע"י עליית מ"ן אשר מניה וביה בשורשו עצמו, מסופו לראשו, ונעשה העליה מאליו, ר"ל ע"י הנהגתו ית"ש שבכל עת כדי להוציאו בזמנו הנגזר עליו מאז ומקדם, ועי"ז הנה הוא לא נח ולא שקט ועולה למ"ן מניה וביה כנו', ועי"ז הנה הוא נשלם ונעשה ויוצא הן בהתפשטות א' והן בהתפשטות ב', כי יוצא ונשלם כל א' מהרושם אור שבשורשו אשר הוכן אליו מהמאציל ית"ש מתחילת האצילות, ובסוד מגיד מראשית אחרית (ישעיהו מו י'). והרי נתבאר לנו בכ"ז ענין סיבת ההתפשטות הא' והב' באר היטיב.

והנה קוטב יסוד כל דברינו הללו הנה הוא מכון בדברי הזוה"ק הנ"ל מה שאמרו על סדר התחלת בריאת כל עולם, כד סליק ברעותא למברי עלמא, ואמר הרב שהכוונה הוא על עליית מ"ן אשר מניה וביה, שעלה אז מאליו בהכתר עצמו מסופו לראשו כנ"ל. והנה מכון הדברים על הרושם אור שאמרנו שהוא השורש נעלם דכל תחתון העומד מוכן אליו בהקצה התחתון דכל עליון, שכאשר הגיע העת להמציאות דכל תחתון הנה עלה אותו הרושם אור מסופו לראשו בסוד מ"ן כדי להשתלם ולצאת למציאות שלם. והיה העלייה מאליו, שהוא בהנהגתו ית"ש, וכדי להוציאו לפועל באותו העת והזמן הנגזר עליו מאז ומקדם. והנה אותו העליון אשר הרושם אור להתחתון הוא עומד בו, הנה הוא הכתר להתחתון, כי הוא מכתירו ומקיפו מלמעלה למטה, והוא הרצון אליו (ר"ל כי בו הוא גילוי הרצון להתחתון), וכל רצון הוא בבחי' כתר כנ"ל, ובו היה הרושם אור וסוד עליית מ"ן דמניה וביה כנו', ועליו אמר הזוה"ק כד סליק ברעותא.

ובעומק הענין הנה הוא כוונת הזוה"ק על סוד ההתפשטות הא' והב' אשר סדר בנין כל העולם הוא רק בהם וכנ"ל ענף א', והנה נעשה ההתפשטות הא' אשר לכל העולם ע"י הרושם אור אשר אליו בשורשם הפנימי (שאמר הרב בשער

נשלם ונעשה כל ההתפשטות הא', ונצטמצם ע"י ירידתו להיות ראוי להעשות לשורש עליון להתחתון, הנה אז נתגלה בו ג"כ הרושם אור להתחתון שאמרנו לעיל, ולא נח ולא שקט, והתעורר גם הוא לעלות למ"ן, שהוא ההסתלקות הא' לצורך ההתפשטות הב', כי אותו הרושם אור אשר להתחתון, הנה כל עיקרו הוא להתפשטות הב', כי ממנו גופא הנה נעשו כל ההתפשטות הב', שהוא כל המציאות להתחתון. והנה לא נתגלה אותו הרושם אור להתחתון אלא רק בהתפשטות הא' אחר שנשלם הוא, כי רק ההתפשטות הא' הוא שורשו הקרוב אליו, ובו נתגלה הרושם אור להתחתון בסוד (בראשית א יא) עשב מזריע זרע, וכן (שם) אשר זרעו בו כנ"ל. והנה נשלם אותו הרושם אור להתחתון ג"כ רק ע"י עליית מ"ן בהתפשטות הא' גופה, שעולה בו למ"ן מסופו לראשו מניה וביה, וכן עולה הוא עוד עם ההתפשטות הא' יחד למעלה למעלה במקורם, והוא ההסתלקות הא', כי עולה אז ההתפשטות הא' עם הרושם אור להתחתון בשורש הפנימי דההתפשטות הא' הנז', ומקבל עי"ז הרושם אור ג"כ מלמעלה למעלה תוספות אור ומוחין להשתלם. ואח"כ הנה יוצא ונולד מההתפשטות הא' ויורד למקומו לקומה שלימה ועולם מלא, והוא ההתפשטות הב', וכמו שיתבאר עומק כל הדברים הללו בארוכה וברחבה לקמן כלל ח"י ענף י' סי' ב' אות ז' סעיף ה', ושם סימן ד' אות י"ג סעי"א, ושם סי' ה' אות י"ז סעי"א.

והרי נתבאר לנו בכ"ז ענין ההתפשטות הא' וסיבתו וענין ההתפשטות הב' וסיבתו, כי הנה הוא בשניהם הרושם אור אשר ישנו לכל א' בשורשו מאת אצילותו, והוא מוכן להתחתון מאז ומקדם, ובסוד תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע (שם), אלא שיוצא כל א' בעתו וזמנו הנגזר עליו ג"כ מאז ומקדם.

והנה יוצא כל א' בעתו וזמנו בהנהגתו ית"ש שבכל עת, ובסוד הכתוב (קהלת ג א) לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים, ור"ל שישנו עת מיוחד למציאות כל דבר הנגזר עליו מאז ומקדם

לשם שבו

ספר הכללים ◊ פתיחה
ענף ב

ואחלמה נג
יב ע"ד – יג ע"א

מטי ולא מטי ריש פרק ג), וע"י סוד עליית מ"ן דמניה וביה שהיה שם, והוא מה שאמרו כד סליק ברעותא, כי השורש הפנימי לההתפשטות הא' אשר אמר האריז"ל במטי ולא מטי רפ"ג, הנה הוא הרצון והכתר לההתפשטות הא', ובו היה הרושם אור לההתפשטות הא', והעליית מ"ן דמניה וביה, ועליו אמרו כד סליק ברעותא למברי עלמא, כי ההתפשטות הא' הנה הוא העולם, ר"ל שבו הוא סוד העולם, כי הוא השורש עליון אליו, ר"ל שורשו אשר בעולם העליון כנ"ל.

ואח"כ כאשר יצא ההתפשטות הא', הנה אז נתגלה גם בו הרושם אור לההתפשטות הב', וכן עלה אח"כ שהוא בהסתלקות הא', הנה עלה אז הרושם אור בהאור דההתפשטות הא' בעליית מ"ן דמניה וביה לצורך תולדות

ההתפשטות הב', והוא מכוון ג"כ מ"ש בזה"ק כנז', כד סליק ברעותא למברי עלמא, כי ההתפשטות הא' הוא הכתר והרצון לההתפשטות הב', כי הוא מכתירו ומקיפו מלמעלה למטה, והוא הכתר אליו. וההתפשטות הב' הנה הוא העולם, כי עיקר המציאות דכל עולם הנה הוא ההתפשטות הב', כי ממנו עצמו הנה נבנה ונעשה אותו העולם כולו, וזהו שאמרו על עליית מ"ן דמניה וביה, שהיה בשבילו בהאור דהתפשטות הא', שהוא הכתר, כד סליק ברעותא למברי עלמא. והרי מכוון בדברי הזוה"ק הן על ההתפשטות הא' והן על ההתפשטות הב', וע"פ הדברים שאמרנו. ומעתה נחזור להענין בכיאור ההתפשטות וההסתלקות בכל מה שחנני בזה הקב"ה בחסדו וטובו ית"ש למען שמו יתברך ויתעלה לעד אמן ואמן.

ג' ע"א

כלל ב'

ענף א'

כללות, כי הוא כולל עולמות אין חקר, וכולם הם רק בבחי' עולמות דא"ס, ע' דברינו בספר הקדו"ש שער הפונה קדים. וע' עוד מה שאמרנו בהקדמה שם, כי כל דברי הרב בזה אשר בעיגולים ויושר ענ"ב הנה הם הן בכללות העולמות והן בפרטות כל עולם, ע"ש. אך עכ"פ כי הוא לעולם רק מכלל העולמות דא"ס, כי כל מה שלמעלה מא"ק הוא מעולמות דא"ס, והא"ק הנה בו נתגלה המאציל ית"ש בבחי' ממוצע מא"ס לאצילות. אבל הקו וצמצום הנה הוא כולו מעולמות דא"ס, כי הוא

ונתחיל לבאר אלו הד' בחי' בפרטיות בכל עולם ועולם, ונבארם על הסדר מתחילה ההתפשטות הא' אשר לכל עולם ועולם, ואח"כ ההסתלקות הא' אשר לכל א', ואח"כ ההתפשטות הב' וההסתלקות הב'. **הנה** העולם הראשון מכל העולמות כולם אשר ממנו התחיל הרח"ו ז"ל לדבר בעץ החיים, והוא עולם הצמצום והקו⁷⁴, אשר הוא באמת כולו רק מכלל העולמות דא"ס⁷⁵, וכן צריך לדעת ג"כ כי כל מה שזוכר ממנו בע"ח, הנה הוא רק בכללי

מאיר הלשם

אור קדמון [ע"י גר"א שם ד"ה בריש, ועוד ע"י לקמן מז ע"ב שוהו העולם דקו וצמצום, וע"י זהר בראשית טו ע"א טז ע"ב (הו"ד לקמן שער ד פרק ה)].

75. ע"י דברי רבינו בביאורים ח"א מד ע"ב, שמביא מקור להיות לשון "עולמות דא"ס" כינוי לעולמות שלמעלה מאצילות ולא מא"ק, וכן ע"י דע"ה ע"י ח"א דרוש ה ענף ה אות כ], מע"ח שער סדר אצילות בקיצור רפ"א, וכן מביאור הגר"א על ספד"צ טו ע"ד ד"ה וכן. ונלענ"ד שמצאתי מקור נוסף לדבר זה, ע"י זהר פקודי רכו ע"א: כל אינון נהורין מרזא דמחשבה עלאה ולעילא [תוקן על פי יהל אור ח"א כד ע"ב] כלהו אקרין אין סוף.

ע"י דע"ה ח"א נב ע"ג, שרק מעולם האצילות ולמעלה הוא אלקות, אמנם רק את בחינת עולם האצילות אפשר לכנות בשם ולא למעלה ממנו. טעם הדבר (דע"ה ח"א מז ע"א) הוא, שכל העולמות שלמעלה מאצילות אינם נקראים אלקות אלא "עולמות דא"ס". וע"י דע"ה ח"א נד ע"א שאין שום דבר מראשית עולם הבריאה ולמטה שיהא אלהות גמור שאפשר יהיה לעבוד אותו ולדבק בו ח"ו וכל ענין אלקות אשר אליו הוא כל העבודה והדביקות האמיתי בו, אבל אפשר לעבוד את הגילוי הזה שבאצילות.

74. ע"י לש"ו ביאורים ח"א י ע"ג שמציין לשער השבירה פרק ו' שם מבואר שהא"ק הוא רק מבחי' א"א שבו ולמטה, ולעילא מהגלגלתא שלו יש בו דוגמת בחי' עתיק דאצילות, וכל התלבשות של עתיק בא"א הוא רק על ז"ת שבו, ואין הכוונה שהוא מתלבש על הז"ת עצמו אלא רק על הארת הז"ת וניצוצי אורם. ומביא ראיה מע"ח שער עגו"י ענף ד' מש"כ בשם התיקו"ז, שיש קו בין א"ס המקיף לבין א"ק, ואי אפשר לומר שהקו מתלבש בכל הא"ק שאם אתה אומר כן נמצאת אומר שהם בדרגה א', וזה הרי לא יתכן. וע"י שם שמציין לשעה"ק (יא ע"א) וז"ל, כי כל שם אדם אינו נקרא אלא רק הזו"ן שהם מה וב"ן וכן א"ק הוא ג"כ רק בחי' ז"א ונוק' שהוא מ"ה וב"ן בערך הקודם אליו, עכ"ל.

ע"י הקדו"ש יד ע"ד ז"ל: נקרא אותו העולם דקו וצמצום בשם אוריא עלאה [ע"י חסדי דוד אות עו, וכן בשער הפונה קדים סב ע"א, וכן ע"י שם פ ע"ג], וכן טהירו עלאה [תו"ח נא ע"ב, וע"י בבהגר"א על תו"ח נ ע"א ד"ה בטהירו וז"ל, [הטהירו הוא] אור העליון שהוא בסוד הצמצום ששם מאיר אור א"ס ותוקף האור אשר אין למעלה ממנו נמשל לצהרים שהוא תרגום טהירו ושם הוא עיקר שורש האור, ע"כ]. וכן

לשם שבו

ספר הכללים ◊ כלל ב'
ענף א'

ואחלמה

נה
יג ע"א – יג ע"ב

הגילוי הראשון דא"ס ית"ש אשר נתגלה בו לצורך העולמות, והוא ג"כ עולם מיוחד בפנ"ע למעלה מא"ק, וכמו שבארנו בזה בארוכה בחלק הביאורים שם בכ"מ.

והנה ההתפשטות הראשון אשר היה אליו, הנה הוא האור דא"ס ית"ש אשר היה ממלא מקודם את כל החלל והצמצום, כמ"ש הרב בעיגולים ויושר (ענף ב). ואותו האור דא"ס, הנה הוא ההתפשטות הראשון אשר לעולם הצמצום והקו. כי מקודם שנתפשט באותה ההתפשטות, הנה הוא אמיתתו הנעלמה אשר מצד עצמו ית"ש, ואסור לקרותו אפי" בשם א"ס⁷⁶, כי לאמיתתו הנעלמה אשר מצד עצמו אין שום שם ומלה כלל במה לתארו ולכנותו, ואפי" ההרהור אסור שם⁷⁷, ותואר אין סוף הנה הוא ג"כ רק אחד מגילוייו ית"ש אחר שנתגלה להבחינו ולתוארו בבחי' ותואר הזה, והוא הראשון לגילוייו, ומדרגה השניה כביכול לאמיתתו הנעלמה, וכמו שכתבנו בזה בספר הקדו"ש שער ד' פ"ג. והנה אותו הגילוי דאור א"ס אשר נתגלה בו בתחילה בכל המקום שהיה עתיד להיות שם אח"כ כל החלל והצמצום, הנה הוא הוא ההתפשטות הראשון שאמרנו, ור"ל שהוא ההתפשטות הראשון אשר לצורך המציאות דעולם הצמצום והקו, שהוא השורש הראשון אליו. ונקרא בשם התפשטות, כי נתפשט ויצא כביכול מהעלמתו העצמותית, אשר משולל שם כל דיבור ומחשבה והרהור כלל. וירד להבחנת מדרגת א"ס שהוא גילוי פשיטותו, ור"ל ששם ניתן להבחין מציאות פשיטותו ית"ש, וניתן רשות להזכירו מעתה בתואר הזה דא"ס. וכך ניתן רשות לדבר בו בכל מה שנתגלה ממנו אח"כ בהקו

וצמצום, ובא"ק, ובהתהוות הד' עולמות אבי"ע, ולהבחין כל שרשיהם גם בהעולמות דא"ס, ולכך נקרא בשם התפשטות, שעניינו הוא יציאת וירידת מדרגה בדרך המשכה ותלוי ומיוחד במקורו בלי הפסק ופירוד בינתיים כלל וכלל ח"ו ודע וזכור כ"ז.

והנה היה אותה ההתפשטות בכל בחי' המקום אשר נתהווה שם אח"כ החלל והצמצום, שהוא המקום דעמידת כלהעולמות כולם אשר היו עתידים להעשות שם אח"כ, וכמ"ש האריז"ל בעיגולים ויושר (ענף ב) שהצמצום הראשון היה במקום העתיד להעולמות כולם. והגם כי באמת הנה היה צמצום חדש לכל עולם ועולם בפ"ע מכל אור עולם עליון להשני אליו, וכמו שיתבאר בעהש"י לקמן בדברינו, אך כל הצמצומים כולם שנעשה אח"כ הוא הכל מכח הצמצום הראשון דא"ס, כי בו הוא ההתפשטות האורות וההתהוות והעולמות כולם ונקנה על ידו בכל אור שמתפשט בו כח הצמצום מכל אור עליון לצורך השני אליו. וכן היה הצמצום הראשון שורש נעלם ג"כ לבחי' מקום הנושא את כל, ונעשו בו כל הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים. והוא היה, והוא הוה לשורש נעלם לבחי' המקום הנושא את כלם לכל אחד ואחד לפי ערכו.

ונחזור להענין, כי בכל אותו המקום החלל והצמצום, הנה היה מקודם ההתפשטות הראשון דא"ס שאמרנו, שהוא גילוי אשר נתגלה לבחי' א"ס ית"ש כנו'. והנה ע"י התפשטותו היה נעשה כביכול באותו אור ההתפשטות בחי' רושם ושורש נעלם, מופלא

מאיר הלשם

שידוע מצד פעולותיו וזה הכלל לכל דרכי הקבלה, וידוע כשם שהוא בב"ת כן רצונו, וזהו א"ס לרצונו הפשוט, ואף בזה אסור לחשוב כלל, רק ידוע שהעולמות הן בעלי תכלית והכל במספר, וע"כ צמצם רצונו בבריאת העולמות וזהו הצמצום, והקו הוא השגחתו כמעט מן המעט, ואף בזה המעט אין העולם כדאי, עד שאף זה נקרא א"ס בערך העולמות, שא"א להשיגהו.

76. ע"י בליקוטי הגר"א שנדפסו בסוף ביאורו לספד"צ דף לח ע"ב, ז"ל, דע, כי א"ס ב"ה אין לחשוב בו כלל וכלל, כי אסור לכתוב בו אפילו חובת המציאות, כי אפילו ספירה ראשונה קוראין אין, ושניה מכנין יש, שידענו שהוא נמצא וזה לבד משיגין ממנה, משא"כ בראשונה, וכ"ש בא"ס ב"ה ית"ש שאסור לחשוב כלל וכלל, ואפילו א"ס אסור לקרותו, ומה שאנו מדברים בו ובספירות הכל ברצונו והשגחתו,

נתגלה בהם בראשונה מאמתתו הנעלמה לצורך הגילוי דשורש השרשים להתהוות כולו, ועל דרך שכתבנו לעיל כלל א' וכמו שיתבאר עוד למטה.

והנה אותו האור דא"ס אשר נסתלק ממקום הראוי להעולמות ועלה למעלה, הנה הוא נשאר שם לעולם, והוא בבחי' מקיף להעולמות כולם, והוא אשר נקרא בשם א"ס המקיף⁷⁸. וכ"ז הוא ע"פ מה שאמרנו, כי לאמיתת עצמותו הנעלמה הנה לא אפשר לתארו בשום תואר ולקרא אותו בשום שם ומלה כלל, ורק להתפשטות הראשון אשר התפשט מקודם בהמקום שנעשה שם אח"כ החלל דהצמצום, הוא יקרא בשם א"ס, וכמו שאמרנו לעיל. כי ענין התפשטות הוא ירידת מדרגה לצאת מהעלם אל הגילוי, והוא במה שירד כביכול ויצא מאמתתו הנעלמה, ונתגלה באותו המקום לתארו בתואר א"ס. ולכן גם אח"כ כאשר חזר ונסתלק ועלה, ונשאר אותו האור למעלה, כי לא נמשך ממנו אח"כ אלא רק קו דק כנודע⁷⁹, הנה נקרא אותו האור לעולם בשם א"ס, כי הקו אשר נמשך ממנו הוא נקרא בשם קו דא"ס, והוא אור א"ס אשר בפנימיות דכל העולמות כולם, והאור דא"ס שעלה הוא אור א"ס המקיף לכל העולמות כולם, וכן הנה הוא בפנימיות לכולם, והוא אור א"ס המוקף ומחוץ לכולם ומקיף לכולם. והוא אור א"ס המקיף ונתגלה בכל הגילוי הזה דתואר א"ס רק ע"י ההתפשטות וההסתלקות הנו', והוא הוא כל בחי' אור א"ס המוזכר בכל דברי הזה"ק והאריז"ל. כי רק ע"י התפשטות הנו' הנה נתגלה

ומכוסה⁷⁷ לכל העולמות כולם, והוא שורש הנעלם דכל העולמות כולם שישנם בא"ס כנזכר בדברי כמה קדושי עליון, כי בהתפשטותו, ר"ל ע"י יציאתו כביכול מאמתתו הנעלמה, שהוא ירידתו לבחי' מדרגה למטה מהקודם, הנה ככל שיעור ירידתו הנה נצטמצם בזה כביכול להיות לבחי' שורש נעלם מופלא ומכוסה לכל העולמות כולם, וכשיעור התפשטותו וירידתו.

והנה אחר שהגיע ההתפשטות עד סוף אותו המקום אשר להתהוות כל העולמות כולם, ר"ל אשר ראה רצונו ית"ש להעשות שם עי"ז אח"כ לבחי' מקום לכולם, הנה חזר ועלה למקורו, והוא הצמצום כנודע, והוא ההסתלקות הראשון אשר לאור א"ס⁷⁷. והנה נעשה עי"ז בכל המקום דאותו ההסתלקות בחי' חשכת ועביות, והוא נעשה ע"י פעולת ההסתלקות עצמו, כי כל ההסתלקות הוא מגילוי דין כביכול, והנה אותו החשכת ועביות, הנה הוא סוד שורש דבחי' כלים וכמ"ש הרב בעיגולים ויושר (סוף ענף ג).

והנה ישנם כאן ג"כ כל הענינים כולם שהם התיקונים אשר אמרנו לעיל כלל א' בענין התפשטות א' והסתלקות א', הנה נבחנו כולם כביכול כאן ג"כ, אלא כאן הוא הכל בהעלם גדול נורא מאד, ואי אפשר להתבונן⁷⁷ בזה מאומה. אך עכ"פ הוא, כי הנה ענין אור א"ס שאמר האריז"ל שהיה ממלא מקודם את כל המקום דהעולמות של עתה, וענין החלל והצמצום שנעשה אח"כ, הנה הוא הוא הענין דהתפשטות א' והסתלקות א' אשר

מאיר הלשם

78. אמנם למעלה מן האור הזה המקיף אפילו בשם א"ס אי אפשר לכנותו כנ"ל. ועי' לקמן סוף כלל ב ענף ג אות י, שכל הבחנה שלנו בהתפשטות הראשון (כגון אות יו"ד שבשם הו"יה ב"ה) היא רק מה שנוגע לשרש הנעלם של העולמות התחתונים. ועי' דברינו על בהגרא"א על ספד"צ א ע"א ד"ה ספרא, שאין כוונתו לחכמה כי אם ליסוד דחכמה. ועוד עי' בתיקו"ז ז ע"א: ואיהו אסחר לכל סטרין, וע"ש בבהגרא"א שכוונתו לבחינת א"ס.

79. כמבואר בע"ח שער עגו"י פרק ב: וקו זה כעין צנור דק א'. שכל הארה מעולם עליון לתחתון הוא אך ורק קו דק'.

77. עי' תיקו"ז יג ע"ב: לית עדין אלא כתר עליון דאיהו מופלא ומכוסה, ע"כ. ועי' תיקו"ז קלו ע"ב: א' מן אבגית"ץ איהו כתר אמן מופלא ומכוסה, ע"כ. ועי' ביאור הגר"א שם וז"ל (דף קלח ע"א), אמן מופלא ומכוסה הן בג' רישין דביה, מ"ס הוא האמן דביה נעשה כל, וכו' ומכוסה הוא אוריא עלאה, ומופלא הוא רישא עלאה לכל רישין [רדל"א] ואל"ף מורה על כולם, עכ"ל. ועי' בהגרא"א על ספד"צ א' ע"ג, ז"ל, ע"ק (דהיינו א"א - ב"ע טז ע"ב) נקרא אין, דביה תליא אין (דהיינו רדל"א - שם) עכ"ל. ועי' בהגרא"א בס"י כג ע"א: אוריא עלאה, שנק' אין.

לשם שבו

ספר הכללים ◇ כלל ב' ענף א' –

ואחלמה

נז יג ע"ב – יג ע"ג

כי ע"י התפשטותו בהתפשטות הנו', הנה הוא נשאר באותו הגילוי לעולם גם אחר הסתלקותו ועלייתו, ונעשה בו האפשרות עי"ז לתארו מעתה בשם א"ס המקיף, ונשאר הגילוי דא"ס לעולם.

ודע, כי עומק הענין דגילויי אור אין סוף באלו שני הבחי', המקיף והמוקף, שהוא הקו דאור א"ס אשר בתוך הצמצום, ואור א"ס המקיף אשר הצמצום הוא בתוכו, הנה אלו ב' הבחי' הנה הם בסוד שורש השרשים דסוד נחש בריח ונחש עקלתון הנזכר בספר"צ (פרק א יא ע"ב), וע"ש בהגר"א (יא ע"ג ד"ה זנבא) שהם סוד שורש בחי' דו"ן, אשר מזה נתהוו כל העולמות כולם. והגם כי בכמה מקומות אמרנו ששורש דו"ן הוא הקו והצמצום, אך הוא הוא, וכמו שבארנו במ"א סוד הענין דחלל ואויר פנוי, וע' דברינו עוד בזה לקמן כלל י"ז ענף ד' ע"ש דברים עמוקים בעה"ש.

לתארו בתואר הזה, ר"ל בתואר א"ס, אבל קודם ההתפשטות, וכן זולתהאור דההתפשטות, הנה אין לתארו בשום תואר כלל, ואסור שם ההתבוננות מאומה וכנו'.

והגם כי לכאורה הרי אחר שנסתלק וחזר ועלה למעלה, הרי חזר להתעלם כבתחילה, ולבלי תואר כלל, וא"כ איך אנו מתארים אותו האור שעלה בשם א"ס המקיף. אך הענין הוא כי מאחר שכבר ירד פעם אחת, הנה נצטמצם עי"ז ויצא אותו האור מעתה לכלל גילוי ונשאר בגילוי לעולם, והוא ע"ד שאמר הרב בשער המקיפין (פרק א) בענין אור מקיף החוזר ע"ש, וכן הוא עד"ז בענינינו בענין ההתפשטות הראשון דא"ס ית"ש, וככל מה שאמרנו והבן.

וסוד הדברים הוא כמו שאמר הרב בסדר אבי"ע (פרק א) כי כל ענין התפשטות הנה הוא מורה התעבות האור ממה שהיה ע"ש, ולכן הוא

ענף ב'

אמנם עכ"ז הרי לנו עכ"פ, כי הגם שההתחלה והראשית דכל ההתהוות דהמצויאות כולן הנה הוא מהקו וצמצום, והם מיסודים עי"ז על יסוד דגבול ומדה וכנודע, אך שורשם הנעלם הנה הוא באמת לעולם רק א"ס בעצמו ית"ש, והם נשואים רק עליו לבד. כי הרי גם כל הצמצום כולו, לבד מה שהרי הוא רק ממנו עצמו, הנה הוא בתוכו גופה, ומקיף ומוקף ממנו, והוא נשוא רק עליו. והרי נמצא כי גם עיקר כל היסוד דגבול ומדה, שהוא הצמצום, הנה עומד הוא גופה ונשוא לעולם ג"כ רק על אור א"ס. והרי עומד ונשוא לעולם גם כל כח הגבולי עצמו רק על אור א"ס. וא"כ הרי עומד כל הגבול ומדה אשר בהתהוותו כולו רק ברפיון, כי שרשם הנעלם הוא שוללם. והרי אין

הנה נתבאר מדברינו, כי הגילוי אשר לבחי' א"ס היה רק לשורש השרשים להעולמות כולם, אבל זולת הצורך להעולמות, הנה⁸⁰ נשאר באמתתו הנעלמה בלי תואר ומלה כלל. אמנם העולמות עצמן הרי אמר האריז"ל בעיגולים ויושר (ענף ב) כי המציא אותם כולם רק מבחי'⁸¹ נקודה אחת, שהיא נקודה האמצעית, והוא סוד המלכות דא"ס, כי כל לשון נקודה הוא לעולם על יסוד ומלכות, עי' הארת המוחין (פרק ה⁸²). ור"ל על בחי' יסוד ומלכות אשר מאותו הגילוי דא"ס, והוא הקו וצמצום הנעשה שם, שהם השורש העיקרי דכל העולמות. ונשאר עיקר כל הגילוי דא"ס עצמו רק בבחי' שורש השרשים להם מופלא ומכוסה⁸³ כנ"ל.

מאיר הלשם

80. אולי צ"ל היה. 81. נדצ"ל בבחי'. 82. שם כתוב ש"נקודה" עניינה בחי' היסוד, כמבואר בביאורים הנ"ל. 83. עי' לעיל הערה 77.

והוא יסודם לעולם, וזהו סוד הכתוב (איוב לח ד - ה) איפה היית ביסדי ארץ וגו' מי שם ממדיה כי תדע וגו', ור"ל איך שיצא הגבול מבילתי גבול, כי הרי כל יסודם הנעלם דהעולמות עצמן הוא רק בבילתי גבול. והיה זה תשובתו ית"ש לאיוב על התרעמו על ההנהגה, ועל זה השיב לו הוא ית"ש, כי איך אפשר לך להתחקות על ההנהגה מאחר שכל יסודם הראשון הוא רק בבילתי גבול, והוא אור א"ס. והרי משולל כל החקירה בזה. והנה ראינו לסמוך כאן דרוש אחד אשר יצא לנו מזה הגם שהוא אינו נוגע לעיקר הספר ונייחד לו ענף בפנ"ע.

ג' ע"ד

להם יסוד קיים כלל, אלא שתלויים על בלימה⁸⁴, וברצונו לבד, וברצותו חוגג וברצותו ממוגג⁸⁵, וכן יהיה באמת בסוף הכל שיחזרו כולם לאור א"ס שהוא שורשם הראשון. כי הרי כל הגילוי דאור א"ס הנה הוא רק מה שנוגע להם ובשבילם וכנז'. וראה רצונו ית"ש להמציא עולמות בגבול ותכלית, וכדי להטעימן אח"כ מנועם זיו אורו הבילתי גבולי אחר שיחזירם אליו, שהוא לשרשם הנעלם אשר הם תלויים עליו, אשר רק בשביל זה נתגלה לכל בחי' א"ס וכנז'.

והרי עכ"פ הוא כי כל הגילוי דא"ס ית"ש הנה הוא רק מה שנוגע להעולמות ובשבילם,

ענף ג'

שנאמר נפתחו השמים, צויתי את הדג שיקיא את יונה כו'. וכן בזוה"ק (ויקהל קצח ע"ב) האריך בזה ג"כ, ואמר על כל הנסים כולם דאתני עלייהו קב"ה בשעתא דברא עלמא בעובדא דבראשית. ואמר שם, וכן בכל עובדא ועובדא דאתחדש בעלמא קודשא בריך הוא פקיד ההוא עובדא מיומא דאתברי עלמא⁸⁶ ע"ש.

והנה הרמב"ם ז"ל (במורה ח"ב פ' כט) תמה מאד על דברי רז"ל הללו, ואמר כי היה קשה להם על שינוי הטבע דמעשה בראשית אחר שנאמר בהם (בראשית א לא) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. וכן היה קשה להם, כי איך יתכן שיתחדש רצון בהקב"ה ח"ו, ולכך אמרו כי התנה מתחילה בסדרי בראשית עצמן את כ"ז. ותמה הוא ז"ל מאד על זה, כי א"כ נמצא שכל הנסים כולם הם לא נתחדשו באותו העת, אלא כי כן נתייסדו בתחילה בהטבע עצמה, שישתנו

א'

הנה ע"פ דברינו הנז' יתבאר לנו מאמר אחד מדברי רז"ל אשר נתחבטו בו כמה מהראשונים, והוא מ"ש בב"ר (פ"ה סי' ה) אמר ר' יוחנן (נוסחת הראשונים ר' יונתן) תנאי התנה הקב"ה עם הים שיהא נקרע לפני ישראל כו'. אמר ר' ירמיה בן אלעזר לא עם הים בלבד התנה הקב"ה אלא עם כל מה שנברא בששת ימי בראשית, הה"ד אני ידי נטו שמים וכל צבאם צויתי וגו', צויתי את הים שיהיה נקרע לפני ישראל, צויתי את השמים ואת הארץ שישתקו לפני משה שנאמר האזינו השמים וגו', צויתי את השמש ואת הירח שיעמדו לפני יהושע שנאמר שמש בגבעון דום, צויתי את העורבים שיכלכלו את אליהו כו', צויתי את האור שלא תזיק לחנניה מישאל ועזריה, צויתי את האריות שלא יזיקו את דניאל, צויתי את השמים שיפתחו לקול יחזקאל

מאיר הלשם

86. תרגום: וכן בכל מעשה ומעשה שנתחדש בעולם, הקב"ה צווה אותו המעשה מיום שנברא העולם.

84. מלה"פ איוב (כו ז) נטה צפון על תהו תלה ארץ על בלימה, ועיי' ס"י (פ"א מ"ב) עשר ספירות בלי מה.
85. מלשון הפיוט לליל יוה"כ.

לשם שבו

ספר הכללים ◊ כלל ב'
ענף ג' אות א' - [ב]

ואחלמה נט
יג ע"ד - יד ע"א

באותו העת. וא"כ הרי נתייסדו כל הנסים בטבע עצמה, ולכן תמה שם מאד על זה ע"ש.

ובאמת כי חלילה וחלילה להעמיס את זה בכונתם ז"ל, וע"ש ברש"ט. ודעת הרמב"ם ז"ל עצמו שם הנה הוא כי מפאת שינוי הטבע החשש הוא רק על התמדת הענין, שאי אפשר שישתנה ויתחלף הטבע בשינוי תמידי אחרי שהתורה חתם ואמר, וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד (שם). וכן החכם מכל האדם אמר (קהלת ג יד) כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם, עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע. אבל שינוי באיזה זמן מן הזמנים ולצורך שעה, אין חשש כלל, ועל זה אמר קהלת שם באותו פסוק ג"כ, והאלהים עשה, ר"ל מה שתראה שעשה האלהים לפעמים איזה שינוי בטבע, הוא כדי שיראו מלפניו, וע' רש"י שם⁸⁷, והוא ממדרש שם. ולכן אמר הרמב"ם שם שהנס לא יתמיד, ואם מפאת שינוי רצון הרי פשוט הוא כי ידיעתו וכוונתו ורצונו ית"ש הנה הוא מקיף את הכל, כל מה שהיה והיה ויהיה, והוא אצלו הכל בהוה, והרי אינו נופל בזה שינוי ח"ו, כי על כ"ז הוא ידיעתו ורצונו ית"ש, מן העולם ועד העולם, כן הוא דעת הרמב"ם ז"ל למי שמבין דבריו ע"ש.

והנה בעיקר עניני הנסים, הנה דעתו ז"ל הוא ג"כ עם קדושים נאמן עש"ה, אמנם מה שמוכן מדבריו שם בענין התמדת הנסים אשר בהנהגה הנסיית דלעתיד, וכן מה שחשב בכוונת רז"ל הנוז', וע' דבריו עוד בשמונה פרקים (פרק ח) ובאבות (פרק ה משנה ו), הנה כבר התרעם על כ"ז הרבה הרב הקדוש מהר"מ גבאי ז"ל בעבודת הקודש חלק התכלית פ' י"א, ובחלק העבודה מפרק ל"ח עד סוף פ' מ"ד, ומבואר שם כי כל

יעודי הנסים דלעתיד הנמצא בדברי הנביאים הנה הם באמת אינם סותרים כלל לסדרי בראשית אשר קודם החטא ע"ש, וכן בדברינו בזה בארוכה הרבה בספר הדע"ה ח"ב והבן כ"ז ויתבאר ג"כ קצת למטה.

[ב]

יד ע"א

והנה בכוונת דברי חז"ל בענין תנאים הנוז' ראיתי רוב דברים בזה בכמה ספרי חכמים, עיי' פ' ר' שם טוב במורה שם, ובעקידה פ' נח שער ט"ו, ובר"מ גבאי ז"ל הנוז' חלק התכלית פ' י"א, ובספר גינת אגוז להר' הקדוש מהר"י גיקטליא ז"ל בשער הכנוי ד"ה האלים, ורבינו בחיי פ' בשלח בפסוק (שמות יד כז) לפנות בוקר לאיתנו. [ודבריו שם הם כדברי הרמב"ם ז"ל באבות (פרק ה משנה ו) אשר הרמב"ם ז"ל במורה (ח"ב פ' כט) כתב אותן ג"כ בכוונת רז"ל, אבל אמר שם על זה כי הם דברים זרים מאד. אבל דעת הרמב"ם ז"ל עצמו שם הוא עם קדושים נאמן וכנ"ל, אלא שתפסו עליו על חשבו כן בדעת רז"ל וכנ"ל כ"ז]. ועיי' עוד ברבינו יונה הנדפס בש"ס החדש ווילנא במשנה אבות שם פ"ה, שאמר שהכוונה בענין התנאים הוא להודיע שאין דבר מיוחד בעולם שלא עלה במחשבה במעשה בראשית, ע"ש. וכן כתב ג"כ הגר"א בפירושו על אבות (שם), כי הוא משום שאין כל חדש תחת השמש, ע"ש. וכן הוא ג"כ במחזור ויטרי בפ' המשנה שם, במשניות החדש דפוס ווילנא תרס"ט.

ועי' עוד בזה למהר"ל מפראג בספר גבורות ה' בהקדמה שניה שם, ובפירושו על אבות בספר דרך חיים (פרק ה משנה ו), וע' עוד בתוספת יום טוב על משניות אבות, במשנה שם שהאריך

מאיר הלשם

בדור המבול לזרוח במערב ולשקוע במזרח כדי שיראו מלפניו חמה חזר' לאחוריה עשר מעלות בימי חזקיהו ובימי אחז אביו נתקצר היום ונתרבה הלילה כיום מותו כדי שלא יהא נספד כל זה כדי שיראו מלפניו לפיכך אין טוב לאדם לעסוק אלא במצותיו ולירא מלפניו.

87. ז"ל: ידעתי כי כל אשר עשה - הקב"ה במעשה בראשית הוא ראוי להיות לעולם ואין לשנותו לא בתוספת ולא בגרוע, וכשנשתנה, האלהי' צוה ועשה שישתנה כדי שייראו מלפניו אוקיינוס פרץ גבולו בדור אנוש והציף שלישי של עולם והאלהים עשה שיראו מלפניו, שבעת ימים נשתנו הלוח חמה

וכן הרי מסולק מזה ממילא ג"כ החשש דשינוי רצון, כי הרי כל מה שנעשה בהבריאה לעולם הכל הוא ממחשבתו ורצונו ית"ש אשר מאז ומקדם, וכן נאמר ג"כ (ישעיה מא ד) מי פעל ועשה קורא הדרות מראש, אני ה' ראשון ואת אחרונים, אני הוא. וא"כ הרי מה משמיענו בענין התנאים שאמרו. ומאמרם ז"ל שאמרו תנאין התנה הקב"ה כו', עם כל מה שנברא בששת ימי בראשית כו', צויתי את הים כו', צויתי את השמים ואת הארץ כו', צויתי את השמש ואת הירח כו', הנה משמעות הדברים הוא כי קשר ותלה את כל אותן הנסים בהם עצמן, ולכן חשב הרמב"ם ז"ל בזה מה שחשב בכונתם ז"ל וכנ"ל, ע"ש.

[ג]

וראיתי עוד להרב הקדוש מהר"ם אלשיך ז"ל בפ' בשלח בפסוק (שמות יד כז) וישב הים לפנות בוקר לאיתנו, שמביא שם מילין אחדים ממה שכתב במ"א על ענין תנאים הנו', ומשמע כוונתו שם כי הנה הוא באשר שנודע הוא שעל כל דברי הטבעיים אשר בארץ מתחת הנה יש בשמים ממעל שרים ממונים על כל דבר ודבר, וכל כח ותכונת הטבע אשר למטה הוא נמשך מהשר שלו אשר למעלה, מהשפע אשר מקבל הוא תמיד מלמעלה למעלה, עד המחדש בטובו בכל יום תמיד מע"ב ית"ש. ואותו השפע הנה הוא חיותו וקיומו של השר הממונה על זה. והרי קשה להשר מאד כשמשנתנה איזה טבע למטה ע"י נס, כי הוא כמו שניטל חיותו ממנו והוסר ממשמרתו, והרי הוא צערו גדול מאד, ולכן התנה הקב"ה עמהם על כל זה מתחילה בעת שבראם, שעל מנת כן נבראו שלא יהא להם פתחון פה לערער על הדבר.

אמנם גם על זה קשה, כי הרי נודע הוא שכל שרי מעלה הנה הם משרתיו עושי רצונו ית"ש, ועליהם נאמר (תהלים קג כ) ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו, וכי חשודים הם ח"ו להרהר אחר מדותיו ית"ש, ואמרו בפסחים (ק"ח ע"א) בשעה שהפיל נבוכדנצר הרשע את חנניה מישאל ועזריה לתוך כבשן האש עמד יורקמי שר הברד

בזה ג"כ בדברי המורה, ומדברי המאירי, ודעת עצמו בזה, ע"ש. ומ"ש דעת עצמו קרובים דבריו לדברי בעל העקידה פ' נח שער ט"ו, וע' עוד בתפארת ישראל שם על אותה משנה שאמר כי הכוונה בהתנאים הוא, שבשעת הבריאה ניתן בהדבר שבו נעשה הנס כח להוציא הנס בשעתו כו' ע"ש.

ולדבריו הם כדברי מהר"י גיקטליא הנו' בספר גינת אגוז, אמנם מהר"ם גבאי ז"ל בעבודת הקודש הנ"ל מ"אן בזה הרבה, ואמר כי אם הוא ית"ש הטביע הטבעים ונתן כח בהם בעת הבראם להוציא הנס בשעתו, לא יהיה אם כן נס ופלא, כי כבר הושם בטבעו כח זה בעת הבראו, ואין בזה כי אם יציאת אחד מהדברים שהושם בהטבע מן הכח אל הפועל, ואין זה נס כלל. אלא כל נס הוא אינו מונח בהטבע כלל, והוא רק פעולה חדשה ובריאה חדשה הנתחדש מכח בלתי בעל תכלית כו' ע"ש. ואמר הוא ז"ל כוונה אחרת בענין התנאים, ואי אפשר לי להעתיקן מפני האריכות, וגם לענ"ד יש להשיב עליהם ג"כ [וכן כמעט על דברי שאר כל המפרשים כולם], כי לפי דבריו ז"ל ע"ש איני רואה לענ"ד תועלת מהתנאים, ולמה היה צריך הקב"ה להתנות על זה גם מתחילה, הלא כל אשר חפץ עשה. ולדברי המפרשים אשר אמרו שהוא להורות שכל הבריאה הוא בשביל ישראל, ע' תוספת יו"ט הנ"ל, וכן נתייסדה כל הבריאה מתחילה רק לתכלית זה, ע' עקידה הנ"ל, הלא כבר מספיק מאמרם ז"ל (ויק"ר פל"ו סי' ד וב"ר פ"א סי' ד) בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית, בשביל התורה שנקרא ראשית. ומקרא מלא הוא (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת. ומה משמיענו רז"ל בזה בענין התנאים הנו'.

ולדבריו המפרשים שאמרו שהוא להודיע שאין דבר מחודש בעולם שלא עלה במחשבה במעשה בראשית, והכל נגזרו מאז ומקדם, וכמ"ש רבינו יונה הנ"ל, וכן במחזור ויטרי הנ"ל, הרי גם זה מקרא מלא הוא (ישעיה מו י) מגיד מראשית אחרית, ומקדם אשר לא נעשו,

לפני הקב"ה, אמר לפניו רבש"ע ארד ואצנן את הכבשן ואציל לצדיקים הללו מכבשן האש. אמר לו גבריאל, אין גבורתו של הקב"ה בכך, שאתה שר של ברד והכל יודעין שהמים מכבין את האש, אלא אני שר של אש, ארד ואקרר מבפנים ואקדיח מבחוץ ואעשה נס בתוך נס. אמר לו הקב"ה רד. והרי לנו שגבריאל גופה, שהוא שר של אש, עשה מעצמו נגד טבעו כדי להתקדש שם שמים על ידו. ומשמע ג"כ כי לא מסיבת התנאי אמר כן, אלא מעצמו אמר, כי הרי הגמרא סיפר לנו שהקב"ה אמר לו רד והסכים לדבריו. והרי לנו כי לא היה מקודם תנאי כלל בזה, אלא שגבריאל רצה כן מעצמו כדי לקדש שם שמים על ידו. והרי הוא שלא כדברי מהר"מ אלשיך ז"ל, אמנם גם הגמרא גופה צריך ביאור, כי איך אמר גבריאל ארד ואקרר מבפנים מאחר שהוא שר של אש וכל תכונתו וכחו הוא אש, איך אפשר לו מעצמו לעשות היפוך מתכונתו. ובאמת כי במדרש תנחומא (פרשת נח סי' י) מבואר כי גם חנניה מישאל ועזריה ניצולו ע"י הקב"ה עצמו ע"ד שאמרו בגמרא פסחים הנו' באברהם אבינו ע"ה. אמנם בתנחומא (פ' תצוה סימן יד) מבואר כמו שהוא בגמרא פסחים, והרי סותרים האגדות זה לזה. וכן צריכים להבין ג"כ בב"ר הנ"ל בענין התנאים שאמרו שם צייתי את האור שלא תזיק לחנניה מישאל ועזריה, אִלְמָה דילגו על אותו הנס ג"כ אשר באברהם אבינו ע"ה באור כשדים.

[ד]

ובמדרש (שמו"ר פי"ב סימן ג) אמרו שם על פסוק (תהלים קלה ו) כל אשר חפץ ה' עשה, אמר דוד, אע"פ שגזר הקב"ה השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם כו', כשבקש ליתן התורה ביטל אותה הגזירה ואמר, התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים שנאמר וירד ה' על הר סיני, וכתוב ואל משה אמר עלה אל ה',

הרי כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ. כמו כן כשבקש אמר יקוו המים, וכשבקש עשה את היבשה ים ותהום שנאמר הקורא למי הים, ואמר ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום רבה. וכשבקש עשה את הים ותהומות יבשה, שנאמר ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים, ואמר ויוליכם בתהומות כמדבר. וכן במצרים במשה שהיה בארץ נתן לו רשות לשלוט במעשה שמים, שנאמר ויאמר ה' אל משה נטה ירך על השמים. והרי מבואר מדברי המדרש הללו שכל מה שנעשו משינוי הטבע הוא לא מחמת תנאים כלל, אלא שהקב"ה משנה את סדרי בראשית בכל עת שרוצה, וכמו שנאמר (שם) כל אשר חפץ ה' עשה, כי אם כפשוט הדברים דבראשית רבה הנ"ל שהיה על כל שינוי הטבע והנסים תנאים וגזירות מתחילה בעת הבריאה, הרי לא שייך לומר כל אשר חפץ ה' עשה, מאחר שאינו עושה חדשות כלל מעת הבריאה ולהלאה.

ואין להרהר על מה שאמר "עשה" שהוא לשון עבר, כי הכוונה שם הנה הוא על כל הנסים דיציאת מצרים, וכמ"ש במדרש שמו"רהנו', כי הרי בששת ימי בראשית לא נעשו עדיין כל השינויי טבע והנסים כלל, אלא הכוונה הוא על הנסים דיצי"מ ודור המדבר, וע"ד שכתוב (דברי הימים א' טז יב) זכרו נפלאותיו אשר עשה, וכן נאמר (דניאל ד לב) וכמצביה עבד בחיל שמיא ודארי ארעא⁸⁸, ומלת "עבד" הוא לשון הנה.

והרי לנו עכ"פ כי כל השינויי טבע והנסים הוא מה שהקב"ה עושה ומחדש אותם באותו העת לפי חפצו, ואינם מסיבת תנאים וגזירות הקודמות כלל. אמנם פשוט הוא, כי עכ"ז הנה אין כאן חשש שינוי רצון, כי את הכל מקיף ידיעתו ורצונו ית"ש על כל מה שהיה והוה ויהיה, והוא ית"ש מקיף אותם הכל בהוה. ועל זה נאמר (ישעיה נה ח) כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי כו', כי גבהו שמים מארץ כן גבהו דרכי מדרכיכם ומחשבותי ממחשבותיכם. אך כל

מאיר הלשם

88. תרגום: וכרצונו עושה בצבא השמים ודיירי ארץ.

הנהגת כל הטבע כולו תמיד רק בתנאי, אם קיומה הוא יפה לפי התכלית המכוון בה, אז מתנהגת בקיומה, ואם לאו, אז מתנהג כל הבריאה בשינוי הטבע ובביטולה, שהוא בהנהגה נסיית השולל כל טבע, והיא חוץ מהטבע ולמעלה מן הטבע לגמרי, והיא נמשכת באותו העת מכוון ממנו ית"ש לבד בלי שום התלכשות בכח טבע כלל, והיא חדשה ממש, ר"ל שכל נס היא פעולה חדשה שנתחדשה ממנו ית"ש באותו העת שנעשה הנס, והיא כולה כעין בריאה חדשה.

והרי נמצא שכל חזוקה ותוקפה דהטבע שאמרנו, אשר עליה אין להוסיף וממנה אין לגרוע, הנה הוא רק להנבראים עצמן, כאשר שכל יסודם הם בה וממנה. אמנם במה שהיא עומד תמיד תחת השגחתו ית"ש רק לכוונת תכליתה, היא גופה וכן כל הנבראים בה וממנה, הנה בזה הרי אין לה ולהם יסוד קיים כלל, וכל עמידתם וקיומם הם תלויים ברפיון תמיד, וכמ"ש (איוב כו ז) תולה ארץ על בלימה, וכן (שם פסוק יא) עמודי שמים ירופפו, כי אין להם כולם יסוד קיים כלל, וכן (שם ט ה-ז) המעתיק הרים ולא ידעו כו' המרגיז ארץ ממקומה כו' האומר לחרס ולא יזרח כו'. וכ"ז הוא משום שכל רצונו בהם הוא רק להכוונה התכליתית, ומנהיג אותם תמיד רק לאותה הכוונה, ולכן לא יסד להם יסוד קיים כלל, אלא שתלויים תמיד רק ברצונו, וברצותו חוגג וברצותו ממוגג (פיוט לליל יוה"כ), וכמ"ש (תהלים קלה ו) כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ בימים וכל תהומות, וכנ"ל במדרש שמות רבה, שהכוונה הוא על כל שינויי הטבע, שהם כל הנסים כולם, ועל זה נאמר ג"כ (איוב ט י) הנ"ל עושה גדולות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר.

יד ע"ד

ועכ"פ הוא כי הטבע ושינוייה, שהוא הנהגת הטבע וההנהגה הנסיית, שניהם שקולים הם, ויסוד אחד לשניהם, שהוא רק רצונו לבד אשר להכוונה התכליתית. אמנם עתה, שהוא כל משך זמן דקיום העוה"ז, הנה הוא אותו הרצון נעלם בה, ולכן הוא עתה כל ההנהגה החיצונית והגלויה עיקרה רק ההנהגה הטבעית, אבל הנהגה

שינוי הטבע ונס הנה הוא עכ"פ פעולה חדשה ממנו ית"ש אשר נתחדש באותו העת לפי חפצו ואינה מונח בהבריאה כלל, כי היא כולה למעלה מטבעי הבריאה, ועל זה נאמר (תהלים קטו ג) כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ בימים וכל תהומות, ור"ל שמשנם לפי חפצו וכנ"ל ממדרש שמו"ר. וכ"ז הרי הוא לא כדברי המדרש ב"ר הנ"ל אות א', והרי סותרים אותן המדרשים זה את זה.

[ה]

אמנם על פי דרכינו הנ"ל ענף ב' יתבאר הכל על נכון. כי הנה גם עם כל חזוק הטבע ותוקפה אשר היא כראי מוצק, ואין בכח לשום נברא לזוז אותה ממקומה אף זיו כל שהוא, וכמ"ש (תהלים קד ה) יסד ארץ על מכוניה בל תמוט עולם ועד. הנה כל חזוקה ותוקפה אשר יסד בה היוצר בראשית ית"ש, הנה הוא רק לפעולותיה ותולדותיה, ר"ל מה שראה רצונו ית"ש להוציא ממנה פעולות טבעיים ותולדות טבעיים, ובזה הנה כחה גדול. וכן לזה הנה היא מסודר ג"כ בסדר יפה ונאה אשר אין להוסיף ואין לגרוע. אמנם כ"ז הנה היה רק באם שהיה רצונו ית"ש להמציא אותה לצורך מציאותה לבד ולפעולתה לבד, ולא לשום תכלית אחר מכוון בה, ואז הנה היה פעולתו ית"ש רק על דרך פעולת בני אדם, שאחר גמר פעולתו אין לו עוד שייכות עמה כלל. אך באמת הרי היה פעולתו ית"ש בכל מציאות הטבע כולה לא לכוונת מציאותה לבד להמציא אותה כמו שהיא להשאר נצחי ח"ו, אלא רק להעלות אותה עצמה לתכלית נעלה ומרומם הראוי אליו ית"ש, אשר הוא נעלם מכל בריה, וכמ"ש (ישעיה סד ג) עין לא ראתה אלהים זולתך.

והנה עומד כל הטבע כולו תמיד מעת הוסדה עד סוף זמן קיומה רק תחת אותה הכוונה התכליתית שבה, והוא ית"ש אינו מסיר השגחתו ממנה אף רגע אחת, והיא מתנהגת תמיד רק בהנהגתו ית"ש לבד, הן בקיומה והן בכל שינוייה, הכל רק לאותה הכוונה התכליתית. והרי עומד

לשם שבו

ספר הכללים ◊ כלל ב'
ענף ג' אות [ה] - [ו]

ואחלמה סג
יד ע"ד - טו ע"א

הנסיית הנה הנסים גלויים הרי הם אינם מצוי עתה כלל. וכל הנסים והנפלאות אשר הקב"ה עושה עמנו תמיד, אם שלעינינו הם גלויים, אבל למי שאין לו חלק בהם אינו רואה אותם כלל, והרי הם רק נסים נסתרים.

והרי הוה עתה אותו הרצון נעלם בה, והוא מטעם כי הנהגה הנסיית הנה היא מגילוי ית"ש אשר יתגלה להבריאה רק לעתיד, שזה עצמו הוא הכוונה התכליתית גם לכל הטבע כולה ג"כ, כי על זה ברא אותה, להעלות אותה גופה לגילוי וליחודו ית"ש. והרי עכ"פ הוא כי עתה הוא רק זמנה הראוי לה, והוא זמן שליטת הטבע, ולכן הוה עתה אותו הרצון נעלם בה, כי כן הוא בכל פעולה ותכלית, הנה כל זמן הפעולה הוה כוונת התכלית נעלם בה. אבל עכ"פ הוא, כי אותו הרצון הוא סיבתה, והוא הכוונה בה, והוא יסודה שעליו הוא עומד, והוא מסבב אותה ומנהיג אותה תמיד לכוונת תכליתה. ולכן הנה עומד בה באמת הנהגה הנסיית בהסתור ובהעלם ג"כ בה תמיד עכ"פ, והם כל הנסים נסתרים שאין הפסק להם אף רגע אחת, וכמ"ש הרמב"ן (סוף פ' בא) ע"ש. וכן יסודו (בברכת מודים) "ועל נסיך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת", וכ"ז הוא משום שכל אותו הרצון הוא יסודה ורק עליו הוא נסבב, ולכן מתגלה לפעמים אותו הרצון בה בגילוי ג"כ, והם הנסים הנגלים, ויוצא אז הטבע מסדרה לגמרי, כי כל עמידתה וקיומה היא לעולם רק בתנאי אם יחפוץ בה, ורק מה שראוי ממנה להכוונה התכליתית שבה וככל הנז'.

[ו]

והנה על כל זה הוא ג"כ ענין מאמרם ז"ל בב"ר הנ"ל אות א', תנאין התנה הקב"ה עם כל מה שנברא בששת ימי בראשית על כל שינויי הטבע ועל הנסים כולם, ואמרו שם כי זהו כוונת הכתוב (ישעיה מה יב) אני ידי נטו שמים וכל צבאם צויתי מידי נטו שמים וכל צבאם צויתי, ר"ל שבאותו העת עצמו אשר נטיתי שמים וכל צבאם,

הנה אז גופה צויתי אותם על כל שינוייהם שנעשה בהם בכל משך ימי עולם. ואמרו שם, צויתי את הים שיהיה נקרע לפני ישראל, צויתי את השמים ואת הארץ שישתקו לפני משה שנאמר האזינו השמים כו', צויתי את השמש ואת הירח שיעמדו לפני יהושע כו' כו' וכנ"ל אות א'. והנה משמעות הלשון דהמדרש כי תלה הקב"ה את כל שינויי הטבע שנעשה בהם, הנה תלה אותם בהם גופה, כי כן הוא מורה לשון, צויתי את הים, צויתי את השמים, צויתי את השמש כו' כו'. ועומק כונתם הוא כי תלה את כל שינויי הטבע בהטבע עצמה לעשות הפכו, והוא נס בתוך נס, ע"ד הנ"ל אות ג' שאמר גבריאל שהוא שר של אש ליורקמי שר הברד, שאם תרד אתה אין גבורתו של הקב"ה ניכר כ"כ, אלא אני שר של אש ארד ואקרר כו' ואעשה נס בתוך נס. ועד"ז הוא הלשון "צויתי" אשר אמר המדרש בכולם. והכוונה הוא כי תלה הקב"ה את כל נס ונס שחשב שם באותן הטבעיים עצמן לעשות הפכם, והוא נס בתוך נס, שאותה הטבע עצמה בעת שהיא על טבעה בכל תוקפה, תעשה היא גופה באותו העת עצמו את ההיפך בכל תוקפו, והרי הוא נס בתוך נס. [והוא מעין שני הפכים בנושא אחד אשר החוקרים חושבים את זה מן הנמנעות, שאין ליחס להם מציאות כלל, וכנודע דבריהם בזה. ועל כל זה מלמדינו רז"ל במדרש הנז' שלא כדברי החוקרים בזה כלל וכלל, אלא הוא כי מהיוצר בראשית ית"ש לא יפלא ממנו כל דבר, ועל זה נאמר (ישעיה נה ח) ולא דרכיכם דרכי, כי גבהו שמים מארץ כן גבהו דרכי מדרכיכם, וכן נאמר (שם מ יח) ואל מי תדמיון א"ל. [והכוונה הוא בכל מה שאמרו "צויתי", כי יסד את כל חוזק תוקף הטבע שבהם, וגזר עליהם שיהיו תלויים תמיד רק על רצונו ית"ש ועל הכוונה התכליתית, והוא ע"י כי בעת הבריאה עצמה הנה לא יסד להטבע כולה ולכל הנבראים בה וממנה יסוד בפנ"ע, אלא יסד אותם שיהיו תלויים תמיד רק על רצונו, ויומשך כל תהלוכותיהם תמיד רק על פי רצונו, אשר על הכוונה התכליתית. והרי תלוי כל הטבע שבהם תמיד רק על תנאי אם קיומם הוא

כי צבי הוא הוראת על תוקף החמדה והשבח והתפארת, כמו (ישעיה כח ה) לעטרת צבי, וכן (יחזקאל כו כ) ונתתי צבי בארץ חיים. וכן הוא הכוונה "לצביון נבראו", שהודיעם הקב"ה את תוקף שבחן חמדתן ותפארתם ועילוים בתכליתן האחרון, והודיעם את הכוונה התכליתית שבהם. והוא ע"י שנתייסדו שיהא תלייתם תמיד רק על רצונו ית"ש, אם בקיומם אם בשינוייהם, שיהיה כל תהלוכותיהם תמיד רק לפי חפצו ית"ש. ועל זה היה ג"כ כל התנאים הנז' בדרך הודעה וידיעה על כל אשר יעבור עליהם, והם קבלו את כ"ז בחפץ וברצון⁹⁰. והוא מה שאמרו "לדעתן נבראו", כי בזה גופה, ר"ל ע"י שקבלו את כ"ז באהבה, להיות מסורים אליו ית"ש תמיד, ולהיות תלויים תמיד רק על רצונו, הנה בזה גופה הרי נעשו כולם קודש לה', לסבב על עצמן את שכרם ועילוים דלעתיד, ולהתקיים עליהם ע"י את כל הכוונה התכליתית שבהם. והוא מה שאמרו "לדעתן נבראו לצביונם נבראו", כי ע"י "לדעתן", יתקיים בהם "צביון", שהוא תכליתן, וע' כ"ז לקמן כלל ט' סוף ענף ט"ו.

[ז]

והרי עכ"פ הוא כי כל הנסים כולם הנה הם באמת פעולות חדשות ממש אשר נעשו ונתחדשו ממנו ית"ש באותו העת שנעשה הנס, והם כולם חוץ מן הטבע לגמרי, שאין להטבע ולשום כח נברא חלק בזה כלל, אלא הם נמשכים ונעשים באותו העת מהארת אור א"ס, שהוא למעלה מכל מדה וגבול, והם פעולות חדשות ממש שנתחדשו ממנו ית"ש באותו העת שנעשה בו הנס. ומה שאמרו, צויתי את הים, צויתי את

לפי התכלית, ר"ל בעת שיומשך התכלית ע"י קיומם, או יעמוד הטבע בהם על תוקפה, ואם לאו, ר"ל בעת שיהיה נדרש ע"פ הכוונה התכליתית להתנהג בהנהגה נסיית, אז ישתנה הטבע מכל וכל. והרי תלוי הנהגת כל הטבע ותהלוכותיה עם כל הנבראים בה רק על תנאי, ותלה הקב"ה את כל הטבע כולה וכל הנבראים כולם שנתייסדו בה בששת ימי בראשית הכל רק על רצונו לבד, שיהיו תלויים כולם תמיד, כל מציאותם והנהגתם, הכל רק על רצונו וכוונתו התכליתית בה. כי רק על זה הם עומדים, ורק על זה הם תלויים כל רגע ורגע. והרי עומדת כל הבריאה כולה רק על בלתי גבול, כי הרי רצונו אשר על הכוונה התכליתית הרי הוא מבלתי גבול, כי הוא מאור א"ס לבד, שהוא יסוד הנעלם דכל המציאות כולו וכנ"ל ענף א' ב'.

והרי נמצא כי דברי המדרש ב"ר הנ"ל אות א' בענין התנאים אינו סותר כלל לדברי המדרש שמו"ר הנ"ל אות ד' בענין הפסוק כל אשר חפץ ה' עשה, כי אדרבה הוא שזה עצמו הוא ענין התנאים, שיהיו תלויים כולם תמיד רק ברצונו, ושישנה בהם ויחדש בהם בכל עת שירצה בחדשות ונצורות מהארת אור א"ס, והוא כל הנסים כולם שהם באמת רק פעולה חדשה כעין בריאה חדשה ממש, שאינו עומד בהבריאה כלל אלא שנעשה ונתחדש ממנו ית"ש באותו העת שנעשה הנס, והוא מ"ש כל אשר חפץ ה' עשה כו' וכנ"ל אות ד' ה'.

והנה ענין התנאים על זה הוא רק ע"ד שאמרו בחולין (ס ע"א) "כל מעשה בראשית לדעתן נבראו", שהודיעם הקב"ה כל תהלוכותיהם ומאורעותיהם וניאותו לזה⁸⁹, "לצביונם נבראו", ר"ל לתכליתן, ע' מהרש"א בחידושי אגדות שם,

מאיר הלשם

מה שאמרו ז"ל במ"א, כל מעשי בראשית לדעתן נבראו (ר"ה יא ע"א). 90. ע' דרך ה' שם: ואמנם כשהודיעם הקב"ה אמיתת ענינם וחוקם ואמיתת כל גלגולם, הראם כמו כן שממה שהיה מצטרך לשלימותם היה שיעשו בהם אותם הנסים לישראל או לצדיקים מהם באותם הזמנים.

89. ע' דרך ה' ח"ב פרק ה אות ו: בעת הבריאה הראה והודיע לכל שרשי הנבראים ענינם ואמיתת מציאותם והתכלית למה נבראו, ואל מה עתידים היו לסבוב בגלגוליהם, ומה יהיה סוף ענינם, והשיגו וידעו שהכל היה הולך לתכלית הטוב האמיתי. ונתרצו בדבר ושמחו בו, והוא

השמים, צויתי את השמש כו', אין הכוונה שהונחו אותן הדברים בטבעי הנבראים מעת ששת ימי בראשית לעשות את אותן הנסים בשעתן חלילה וחלילה להעלות זאת על הדעת, וכמו שהתרעם הרמב"ם ז"ל עצמו על זה במורה (ח"ב פ' כט) וכנ"ל בדברינו, אלא הכוונה במה שאמרו "צויתי", ור"ל שיסד אותם כולם על רצונו לבד בלי שום יסוד אחר כלל, ושיהיו תלויים תמיד רק על רצונו, אם בקיום הטבע שבהם, אם דביטול הטבע שבהם. וכן ציוה אותם ממש ג"כ, ר"ל השרי מעלה, שהם הכחות דכל הטבעיים והנבראים כולם, הנה ציוה אותם שישעברו וימסרו את עצמן אליו תמיד בחפץ נפשם, שיעשה עמהם כחפצו ורצונו ית"ש, וע"ד שכתוב (ברכות נד ע"א) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך אפי' הוא נוטל את נפשך. והודיעם מתחילה שיעשה שינויים רבים בהם, שהם כל עתים הנסים, ועל כל זה התרצו וקבלו על עצמם בנפש חפצה, וכמ"ש (חולין ס' ע"א) כל מעשה בראשית לדעתן נבראו וכנ"ל.

סג
ה

ולא עוד אלא שהודיעם הקב"ה ג"כ שיעשה כמה נסים, שהם היפך כל הטבע וביטולה על ידיהם גופה, שהוא ע"י הטבע עצמה וקיומה, והוא נס בתוך נס. וגם כ"ז הרי הוא צער גדול להם מאד, כי הרי כאשר נעשה היפוך הטבע ע"י מנוע זולתה, הרי הוא ג"כ נס בודאי, והוא ג"כ צער להם, ר"ל להשר הממונה על זה, כי נמנע ממנו כחו ותכונתו וחפצו, ונעשה נגדו. אך כאשר נעשה הפכו על ידו גופה, הרי הוא נס בתוך נס, והוא צער גדול אליו מאד, שמוכרח הוא עצמו לעשות היפך תכונתו, והוא באמת דבר שאי אפשר להעשות אלא רק ע"י שתלויים כולם רק על רצונו ית"ש לבד, והרי הוה יסוד הנעלם של כולם למעלה מכל חק וגבול ומדה. והן פעולת הטבע והן פעולת הנסיית הנה הם מתהווים ונמשכים כולם תמיד רק מרצונו, וכל אשר חפץ בהם עשה, ונעשה כל נס ע"י שפעת אור רצונו לפי גילוי בהם באותו העת, ונמשך ונעשה כל נס מרצונו עצמו לפי רצונו באותו העת על הנס שנעשה בו.

והנה עד"ז הוא ג"כ הכוונה בהלשון "צויתי" שאמרו במדרש ב"ר הנ"ל כי הנה נעשו כל אותן הנסים שחשבו שם, הגם שכולם הם למעלה מן הטבע לגמרי והיפך הטבע שבהם, עכ"ז הנה נעשו כולם על ידיהם עצמן ולא ע"י מלאך ולא ע"י שליח זולתם שהכריח אותם על זה, אלא הוא מרצונו ית"ש לבד אשר עליו הם תלויים כנז', והאיר והתגלה בהם הרצון באותו העת שנעשה בו הנס לעשות על ידיהם גופה היפך הטבע שבהם, והוא נס בתוך נס, וזהו לשון "צויתי", והוא במה שנעשה הנס על ידיהם עצמן, כי הנה נעשה הנס דקריעת ים סוף ע"י השר של ים עצמו, לא ע"י מלאך ושליח אחר שקרע אותו, ועמידת השמש ע"י השמש עצמו ולא ע"י מלאך ושליח אחר שהעמיד אותו, ועד"ז כל הנסים כולם אשר חשבו במדרש שם. ועל זה הוא הלשון "צויתי" שאמרו שם בכולם, והוא במה שהרי לא נעשו כל אותן הנסים ע"י הקב"ה בעצמו אלא רק ע"י אותן הממונים עצמן אשר על הטבע שבהם, ונצטוו ממנו ית"ש לעשות היפך טבעם, וגזר הקב"ה שיעשה כל הנסים הללו על ידיהם גופה. והגם שהרי הוא היפך טבעם, ואי אפשר לשום נברא לעשות הפכו, אך הם נעשים כולם רק משפעת אור רצונו ית"ש לבד, והוא אור א"ס אשר עליו הם עומדים ותלויים תמיד. ובמה שנעשה על ידיהם גופה הוא באמת נס בתוך נס, ונעשו באמת הנסים כולם רק מאור רצונו עצמו ית"ש שהאיר והתגלה בהם באותו העת שנעשה בו הנס לצורך אותו הנס שנעשה בו. והנה נעשו על ידיהם גופה רק ע"י אור א"ס שבהם שהוא בלתי גבול ואין מנוע לפניו.

[ח]

ומה שהערינו לעיל סוף אות ג' במדרש ב"ר הנ"ל, שאמרו שם צויתי את האור שלא תזיק לחנניה מישאל ועזריה, אלמה דילגו על אותו הנס ג"כ אשר באברהם אבינו ע"ה באור כשדים. הענין בזה הוא כי מפני גודל שבח מעלת זכות אברהם, הנה לא היה נעשה שם הנס ע"י השר של

ולעשות הפכו. אלא הכוונה שבקש מהקב"ה שישיע בו מאור רצונו דבלתי גבול ומדה שהוא מאור א"ס ית"ש לעשות הפכו ולקרר, והסכים הקב"ה לדבריו ואמר רד. והרי כשנעשה הנס ע"י גבריאל, היה העיקר ג"כ רק מהקב"ה, אלא שנעשה דרך בו ועל ידו, והיה זה נס בתוך נס. אמנם באברהם אבינו ע"ה הנה לא נעשה הנס גם דרך גבריאל כלל, אלא מהקב"ה בכבודו ובעצמו וכנז'.

ואפשר הוא כי גם ביוסף עם אחיו כשהשליכו אותו לבור רק אין בו מים, והיה בו נחשים ועקרבים כמ"ש בשבת (כב רע"א), וא"כ הרי קשה בדברי ב"ר הנ"ל שאמרו שם צייתי את האריות שלא יזיקו את דניאל, אלמה דילגו על אותו הנס ג"כ שהיה ביוסף, ולא אמרו צייתי את הנחשים ועקרבים שלא יזיקו את יוסף. ולכן נראה כי גם ביוסף היה הנס ע"י הקב"ה לבד ולא ע"י מלאך כלל ע"ד שאמרו באברהם אבינו ע"ה, וא"כ הרי לא שייך שם ג"כ לומר צייתי וכנז'.

[ט]

אמנם הנה לכאורה יש לתמוה על התפעלות הנסים הללו מחנניה מישאל ועזריה בכבשן האש, ומדניאל בגוב האריות, וכן גם מאברהם אבינו ע"ה באור כשדים, הלא מצינו בכמה צדיקים אחרונים הרבה מהם שעשו כן מדעתם ולא שלט בהם האש, וכמ"ש בכתובות (סז ע"ב) במר עוקבא ואשתו שנכנסו לתנור מדעתם, וכן בר' זירא (בבא מציעא פה סע"א). וא"כ מהו הרעש הגדול מאברהם אבינו ע"ה באור כשדים, וכן מחנניה מישאל ועזריה בכבשן האש, וכן מצינו ג"כ (ברכות לג ע"א) בר' חנינא בן דוסא שהכניס את עצמו מדעתו בסכנת ערוד ולא שלט בו, וא"כ מהו הרעש מהנס דדניאל בגוב האריות. **אמנם** דע כי הענין בזה הוא באמת מנפלאות תמים דעים ית"ש, ומדרכי הנהגתו הנעלמה הנעלם מעיני כל חי, והוא כי הרי נודע הוא רום מעלת דורות הראשונים, ואמרו (שבת קיב ע"ב) אם ראשונים בני מלאכים אנו כו',

אש כלל ע"ד שהיה בחנניה מישאל ועזריה, אלא באברהם אבינו ע"ה היה הנס מהקב"ה בעצמו, וכמ"ש בפסחים (ק"ח ע"א) שגם שם רצה גבריאל שיעשה הנס על ידו, ואמר לו הקב"ה אני יחיד בעולמי והוא יחיד בעולמו, נאה ליחיד להציל את היחיד. וא"כ הרי לא שייך לומר שם צייתי את האור שלא תזיק לאברהם, כי הרי לא נעשה בו הנס ע"י השר של אש כלל, אלא מהקב"ה בעצמו. והגם שאמרנו שכאשר נעשה ע"י השר של אש עצמו הוא נס יותר גדול, כי הוא נס בתוך נס, אך מפני גודל זכות מעלת אברהם לא רצה הקב"ה לעשות הנס דרך המלאך גבריאל כלל, אלא הקב"ה נגלה עליו בכבודו ובעצמו.

אמנם כבר אמרנו כי גם בחנניה מישאל ועזריה היה באמת הנס ג"כ העיקר רק מהקב"ה מאור רצונו ית"ש, שהאיר והתגלה בהשר של אש שהוא גבריאל, לצורך אותו הנס, כי אין כח להשר של אש לעשות מעצמו היפך כחו ותכונתו, והיה שם העיקר ג"כ רק מהקב"ה, אלא שהיה דרך גבריאל ועל ידו, וזהו שאמרו במדרש (תנתומא פ' נח סי' י) בחנניה מישאל ועזריה, באותה שעה בקשו מלאכי השרת לירד להציל חנניה מישאל ועזריה מן הכבשן. אמר להן הקב"ה, הואיל ולשמי ירדו אני יורד ואצילן כו' ע"ש. והרי לכאורה הוא סותר להגמרא פסחים (ק"ח ע"א) שאמרו שם כי חנניה מישאל ועזריה הם ניצולו ע"י גבריאל שר של אש. ומה גם כי בתנחומא גופה (פ' תצוה סי' יב) מבואר ג"כ כמו בגמרא פסחים וכמו שהערינו בכ"ז לעיל אות ג'. אך ע"פ דברינו עתה אין סתירה כלל, כי מה שאמרו בפ' נח בקשו מלאכי השרת לירד להציל כו', הכוונה הוא על יורקמי שר הברד כמ"ש בפסחים שם, ולא הסכים הקב"ה על זה, ואמר הואיל ולשמי ירדו אני יורד ואצילן, והוא מה שנעשה הנס ע"י גבריאל שר של אש. והרי א"כ הנה היה כל עיקר הנס ג"כ רק ע"י הקב"ה, אלא שהיה דרך גבריאל ועל ידו וכנז'. ומ"ש גבריאל בפסחים שם אני ארד ואקרר כו', אין הכוונה שיעשה זה מעצמו ובכחו, כי הרי מאחר שהוא שר של אש הרי אי אפשר לו לקרר

ובעירובין (נג ע"א) לבן של ראשונים כפתחו של אולם ושל אחרונים כפתחו של היכל, ואנו כנקב מחט כו', וביומא (ט ע"ב) טובה צפורנן של ראשונים מכריסן של אחרונים [ועי' בהגר"א בתיקונים (דף קכח ע"ב ד"ה ונעץ צפרניו בקרקע⁹¹) סוד נפלא בזה]. וכן ענין גילוי ית"ש שהוא גילוי שכינה, הרי היה חסר מאחר בית ראשון והלאה, וכמ"ש ביומא (י רע"א ושם ספ"א כא ע"ב) (והגם כי לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי, וכמ"ש בשמו"ר (פרשה ב סי' ב) ובכ"מ, אך הוא רק בהסתר והעלם, וכן הוא בזה"ק ר"פ תצוה), וכן פסקה הנבואה בבית שני, כמ"ש ביומא (שם ספ"א), והרי היה הבדל גדול בין דורות הראשונים לדורות האחרונים.

עכ"ז הנה היה מנפלאות תמים דעים ית"ש בהנהגתו הנעלמה, אשר כך עלה במחשבה לפניו מאז ומקדם, להתגלה בשפעת אור קדשו ולמסור הכחות והמפתחות דסדרי בראשית ורזי עולם רק לדורות האחרונים אשר מבית שני והלאה, כי להם הנה ניתנה החמדה גנוזה הזאת לשלוט בכל מעשה בראשית, וזכו לזה עד סוף הזמן דכל מייסדי התורה שבע"פ⁹², כי הנה ניתן להם החמדה גנוזה הזאת להשתמש בה כחפצם הרבה יותר מבדורות הראשונים.

וכמ"ש בהיכלות דר' ישמעאל כה"ג (פ' כ"ז כ"ח כ"ט) ע"ש בארוכה, ואמרו שם, אמר ר' ישמעאל כך אמר ר' עקיבא משום רבי אליעזר הגדול לא קיבלו עליהם אבותינו לשום אבן על אבן בהיכל ה' עד שכפו למלכו של עולם ולכל משרתיו ונזקק להם, וגילה להם סודה של תורה היאך יעשוהו והיאך ישתמשו בו (שהוא

שימושי כל השמות), מיד הופיע רוח הקודש כו'. עוד שם, אמר ר' ישמעאל כך אמר ר' עקיבא משום ר"א הגדול, מיום שניתנה תורה לישראל עד שנבנה הבית האחרון (ר"ל בית שני כמ"ש בזה"ק משפטים קג ע"א, ועי' פ' פנחס רכא ע"א) תורה ניתנה אבל הדרה ויקרה כבודה וגדולתה ותפארתה אימתה פחדתה ויראתה עושרה וגאותה וגאונה זיעתה וזיותה עוזה ועזוזה ממשלתה וגבורתה לא ניתנו עד שנבנה הבית האחרון.

עוד שם, כי הנה נשתלשל כסא הכבוד ועמד בין האולם ולמזבח ומלכו של עולם עליו, וניתן להם רשות לעמוד לפני כסא הכבוד ע"ד שהם יושבים בישיבה, ותפשוו כתר וקבלו חותם ולמדו סדר סוד תורה כו'.

עוד שם (ס"פ כ"ז ור"פ כ"ח) בתי גזיזי ובתי אוצרותי אין כל דבר חסר מכם, אמרו משאלותיכם וינתנו לכם, ותאות נפשיכם מיד תיעשה, כי אין עת כעת הזאת, ואין זמן כזמן הזה. אני יודע מה אתם מבקשים ולבי הכיר מה אתם מתאוים, תורה מרובה אתם מבקשים והמון תלמוד ורוב שמועות לשאול הלכה אתם מצפים ולהמון רזיזי אתם מחמדים להרבות תעודה, הרי הרים להעלות תושיה, גבעות גבעות להגדיל תלמוד בחוצות, ופלפול ברחובות להרבות הלכות כחול הים, ובנים (ר"ל תלמידים) כעפרות תבל להושיב ישיבות בשערים לפרש בהן איסור והיתר, לטמא בהם את הטמא, לטהר בהם את הטהור, להכשיר בהם את הכשר, ולפסול בהם את הפסול, להכיר בהם את הדמים, להורות לנידות מה יעשו לקשור כתרים בראשיכם כו'.

מאיר הלשם

מלכה ושריה בגויים, אין תורה, ולא כהן מורה הן גוענו אבדנו תורה שבע"פ ח"ו, לולי ה' צבאות הפליא חסדו עמנו וכו', וטרם נגנו האור עוד הורשו להתבונן על פי סברתם ולקבוע לנו הלכתא כמאן, ולהוסיף לנו מימרות עד ר"א ורבינא סוף הוראה ומיום שנסתם ונחתם התלמוד בבלי, נסתם כל חזון מלחזות להבין ולהורות מדעתינו רק כעורים נגשש, עכ"ל.

91. ז"ל: ונעץ צפרניו בקרקע - שיצאו משם ולא בהוא זונה ע"י ברית קודש וכמ"ש בפ"ב דשבועות נועץ עשר צפרניו בקרקע כו' וז"ש טובה צפרנן של ראשונים מכריסן של אחרונים דודאי האי דנפיק מצפרנים אינן כי אם הארה מועטת דהוא רק בקיעה בעלמא בלא נקב ולא ע"י ברית בשפע גדול וקדוש וראה מה קדושים היו.
92. עי' גר"ח בהקדמה לשנו"א ז"ל, כיון שגלו ישראל,

טו ע"ד

מצרים ודור המדבר שנעשו ע"י משה רבינו ע"ה, וכן בכיבוש הארץ שהיה לצורך כלל ישראל, אבל זולת זה הנה לא ניתן המפתח דשנוי סדרי בראשית אלא רק לצורך שעה, ולאיוזה קדושים המצויינים אשר בחר בהם הוא ית"ש לקדש שמו עליהם, והם כל הנסים והנפלאות הנזכר בתנ"כ. וכל זה הנה הוא ג"כ רק מסוד תיקון העתיד, וכמ"ש במדרש (ויק"ר פכ"ז סי' ד) כל מה שהקב"ה עתיד לעשות ולחדש בעולמו לעתיד לבוא כבר הקדים ועשה מקצתו ע"י נביאיו הצדיקים בעוה"ז כו' ע"ש, וע"י תיקונים (תיקון כא בהגר"א דף מב סע"ב⁹³) ע"ש ואין כאן מקום להאריך בזה.

אמנם מבית שני ואילך, אשר אז הנה נפתחו השמים וגלי עמיקתא ומסתרתא, [עמיקתא זו עומק המרכבה, ומסתרתא זה מעשה בראשית⁹⁴ (סדר עולם פ"ל)] לכל מי שהכין את עצמו להתקדש בקדושה של מעלה כנ"ל מספר היכלות, וניתן השליטה מאז לכל הקדושים שעומדים לפני ה' תמיד לשלוט בכל מעשה בראשית לשנות בהם כחפצם וכנו', ולכן הנה מצאנו לכמה תנאים ואמוראים שעשו נסים נפלאים בנקל מאד מה שנעשו בדורות הראשונים רק ע"י הנביאים המצויינים, והיו להם כ"ז לאות ולמופת, וכמו שמצינו בר' פינחס בן יאיר שחלק את הנהר גינאי בנקל מאד, גם לההוא טייעא שהלך עמו (חולין ז ע"א), וכן הנס דתחיית המתים אשר היה רק אליהו ואלישע מצויינים בזה. ובדורות אחרונים דהתנאים בימי רבי, הנה אמרו (עבו"ז י ע"ב) ידענא זוטי דאית בכו מחיה מתים. וכן מצינו כמה מהם שהחיו את המתים בנקל מאד,

טו ע"ד

עוד שם, בתי גנזיי ובתי אוצרותי כו' כנו', להם גנוז מימות עולם ומימי בראשית להם מתוקן, ולא עלתה על לבי ליתנו לכל הדורות אשר מימות משה ועד עכשיו, לדור זה היה שמור להשתמש בו עד סוף כל הדורות, ועל זה נאמר (חגי ב ט) גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון.

והרי לנו מכ"ז כי מתחילת בית שני הנה נפתחו שערי תורה ונתגלה האור דצפיית המרכבה ודכל סדרי מעשה בראשית, וניתן רשות לכל הרוצה ליטול את השם שיבוא ויטול, ור"ל לכל מי שהכין את עצמו להתקדש בקדושה שלמעלה ולהיות מהקדושים שעומדים לפני ה' תמיד, הנה נפתח להם מאז שערי אורה בכל סתרי תורה וכל גנזי אוצרות חיים, ונתקיים בהם מאז מקרא שכתוב (שמואל ב' כג ג) צדיק מושל יראת אלהים, ואמרו על זה בדברים רבה (פ' האזינו פ"י סי' ב ג) הצדיקים מושלים כביכול במה שהקב"ה מושל כו' ע"ש בארוכה, וכן בב"ר (ר"פ עז סי' א) אין כאל ישורון, אין כאל, ומי כאל ישורון הנאים והמשובחין שבכם כו' ע"ש, כי ניתן מאז רשות לצדיקים להשתמש בשרביטו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, וכמ"ש (סנהדרין סה ע"ב) אי בעו צדיקי ברו עלמא כו'.

אמנם הנה קודם העת דבנין בית שני, הנה היה ננעל עדיין השער בזה, ולא ניתן אז השליטה לשלוט על סדרי מעשה בראשית לכל הצדיקים כולם שבכל דור, אלא רק למעט מזעיר מהיחדי סגולה המצויינים, אשר ראה רצונו ית"ש להתגדל ולהתקדש על ידיהם, וכמו כל הניסי

מאיר הלשם

דמתחדשין בכל יום במל' (איכה ג כג) חדשים לבקרים רבה אמונתך.

94. ע"י ליקוטי הש"ס חגיגה: מעשה בראשית ומעשה מרכבה. שמעתי ממורי הרב זל"ה שמעשה בראשית הם דרושי עולם התוהו שזה הי' בבראשית קודם התיקון מעשה מרכבה הם דרושי התיקון והתלבשות הפרצופים זה בזה והרכבת פרקי אמא בבניה הזו"ן וזה הוא נקרא חדוש העולם והשינויים אשר יש מזמן לזמן בעניני סדרי התלבשות.

93. וכד נחית בנוק' דהיא יבשה וליבשה קרא ארץ דאז ומלאה הארץ דעה כמים לים מכסים וכמש"ל בארוכה ע"ש ומ"מ אף בזה"ז הוא לפרקים וכמו שאמרו הראשונים דכ"ד שיהיה לעתיד הוא עתה לפרקים ובזמן שיש צדיק בדור כמו רשב"י וכיוצא וכן אותו העולם הוא ימא ונשמתיך דמתיבתאן הם גוני ימא ועוה"ז הוא יבשה ומשרע"ה הוא נונא רבא והוא בלע כל גוני ימא שם דנשמתיך מתחדשין שם כל יום בימא כמו נשמתיך כאן

הרבה יותר מאליהו ואלישע, כי הרי באליהו כתיב (במלכים א' יז כא – כב) ויתמודד על הילד שלש פעמים ויקרא אל ה' וגו' וישמע ה' בקול אליהו וגו'. וכן באלישע (במלכים ב' ד לג – לד) ויבוא ויסגור הדלת בעד שניהם ויתפלל אל ה', ויעל וישכב על הילד וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו וגו' וגו'. אמנם בדורות האחרונים נעשה להם הנס הזה בנקל מאד, וכמו שמצינו בר' יוחנן שהחיה את רב כהנא (בבא קמא קיז ע"ב), וכן רבה החיה את רבי זירא (מגילה ז ע"ב), וכן ר' חנניה בן חכינאי שהחיה את אשתו בתפילתו (כתובות סב ע"ב) וכן בענין עצירת גשמים אשר נעצר ע"י אליהו זל"ט ג' שנים [ר"ל ג' חדשים בראשונה, וג' באחרונה, וי"ב באמצע, כמ"ש ויק"ר (פי"ט סי' ה)]. והנה היה זה אצלו לנס מצויין וכמ"ש בסנהדרין (קיג סע"א), ואמיר שהיה מהאמוראים האחרונים אמר בתענית (ח ע"ב) אי לא דצריך לברייתא בעינן רחמי ומבטלינן ליה. וכן הנפלאות ונוראות דחוני המעגל, ודר' יצחק בן אלישיב, ודר' חנינא בן דוסא, ודר' יוסי דמן יוקרת ובריה, וכיוצא אשר בתענית (כ"ג כ"ד כ"ה), אשר נראה מזה כי כל סדרי בראשית היה מסור בידם, מה שלא נמצא כ"כ בדורות הראשונים. וכ"ז הנה הוא מנפלאות תמים דעים ית"ש ומהנהגתו הנעלמה, להכניע ולשעבד כל כחות הטבע דמעשה בראשית כולם להקדושים שבדורות האחרונים הרבה יותר מבדורות הראשונים, וכנ"ל מספר היכולות.

ולכן הוא, כי הנה כל אלו הקדושים המיוחדים אשר בדורות הראשונים שנעשה עמהם ג"כ כמה נסים נפלאים בשינוי הטבע, כמו אברהם אבינו ע"ה באור כשדים, וחנוני מישאל ועזריה בכבשן האש, ודניאל בגוב האריות, וכן באליהו ואלישע שהחיו את הילדים, והיה נעשה כל זה בסיבת גודל רום מעלתם וקדושתם הנפלא, ונשתנה הטבע להם גם בעת תוקף שליטתה, הנה היה אז באמת כל אותן הנסים לאותות ומופתים גדולים, עד שחרדו ורעדו על זה כל יושבי תבל, והוא משום כי הנה אז לא הגיע עדיין העת לזה לשלול הטבע ע"י יחיד.

משא"כ מבית שני והלאה, הנה נעשו כמה נסים נפלאים כיוצא בזה בנקל מאד, ע"י כמה קדושי עליון, ונעשו בלא פרסום כלל וגם בלא הכרח כ"כ. ולא עוד אלא שכמה מהם הנה הכניסו את עצמם בסכנה, והיו בטוחים שלא ישלוט הטבע עליהם, עד שלא היה נחשב אצלם לנס כלל, כי הרי ר' זירא דהוי בדיק נפשיה כל תלתין יומין, שגר תנורא סליק ויתיב בגויה (ב"מ פה סע"א), ועד"ז במר עוקבא ואשתו (כתובות סז ע"ב) [אמנם שם הנה היה מחמת הכרח קצת, כדי שלא יתבייש העני כמבואר שם], וכן ר' חנינא בן דוסא שנתן עקבו על החור של ערוד (ברכות לג ע"א) הרי הכניסו את עצמם בסכנה מפני שהיו בטוחים על זה, עד שלא היה נחשב להם לנס כלל וכלל, דאם לא כן הרי אסור להכניס את עצמו בסכנה ולסמוך על הנס כמ"ש בשבת (לב ע"א), ובפרט היכא דקביע היזיקא לא סמכינן אניסא אפי' בדבר מצוה כמ"ש בקידושין (טל ע"ב) וכן בפסחים (ח ע"ב), ור' זירא עצמו היה נזהר בזה, כמ"ש שם (בשבת לב ע"א) ר' זירא ביומא דשותא לא נפיק לביני דיקלא, אלא ודאי כי משום שידעו בעצמם שהם צדיקים גמורים, וע"ד שאמרו (ברכות סא ע"ב) לידע אינש בנפשיה אם צדיק גמור הוא אם לאו. ובצדיקים גמורים הנה אין להטבע עליהם שום שליטה כלל, וכל סדרי בראשית מוכנעים ומשועבדים להם לחפצם ולרצונם, ולא נחשב להם כל שינוי טבע לנס כלל, ומ"ש בשבת (לב ע"א) הנו' ר' זירא ביומא דשותא כו' וכנז', הנה הוא רק משום שבמקום רבים לא רצה להתראות שמחזיק את עצמו לצדיק גמור ולהחזיק טיבותא לנפשיה, ע"ד שאמרו בתענית (כג ע"ב) באבא חלקיה בר בריה דחוני המעגל ע"ש.

ועכ"פ הוא כי ע"י שלצדיקים גמורים, הנה כל מעשה בראשית משועבדים להם, וע"ד שאמרו (ברכות ו סע"ב) כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה כו', אלא לצוות לזה, ושם (נח ע"א) ברוך שברא כל אלו לשמשיני. ועי"ז הנה

נמסר להם השליטה על כל מעשה בראשית כולם, ולא נחשב להם שינויי הטבע לנסים כלל.

וזהו מה שאנו רואין ג"כ, כי בכל הנפלאות דר' יצחק בן אלישיב וכן בר' חנינא בן דוסא, הרי לא היה הכרח כ"כ בכל מה שעשו לשנות סדרי בראשית ולעשות נפלאות כאלה. וכן בר' חנינא בר חמא, שהחיה את המת ההרוג של אנטונינוס (עבו"ז י ע"ב), הרי לא היה לו לזה הכרח כ"כ, אלא הכל הוא משום שלא נחשב אצלם שינויי הטבע לנסים כלל.

אמנם מה שמצינו בכמה מקומות שגם הם היו נזהרים בזה מלהכניס את עצמם אפי" גם בספק סכנה, וכמו בשבת (לב ע"א) רב לא עבר במברא דיתבי ביה עכו"ם אמר דילמא כו', שמואל לא עבר אלא כו', ר' ינאי בדיק ועבר כו'. וכן עד"ז בתענית (כ ע"ב) ע"ש. אך כ"ז הנה הוא משום שהיה שם מקום רבים, והיו נזהרים בזה כדי להורות הלכה לרבים.

ובפסחים (ח ע"ב) בענין שמואל, אשר אמר איך אלך ושמע שאלו והרגני, ויאמר ה' עגלת בקר תקח בדיך וגו', ולמד הגמרא מזה כי במקום דשכיח היזיקא יש לחוש גם בשלוחי מצוה. ועי' רד"ק שם בשמואל (א' טז) מ"ש בזה בשם י"מ ע"ש⁹⁵. ולדבריהם הנה יהיה לימוד הגמרא רק מדברי שמואל, אמנם נראה כי הנה עיקר כוונת שמואל הנה היה משום שהיה קשה לו מאד על צער שאלו, כאשר ישמע פתאום

כי בא שמואל בית לחם * ליקח המלוכה מידו בחייו וליתנו לדוד, וכן הסכים הקב"ה עמו ואמר לו עגלת בקר תקח בדיך, ואמרת לזבוח לה' באתי. ולימוד הגמרא בפסחים שם הוא מפשטות דברי שמואל, אבל באמת הנה היה כוונת שמואל כנז', כי מחמת יראה לא היה מסרב כלל, מאחר ששלחו ה' היה בטוח על ההצלה, ובפרט על שאול שצדיק גמור היה, ולולא הרוח רעה לא היה עוין את דוד כלל, כמו יהונתן, וכמו מפיבושת בן יהונתן.

* הגהה והנה נמשח דוד צנית לחם, כי שם הוא קצורת רחל, ושם הוא עיקר שריית השכינה, כמ"ש נמקונים (מיקון ו כב ע"א), ע"ש בהגר"א (דף כב ע"ב ד"ה בדרך⁹⁶ וד"ה ועוד⁹⁷) ע"ש, והוא דוד עלאה כמ"ש בפ' קדושים (פד ע"א ושם פו ע"א), ועליה נאמר ואת דוד מלכם אשר אקים להם, וכמ"ש בפ' וירא (ק"ב ע"ב) וכן בפ' נח (עב ע"ב) ע"ש. ודוד המלך ע"ה היה אחיד בה, כמ"ש בסוף ח"ג (דף שב ע"א) ואמר שם, והוא יתער לההיא בת שבע דלעילא ע"ש⁹⁸. ועי' אד"ז (רצב רע"א) ובח"א (רמח ע"ב ורנט ע"א) ולכן דוד מלך ישראל חי וקים.

ונחזור אל הענין, כי הנה מבית שני ואילך היה נמסר לצדיקים גמורים השליטה על כל מעשה בראשית, ונתקיים בהם (שמואל ב' כג א) צדיק מושל יראת אלהים כנ"ל ועי' עוד מועד קטן (טז ע"ב). ולא נפתחו שערי השמים ליתן השליטה לצדיקים בזה אלא רק מבית שני והלאה אבל לא קודם לזה, וכנ"ל מספר היכלות, וזהו הענין ג"כ

מאיר הלשם

96. בדרך דא כו' - ר"ל שמל' נקראת דרך כמ"ש מתו במדבר בדרך ר"ל שע"י הדרך מתו שהוציאו דבת הארץ מל' וכן קבורת רחל בדרך כמו שמפרש והולך ור"ל בזמן שאין הצדיקים בדור ואין מוצאה מקום לנוח אז היא שורה על הצדיקים ישני עפר וז"ש מתו במדבר בדרך ר"ל ששם שורה.

97. ועוד בדרך כו' - ר"ל ששם עיקר שרייתה כידוע.

98. ז"ל: וייתי דוד דאיהו שביעאה ויתער לההיא בת שבע דלעילא דאיהי נקמא נוקמיהון דישראל ויתפרע מנהון. תרגום: ויבא דוד שהוא שביעי ויעורר את אותה בת שבע שלמעלה שהיא נוקמת נקמות ישראל ותפרע מהם.

95. ז"ל: מצאנו כי אף על פי שהיה מבטיח הקב"ה הנביא או הצדיק אע"פ כן הוא נשמר מלכת במקום סכנה כמו שראינו ביעקב אבינו וכו' וכן דוד וכו' וגם גד הנביא וכו' והטעם כי אף על פי שהקדוש ברוך הוא עושה נסים ונפלאות עם יראיו ברובם הם על מנהג העולם, וכן על מנהג העולם היה לו ליעקב לירא מפני עשו וכו', וי"מ כי הקב"ה אמר לו כך אני אמרתי לך שתלך בהצנע ואתה אמרת ושמע שאלו והרגני עתה אני אומר לך שתלך בפרהסיא ותקח עגלת בקר לעשות זבחים שלמים ביום משחך אותו למלך וזה שאמר וקראת לישי בזבח אמר לו לך בפרהסיא ונראה מי הורג אותך.

מה שהרהיבו אז בנפשם לבקש רחמים ליתן את היצ"הר בידם ולבטלו מכל וכל, ונמסר להם לעשות בו כרצונם, וכמ"ש ביומא (סט ע"ב) וכן בסנהדרין (סד ע"א) מה שלא הרהיבו לבקש על זה בכל הדורות הראשונים. ועי' ערכין (לב ע"ב) כי היה באמת מהקב"ה הקפדה על זה, אמנם לא הרהיבו בנפשם לבקש על זה אלא רק בבית שני אחר שראו שניתן להם כל חשק לבבם, וכמ"ש בהיכלות שם ס"פ כ"ז, אז הרהיבו בנפשם לבקש רחמים גם על זה.

כביאה שניה הנה מסר להם הקב"ה השליטה על כל מעשה בראשית, עד שגם כל הרשעה כולה היתה כבושה תחת ידם, והיה אפשר להם לבטלה מכל וכל וכמ"ש בגמרא סנהדרין (סד ע"א) וכן ביומא שם, וכל שערי תורה ואורה היה פתוח לפניהם, והסכים הקב"ה על ידם בכל מה שעשו. וע"ד שאמרו (מגילה ז ע"א) קימו וקיבלו, קימו למעלה מה שקיבלו למטה, ולכן מה שקידשו בשניה קידשה לשעתה וקידשה לעת"ל.

והגם שלא היה אז באמת עדיין גאולה שלימה כלל, והיה חסר להם כמה דברים כנוז', אך כ"ז הנה הוא באמת מכבשי דרחמנא⁹⁹ ומהנהגתו הנעלמה ית"ש, להתגלה לפעמים באורו וטובו מעין האור דהתיקון העתידי גם בעת שהחושך מכסה ארץ, והוא ע"ד הכתוב (איוב יב כב) מגלה עמוקות מני חשך ויוצא לאור צלמות, ואמרו בזוה"ק (בראשית ל ע"ב) בקע בחשוכא ונפק ואתנהיר, וע' מקדש מלך שם¹⁰⁰, כי הנה בעת שהקליפה הנקרא צלמות מתגבר ורוצה לשלוט ח"ו, הנה אז, וה' עליהם יראה ויצא ככרך חיצו, ונכונים ונשרפים מגחלתו, והוא מה שאמרו בקע בחשוכא ונפיק ואתנהיר.

וכן הוא בענינינו, כי הנה בחורבן בית ראשון ובגלות בבל, שהיה החושך מכסה ארץ, והיה העולם מתמוטט, ולא היה אפשר להיות עוד גאולה שלימה כלל בגילוי שכניתו ית"ש כמקדם עד כלות כל הד' גליות, וכל הזמן כולו אשר עד

הנה בדברינו הללו אשר העלינו כי מתחילת בנין בית שני והלאה הנה נפתחו שערי השמים, וזכו מאז ולהלאה כל הצדיקים כולם מה שלא זכו מקודם לזה אלא רק היחידי סגולה מהקדושים היותר מצוינים, הנה יומתק לנו להבין בזה סברת ר"זל האומרים (מגילה י ע"א) כי קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא, אבל קדושה שניה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא, וכן פסק הרמב"ם (בהלכות תרומות פ"א הלכה ה' ובהלכות בית הבחירה פ"ו הלכה טז), ולכאורה יפלא הלא קדושה ראשונה הנה היה ע"י כל ישראל יחד ובגילוי שכינה והארון וכפורת וכרובים ואורים ותומים, כמ"ש ביומא (סוף פרק א כא ע"ב), והיה ביאתן ע"י יהושע וזקנים ובנסים ונפלאות, ובביאה שניה הנה היה חסר כ"ז, ואיך אפשר דקדושה שניה יעשה רושם יותר גדול מקדושה ראשונה. אך ע"פ דברינו הוא ניחא, כי

טז ע"ג

מאיר הלשם

100. ברפוס אמשטרדם בהשמטות עמוד רלח ע"א: ר"ל נתחזקה הקדושה ונתגברו זו"ן דקדושה בזווגם, ושברו זו"ן דקלי' בסוד סירס את הזכר וכו' ועל דרך מ"ש הרב ז"ל בפסוק אם תגביה כנשר להדמות לקדושה וכו' והובא בספר חמדת ימים בביאור המגילה דף קכה ע"ב ואז זו"ן דקדושה בקע אורם בעולמות שתחתיהם ולא עצרו כח הקלי' להפסיק זווגם ולא ליהנות ממנו, ויוצא שפע זו"ן לעולמות ואתנהיר וכעין מ"ש בויקרא דף יד ע"ב על פסוק יעשה שלום לי, וז"ל, אלא בגין דאתעבר חויה דשריא בנוק' בקדמיתא וייתי דכורא למשרי באתריה, ובג"כ יעשה אקדים ולבתר שלום, וכו'.

99. עי' ברכות י ע"א: בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר ה' (צבאות) צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה וגו' מאי כי מת אתה ולא תחיה מת אתה בעולם הזה ולא תחיה לעולם הבא אמר ליה מאי כולי האי אמר ליה משום דלא עסקת בפריה ורביה אמר ליה משום דחזאי לי ברוח הקדש דנפקי מינאי בנין דלא מעלו אמר ליה בהדי כבשי דרחמנא למה לך מאי דמפקדת איבעי לך למעבד ומה דניחא קמיה קודשא בריך הוא לעביד אמר ליה, ע"כ. ועי' יונת אלם פרק א' ש"כבשי דרחמנא" הוא כינוי לבחי' הרשימו (שאורו הוא כעין המקיפים).

(איוב כב כח) ותגזר אומר ויקם לך, צדיק גזור מלמטה והקב"ה מקיים מאמרו מלמעלה, כמ"ש בתענית (כג ע"א) ובכ"מ. וכן אין להטבע שום שליטה עליהם, כמ"ש (ב"מ דף קו ע"א¹⁰⁴ ובוזה"ק בראשית מה רע"ב) קב"ה גזיר ואיהו מבטל, עוד שם איהו גזיר וקב"ה עביד.

ועכ"פ הרי נתבאר לנו בכ"ז מה שהערינו בראש דברינו בענין הנסים, מה שמצינו כי כמה נסים אשר בדורות הראשונים היו נעשים רק בקושי גדול, והיו לאותות ולמופתים גדולים, ובדורות האחרונים ה' נעשה להם כ"ז בנקל מאד ובלא פרסום כלל, כי כ"ז הנה הוא רק ע"ד שכתוב (קהלת ג א) לכל זמן ועת לכל חפץ, כי יש עת וזמן לכל גילויי ית"ש, לפעמים מתעלם ולפעמים מתגלה, וכמ"ש בוזה"ק (אחרי מות נח סע"א) זמנין אית קמי קב"ה לאשתכחא רעוון ולאשתכחא ברכאן כו' וזמנין דרעוון לא אשתכחו כו' ע"ש¹⁰⁵. וכ"ז הוא הכל מהנהגתו הנעלמה ית"ש, ובסוד כך עלה במחשבה לפני (מנחות כט ע"ב),

טז ע"ד

ביאת המשיח דוקא. והנה כדי שלא יתמוטט העולם בכל משך זמן הארוך הזה, וכדי להעמיד האבן שתייה, אשר ממנה הושגת העולם (במדבר רבא פ"ב סי' ד), ועליה העולם עומד, והיא שכינתו ית"ש המסתתרת ומתעלמת ביסוד כל העולם כולו, ועליה העולם עומד, ע' פ' נח (דף עא ע"ב ועב ע"א¹⁰¹), ופ' ויחי (רלא ע"א), ובהגר"א בתיקונים (קכח ע"א), ועליה נאמר ג"כ (דברי הימים ב' ג א) לעולם זאת על ישראל, כי היא שורה בישראל לעולם (וע' מנחות דף קי ע"א ובתוספות שם¹⁰² ובוז"ח פ' נח דף כא ע"א במדרש הנעלם שם ד"ה הפתח השלישי¹⁰³), וכדי להעמידה על מקומה ביסוד העולם. וישראל בכל משך הזמן אשר עד ביאת המשיח, הנה בקע בחשוכא ונפק ואתנהיר גם בעת התעלמותה, וכמ"ש מגלה עמוקות מני חושך וכנז'. ונתן את המפתיחות דכל גנוי אוצרות חיים בידם של צדיקים אשר מבית שני ואילך, ומסר את העולם בידם, והשליטם על כל מעשה בראשית, ונזקק להם לעשות את כל חפצם ורצונם בכל מעשה בראשית כולם, וכמ"ש

מאיר הלשם

101. ז"ל: וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר (יחזקאל א כה) האי היא אבן שתייה דאיהי נקודה חדא דכל עלמא וקיימא עלה קדש הקדשים ומאי היא כרטייא קדישא עלאה דאיהי ממנא על אלין ארבע דמות כסא בארבע סמכין ודא הוא תורה שבע"פ ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה דא הוא תורה שבכתב מכאן דתורה שבכתב ישוון יתה על תורה שבעל פה בגין דהאי כרטיא לדא כמראה אדם דאיהו דיוקנא דיעקב דאיהו יתיב עלה.
תרגום: "וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר", וזהו אבן השתייה שהיא נקודה אחת של כל העולם ועומד עליה קודש הקדשים, ומהי, הכסא הקדוש העליון שממונה על ארבעה אלה, דמות כסא בארבעה עמודים, וזהו תורה שבעל פה. "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה", וזהו תורה שבכתב. מכאן שתורה שבכתב ישימו אותה על תורה שבעל פה, משום שזה כסא לזה. "כמראה אדם", שהוא הרמות של יעקב שהוא יושב עליה.
102. ז"ל: ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן - מדרשות חלוקין יש מי שאומר נשמותיהן של צדיקים ויש מי שאומר כבשים של אש והיינו דאמרינן בשמונה עשרה בעבודה ואשי ישראל ותפלתם מהרה באהבה תקבל ברצון

ויש אומרים דקאי אדלעיל והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל.
103. ז"ל: הפתח השלישי והוא נגד הרקיע הנקרא זבול ומגעת עד ירושלים אשר שם ושם השומרים זכתה פותחין לה הפתחים ונכנסת לא זכתה נועלים השערים ודוחים אותה לחוץ ונוטלים פינקסה ממנה והנשמה אומרת מצאוני השומרים הסובבים בעיר אלו מלאכי השרת השומרים ביהמ"ק וירושלים אשר למעלה נשאו את רידי מעלי זהו פינקס סימן שלה שומרי החומות כד"א על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים זכתה לעות נכנסת שם באותן השערים ומשכחת להקב"ה בבית המקדש אשר למעלה ומיכאל השר הגדול מקריב אותה לקרבן א"ר יצחק לרבי חייא מה קרבן הוא זה יכול לומר כשאר הקרבן א"ר חייא הקרבה זו היא כאדם המקריב דורון לפני המלך ומיכאל הולך עמה עד הפתח הרביעי והחמישי והששי.
104. ז"ל: אילו זרעתה חיטי הוה נמי משתדפא או דלמא מצי אמר ליה אילו זרעתה חיטי הוה מקיים בי ותגזר אומר ויקם לך מסתברא דאמר ליה אי זרעתה חיטי הוה מקיים בי ותגזר אומר ויקם לך.
105. ז"ל בשלימות: ויאמר יהו"ה אל משה דבר אל אהרן

לשם שבו

ספר הכללים ◊ כלל ב'
ענף ג' אות [ט] - [י]

ואחלמה

עג
טז ע"ד

[וראיתי] לאיזה מתחכמים שמקשים בזה ממאמרם ז"ל (ב"ר פפ"ד סי' ד) וכן עוד בכ"מ, שאמרו אם מתכנסין כל באי העולם לבראות אפי' יתוש אחד אינן יכולין. הנה קושיית הבל הוא, כי פשוט הוא שכל הנפלאות אשר בכח הצדיקים לעשות, הנה הוא רק אם ע"ד הכתוב ותגורר אומר ויקם לך, או ע"י צרופי אותיות ושמושי השמות. וא"כ הרי הם כולם רק מעשי הקב"ה לבד, וע"ד שאמר רחב"ד (תענית כה ע"א) מי שאמר לשמן וידלוק יאמר לחומץ וידלוק. וכן היה, כי היה דולק והולך כל היום כולו, עד שהביאו ממנו אור להבדלה, וכמו שאמרו בגמרא שם, והרי הוא רק מעשה הקב"ה ופשוט הוא.].

והרי לנו עכ"פ כי אור הנסיי הנה היה גלוי ופתוח לפני צדיקים גמורים להשתמש בו בכל חפצם רק מעת בנין בית שני והלאה, והנה ניתן להם מאז החמדה גנוזה הזה לאור עולם, והיו משתמשים בו בנקל ובלי הכרח כלל כאדם המשתמש בתוך שלו. וכ"ז הוא נתחדש רק מבית שני והלאה, אבל מקודם לזה הנה לא היה ניתן האור הזה גם להצדיקים גמורים כולם, אלא רק לאיזה יחיד סגולה שבהם ולאות ולמופת, אם לצורך כלל ישראל ולקידוש השם, או לצורך שעה לבד. וכ"ז הנה הוא מענייני הנהגתו הנעלמה ית"ש וכנז' ודי בזה, והבן הדברים ותן לחכם ויחכם.

[י]

ונחזור להענין אשר לעיל אות ה' ו' ז', כי הנה כל הנסים כולם, הנה הם פעולות חדשות ממש שנתחדשו ונעשו ממנו ית"ש באותו

שהוא במחשבה סתימאה דא"ק¹⁰⁶, אשר שם הנה חקקן חצבן צרפן שקלן והמירן¹⁰⁷ את כל פעולותיו ית"ש אשר בכלל ובפרט ובפרטי פרטות, איך להתנהג בכל א' מהם בכל רגע ורגע מרגעי הזמן כולו אשר מן העולם ועד העולם, וכמו שמבואר כ"ז בארוכה בדברינו בספר הדע"ה. והרי נגזר מאז ומקדם על כל מה שנעשה ועתיד להעשות מן העולם ועד העולם במחשבתו הנעלמה ית"ש הנעלם מעיני כל חי. וכן הוא בענין גילוייו ית"ש אשר בהנהגה הנסיית ובכל שינויי הטבע, הנה גזרה רצונו ית"ש להתגלה בהאור הזה מעת הבנין דבית שני והלאה ע"י כל הצדיקים כולם, והיה נמסר להם האור הזה להשתמש בו כחפצם תמיד גם בלא הכרח כלל. והנה היה מתגלה ועומד האור הזה בהם כל הזמן דמיידי התורה שבע"פ עד סוף הזמן דהאמוראים האחרונים, והיו משתמשים בו לצורכם וכנ"ל ברבה ור' זירא ורבא ואמימר. וכן מצינו ג"כ בענין השליו שהיו ממציאין להם מן השמים, וכמ"ש ביומא (עה ע"ב) רב יהודה משתכח ליה בי דני, רב חסדא משתכח ליה בי ציבי, רבא מיייתי ליה אריסיה כל יומא, והוא נס גלוי ובלא הכרח, והיה רק להורות חיבתם למקום. וכן היו משתמשים בשימושי השמות לצרכם ובלא הכרח, כמ"ש סנהדרין (סה ע"ב) רבה ברא גברא שדריה לקמיה דר' זירא, רבי חנינא ור' אושעיא הוו יתבי כל מעלי שבתא ועסקי בספר יצירה ומיברו להו עגלא תילתא ואכלי ליה. והרי לנו כי היה להם רשות להשתמש באור הנסיי דמעשה בראשית בכל חפצם, וכל זה הנה הוא מהחמדה גנוזה אשר ניתן לכל הצדיקים כולם רק מתחילת בנין בית שני וכנ"ל.

מאיר הלשם

ולפעמים שאין נמצאים רצונות ואין מזדמנות ברכות ודינים הקשים מתעוררים בעולם, ולפעמים שהדין תלוי.
106. המו"ס דא"ק הוא הבינה דא"א שבו, ובו תלוי עיקר התיקון. ע"י בהגרא"א על ספד"צ דף ד ע"ד ד"ה ביה סליקו, ודברינו שם, שכל עליית מ"ן עולה לשם לזיווג עם האוריא כדי להוריד אורות.
107. ע"י ס"י פ"ב מ"ב.

אחיך ואל יבא כל עת אל הקדש וגו' אמר רבי אבא זמנין אית קמי קודשא בריך הוא לאשתכחא רעוון ולאשתכחא ברכאן ולמתבע בעותי וזמנין דרעוון לא אשתכחו וברכאן לא מזדמנן ודינין קשיין מתערין בעלמא וזמנין דדינא תליא. תרגום: ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו', אמר רבי אבא יש זמנים לפני הקדוש ברוך הוא שנמצאים רצונות ונמצאות ברכות ולבקש בקשות,

העת שנעשה הנס, ולא הונחו מקודם בטבעי הבריאה כלל, אלא הם גילויים חדשים ממנו ית"ש שנתגלה בפעולה הזו באותו העת וכנ"ל בכל דברינו.

אמנם מה שכתוב (קהלת א ט) ואין כל חדש תחת השמש, ואמר שם מה שהיה הוא שיהיה ומה שנעשה הוא שיעשה כו' (שם י) יש דבר שיאמר ראה זה חדש הוא כבר היה לעולמים וגו'. הנה עומק הכוונה בכ"ז הוא, כי הרי אמרנו שפעולת כל הנסים כולם הנה הם מגילויי דאור א"ס ית"ש וכנ"ל, והנה הגם כי עיקר גילויי הנה הוא רק לעתיד, שהוא בהתכלית האחרון, אך הוא מתגלה גם עתה לפעמים באיזה הארה ממנו, והם כל הנסים כולם, והם ג"כ רק לצורך התכלית. ואמרנו כי אור א"ס הנה רק הוא לבד יסוד כל הבריאה כולה ועליה נתייסדה גם כל הטבע ג"כ, שתתעלה ותתהפך היא עצמה ג"כ לבלי חק וגבול, והוא ג"כ עומק הכוונה בכל התנאים שאמרו כנ"ל, כי רק הוא היסוד דכל הבריאה כולה, ודכל ההנהגה כולה. והנה הוא האור הגנוז אשר בו נברא העולם, וכמ"ש בב"ר (פיי"ב סי' ו) אותה האורה שנברא בה העולם אדם הראשון היה צופה בה מסוף העולם ועד סופו, וכמ"ש בחגיגה (יב ע"א). וא"כ הרי מאחר שהאור הזה הוא כל יסוד העולם אשר רק עליו הוא עומד, וכן הוא מסבב רק עליו, להביאו אותו לגילוי. וא"כ הרי נמצא כי כל גילויי ית"ש אשר מתגלה לפעמים באור הנסיי הנה הוא באמת אינו חדש כלל, כי הוא נמשך מיסוד העיקרי דהעולם אשר עליו הוא מסבב תמיד, וזהו שאמר הכתוב הנז', יש דבר שיאמר ראה זה חדש הוא כבר היה לעולמים וגו', וכן אמר (שם ג טו) מה שהיה כבר הוא ואשר להיות כבר היה, ור"ל הן הנסים דלעבר אשר עד הזמן דשלמה המלך ע"ה, והן כל הנסים דלעתיד, הרי כולם הם מהארת דאור הגנוז אשר כבר נתגלה, והיה בששת ימי בראשית. וזהו שאמר "כבר היה", וכן הנה הוא באמת יסוד הפנימי והעיקרי דהעולם תמיד, וזהו שאמר "כבר הוא", ומשום שהנסים דלעתיד יהיו בכל גילויי העיקרי וכמ"ש (הגיגה יב ע"א) גנוז

לצדיקים לעת"ל, לכן אמר על זה "ואשר להיות (ר"ל כל הנסים דלעתיד) כבר היה", כי כן היה ג"כ גילויי העיקרי דאור הגנוז בעת בריאת העולם, ע' דברינו בזה בספר הדע"ה ח"ב דרוש ד' ענף כ"ה סי' ג' ד'. אבל כל הנסים דלעבר אשר בכל משך זמן דהעוה"ז, הנה הם רק מהארתו לבד ולא מגילויי העיקרי שבו, ולכן נאמר עליהם בערך הנסים דלעתיד בקהלת (א יא) אין זכרון לראשונים, וכמ"ש במדרש שם (קהלת רבה פ"א סי' ל). וע' בגמרא ברכות (סוף פרק א), ולכן לא אמר על הנסים דמצרים "כבר היה", כי הרי הם אינם מהגילויי העיקרי אשר היה בעת הבריאה, אלא אמר עליהם "כבר הוא", ור"ל כי הרי הוא יסוד העולם תמיד, ע' זוה"ק (תרומה קמט רע"א ושם קסו ע"ב ופ' פקודי רכ ע"ב) כי מזוהר ניצוצי אורו הנה נעשו כל הנסים דיציאת מצרים, וזהו שאמר מה שהיה כבר הוא, כי הרי הם היו מאותו אור הגנוז אשר הוא יסוד העולם תמיד, ובו נברא העולם, ולכן אמר ואין כל חדש תחת השמש.

והרי נתבאר לנו כי כל דברי קהלת (א ט, י) מה שהיה הוא שיהיה וגו' וגו', וכן שם (ג טו) מה שהיה כבר הוא וגו', הנה הם עצמן כל עומק הכוונה אשר אמרנו לעיל אות ה' ו' בדברי המדרש בענין התנאים, כי כל המציאות כולו בכל סדרי בראשית שהטביע בהם, הנה הם תלויים כולם תמיד רק על אור א"ס ית"ש, והוא יסוד העולם הפנימי, יסוד העיקרי שבו, והוא האור הגנוז שבו נברא העולם, והוא רצונו וכוונתו ית"ש בכל המציאות כולו, ועליו הוא נסבב תמיד, ר"ל לאותה הכוונה התכליתית. וכן כ"ז הוא התנאים שהתנה בה והודיע אותה שינהיג אותה תמיד רק ע"פ אור רצונו, וכל חדשות ושינויים שנעשה בה בכל משך זמן דהעוה"ז, הנה הם כולם גילויים מאותו האור מה שנתגלה בהם לצורך שעה, ומתגלה לזה באותו העת מאותו הרצון הנעלם, שהוא היסוד הפנימי והעיקרי שבה, והוא האור הגנוז, שהוא מאור א"ס. והרי נמצא שהאמת הוא שאין כל חדש תחת השמש, כי הרי כל חדשות שנעשו הנה הם מאותו האור שבו נברא העולם, וא"כ הרי הוא כבר היה

לשם שבו

ספר הכללים ◊ כלל ב'

ואחלמה

עה
יז ע"א – יז ע"ב

ענף ג' אות [י]

לעולמים, ועליו היו כל התנאים שיתנהג כל תמיד רק ע"פ הראוי אליו וכנ"ל אות ה' ו'.

והעיקר

הוא ע"פ מה שהעלינו בספר הדע"ה ח"ב דרוש ד' ענף כ"ה (סימן ד) ובדברינו בחלק הביאורים דרושי נקודות פ"א אות י"ט, כי האור הגנוז היה מאיר ומשמש כל הג' ימים הראשונים דששת ימי בראשית¹⁰⁸ וכן חזר אח"כ ביום ו'¹⁰⁹, והיה מאיר עד סוף שבת בראשית, וכ"ז הוא בהאור דהאורא עלאה עצמו, שהוא האור הגנוז, כי נגנוז בהקד"א ביום ראשון גופה, אלא שהיה מאיר דרך הקד"א כל הג' ימים הראשונים עד יום ד' שנתלו המאורות, ולכן כתיב (בראשית א יד) מארת חסר, כי אז נסתם האור הגנוז הוא עצמו לגמרי. אמנם האור דשם מ"ה, שהוא תולדתו, הנה הוא היה מאיר ומשמש כל הששת ימי בראשית כולן, אלא שאח"כ, ע"י החטא, נתעלם גם הוא וחזר ונעשה העולם תוהו¹¹⁰, והוא השני אלפים תוהו, כי נתעלם האור דהשם מ"ה ג"כ, ולא נשאר אלא רק תמצית ממנו לצורך קיום העולם. אך עכ"פ הוא כי בששת ימי בראשית, גם אחר שנגנוז האור הראשון, אך השם מ"ה שהוא תולדתו הנה היה מאיר הוא בכל תוקפו בכל הששת ימי בראשית כולם, וזהו מה שאמרנו לעיל אות ה', כי כל הטבע כולה שנתיסדה בששת ימי בראשית, הנה נעשית כל יסודה רק ברפיון, והוא משום כי האור דשם מ"ה, שהוא תולדות אור הגנוז, אשר מאור א"ס, היה מאיר הוא אז בכל תוקפו.

*הגהה ע' לקמן כלל ט"ו ענף ז' אות א' עיקר סוד עומק הדברים צוה ע"ש.

וזהו מה שנמצא בהטבע ג"כ כמה ענינים שהם מעין ובדוגמא דאור הנסיי דלעתיד, וכמ"ש בשבת (דף ל סע"ב) יתיב רבן גמליאל וקא דריש, עתידה אשה שתלד בכל יום שנאמר הרה ויולדת

יחדיו. ליגלג עליו אותו תלמיד, אמר אין כל חדש תחת השמש. אמר ליה, בא ואראך דוגמתן בעוה"ז, נפיק אחוי ליה תרנגולת. ותו יתיב רבן גמליאל וקא דריש, עתידים אילנות שמוציאין פירות בכל יום, שנאמר כו'. ליגלג עליו אותו תלמיד, אמר והא כתיב אין כל חדש תחת השמש. אמר ליה בא ואראך דוגמתם בעוה"ז כו' כו', ע"ש. וכ"ז הוא משום שכל כח הטבע שהטביע הקב"ה בסדרי בראשית, הנה התייחד מאז עם אור הנסיי יחד, כי לכך עומד כל הטבע כולו באמת רק ברפיון כנו', וע"י יחודם מאז יחד, הנה נטבע בהטבע ג"כ איזה דוגמאות מעין אור הנסיי, משום שהרי הוא רק יסודה הפנימי והעיקרי של כל המציאות כולו וכנ"ל.

והנה נתבאר לנו מדברינו עתה, כי מה שאמרנו לעיל אות ה', שאור הנסיי וכח הטבעיי הם בכחי' נעלם ונגלה וכנ"ל שם, הנה כ"ז הוא רק מאחר החטא דעץ הדעת והלאה, אבל בסדרי בראשית אשר בעת ששת ימי בראשית עצמן, שהיה אז האור דהשם מ"ה מאיר ומגלה בתוקף אורו, הנה היה אז האור הנסיי עומד ומרחף על כל המציאות כולו בתוקף גילויו, וכל כח הטבע היה עומד אז כבוש ומצומצם תחתיו, והיה ניכר שהוא עומד תחת רצונו כל רגע ורגע, ואין לו בפנ"ע יסוד החלטי כלל.

והנה על זה הוא ג"כ תפילת כל הצדיקים תמיד, שלא ישלוט הטבע עליהם, אלא שיתנהג כל א' רק ממנו ית"ש תמיד בהשגחה פרטית על כל פרטי עניניו אשר בכל רגע ורגע בלי הפסק, והוא מ"ש יעקב אבינו ע"ה (בראשית כה כא) והיה יהוה לי לאלקים, כי "אלהים" הוא גימט' כמספר "הטבע"¹¹¹, כי בו נברא כל הטבע כולו. והיה בקשת יעקב אבינו ע"ה, שיתנהג עמו בהשגחה פרטית, גם בכל עניני הטבעים, כי היה חשקו לחסות תמיד

מאיר הלשם

בדרך ג' קוים, רק בקו אחד, ובעולם התיקון חזרו בג' קוין, ובחורבן בהמ"ק חזר לבראשונה.
111. ע"י פרדס רמונים שער יז פרק ד.

108. ע"י בראשית רבה (פ"ג סי' ו').

109. ע"י ב"ר (פ"א סי' ב ופ"ב סי' ו').

110. ע"י הקדמת הגר"א לאד"ר וז"ל, בעולם התוהו לא היו

שהתפשט הנה נעשה בחי' הגילוי דאור א"ס לשורש נעלם לצורך תכלית כוונת דהמציאות כל העולמות כולם, שהם ג"כ רק בשיעור מקום זה, כי רק הוא השורש להם, ורק לצורך זה נתפשט וכנ"ל כלל א' ענף ב'. וכל זה הוא ההתפשטות הראשון דאור א"ס. ואח"כ גילה בסוד נקודה פנימית שבו, בחי' צמצום, והוא ההסתלקות הראשון לאור א"ס, ונתהווה עי"ז בחי' מקום להמציאות דכל העולמות כולם. ואח"כ הנה נתפשט בו קו דק מאור א"ס הראשון, והוא ההתפשטות השני לאור א"ס, וממנו נאצלו כל הנאצלים, וכן נבראו ונעשו ממנו אח"כ כל העולמות כולם, וכמו שיתבאר כ"ז לקמן בארוכה בעה"י. אך עכ"פ הוא כי כל הגילוי דאור א"ס אשר התגלה בו מאמתתו הנעלמה ית"ש, הנה הוא רק להיות יסוד ושורש השרשים הנעלם להכוונה התכליתית דכל המציאות דהעולמות כולם, ומזה יצא לנו כל הדרוש הנו' ודע זה.

ונסיים דברינו ונאמר, כי כאשר תעמיק בדברינו בכלל א' וכן בכללים הבאים, הנה תבין ותראה שכל עיקר ההתפשטות, הן כל התפשטות ראשון והן התפשטות שני, הנה אין להבחין שם שום בחינה אחרת, אלא רק את בחי' השרשים לאותו העולם אשר נתפשט בשבילו, וכאלו שנאמר שאין שם שום מציאות אור זולת אותו אור השרשי דאותו העולם שנתפשט בשבילו. וכן הוא ער"ז בענינינו, שכל ענין ההתפשטות הראשון דא"ס ית"ש אשר אמרנו בענף א', הנה אין להבחין בו שום הבחנה אלא רק מה שנוגע ממנו לשורש נפלא נורא ונעלם לכל מה שלמטה הימנו וכנ"ל ענף א' ב', שהיה כל גילוי בזה להיות לבחי' שרשים לכולם שנתגלה לנביעו דאור א"ס לצורכם ובשבילם. והרי נמצא שגם כל מה שאנו מתארין ומזכירין מלת א"ס, הנה הוא רק מה שנוגע ממנו להשרשים הנעלמים דהעולמות, אבל זולת זה הנה הוא רק עצמותו האמתי הנעלמה אשר אסור הדיבור וההרהור שם וכנ"ל ענף א', והבן הדברים והוא ברחמיו יכפר.

רק בצלו של הקב"ה, וע"ד שכתוב (שיה"ש ב ג) בצלו חמדתי וישבתי. וכן אמר דוד המלך ע"ה (תהלים כז ח) את פניך ה' אבקש, והיה בקשתו להיות עם הקב"ה תמיד פנים בפנים. ובקשת הצדיקים הנה הוא שיהא השגחתו והנהגתו ית"ש עמהם תמיד גם לעיניהם. אבל בהעלם הנה הוא ית"ש באמת תמיד המשגיח ומנהיג את כל, וכמ"ש (דברים ד לט) כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, אלא שהוא עתה בהעלם גדול נורא מאד, ע' זוה"ק (פ' תרומה קלד ע"א קסא ע"ב). אמנם קודם החטא דעץ הדעת, הנה היה גילוי ית"ש תמיד בכל המציאות כולה, שרק הוא לבד המקיים אותה ומנהיג אותה, ע"ד גילוי הנשמה בתוך הגוף. והרי מתנהגים ומשתמשים כל כלי הגוף רק ע"פ רצונו דהנשמה שבו, ושולט הנשמה על הגוף לעשות בו כרצונו, אם במה שנוגע לעמידתו, ר"ל לעמידת הגוף עצמו לקיימו ולחזקו, אם להפכו, ר"למה שהוא נגד תכונת הגוף, שהם כל עניני הנפשי. והרי ניכר ונגלה כי רק הנשמה הוא מנהיגו, ותלוי הכל ברצונו. כן היה גילוי ית"ש בכל המציאות כולו בששת ימי בראשית, גם מאחר יום ג' אשר נגנז האור הראשון, כי ע"י תוקף האור דהמ"ה שהוא תולדתו, היה ניכר ונגלה כבוד ה' בכל המציאות כולו, שהוא תלוי ועומד רק על רצונו, והיה אור הנסיי מרחף על הטבע כולו לעשות בה כרצונו. וא"כ הרי כל הנסים כולם שנעשו בכל משך זמן דהעוה"ז אינם גילויים חדשים כלל, כי הם כולם מהגילוי דאור הנסיי שהיה מרחף על כל המציאות כולו בכל הששת ימי בראשית, והרי אין כל חדש תחת השמש וכבר היה לעולמים.

ע"כ הגיע דברינו בהדרוש הזה, ויצא לנו כ"ז מעומק הדברים שאמרנו לעיל ענף א' ב' בסוד דברי האריז"ל שאמר בעיגולים ויושר (ענף ב), כי מקודם הכל היה ממלא אור א"ס בכל המקום דהמציאות של עתה, ואמרנו כי עומק הכוונה הוא כי התגלה בבחי' א"ס ע"י בחי' התפשטות מאמתתו הנעלמה, שהתפשט לצורך שורש נעלם לכל המציאות כולו, ובכל השיעור

לשם שבו

ספר הכללים ◊ כלל ב'
ענף ג' אות [י]

ואחלמה

עז
יז ע"ג

ית"ש, והוא¹¹² נעשה ע"י הקו וצמצום וכנ"ל ענף ב', הוא תמיד רק רצונית ממנו ית"ש לבד, שכל הכח דהטבע וכל קיומו ועמידתו הוא רק רצונית ממנו על כל רגע ורגע, והיא תלויה תמיד רק ברצונו, אבל אין לה כח עצמות ח"ו ויסוד בפנ"ע כלל וכלל ח"ו, כי הרי אדרבה הוא שיסוד העיקרי של הכל הרי הוא רק א"ס ית"ש לבד וכנז' ודי בזה.

וא"כ הרי מאחר שכל תואר א"ס ית"ש הנה הוא ג"כ רק מה שנוגע ממנו להמציאות כולו, וכל הגילוי תואר א"ס הוא רק לזה לבד, א"כ הרי נמצא כי עיקר השורש דכל העולמות והמציאויות כולם, הנה הוא על בלתי מדה ושום חק וגבול כלל, כי הרי רק על זה נתראה ונתגלה בכל התואר דא"ס ית"ש כנז'. וכל הגבול והטבע אשר המציא הוא

כלל ג

יז ע"ד

נצטמצם ונתעבה ונעשה ראוי להיות שורש
להאורות והכלים דמדרגת התחתון, שהוא למטה
לגמרי מהעליון. והנה כ"ז הוא מיעוט אחד, והיינו
מה שנעשה כל אור דההתפשטות הראשון דלכל
עולם רק מהקצה התחתון דהעליון, שהוא מהאור
היותר ממועט שבו¹¹³.

וכן נאמר עוד [והוא מיעוט הב'], כי הנה כשם
שאמרנו שהוכרח הוא שיהא כל אור
דהתפשטות הראשון רק מהקצה התחתון דהעליון,
דאילו לא כן לא היה אפשר להצטמצם ולהתעבות
להעשות שורש להאורות והכלים הראוי להתחתון,
כן נאמר עוד כי באשר שידוע הוא שכל עולם וכל
פרצוף, וכן גם כל אור פרטי הנה כלול כל א'
מעשר ספ"י, וא"כ הרי פשוט הוא שגם אותו האור
דהתפשטות הא' אשר לכל עולם, הוא כלול ג"כ
מע"ס. ובפרט, כי הרי כל יציאתו הוא להיות
שורש לעולם מלא בקומה שלימה ככל הראוי,
והרי ודאי הוא שהוא כלול מעשר ספ"י. והנה היה
סדר יציאת דאותן הי' ספ"י כאשר יצאו מעולם
העליון לירד ולהתפשט עד סוף המקום דהתחתון,
הנה היה סדר יציאתם ג"כ ע"ד המיעוט, והיינו כי
מתחילה יצאה אור המלכות שבהם, שהוא האור
היותר ממועט, ואח"כ יצאו כולם עד"ז ממה
למעלה עד הכתר, כי כשם שהיה ההכרח על כל
האור הכללי דהתפשטות הא' שלא יהיה רק
מהאור היותר קטן דהעליון. ומהטעם שאמרנו,
הנה מחמת אותו הטעם עצמו מוכרח ג"כ שגם
מאותו אור הקטן גופה ייצא מתחילה ומקודם רק
ספ"י המלכות שבו, כי ע"י שהיא היותר מעוטה

ונחזור לעניינינו ונאמר כי הנה ההתפשטות
הראשון דכל עולם, אחרי שאמרנו
(בכלל א) שכל ענייניו הוא להעשות שורש להעולם
שתחתיו, אשר הוא כולו למטה ממנו במדרגה
הרבה, הנה היה הצורך משום זה שיעשה בהאור
דהתפשטות הא' בסדר התפשטותו ג' מיעוטים.
והיינו: א', הוא כי הרי מאחר שכל עיקרו הוא
להעשות שורש לעולם חדש, הנה פשוט הדבר כי
הוא יוצא רק מהמדרגה התחתונה לבד דהאור
העליון, שהוא מהאור היותר ממועט שבו, כי הנה
אינו מתחיל לצאת שום עולם חדש במדרגה
בפנ"ע אלא רק מגמר סיומו דהעליון, והוא משום
כי הנה המאציל ית"ש אשר הוא טוב ומטיב
בתכלית ההטבה, וטובתו הוא שלימה, ולכן הוא
כי הנה כל מה שיש בכח כל עולם וכל מדרגה
לקבל שפעו ית"ש, ולהוציא בו על ידו עוד איזה
מציאות ממדרגתו, הנה משפיע ומאיר בו עד סופו
כולו. אך אחר שמסתיים מדרגת כל עולם מכל
וכל, הנה אז מוציא ומשפיע ממנו עולם חדש
בקומה שלימה ג"כ, במדרגה תחתונה למטה
לגמרי מהעליון. והיינו כי יורד אור מקצה התחתון
דהעליון, ויוצא ממקומו ומתפשט עד סוף המקום
הראוי להתחתון להעשות שורש אליו, והוא
ההתפשטות הראשון דלכל עולם שאמרנו, וממנו
ועל ידו נהווה אח"כ כל התחתון כולו על
מדרגתו הראוי לו, שהוא במדרגה למטה לגמרי
מהעליון, כי משום שכל האור אשר נתפשט אליו,
הנה הוא רק מסיומו דהעליון, וגם יצא ממקומו
וירד למקום הראוי להתחתון, הנה ע"י ירידתו הוא

מאיר הלשם

113. ע"י דברי רבינו ביאורים ח"א כב ע"א, (והוא ע"פ ע"ח שער מוחין דצלם פרק ג) שזרע הוא ממלכות דמלכות
דמלכות שבו.

שבהם, הנה לא היו שוים. והענין הוא, כי הרי נודע שכל עשר ספי' הנה הם כלולים בה' פרצופים, שהם א"א או"א זו"ן, וכן הוא נודע ששלימות כל פרצוף הוא להיות בה' פנימים, שהם נרנח"י, והוא כללות הי' ספי' שבו. ועוד צריך שיהא לו ב' מקיפים ג"כ, שהם מקיף חיה ומקיף יחידה, וכמ"ש הרב בעקודים (פרק ב), וע' בביאורינו שם. אמנם הי' ספי' שהם בחי' הה' פרצופים אשר בההתפשטות הא' דלכל עולם, הנה לא נשלמו הם בכל הה' פנימים והב' מקיפים הנו', אלא רק הזו"ן לבד. אבל פרצוף האימא היה לה רק הה' פנימים לבד, והיה חסר לה המקיפים לגמרי. ופרצוף האבא היה חסר לו גם היחידה והחיה מהפנימים, ולא היה לו רק נר"ן לבד. והא"א היה לו רק נפש לבד מהפנימים, ולא נשלם בכל השאר מאומה. והוא ע"ד שאמר הרב כ"ז בשער עקודים (פרק ג) בההתפשטות הא' אשר להעקודים, והרי לא נשלם בכל הה' פנימים והב' מקיפים רק הזו"ן לבד, אבל הא"א והאו"א, הנה כל מי שהוא יותר עליון היה יותר חסר, והוא המיעוט הג' אשר היה בהאור דהתפשטות הא' דלכל עולם, שהוא השורש הראשון אליו, ונצטמצם בהתפשטותו להתמעט בכל אלו הג' מיעוטים.

וכ"ז הוא משום שכל עולם תחתון הוא למטה במדרגה לגמרי מהעליון שעליו, ונצרך למציאות מדרגתו [כפי המדרגה וההתעבות אשר גזר המאציל ית"ש בכנין כל עולם ועולם], צמצום חדש ועביות יותר גדולה, לכן נסדר בשורש הראשון של כל עולם, שהוא בההתפשטות הא' אשר לו, הג' מיעוטים הנזכרים. היינו: א', מה שכל עיקרו הנה הוא אלא רק מהקצה התחתון דהעליון, שהוא מהאור היותר ממועט שבו. ב', כי היות שגם הוא כלול מ"י ספי', עכ"פ, הנה לא יצאו כולם כאחד, או הכתר כלול מכולם ע"ד שהוא בההתפשטות הב', וכמ"ש בשער מטי ולא מטי (פרק ב) ובנקודות (פרק ד), אלא שהיה סדר יציאתם בההתפשטות הראשון רק המלכות מתחילה האור היותר ממועט, וכן יצאו אח"כ כולם אחד לאחד רק ממטה למעלה, שהוא

והקטנה מכולם עלולה היא ביותר להצטמצם ולהתעבות ככל הראוי להעולם שהתפשט בשבילו. והגם שאח"כ סמוך ותיכף יוצאים כולם ג"כ אחד לאחד, מהיסוד עד הכתר, אך מאחר שסדר יציאתם הוא ממטה למעלה, שהיותר קטן וממועט יוצא מקודם, הנה נסבב בזה בנקל צמצומם והתעבותם בכולם, כי כל מה שהאור הוא יותר קטן וממועט הרי הוא יותר נקל להתעבות כנו'. ואחר שנתעבה הוא, הנה הוא גורם ומסבב שיתעבה אח"כ גם העליון הסמוך אליו, והוא כמה שנודע כי כל ענין צמצום ועביות הנה הם מבחי' הגבורות הכלולים בכל אור (כי כל אור הוא כלול מחו"ג כנודע), ומתחיל להתגלה בחי' הגבורות שבכל אור כאשר יורד למטה ממקומו, וע"י ריחוקו ממקורו. אמנם הגילוי העיקרי דהעביות ויציאתה מן הכח אל הפועל ולבחי' בפנ"ע, הנה הוא רק כאשר חזר האור למעלה, שהוא ההסתלקות הראשון, וכמ"ש הרב בעקודים (ריש פרק ג וסוף פרק ו) אך התחלת מציאות העביות הנה הוא מתחיל באמת תיכף עם ההתפשטות הראשון ע"י ירידתו וריחוקו ממקורו, ולכן כאשר יורדת המלכות תחילה, אשר היא יותר גבורות ודינין מכולם, ונקל ע"י שיתגלה מציאות העביות שבה ע"י ירידתה למטה, הנה גורם ע"י תועלת וסיוע להתעורר בכל בחי' הגבורות שבכולם, ונתגלה ע"י אח"כ גם העביות דכל ספי' העליונים ממנה ג"כ, ע"י שמוציא מין את מינו וניער. ומסיבת זה הוא ההכרח שיצאו העשר ספי' אשר בכללות האור דההתפשטות הא' מלמטה למעלה דוקא, מתחילה המלכות ואח"כ אחד לאחד עד הכתר, כי רק ע"י נעשה האפשרות שיושלם הכוונה בההתפשטות הא' בענין צורכה ותועלתה להעולם שנתפשט בשבילו וכנ"ל כלל א'. והנה כ"ז הוא מיעוט הב' הנעשה בההתפשטות הא', והוא מה שנסדרו יציאת הי' ספי' שבה מלמטה למעלה.

מיעוט הג' הוא, כי הנה אותן העשר ספי' הכלולים בהאור דההתפשטות הא', הגם שיצאו כולם כנו', אמנם הנה בענין השלימות

וכמ"ש אליהו זל"ט (תיקו"ז יט ע"א) מלכות פה כו', ור"ל שהיא המלכות מהי' ספי' שבראש וכמ"ש בטנת"א (פרק ו), והרי הוה כל העקודים כולו רק מהמלכות שהיא האחרונה לכל העשר ספי' שעליה, וכן הוא מבואר ג"כ בשבירת הכלים (פרק ו), שכל אורות אח"פ הם רק ענפי ס"ג, והאור אינם מאור העיקרי שבו, והוא רק מהקצה התחתון והאור הממועט שבו, שהוא המיעוט הא' הנז', וכן המיעוט הב' והג', הנה הם מפורש ג"כ בשער העקודים (פרק ג ופרק ו) וכנודע. והרי לנו כי נעשה כל ההתפשטות הא' רק בג' מיעוטים.

אמנם אח"כ הנה הוא עולה ונשלם מכל וכל, כי הוא חוזר ועולה למעלה, והוא ההסתלקות הא', ונשאר שם לעולם. ונעשה בעלייתו לבחי' מ"ן, ומקבל שם מלעילא לעילא, ונשלם מכל וכל. ואח"כ הוא ממשיך ומשפיע ממנו את האור דהתפשטות הב' שהוא תולדתו, והוא יוציא מלמעלה למטה, שהוא מכתר עד המלכות כמ"ש במטי ולא מטי (פרק ב), וכן כל יותר עליון שבו הוא יותר בשלימות, כי כל תחתון מקבל רק מהעליון שעליו, ונשלם הוא מכל הג' מיעוטים לפי ערך המציאות הראוי לאותו העולם. אמנם כל קבלתו הוא לעולם רק דרך האור דהתפשטות הא' העומד למעלה, כי הוא השורש העליון אליו והוא המשפיע בו תמיד, כי אור ההתפשטות הא' הוא עומד בעולם העליון תמיד, והוא השורש עליון להתחתון שהוא ההתפשטות הב' אשר הוא עיקר המציאות דאותו העולם, והוא מקבל מאור ההתפשטות הא', שהוא השורש עליון אליו, ונעשה כ"ז ע"י התפשטותו בתחילה במקום העתיד להתחתון וע"י הג' מיעוטים כנ"ל.

מהמלכות עד הכתר, ובזה נמצא שלא יצאו בשפע אלא רק לאט לאט, שהוא בסדר המיעוט דוקא. ג', כי הנה אותן הי' ספי' אשר הם נכללים בה' פרצופים, שהם א"א או"א זו"ן, והצורך הוא שיהא כלול כל א' מה' פנימים וב' מקיפים, אבל בהתפשטות הא' הנה לא נשלמו בכ"ז, אלא רק הזו"ן לבד. והרי היה בהאור דההתפשטות הא' ג' מיעוטים, כי רק עי"ז היה באפשרי להעולם התחתון שיצא ממנו לצאת ולהתעבות על מדרגתו הראוי לו.

והנה ע"י הג' מיעוטים הללו הנעשה בכל ההתפשטות הא' דלכל עולם, הנה מזה הוא סוד הג' כלים שישנם בכל אחד, שהם הכלים דנר"נ, שהם זה מעובה מזה, כי רק על ידם נעשה האפשרות להגילוי דאור ונשמה שבו בכל עולם ועולם כהראוי לו, וכמ"ש האר"י ז"ל (בשבירת הכלים פרק ב) כי התעלמות האור וכיסויו הוא מציאות תיקונו. והרי עכ"פ הוא כי ההתפשטות הא' אשר לכל עולם, הנה הוא בא ממועט במיעוט אחר מיעוט, כי רק עי"ז אפשר להעולם שיצא ממנו לצאת על מדרגתו הראוי אליו.

והנה כל אלו הג' מיעוטים הנעשה בהאור דההתפשטות הא', הנה הם מפורש בדרושי העקודים (פרק ג ופרק ו), כי הרי אמר שם, שהיה כולו רק בבחי' אור הנפש לבד, וכן הוא מבואר בשער אח"פ (פרק ג ופרק ה) ובטנת"א (פרקים א ב) שכל אורות האח"פ הם מה' אחרונה דהס"ג, והרי הוא מבואר שהוא כולו רק מהקצה התחתון דהעליון, ומהאור הממועט שבו. ומה גם כי הרי נודע הוא, שכל הפה בכללה, אשר עיקר כל העקודים יוצא ממנו, הנה היא רק בחי' מלכות,

כלל ד'

ענף א'

הוא עוד הכוונה במלת ברודים על תוקף היחוד והקשר, כי הוא מלשון ברד, וכמ"ש האבן עזרא בפ' ויצא (ל לב) כי הכפור והברד הם צומתין ומכווצין ומייחד את הנפרדים להיות אחד, ובעת התיקון נתייחדו אורות הב"ן שהיו בסוד רשות הרבים (ע"ה שבירה ב), וע"י המ"ה נתייחדו כולם יחד ונעשו בסוד רשות היחיד, והוא מ"ש הרב בשבירת הכלים (פרק ו סמוך לסופו) כי המ"ה וב"ן ביחד נקרא ברודים, כי נצמתו יחד בכל האצילות כולו, וכמ"ש הרב בשבירת הכלים (פרק ז) כי אין שום ניצוץ קטן בכל אצילות כולו שאין בו מ"ה וב"ן, ומשום כ"ז נקרא האצילות בשם ברודים].

אמנם מ"ש "לצורך האצילות שיאציל אחריהם", הרי הוא צריך ביאור, כי הברודים הרי הוא עצמו האצילות גופה. אך הענין בזה הוא עמוק מאד, כי הנה הרב אמר בשער מטי ולא מטי (ריש פרק ג) כי לאותו האור דהתפשטות הראשון דלהעקודים הנה יש לו י' שרשים פנימיים, אשר ממנו הוא יונק ושואב אור וברכה תמיד. ופשוט הוא כי כן הוא לכל ההתפשטות הראשון דלכל עולם, הנה יש לכל א' י' שרשים פנימיים אשר מהם יונקים הי' ספי' אשר באותו ההתפשטות, וא"כ הרי נמצא כי יש לכל עולם ועולם ג' בחינות, היינו: אחד עיקר התהוותו אשר הוא מההתפשטות השני דלכל עולם. שנית, הוא

ונבאר עתה את ההתפשטות הא' אשר להעקודים¹ שורשו ומציאותו. הנה הרב אמר בשער עקודים (ריש פרק א) כי סוד לובן העליון הוא היה העושה את כל העקודים נקודים וברודים לצורך האצילות שיאציל אחריהם כו', ע"ש. והנה מ"ש "סוד לובן העליון", עומק הכוונה הוא על טיפת הלובן אשר מרזא דזווגא עלאה דאוריא ובוצינא, קד"א ומ"ס שבא"ק¹¹⁴, ואח"כ ע"י רזא דחו"ל¹¹⁵, וכן הזיוג נעלם דחין וגרון אשר בהפה דא"ק¹¹⁶, ע' הגר"א ספד"צ (פרק א ד"ה והחיות רצוא ושוב יג ע"ד ד"ה וענין רצוא ושוב) ובדברינו במטי ולא מטי פ"ד אות כ"א, ואותו טיפת הלובן הוא סוד לובן העליון שאמר, וממנו יצא העקודים, וכן שם הוא סוד המחשבה הנעלמה והגזירה כבושה על כל עולם הנקודים, וכן משם נמשך ויצא אור המ"ה דהתיקון שהוא הברודים.

ונקרא "ברודים", כי תרגום של ברודים (בראשית לא י) הוא פציחין, והוא מלשון צח, שהוא זך ובהיר, ותוקף הצחות הוא נקרא ברודים, ע' ערוך ערך פצח, והוא על אור המ"ה דהתיקון שהוא אור זך ובהיר הרבה, כי הוא מרזא דאור א"ס אור הגנוז, ולכן הוא נקרא ברודים, שהוראתו הוא על תוקף הצחות והזוהר, והוא נמשך ויצא מסוד הלובן העליון הנ"ל. וכן

מאיר הלשם

115. ר"ת חין שיניים ולשון. וע"י תו"ח יט ע"ב.
116. ע"י בהגר"א על ספד"צ יג ע"ד וענין, ויד ע"א ד"ה וענין ג'.

114. ע"י בהגר"א על ספד"צ ו ע"א ד"ה והכלל הוא (הובאו דבריו לקמן הערה 170), שהקד"א ומ"ס הינם תולדה של האוריא והבוצינא ואינם היינו הך.

העקודים והנקודות והאצילות בכל הג' בחי' שבכל א' מהם. כי התפשטו לי"ב מערכות, הנה הוא מסוד מה שאמרו באד"ז (דף רפח ע"ב) דהאי חכמתא סתימאה דביה מתפרש תלת זמנין לארבע ארבע, והוא עתיקא כליל לון¹¹⁹, ור"ל שעמו הוא י"ג וכו', ובאותן הי"ב מערכות הנה שם הוא הג' בחי' אשר הן בעקודים והן בהנקודות והן באצילות.

והיינו כי הג' בחי' דהעקודים, הנה הבחי' הראשונה, שהוא הי' שרשים פנימיים דאור ההתפשטות הא' שאמר בשער מטי ולא מטי (ריש פרק ג), הנה הם בהשם ב"ן¹²⁰ דסי' ב' אות ח' (אשר לעיל בהתחלת הספר באבני מלואים שם), וכמבואר שם עניינו, שהוא השורש הפנימי דאור הפה עש"ה. והבחינה השניה דהעקודים, שהוא ההתפשטות הראשון גופה, הנה הוא השם ס"ג אשר שם סי' ה' אות י"ח ע"ש ותמצא. ור"ל כי הי' ספי' דאור ההתפשטות הא' דהעקודים, הנה הם הי' ספי' אשר בהשם ס"ג דאות י"ח שם. וההתפשטות השני אשר להעקודים שהוא עיקר העקודים עצמו, והוא הבחי' הג' שבו, הנה הוא השם ב"ן דסי' ה' אות כ' אשר שם ע"ש ותמצא. ור"ל כי הי' ספי' אשר באותו השם ב"ן דאות כ', הנה הם כל המציאות דהעקודים, וכל זה הוא באורות הפה שהוא העקודים העיקרי.

אך נודע הוא שהם כלולים מאורות און חוטם ג"כ, וישנם גם בהם כל הג' בחי' הנז'. והנה הי' שרשים פנימים דהתפשטות הראשון דאור האוון, הנה הם בהשם ס"ג אשר בסי' ב' אות ו' ע"ש. וההתפשטות הראשון עצמו דאור האוון, הנה הוא השם ס"ג אשר שם סי' ג' אות י'. וההתפשטות השני דאור האוון, הנה הוא השם ב"ן אשר שם סי' ג' אות י"ב ע"ש. ועד"ז הוא בהג'

יח ע"ד

ההתפשטות הראשון אשר אליו שהוא השורש עליון אשר לו. שלישית, הוא הי' שרשים פנימיים אשר להתפשטות הראשון.

והענין בכ"ז הוא ע"פ מה שנודע, שכל העקודים¹¹⁷ והאצילות הנה הם מהס"ג הכללי דהא"ק אשר מבחי' האזניים שלו ולמטה. כי העקודים הוא המע"ב דס"ג, והנקודות הם מהס"ג דס"ג. והשם מ"ה, שהוא אור התיקון, הרי הוא יצא ג"כ ע"י הזווג דע"ב וס"ג הכלליים וכמ"ש בתיקון (ריש פרק ב). והנה הס"ג הכללי דהא"ק, הנה הוא באמת עיקרו רק סוד המ"ס דא"ק, הרישא תליתאה שבו¹¹⁸, אלא שמתפשט עד למטה כולו, אבל עיקרו הוא רק סוד המ"ס שבו, כי כן הוא לעולם, שעיקרם דהע"ב והס"ג הוא לעולם רק בהמוחין, והם בא"א וא"ק הב' רישין גלגלתא ומ"ס. והנה יצא העקודים והנקודות והאצילות כולם רק מהמ"ס שבו, ר"ל שהג' בחי' אשר אמרנו לעיל בסמוך, שכל עולם ועולם מהתחלת שורשו הנעלם עד סוף מציאותו העיקרית הוא מיוסד בג' בחי', וישנם אותן הג' בחי' הן בהעקודים והן בהנקודות והן באור התיקון שהוא השם מ"ה אשר ממנו נתקן ונעשה האצילות, הנה כל אותן הג' בחי' שבכל א' מהם הנה כולם הם מהמ"ס שבא"ק.

והוא ע"פ מה שהעלינו בספר הדע"ה ח"א דרוש ד' נוהבא בקצרה כל קוטב הדברים מהם לעיל בהתחלת הספר בשם אבני מלואים], ומבואר שם כי נתפשט המ"ס דא"ק מהד' שמות עסמ"ב הכלולים בו עוד לי"ב מערכות דעסמ"ב, והם בסך הכל י"ג מערכות דעסמ"ב, והם כולם גילויי דהמ"ס דא"ק אשר נתגלה בהם בהארתו וכחו, וירד מעסמ"ב לעסמ"ב עד י"ג מערכות, ובהם הוציא והמציא את כל

מאיר הלשם

117. באמרו עקודים זה ל"ד עקודים (פי' אורות הפה) אלא כל עולמות אח"ף.
118. ע"י אד"ז רפח ע"ב.
119. תרגום: שזו החכמה הסתומה שבו, מתחלקת ג' פעמים

לארבע ארבע, וא' העתיקא כולל אותם.

120. ע"י לקמן ח"ב סימן ב אות א, שזה אינו הב"ן הפרטי דס"ג דמו"ס עצמו, אלא מהס"ג דמו"ס נובעים עסמ"ב, וזהו הב"ן מאותו עסמ"ב.

כ"ז בעה"י לקמן בארוכה. אך שרשם ושורש שרשם של כל הנקודות והתיקון הנה הם בכלל המערכה ו' ובכלל המערכה ט', שהוא סי' ו' וסי' ט' שם, שהם מסוד טיפת הלובן דהמ"ה וב"ן דהמ"ס אשר בסי' א' אות ג' ד'.

וזוהו שאמר הרב בעקודים (פרק א) הני"ל, כי סוד לובן העליון הוא היה העושה את העקודים נקודים ברודים לצורך האצילות שיאציל אחריהם, והנה הלובן העליון אשר להעקודים, שהוא אורות הפה, הנה הוא הב"ן דסי' ב' אות ח', והלובן העליון אשר להנקודות הנה הוא בהשם ב"ן אשר בסי' ו' אות כ"ד, ובהשם ב"ן אשר בסי' ט' אות ל"ו, והלובן העליון אשר להברודים הנה הוא בהשם מ"ה אשר בסי' ו' אות כ"ג ובהשם מ"ה דסי' ט' אות ל"ה, וכן בהפנימיות דהב' שמות ב"ן הנז'. ומ"ש "לצורך האצילות שיאציל אחריהם", הכוונה הוא על הו' שמות ב"ן שאמרנו לעיל בסמוך, כי מהם הוא עיקר כל האצילות, שהוא כל המ"ה וב"ן הכלליים וכנ"ל, וע' היטיב בהאבני מלואים אשר בהתחלת הספר והתבונן שם ותבין כאן את כל דברינו בעה"י.

ודע עוד, כי כל הי"ג מערכות אשר בהאבני מלואים הנז', הנה הם רק מערכות כלליים אשר כל א' הוא כולל אורות רבים אין חקר, וכמו שאמרנו שהשם ב"ן דאות כ', שהוא רק פרט אחד ממערכה הה', הנה הוא כולל כל עולם העקודים ועד"ז בכולם וכנ"ל, כי הם כולם רק כלליים, אשר כל א' הוא כולל אורות רבים אין חקר. והוא ע"ד י"ג חוורתא, וי"ג נימין, וי"ג תיקוני דיקנא, שהם כולם רק כלליים. וכנודע שהחוורתא הם בפרטות תר"כ, כמנין כתר¹²², וכן מתפשטין עוד לכמה רבוא עלמין וכמבואר באד"ר (קכח ע"ב), ועד"ז בהנימין כמבואר שם, וכן בהי"ג ת"ד, כמ"ש (קלב ע"א). וכן הוא ג"כ בענייניו בהי"ג מערכות המאירים ומתפשטים מהמ"ס דא"ק אשר בהאבני

בחי' דאור החוטם, כי הי' שרשים פנימים דהתפשטות הראשון דאור החוטם, הנה הם בהשם מ"ה דסי' ב' אות ז'. והתפשטות הראשון עצמו דאור החוטם, הנה הוא השם ס"ג אשר שם סי' ד' אות י"ד. והתפשטות השני דאור החוטם, הנה הוא השם ב"ן אשר שם סי' ד' אות ט"ז.

והרי לנו כי כל הג' מיני שרשים פנימים דהאח"פ הנה כולם הם בהסי' ב' בהס"ג מ"ה ב"ן דאות ו' ז' ח', אשר כולם הם ממערכת הד' שמות עסמ"ב שבהס"ג דהמ"ס עצמו, והוא הס"ג אשר בסי' א' אות ב', כי כל הד' שמות עסמ"ב דאות ה' ו' ז' ח' שבסי' ב' הם ההתפשטות דטיפת הלובן דהס"ג דאות ב' אשר בסי' א'¹²¹ שהוא הס"ג שבהמ"ס עצמו, ונתגלה בטיפת הלובן שבו כל הד' שמות עסמ"ב אשר בסי' ב', והם השרשים פנימים להתפשטות הא' דהאח"פ. ואלו השרשים פנימים הם הטיפת לובן להעקודים שאמר, שהוא הטיפת לובן דהס"ג דהמ"ס שבסי' א' אות ב', וכמו שיתבאר עוד עומק דברים הרבה בכ"ז לקמן כלל ט"ו וכן בכלל י"ח ענף י'.

והנה עד"ז הוא ג"כ באורות הנקודות והתיקון, שהם הב"ן ומ"ה הכלליים כנודע, הנה יש להם ג"כ כל ענין הג' בחי' הנ"ל, וכמו שיתבאר בעה"י לקמן כלל ו' וכלל י"ח. והנה הם בהמערכות אשר לעיל באבני מלואים שבתחילת הספר, ממערכה ו' ולהלאה, והם יצאו מטיפת הלובן דהמ"ה וב"ן אשר שם בסי' א' אות ג' ד'. אך עיקר הנקודות ואור התיקון, שהם הב' חלקי דהתפשטות הב' דהב"ן ומ"ה הכללים, הנה הם מו' שמות ב"ן אשר באותן המערכות הנז', והיינו כי הנקודות הנה הם מהשם ב"ן דסי' ח' אות ל"ב, ומהשם ב"ן דסי' י"א אות מ"ד. ואורות התיקון שהם הדר ומהיטבאל, הנה הם מהד' שמות ב"ן אשר בסי' ז' אות כ"ח, ואשר בסי' י' אות מ', ובסי' י"ב אות מ"ח, ובסי' י"ג אות נ"ב, וכמו שיתבאר

מאיר הלשם

של המערכת הקודמת כי אם תולדתה. 122. ע"י שער הפונה קדים בליקוטים ליקוט א אות יח סי' ב.

121. דהיינו שהם לא פרטים של הס"ג דמו"ס אלא תולדה ממנו, וכן הוא לאורך כל הספר, שכל מערכת אינה פירוט

מלואים הנו', והם מדברינו בדע"ה ח"א דרוש ד'
ולקמן כלל י"ח ענף י' בארוכה הרבה. הנה אלו
היי"ג מערכות הם רק כלליים כי הם כוללים כל
העולמות כולם ודע וזכור כ"ז.

מלואים הנו', והם מדברינו בדע"ה ח"א דרוש ד'
ולקמן כלל י"ח ענף י' בארוכה הרבה. הנה אלו
היי"ג מערכות הם רק כלליים כי הם כוללים כל
העולמות כולם ודע וזכור כ"ז.

ועכ"פ הוא כי הנה נתבאר לנו מה שנוגע
לענינינו בענין ההתפשטות הא'
דלהעקודים, שהוא כללות כל האורות דאח"פ,
שורשם ומציאותם, כי שורשם הוא בהס"ג מ"ה
ב"ן דאות ו' ז' ח' אשר בסי' ב' שהוא בהמערכה
ב', ומציאותם הוא בהמערכה ג' ד' ה', וכמו

מלואים הנו', והם מדברינו בדע"ה ח"א דרוש ד'
ולקמן כלל י"ח ענף י' בארוכה הרבה. הנה אלו
היי"ג מערכות הם רק כלליים כי הם כוללים כל
העולמות כולם ודע וזכור כ"ז.

מלואים הנו', והם מדברינו בדע"ה ח"א דרוש ד'
ולקמן כלל י"ח ענף י' בארוכה הרבה. הנה אלו
היי"ג מערכות הם רק כלליים כי הם כוללים כל
העולמות כולם ודע וזכור כ"ז.

ענף ב'

הוא סוד ס"ג מ"ה ב"ן אשר במערכה הא' אות ב'
ג' ד', ומתפשט כל שם לד' מערכות, ומהם הוא כל
היי"ד¹²⁵ מערכות אשר מסי' ב' עד סוף סי' י"ג, שהם
כלל כל העקודים והנקודות והאצילות, כי הם
כולם מהמ"ס דא"ק, התפשטותו וגילוייו. ולכך
התפשט הס"ג מתחילה מהאזוניים עד סוף רגליו,
כדי להעשות שורש לכולם. וכנודע שא"ק הוא
כולל את כולם, ומתפשט בכולם (ע"ד שא"א
דאצילות הוא כולל את כל האצילות), כי
במציאותו נמצאו הם, ובמציאותם נתגלה הוא, כי
הם כולם גילוייו. וזהו ג"כ מה שנתראה התחלת
גילוייו רק מהאזנים ולמטה, הגם שעיקר מציאותו
דהמ"ס שהוא המוח העיקרי, הוא באמת למעלה
מהאזניים, אך ראשית גילוייו הוא רק מהאזניים, כי
שם הוא התחלת העקודים, שהוא מאח"פ. כי
העקודים בא"ק הוא כמו הי"ג תיקוני דיקנא
בא"א, אשר התחלתם הוא מהאזניים, וכמו שאמר
בספד"צ (ריש פרק ב' יז ע"ב) מאודנין נפקא, אבל

הנה בארנו הג' בחי' דהעקודים, ר"ל כל האורות
דהאח"פ השרשים הפנימיים וההתפשטות
הראשון וההתפשטות השני שבכל א' מהם, מקורם
ומקומם בהיי"ג מערכות דהמ"ס שבא"ק. אמנם
כ"ז הנה הוא רק בדרך כלל, אך באשר שאלו הי"ג
מערכות הם היסוד והשורש דתוכן כל הספר אשר
לפנינו, לכן ראוי לנו לדבר בזה בארוכה קצת ובכל
הנצרך לנו להדרושים דלקמן. אך לא נדבר עתה
אלא רק מה שנוגע להעקודים, כי מה שנוגע
להנקודות והאצילות יתבאר במקומם, שהוא לקמן
כלל ו' וכלל י"ב וכלל י"ח. אמנם הדברים כאן
יהיו למקור נפתח גם על שם.

הנה הם מסוד מה שאמרו באד"ז (רפח
ע"ב) על המ"ס דא"א דהאי חכמתא סתימאה דביה
מתפרש תלת זמנין לארבע ארבע, והוא עתיקא
כליל לון ושלית על כלא¹²³, וכן הוא כ"ז ג"כ
בהמ"ס דא"ק¹²⁴, כי הוא מתפרש ג"כ לג' הויו"ת,

מאיר הלשם

דברינו במאיר הספרא) שמוכיח שכוונת הגר"א למו"ס דא"ק
שהוא דוגמת מו"ס דא"א.

125. נדצ"ל י"ב.

123. תרגום: שזו החכמה הסתומה שבו, מתחלקת ג' פעמים
לארבע ארבע, והוא העתיקא כולל אותם וישלוט על הכל.

124. ע"י בהגר"א על ספד"צ ד ע"ד ובהגה"ה שם (ע"י שם

המ"ס עצמו הנה עיקרו הוא באמת למעלה מהאזניים, אלא שבמקומו הוא נעלם¹²⁶, ואינו מתחיל גילויו אלא רק מהס"ג שבו, שהוא הס"ג אשר בהמערכה הא' אות ב', והוא בחי' בינה שבו, וממנו הוא שורש העקודים, אשר התחלתה הוא מהאזניים, שהם בבחי' בינה, כמ"ש הרב באח"פ (פרק א).

וכן הוא הי"ג ת"ד בא"א, הנה התחלתם הוא מהבינה כמ"ש בשער א"א (פרק י'), שלמעלה מהבינה אין גילוי כלל, ולכן מתחיל שורש כל העקודים ג"כ רק מהס"ג דהמ"ס, שהוא הס"ג דהמערכה הא' אות ב'. אבל הע"ב דהמ"ס, שהוא הכתר והחכמה שבו, והוא הע"ב דהמערכה הא' אות א', הנה הוא נשאר נעלם, כי הוא מיוחד עם הרישא תניינא הנקרא אי"ן, והוא גלגלתא ואוריא וקד"א¹²⁷, שהם כללות הרישא תניינא שנקרא אי"ן לגודל העלמו, ובו הוא מיוחד הע"ב דהמערכה הא' אות א', שהוא הכתר והחכמה דהמ"ס רישא תליתאה. ומתחיל גילויו רק מהס"ג דהמ"ס, וממנו ולמטה והוא הס"ג מ"ה ב"ן דהמערכה הא' אות ב' ג' ד', כי הס"ג הוא שורש השרשים לאורות האח"פ, שהם העקודים, כי הוא מתפשט להמערכה הב', אשר שם הוא שורשם הפנימי דהאח"פ, והוא בהס"ג מ"ה ב"ן דאות ו' ז' ח', ומשם להמערכות ג' ד' ה', ששם הוא ההתפשטות הא' וההתפשטות הב' דהאח"פ, שהוא כל המציאות דכלל העקודים. וכן המ"ה ב"ן דהמערכה א' אות ג' ד', הם השורשים פנימים, ר"ל שורש השרשים לכל האורות דהנקודות והאצילות, שהם כל המערכות אשר ממערכה ה' ולהלאה. והרי נמצא כי בהס"ג מ"ה ב"ן דהמערכה הא' אות ג' ד', הנה שם התחיל הגילוי דהמ"ס דא"ק להתגלה בבחי' שורש השרשים להתחלת

ט"ו

המציאות ולכל המציאות כולו. אבל הע"ב דהמ"ס, שהוא הע"ב דאות א', הנה הוא אין לו גילוי כלל ונשאר נעלם, כי הוא נכלל עם הע"ב הכללי דקרקפתא, שהוא רישא תניינא דא"ק, והוא הע"ב הכללי שאמר הרב שאין לנו רשות לדבר בו, ובו נכלל הכתר והחכמה דהמ"ס ג"כ, והוא הע"ב דהמערכה הא' אות א' ולכן הוא נשאר נעלם.

והנה הס"ג דהמ"ס שהוא בחי' בינה שבו, הנה הוא בסוד ישו"ת¹²⁸, ונודע היא כי תבונה היא כולל בן ובת, וכמ"ש באד"ז (רצא רע"א) ובזווגים (סוף פרק ד), והוא סוד מ"ה וב"ן דהמערכה א' אות ג' ד', שהם הזו"ן דהס"ג אות ב'. ואותן המ"ה וב"ן הם שורש השרשים דכל הנקודות והאצילות, שהם המ"ה וב"ן הכלליים, כי הם נמשכין ויוצאין מאותן המ"ה וב"ן דהמ"ס, שהם הזו"ן דהס"ג אות ב'. והרי עכ"פ הוא כי הס"ג מ"ה ב"ן דהמערכה הא' אות ב' ג' ד', הם סוד בינה וזו"ן דהמ"ס שבא"ק, והם שורש השרשים דכל הגילויים כולם, כי למעלה ממנו שהוא הע"ב דאות א', אין לו גילוי כלל, כי הוא נכלל עם הע"ב הכללי דהקרקפתא כנז'.

אמנם מ"ש הרב בנקודות (סוף פרק א בהמ"ב) כי העקודים שהוא כללות אורות האח"פ הנה הם מהע"ב דס"ג, הנה יש בזה עוד כוונה עמוקה, כי הרי אמרנו לעיל ענף א' כי הס"ג דהמ"ס שהיא שורש השרשים דהעקודים, הנה ע"י שנתפשטה בסוד טיפת לובן שבה [והוא ע"י זווגה ויחודה עם הע"ב דאות א' הכלול בהקרקפתא, נתפשטה ע"י בסוד טיפת לובן שבה], והוא הד' שמות עסמ"ב דהמערכה הב' אות ה' ו' ז' ח', שהם הטיפת לובן דהס"ג דהמ"ס אות ב'. ואמרנו שם כי הס"ג דאות ו' הוא השורש הפנימי דאור האזניים, והמ"ה דאות ז' הוא השורש הפנימי דאור החוטם,

מאיר הלשם

127. ע"י בהגר"א על ספד"צ ה ע"ג שסיום הגלגלתא הוא בקד"א.
128. ע"י ע"ח שער אנ"ן פרק ח' שבינה נקראת ישו"ת.

126. דהיינו שכל המו"ס נעלם ומה שנתגלה מהאזניים ולמטה היא הלובן העליון היוצא ממנו כנ"ל ענף א. וכן משמע בגר"א (בביאורו לספד"צ הנ"ל) שהדיקנא היא התגלות של המו"ס ולא עצם המו"ס.

והב"ן דאות ח' הוא השורש הפנימי דאור הפה. והרי הוּו כל שורשי הפנימים דהאח"פ רק בהס"ג מ"ה ב"ן דהמערכה הב' אות ו' ז' ח'. אמנם הע"ב דהמערכה הב', שהוא הע"ב דאות ה', הנה הוא אין לו ג"כ גלוי פרטי כלל, אלא הוא רק בבחי' שורש כולם וכלל כולם, שהוא שורש כולל דהס"ג מ"ה ב"ן דאות ו' ז' ח', כי בו נכללים כולם באחד, והוא מ"ש הרב (טנת"א א) שכללות האח"פ הוא הע"ב דהס"ג, הנה עומק הכוונה הוא על אותו הע"ב דאות ה', שהוא כללות העסמ"ב דכל מערכה הב', שהם השורשים פנימים דהאח"פ, והע"ב דאות ה' הוא כללותם, והוא נמשך ויוצא מהס"ג דהמ"ס דאות ב', שהוא סוד טיפת הלובן שבו, והרי הוה כללות האור דהאח"פ הע"ב דהס"ג.

והנה נתבאר לנו מדברינו ג"כ כי יש בזה ג' שמות ע"ב שהם נעלמים: אחד, הוא הע"ב הכללי דקרקפתא. והשני, הוא הע"ב דהמ"ס, שהוא הע"ב דאות א'. והשלישי, הוא הע"ב דאות ה'. כי אלו הג' שמות ע"ב הם סוד

שורש הג' צחצחות¹²⁹ העליונות אשר למעלה מהאצילות, וכן הם אלו הג' ע"ב הם למעלה גם מכל שרשי העקודים עצמן.

וכן הוא ג"כ, כי סוד אלו הג' ע"ב שבא"ק הנה הם בו סוד שורש הג' מיני י"ג חוורתא, וי"ג נימין, וי"ג ת"ד. כי הע"ב הכללי דקרקפתא הוא סוד שורש הי"ג חוורתא שבו, והע"ב דהמ"ס שהוא הע"ב דאות א', הוא סוד שורש הי"ג נימין שבו, והע"ב דהס"ג שהוא הע"ב דאות ה', הוא סוד שורש הי"ג ת"ד שבו, כי הרי הוא שורש הכולל את הס"ג מ"ה ב"ן דאות ו' ז' ח', שהם השורשים פנימים דהאח"פ אשר הם הי"ג ת"ד בא"ק. והוא כי אלו הג' ע"ב, הנה מתפרש כל א' ג"כ לארבע ארבע, ומהם הוא סוד הג' מיני י"ג, י"ג חוורתא, וי"ג נימין, וי"ג ת"ד שבא"ק, שהם סוד חב"ד¹³⁰ הכללים שבו, ולמעלה מהם הוא הכתר שבו, שהוא בחי' רדל"א שבו, וכמ"ש הרב בשבירת הכלים (ריש פרק ו). והשם יכפר על דברינו ברום גבוהים כזו כי כוונתינו הוא רק למען שמו יתברך ויתעלה לעד.

ענף ג'

והנה בדברינו במהדורא קמא הארכנו כאן עוד בענין העקודים, כי הגם שכל ההנהגה שם הוא עיקר רק דשליטת השם ס"ג (ע' לקמן כלל טו ענף ז), ועכ"ז הנה הוא לעולם רק ע"י יחוד דאור המלכות, כי כל גילוי ית"ש בכל העולמות כולם, אשר מן העולם ועד העולם, הנה הוא רק בה¹³¹, כי כל עצמותה הוא רק אור המלכות דא"ס, אלא שנתפשטה מגילוי לגילוי, מהמלכות דא"ס עד המלכות דאצילות ע"י הצמצום אשר מכל עולם

לעולם, ע' נקודות (ריש פרק ב), אבל עצמותה הוא אחד בכולם. ונתגלה המלכות דא"ס מתחילה במציאות דהקו וצמצום, ואח"כ במציאות הא"ק, ואח"כ בהעקודים, ואח"כ ברדל"א ובהג' רישין דא"א, ומהם להג' מיני י"ג, שהם י"ג חוורתא וי"ג נימין וי"ג ת"ד, ומשם לכל פרצופי האצילות עד המלכות, ובה יצאה ונתגלית בשמה הראשון, שהוא בשם מלכות, כדי למלוך על כל המעשים, להתגלה במלכותו גם למטה, והיא אמונת

מאיר הלשם

129. ע"י לקמן הערה 187. 130. ע"י בבהגר"א על ספר צ"ג ע"ג ד"ה ותיקון, ועיי"ש שהוסיף שכולם נפקין ממו"ס. 131. ע"י בבהגר"א על תו"ח יח ע"א, מא ע"א.

לשם שבו

ספר הכללים ◊ כלל ד'
ענף ג'

ואחלמה

פז
יש ע"ג

לכל המציאות כולו. ולמטה נקרא בשם מלכות על שם ההמלכה ועצה על ההנהגה, כי בה, ר"ל בהמלכות דאצילות, הוא ההנהגה דכל העולמות ביי"ע, וכמ"ש בא"ז (רצו ע"א¹³⁴) וכן בפ' אחרי מות (עד סע"א¹³⁵) ובכ"מ. ועכ"פ הוא כי שם מלכות אחד הוא, והוא עצמות אחד, אלא שנתפשט וירד מגילוי לגילוי ע"י הצמצום שנעשה מכל עליון להתחתון.

והנה מאחר שהיה ירידת המדרגות ע"י צמצום שבכל א', והרי נתחשך ונתעבה האור, הנה נחשב כל עליון לבחי' פנימיות, וכל תחתון לבחי' חיצונית אליו, כי אור העליון שנצטמצם

ישראל¹³², ה' מלך ה' מלך ה' ימלך לעולם ועד¹³³, ה' מלך עולם ועד. והרי עכ"פ הוא כי הכל הוא רק אור המלכות עצמות אחד מהמלכות דא"ס עד המלכות דאצילות, אלא שנתפשטה מגילוי לגילוי ע"י הצמצום שבכל א', ונקראת למעלה בשם מלכות, ולמטה בשם מלכות. כי למעלה, ר"ל המלכות דא"ס הוא על שם המלכה ועצה על המציאות כולו, ששם נמלך ונתייעץ להמציא את כל המציאות, ור"ל כי אותו הבחי' דהמלכה ועצה על המציאות הוא נקרא בשם מלכות דא"ס, והוא אשר המציא את כל המציאות, כי הרי יכולתו בחפצו קשורה, והוא עצמו ג"כ המקום הנושא

מאיר הלשם

וכו' מהנקבה ההיא מתאחדים כל אלו שלמטה, ממנה יונקים ובה שבים והיא נקראת אם לכולם.

135. ז"ל: ת"ח כל זמנא דישאל רחוקין מהיכלא דמלכא כביכול מטרוניתא אתרחקת עמהון מ"ט בגין דמטרוניתא לא אקדימת קיסטא להאי בר לאלקאה ליה למיהך בארח מישר בגין דמלכא לא אלקי לבריה לעלמין אלא שבק כלא בידא דמטרוניתא לאנהגא היכלא ולאקאה ברה ולדברא ליה בארח קשוט לקבליה דמלכא ורזא דמלה דכתיב דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו (אמו ודאי) דא בת שבע והא אתמר כתיב משלי שלמה בן חכם ישמח אב ובן כסיל תוגת אמו תוגת אמו ודאי חמי מה כתיב בן חכם ישמח אב בעוד דהאי בר אזיל בארח מישר והוא חכימא ישמח אב (כלל) דא מלכא קדישא לעילא ישמח אב סתם אשתכח האי בר בארחא תקלא מה כתיב ובן כסיל תוגת אמו תוגת אמו ודאי דא כנסת ישראל ורזא דמלה כתיב ובפשעכם שלחה אמכם.

תרגום: בא וראה כל זמן שישאל רחוקים מהיכל המלך, כביכול המלכה התרחקה עמהם. למה, כי המלכה לא הקדימה שבטה (יסורים) לבן הזה, להלקותו כדי ללכת בדרך ישרה. כי המלך לא מלקה את בנו לעולמים, אלא משאיר הכל ביד המלכה להנהיג את ההיכל ולהלקות את בנה, ולהנהיגו בדרך האמת כנגד המלך. וסוד הדבר שכתוב דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו (אמו ודאי) זו בת שבע. והרי נאמר הכתוב משלי שלמה בן חכם ישמח אב ובן כסיל תוגת אמו, תוגת אמו ודאי. ראה מה כתוב, בן חכם ישמח אב, בעוד שהבן הזה הולך בדרך ישרה והוא חכם ישמח אב (כלל), זה המלך הקדוש, למעלה ישמח אב סתם, נמצא הבן הזה בדרך כושלת. מה כתוב, ובן כסיל תוגת אמו, תוגת אמו ודאי, זו כנסת ישראל. וסוד הדבר כתוב ובפשעכם שלחה אמכם.

132. עי' יהל אור ח"ב יט ע"א וד"ל, ענין מהימנותא אמור בכ"מ על ו"ק, והענין כי כל אמונתינו הוא בשם הוי"ה, ובוה אנחנו נבדלים מן האומות, כי כל האומות משיגין את שמו ית' [עי' לקמן דף לא ע"ב שזוהו החילוק בין אצילות לבי"ע], כמ"ש גדול שמי בגוים ובכ"מ כו', רק שאין משיגין את שם הוי"ה, רק בשאר השמות, וכולם אינן שם העצם רק שמות משותפים, לכן אינן דבקיין בו ית' רק עובדין אותו בשיתוף, כי כל השמות אינן רק משותפין ומושאלין מפעולותיו, לא כאלה חלק יעקב, עכ"ל. ועי' הקדו"ש שער ז פרק ד אות ז. אמנם הדבר צ"ע, שכן עי' ברע"מ פנחס רלט ע"א ובוהר בראשית טז ע"באיתא בפירוש שאמונה ענינה מלכות דאצילות, וכן מפורש בבהגר"א על תיקו"ז ו ע"א ד"ה מס' דשכינתא, שאמונת ישראל ענינה מלכות, ולכאורה א"כ אינו ז"א.

והנראה, שבאמת אמונה ענינה הזיווג של ז"א ונוק', שהרי אין לנוק' גילוי מצד עצמה אלא רק מצד מה שמקבלת מז"א. אמנם ההשגה שלנו היא לעולם דרך המלכות בלבד.

133. עי' בהגר"א על ספד"צ בהגה"ה דף ד ע"ב, ז"ל, הגה"ה - וסודן מְלֶךְ מְלֶךְ מְלֶךְ, דלא הוו מְלֶךְ, והן ג' הוי"ות שבמ"ס, וכן הוי"ה והוי"ה ויהי"ה ג' הוי"ות, והן מנצפ"ך בוצינא, וכאן סלקין הכל בירורי המלכים, כי כאן ראשית המלכים בסוד נוק' גבורות, ובמחשבה אתברירו, וכל סליקו בסוד גבורות מ"ג שם עולה ומשם יורדין.

134. ז"ל: כד דכר אתחבר בנוקבא כלא הוא חד גופא ועלמין כלהו בחדו דהא כלהו מגופא שלים מתברכן וכי מהאי נוקבא מתאחדין כל אינון דלתתא מנה ינקין ובה תבין והיא אתקריאת אם לכלהו.

תרגום: כאשר זכר התחבר בנקבה כולו גוף אחד, והעולמות כולם בשמחה שהרי כולם מגוף שלם מתברכים

הוא עומד באמת ג"כ בהתחנות לעולם, אלא שהוא בפנימיותו ובהעלם, ועי"ז הנה ירדו המדרגות ממדרגה למדרגה, מהמלכות דא"ס עד המלכות דאצילות. אמנם העלמת העליון בהתחנות הוא אינו עומד לעולם במצב אחד, כי לפעמים מתגדל ולפעמים מתמעט, והוא ענין העליות והירידות הנעשים ותלויים תמיד בתיקוני התפילות והמצות, כי כשמתגדל ומתגלה האור העליון בהתחנות הוא עלייתו, ולפעמים מתגדל גילוי בו עד שנעשה שוה אליו והוא אחד עמו, והרי עולה התחנות בהעליון ממש, וכן העליון בהעליון עד שנעשים כולם חד¹³⁶, וכן יהיה לעתיד, כי יתגלה העצמות הפנימי שבכולם ויאירו כולם באור א"ס.

והוא מה שיסדו ואמרו (פיוט ארון עולם) "ואחרי ככלות הכל לבדו הוא ימלך נורא", כי תעלה ויתגלה באצילות כולו אור המלכות דא"ס, כי עתה שהוא "לעת נעשה בחפצו כל", והוא מעת הצמצום והלאה, ונעשה כל תחנות ע"י צמצום בהעליון, וירדו ממדרגה למדרגה עד המלכות דאצילות, והיא נצטמצמה כ"כ עד שגם העולמות ביי"ע במציאותם שהם עתה, הנה אפשר להם ג"כ לקבל אורה. והוא מה שאמרו "כי לעת נעשה בחפצו כל אוי", ר"ל ע"י הצמצומים, "מלך שמו נקרא", ואפשר גם להמציאות של עתה לקרוא בשמו ולקבל אורו, והוא ע"י שנצטמצם המלכות

לפי מדרגת המציאות של עתה, אבל לעתיד לבוא, כשיכלה הזוהמא ויזדכך המציאות שיהיה כולו קודש לה', אז יתבטל כל הצמצומים ותאיר המלכות בעצמותה הפנימית, שהוא אור המלכות דא"ס, שהוא נורא מאד ומי יכילנו. וזהו שאמר "ואחרי ככלות הכל", שהוא אחר העת דחד חרוב (סנהדרין צו ע"א), אשר אח"כ יתחדש העולם ככראשונה, ואז הנה הוא "לבדו", כי יהיה כל המציאות קודש לה', ונשגב ה' לבדו (ישעיה ב יא), "ימלוך נורא", שיאר המלכות באור א"ס שהוא איום ונורא.

והרי נתבאר לנו עכ"פ כי האמת והעיקר הוא שכל האורות כולם וכל הפרצופים כולם וכל העולמות כולם, הכל הוא רק אור מלכותו ית"ש לבד¹³⁷, וכמו שיסדו (עלינו לשבח) אמת מלכנו אפס זולתו, ור"ל כי אין שום מציאות כלל אשר מאחר אמתתו הנעלמה ולמטה אלא רק אור מלכותו ית"ש לבד, וכמו שנודע ג"כ שמהמלכות העליון הוא הכתר שהוא השורש דהתחנות¹³⁸, והוא מלעילא לעילא, שהוא מהמלכות דא"ס עד המלכות דאצילות, הכל רק אור המלכות לבד. והיא ג"כ ראשית לנבראים, כי ממנה נברא הכל כמ"ש בהקדמת תיקונים (דף ה סע"ב¹³⁹ ודף יב סע"ב¹⁴⁰), וכן היא שוכן בכולם בבחי' נשמה לנשמה¹⁴¹, והוא שכנית עוזו ית"ש אשר מלא כל הארץ כבודו, ושוכן גם למטה, ואפס זולתה כלל

מאיר הלשם

אלקים, והיינו בראשית ברא אלקים, בתורה שהיא ראשית, ברא הכסא שהיא אלקים שכך עולה הכסא לחשבון אלקים. 140. ז"ל: פקודא רביעאה במלת בראשית דא אורייתא דאתמר בה (משלי ח כב) ה' קנני ראשית דרכו ודא שכניתא תתאה דאיהי ראשית לנבראים ואיהי אחרית לחכמה עלאה ובגינה אתמר (ישעיה מו י) מגיד מראשית אחרית. תרגום: המצוה הרביעי במילת בראשית, זה תורה, שנאמר בה "ה' קנני ראשית דרכו" וזה שכנית התחנותה שהיא ראשית לנבראים והיא אחרית לחכמה עליונה ובגללה נאמר "מגיד מראשית אחרית". 141. עי' תיקון ד' ע"א: דעשר ספירות דאצילות מלכא בהון איהו וגרמיהון חד בהון אינון וחיייו חד בהון מה דלאו הכי בעשר ספירות דבריא דלאו אינון וחיייהון חד, לאו אינון

136. עי' לקמן כלל ט' ענף י' שזה לא כעין מיתה. 137. עי' בבהג"רא על תז"ח יח ע"א, ז"ל, דלא אנהיר סיהרא אספקלריא כו' - כי אין השגה לשום בריה רק בשכינה כידוע. 138. כל כתר שבעולם התחנות הוא מלכות של עולם עליון ממנו בסוד כתר מלכות (תיקון יט ע"א), והוא סוד מש"כ בס"י (פ"א מ"י) נעון סופן בתחלתן (בהג"רא על ספד"צ ל ע"ג). 139. ז"ל: שכניתא תורת אמת בה אתבריא כורסא דאיהי אלהי"ם והיינו בראשית ברא אלהי"ם (בראשית א א) באורייתא דאיהי ראשית ברא כורסא דאיהי אלהי"ם דהכי סליק הכס"א לחושבן אלהי"ם. תרגום: השכינה היא תורת אמת, ובה נברא הכסא שהיא

וכלל, כי כל כוונתו ורצונו ית"ש וראשית גילוי
בהקו וצמצום, ובא"ק, ובכל האצילות כולו, וכן
בכל המציאות דהעולמות ב"ע, הוא הכל רק גילוי
כבודו ומלכותו ית"ש, והוא ג"כ שכינת עזו
השוכן בישראל, והוא שמו ורצונו שהם במספר
שׁוה (שעה"פ תרו), כי שמו גימ' רצון, ונעשה הכל
לגילוי כבודו ומלכותו ית"ש, כי הם כולם מאור
המלכות דא"ס, אלא שגילוי כל תחתון הוא ע"י
הצמצום שבכל א' כנ"ל, כי המלכות דא"ס אשר
תואר המלכות הוא על בחי' המלכה ועצה, הנה
שם הוא הרצון על כולם על כל גילוי הפרטיים
דכל הנאצלים, ומתגלה רצונו בכל א' מהם בבחי'
יציאה מן הכח אל הפועל ע"י צמצומים כנו'.

אמנם יציאת כל א' הנה הוא משפעת אור א"ס
גופה הנמשך תמיד בהמלכות¹⁴² דאור
א"ס, כי כל המציאות כולו וכל ההנהגה תמיד
הוא הכל משפעת אור א"ס עצמו הנמשך ע"י
המלכות דאור א"ס, אלא שהמשכת השפע
מהמלכות דא"ס בבחי' יציאה מן הכח אל הפועל
בהתהוות המציאות דכל א', הנה הוא ע"י
הצמצומים, שע"י הצמצום דכל עליון יוצא כל
תחתון מן הכח אל הפועל על כל מציאותו וגילויו,

והרי הם כולם מא"ס עצמו עכ"פ, תמיד הן כל
מציאותם והן כל הנהגתם כי הם כולם רק שפעת
אור א"ס עצמו שנתגלה העלמתו בהם לאורם
ולמציאותם כמו שהם. ולכן הנה הם כולם
אלהו"ת, כי כל עצמותם הוא רק אור א"ס עצמו.
אמנם כ"ז הוא רק עד סוף האצילות, שהוא עד סוף
המלכות דאצילות, אשר עצמות כולם הוא אחד
מהמלכות דא"ס עד סוף המלכות דאצילות וכנ"ל,
ומתייחד העצמות בהנאצלים כולם להיות חד
עמהם ג"כ, ולכן הם כולם אלהו"ת גמור יחיד
ומיוחד¹⁴³ עד סוף כל האצילות.

אמנם מאחר המלכות דאצילות ולמטה, הנה
אינו מתייחד עוד העצמות עם המציאות
להיות חד עמהם כלל וכלל, והם כל העולמות
ב"ע, שהם כולם תוצאות ופעולות כחות המלכות
דאצילות, שהוציאה אותם מאין ליש, בכח
העצמותה¹⁴⁴ האחדות אשר מלעילא לעילא. הנה לא
נעשה בהם העצמות חד עמהם כלל וכלל. והגם
שכל מציאותם והתהוותם, הנה הוא ג"כ רק
מהמלכות דאצילות בכח העצמות שבה אשר
מלעילא לעילא, והוא הנושא את כל העולמות
ב"ע כולם בכל מילואם תמיד, עכ"ז הנה המציא

מאיר הלשם

ואנת בכל ספירה בארכה ורחבה עילא ותתא ובין כל ספירה
וספירה ובעובי דכל ספירה וספירה.
תרגום: ואתה אין נשמה עליך שתהיה אתה כגוף אליה,
שאתה הוא נשמה לנשמות, ואין נשמה עליך, ולא אלוה
עליך. אתה מחוץ לכל ובתוך הכל ולכל צד ולמעלה מהכל
ולמטה מהכל, ואין אלוה אחר למעלה ולמטה ומכל צד.
ובתוך עשר הספירות, שמהם הכל, ובהם הכל תלוי, ואתה
בכל ספירה באורכה ורחבה, למעלה ולמטה, ובין כל ספירה
וספירה, ובעובי כל ספירה וספירה.
ועי' מש"כ רבינו בהקדו"ש יב ע"ד שבנקודה זו הוא
שנמצא אורו ית' ממש השוכן בתוך פנימיות העולמות,
בבחי' נשמה לנשמה. ועוד מבאר (שם דף יז ע"ג) דלכן הוא
שבחי' חיה היא אלקות גם בב"ע.
142. נדצ"ל מהמלכות.
143. מלשון התפילת ר' נחוניא בן הקנה.
144. נדצ"ל עצמות.

וגרמיהון חד ועלת על כלא הוא נהיר בעשר ספירות
דאצילות ובעשר ספירות דבריאה ונהיר בעשר כחות
דמלאכיא ובעשר גלגלי דרקיע ולא אשתני בכל אתר.
תרגום: שעשר ספירות של האצילות הוא המלך בהם
ועצמותם אחד בהם, הוא וחייו אחד בהם. מה שאין כן
בעשר הספירות של הבריאה, שהם וחייהם אינם אחד, שהם
ועצמותם אינם אחד. ועילת על הכל הוא מאיר בעשר
ספירות של אצילות ובעשר הספירות של בריאה, ומאיר
בעשר כחות של מלאכים, ובעשרה גלגלי הרקיע, ולא
משנתה בכל מקום.
ופי' הגר"א, ז"ל, בכל ד' עולמות אבי"ע חייהון אלקות,
ולא אשתני כלל ואין פגימה שולט, ע"כ.
ועי' זהר ח"ג קט ע"ב: אנת לית עלך נשמתא דתהווי אנת
כגופא לגבה דאנת הוא נשמה לנשמות ולית נשמה עלך ולא
אלהא עלך אנת לבר מכלא ולגו מכלא ולכל סטרא ולעילא
מכלא ולתתא מכלא ולית אלהא אחרא עילא ותתא ומכל
סטרא ומלגו דעשר ספירן דמנהון כלא ובהון כלא תליא

אותם כולם רק בבחי' מציאות שחוץ ממנו, ואינו מתייחד עמהם להעשות עם מציאותם לאחד, והם כולם אינם אלהות כלל וכלל ח"ו¹⁴⁵, הגם שהם כולם ג"כ רק מהמלכות דאצילות, ומעצמות המיוחד בה ובוזה הם תלויים ועומדים תמיד. **והוא** מה שנודע שכל המציאות דהעולמות ביי"ע נבראו מאין ליש, כי הרי הם נבראו ממנו ית"ש, והם מציאות חדש שאינם אלהות כלל, אלא שהם תלויים ועומדים עליו ית"ש תמיד, אבל מציאותם גופה שהוא אינו אלהות, הרי הוא נעשה ממנו ית"ש מאין ליש, כי הרי הם בריאה חדשה¹⁴⁶. **אמנם** באשר שכל תלייתם ועמידתם הנה הוא לעולם רק על אור המלכות דאצילות ביחודה אשר למעלה, כי אורה וזיוה מתפשטת בהם כולם עד למטה כולה, ושרויה בהם בבחי' נשמה לנשמה, והוא הנושא אותם כולם תמיד, והוא שכינתו ית"ש השוכנת למטה ומלא כל הארץ כבודו. הרי נמצא עכ"פ כי לעולם הוא שאור מלכותו יתברך הנה הוא מן העולם ועד העולם, וכל העולמות כולם הנה הם רק כללות אור המלכות לבד, כי הרי כל הנאצלים הנה הם כולם בעצמות אחד מהמלכות דא"ס עד סוף המלכות דאצילות, אלא שנתפשט בהם מגילוי לגילוי, ומתייחד בכלם להעשות חד עמהם. והרי הם כולם רק גילוי כבוד מלכותו יתברך. וכן גם העולמות ביי"ע, אשר הם נבראים חדשים, והם

אינם אלהות ח"ו, עכ"ז הרי כל מציאותם הוא רק ממנו ית"ש. וכן כל עמידתם וקיומם תמיד הוא רק עליו ית"ש, כי אור מלכותו הוא בהם תמיד בבחי' נשמה לנשמה¹⁴⁷, והם תלויים רק עליו. והרי נמצא כי מן העולם ועד העולם הנה הוא רק כבוד מלכותו ית"ש לבד, והוא מה שיסודו אמת מלכנו אפס זולתו, יתברך ויתעלה שמו לעד.

והנה הקדמנו כל אלה הדברים איך שכלל כל גילוייו ית"ש הוא הכל רק כללות אור המלכות, אלא שנתפשט בה מגילוי לגילוי, אבל כולם הם רק עצמות אחד מהמלכות דא"ס עד המלכות דאצילות¹⁴⁸, והוא מ"ש בזוה"ק בכ"מ פ' אחרי (עג ע"א) קב"ה דרגא על דרגא סתים וגליא, ופ' נשא (קמג ע"ב) שכינתא לעילא שכינתא לתתא, קב"ה לעילא קב"ה לתתא, עוד באד"ר (קמא סע"א) עתיקא דעתיקין וזעיר אפין כלא חד כו', וכן באד"ז (רצ סע"א) כל מה דאמינא דעתיקא קדישא וכל מה דאמינא דזעיר אנפין כלא חד כלא הוא חד מלה. והוא ע"פ מה שאמרנו, שהעצמות הוא אחד בכלם, מהמלכות דא"ס עד המלכות דאצילות, וכל החילוקים הוא רק בבחי' הגילויים, כי התפשט בה מגילוי לגילוי, אבל כולם הוא רק אור המלכות וכנז', ודי בזה וזכור זה כי בזה יובן לך כמה ענינים והיה העקב למישור וע' עוד לקמן כלל ו' ענף ה'.

ג"ח"א

מאיר הלשם

145. אולי כאן צריך להיות הערה 146.

146. ע"י דע"ה ח"א דרוש ה ענף ז אות ד, אין שום דבר מראשית עולם הבריאה ולמטה שהוא אלהות גמורה שראויה לעבודה ולידבק בה ח"ו. כל ענין "אלקות" הוא בכך שאליה מכוונים את כל העבודה והדביקות האמיתי והיינו בסוד האצילות. והנה עכ"ז אפשר לעבוד את הגילוי באצילות. אות ה: עיקר האצילות מצד עצמם אינו אלהות אבל נתייחד אורו בהם להיות חד. למעלה מהאצילות אין שמות, ואנו עובדים אותו על ידי שנתלבש באצילות ובשמות שנתגלו שם, שכן על ידי זה הוא נתגלה, ודבר זה אינו ח"ו

על ידי אמצעי שהוא ית' חד עימו, ועל ידי האצילות אפשר להשיג אותו בתורת שם. אצילות הוא רק שם העצם של כללות י"ס לפי עצמותם, אשר מצד עצמם ללא יחודו בהם, וכל השמות של הספירות והפרצופים אינם עצמיים באורו וגילוייו שמאיר ומתגלה בהם. ולכן אסור לעבוד את הספירות אלא רק את המאציל שנתגלה ונקרא בשמות שאינם נמחקים על ידי יחודו באצילות.

147. ע"י לעיל הערה 141.

148. ע"י לקמן דרוש טו ענף ו אות ב שיש במלכות דאצילות פנימיות, הרי היא היא הכתר, וזה כולל הכל.

כלל ה'

ענף א'

ונמצא כי י' ספי' אלו הם י' כלים, ונעשו מצד התפשטות הא"ס עצמו, רק שנתעבה האור ונעשה כלים ע"י ההתפשטות. ואחר התפשטות הזו, אשר על ידו נעשה י' כלים, אז נתלבש עצמות א"ס בתוכם, וזה סוד עצמות וכלים. והנה כאשר הגיע ההתפשטות הנז' עד המלכות דאצילות, ראה המאציל שאין כח בתחתונים לקבל האור ההוא אם יתפשט יותר, ואז כאשר נגמר הכלי הי' דאצילות, נעשה שם מסך ופרגוד אחד המפסיק בין האצילות לשאר העולמות שלמטה הימנו, ואז הכח אור א"ס יתברך המתפשט עד שם במסך ההוא, ואז בכח ההכאה של הירידה ופגע שם חזר לעלות בסוד אור חוזר למעלה למקומו, ואז נגמר עולם האצילות בבחי' הכלים, ואז חזר הא"ס להתלבש בהם בסוד העצמות כנ"ל, לכן עד המקום שמגיע אור הא"ס על דרך הנז' נקרא עולם האצילות, כי האור עצמו הוא דק אלא שהוא אחר התעבותו, עכ"ל הרב ז"ל.

וביאור הדברים בכ"ז הוא כי מ"ש "תחילת הכל", ר"ל על התחלת הגילוי דהעולמות אבי"ע, כי הרי מהאצילות מתחיל הגילוי דא"ס הנעלם, ובהאצילות שם הוא נבחן הראשית וההתחלה לגילוי ית"ש, כי שם נתגלה בשמו, וכנודע שכל העולמות אשר למעלה מהאצילות הם מכלל העולמות דא"ס¹⁴⁹. ומ"ש "נתפשט הא"ס בסוד י' ספי' דאצילות", הכוונה

ומעתה נחזור לסדר הדברים, כי הנה בארנו ההתפשטות הראשון אשר לעולם הראשון, שהוא העולם דקו וצמצום, וכן ההתפשטות הראשון אשר לעולם העקודים וכנ"ל כלל ב' ענף א' וכלל ד' ענף ב'. ונבאר עתה ההתפשטות הראשון אשר לעולם האצילות בישועת הקב"ה למען שמו יתברך ויתעלה.

ונתחיל ונאמר, כי הנה הגם שבדברי הרב לא נמצא מפורש כי היה סדר התפשטות והסתלקות לצורך בנין עולם האצילות וכן להעולמות בי"ע בשום מקום, עכ"ז הנה האיר הקב"ה את עינינו ומצאנו בדבריו עמוקות נשגבות בענין זה אשר ראינו, כי הם הם ענין הב' התפשטות והב' הסתלקות אשר לאצילות וכן להעולמות בי"ע, וכענין הב' התפשטות והב' הסתלקות אשר להעולם העקודים, וכמו שתמצא מבואר כ"ז בדברינו לקמן בארוכה, והם כולם רק מה ששאבנו מדברי הרב זללה"ה, אלא שהרחבנו ובארנו הדברים בישועת החונן לאדם דעת ית"ש, עד שנראים כפנים חדשות ושמע והבן מנפלאות תמים דעים ית"ש, ואתם הלא תגידו השמעתך חדשות מעתה ונצורות ולא ידעתם (ישעיה מח ו).

הנה הרב אמר (בשער סדר אבי"ע פרק א) זה לשונו שם, תחילת הכל נתפשט א"ס בסוד י' ספי' דאצילות בסוד כלים, כי הלא ענין התפשטות הוא מורה התעבות האור ממה שהיה,

להפסיק ביניהם¹⁵⁰, אבל קודם שנפרס הפרסא היה כל ההתפשטות אשר גם מהטבור ולמטה רק מהעיקר הא"ק עצמו, אשר כל עצמותו הוא הע"ב וס"ג הכללים, ולכן היה מתפשט אז הס"ג הכללי עצמו עד סוף רגליו. ומה שאמרנו כי היה ההתפשטות הזה אשר מהטבור עד סוף רגליו לצורך האצילות, הכוונה הוא רק להעשות שורש עליון אליו, שהוא שורש האצילות אשר בא"ק, וככל ההתפשטות הראשון אשר לכל עולם, שהתפשטותו וירידתו למקום העתיד להתחתון הנה הוא רק כדי להעשות שורש עליון אליו, ועל זה היה מתפשט הס"ג הכללי עם הקו דא"ס שבתוכו ממקום הטבור עד סוף רגליו, שהוא המקום העתיד להאצילות, וכדי להעשות ע"י ירידתו והתפשטותו במקום הזה שורש להאצילות בהא"ק עצמו.

והענין בביאור הוא, כי הרי מבואר הוא בטנת"א (פרק א) ובכ"מ, שכל א' מהד' שמות עסמ"ב שהם טנת"א הכללים, הנה כלול כל א' מטנת"א ועסמ"ב פרטיים, ומתגלה הפרטיים בכל א', ויוצאים בו מן הכח אל הפועל, ומתפשטים במקום העתיד להתחתון להיות שורש אליו כאשר מגיע העת לתוצאות תולדות הכללי דהתחתון. וכן הוא בענינינו, כי כאשר הגיע העת לתוצאות תולדות המ"ה וב"ן הכללים, שהם המציאות דעולם האצילות, אשר מקומם הוא ממקום הטבור דא"ק ולמטה עד סיום הרגליים שלו, הנה התגלה מתחילה הס"ג הכללי בהמ"ה וב"ן הפרטיים שבו, שהם התגין והאותיות שבו, שיצאו בו מן הכח אל הפועל. והתפשט בהם ממקום הטבור עד סוף רגליו, כי אלו המ"ה וב"ן הפרטיים דהס"ג הכללי, הם השורשים להמ"ה וב"ן הכללים, אשר מקומם הוא מהטבור עד סוף רגליו, ולכן יצאו ונתפשטו שם הם מתחילה, כי בזה נתגלה ונעשה השורש להאצילות שהיה עתיד

הוא על התפשטות הקו דא"ס אשר נתפשט בהחלל דהצמצום, והוא נמשך ומתפשט עד סיום רגלי א"ק וכמ"ש בעיגולים ויושר (סוף ענף ד) ובשער סדר אצי' בקיצור (פרק ב). והנה על התפשטותו אשר היה מתפשט בתחילה להאציל את כל המציאות דא"ק אשר ממקום הטבור שבו ולמטה, הנה על זה אמר כי נתפשט הא"ס בסוד י' ספי' דאצילות, כי כל ההתפשטות הזה אשר מהטבור ולמטה היה רק לצורך האצילות לבד להעשות שורש ראשון אליו, וככל ענין ההתפשטות הראשון אשר לכל עולם וכנ"ל כלל א'. והיה ההתפשטות הזה מהקו דא"ס אשר ירד ממקום הטבור ולמטה רק אחר שנגמר א"ק העיקרי, ור"ל כי עיקר מציאות הא"ק הוא רק מהטבור ולמעלה וכמו שיתבאר לקמן, ואחר שנגמר עיקר המציאות דהא"ק גופה, הנה ירד אחר"כ הקו דא"ס עוד ונתפשט להאציל את כל המציאות שבו אשר ממקום הטבור ולמטה לצורך ההתפשטות הראשון דלהאצילות, כי כל האצילות הרי הוא מהטבור דא"ק ולמטה כנודע.

אמנם הוא, כי הנה ההתפשטות הזה דענינינו, שהוא הקו דא"ס אשר היה מתפשט מתחילה ממקום הטבור דא"ק ולמטה, הנה לא נתהווה אז עדיין האצילות כלל, כי כל זמן שהיה עדיין כל אותו תוקף האור דהקו בכל גילוי, לא היה באפשר עדיין שיתהווה שם מבחי' אצילות מאומה, כי כל האצילות הרי הוא רק למטה ממדרגת א"ס, וזהו מ"ש הרב בנקודות (פרק א) כי מתחילה היה השם ס"ג מתפשט בכל א"ק כולו עד סיום הרגלים שלו, ולא היה שום גילוי עדיין להמ"ה וב"ן הכלליים כלל, אשר מהם הוא כל מציאות האצילות כנודע, אלא היה הכל עדיין רק התפשטות דהס"ג הכללי, שהוא מעיקר הא"ק גופה, והוא מעולמות דא"ס. ולא נתגלה האצילות אלא רק אח"כ, שהוא אחר שנפרס הפרסא שם

מאיר הלשם

150. הוא כענין הכתוב באד"ר קכח ע"א "ופריס קמיה חד פרסא", אע"ג שהאצילות היא מחוץ לרגלי א"ק ואילו כאן מדובר על אותה הבחינה בתוך רגלי א"ק.

לצאת מהם ולהעשות בהמקום הזה. כי המ"ה וב"ן הכללים שהם האצילות, הם יצאו ונעשו מהמ"ה וב"ן הפרטיים דהס"ג הכללי וכן דהע"ב הכללי. [כי כל מה שאמרנו בהס"ג הכללי, כן הוא ג"כ בהע"ב הכללי שבפנימיותו, ויוצאים המ"ה וב"ן הכללים מבין שניהם ע"ד הזו"ן שהם מהנה"י דאו"א וכנודע]. והנה אותן הבחי' האחרונות (שהם התגיין ואותיות, וכן הם ג"כ המ"ה וב"ן הפרטיים) דהע"ב והס"ג הכלליים אשר היו מתפשטים מתחילה ממקום הטבור דא"ק עד סוף רגליו וכנודע, הנה הם הם ההתפשטות הראשון אשר לעולם האצילות, כי בהם הוא השורש הראשון והשורש עליון אשר להאצילות וכנ"ל, וע' עוד לקמן כלל ו' בארוכה בעה"י.

וזהו מ"ש הרב "כי נתפשט הא"ס בסוד י' ספי' דאצילות", ור"ל על הקו דא"ס אשר היה נמשך בהחלל דהצמצום ונעשה ממנו הא"ק, ועומד בפנימיותו, וירד בו ומתפשט להמציא בו את כל המציאות אשר גם ממקום הטבור שלו ולמטה, ועל ידי זה הנה נתגלו ויצאו המ"ה וב"ן הפרטיים שבע"ב והס"ג הכלליים מן הכח אל הפועל, וירדו ונתפשטו כולם, ר"ל אותן המ"ה וב"ן הפרטיים עם הקו דא"ס שבתוכם, ונתפשטו כולם מהטבור ולמטה להעשות שורש להאצילות. וא"כ נמצא כי אותו ההתפשטות דאור א"ס ית"ש הוא בסוד הי' ספי' דאצילות, ור"ל לצורך ההתפשטות הראשון אשר להאצילות שהוא השורש עליון אליו.

ומ"ש "כי היה ההתפשטות הזה בסוד כלים", הוא ע"פ מה שמבואר בשער עקודים (פרק ג), כי מההתפשטות הראשון נעשה הכלים, כי ע"י התפשטותו וירידתו וריחוקו ממקורו מתעבה האור כמ"ש בטנת"א (פרק א), ואח"כ הנה חוזר האור הזך ועולה למעלה, כי כן הוא כל אור התפשטות ראשון, הנה עיקר מקומו הוא למעלה, והעביות הנעשה בו ע"י התפשטותו, הוא

נשאר למטה לבדו, ועי"ז נתעבה עוד בעיבוי אחר עיבוי, ונעשה לבחי' כלי להאור שמתפשט בו אח"כ, שהוא האור דההתפשטות השני. והרי נמצא כי נעשה הכלי מהאור דההתפשטות הראשון מהעביות הנשאר ממנו אחר הסתלקותו, וע' כ"ז לקמן כלל י"ח ענ"ז בארוכה. וכן הוא ג"כ בעניינינו, כי בהתפשטות הקו דאור א"ס מהטבור ולמטה, והוליד והמשיך שם עי"ז המ"ה וב"ן הפרטיים דהע"ב וס"ג הכללי כנ"ל, והנה נתעבה האור בהם ע"י ירידתם, ואח"כ עלה האור הזך מהם, כי נסתלק וחזר ועלה למעלה, ונשאר העביות למטה לבדן ריקן מהאור, וכמבואר כ"ז בדברי הרב עצמו בנקודות (פרק ב), ונעשה עי"ז כל אותן העביות לכלים. וזהו שאמר הרב "כי תחלת הכל נתפשט הא"ס בסוד י' ספי' דאצילות בסוד כלים", ור"ל כי הרי האור שנתפשט שם, הרי הוא אינו נשאר שם כלל, כי הוא חזר ועלה למעלה, כי כן הוא הסדר בכל אור התפשטות ראשון, שהוא חוזר ועולה למעלה ונשאר שם לעולם, כי הוא רק השורש עליון אליו וכנ"ל. ומה שנשאר ממנו באצילות עצמו, הוא רק העביות ממנו, שהוא סוד הכלים, וזהו שאמר "כי תחילת הכל נתפשט הא"ס בסוד י' ספי' דאצילות בסוד כלים", כי הלא ענין התפשטות מורה התעבות האור כו'¹⁵¹.

ומ"ש שם עוד "ואחר התפשטות הזה אשר ע"י נעשים י' כלים אז נתלבש עצמות אור א"ס בתוכם כו'", הכוונה הוא על התפשטות השני, שחזר ונתלבש האור בתוכם, וכמו שיתבאר לקמן בדברינו בארוכה בעה"י. ומ"ש עוד "והנה כאשר הגיע התפשטות הנ"ל (בשער הקדמות דף עא רע"ד הלשון הוא ההתפשטות של הכלים הנז') עד המלכות דאצילות" (ובשעה"ק הלשון הוא עד מקום הנקרא מלכות דאציי), ור"ל כאשר הגיע ההתפשטות עד סיום רגלי א"ק, ששם הוא המקום דהמלכות דאציי, כי האצילות הוא תופס מהטבור

וכדי להתחדש בסוד (איכה ג כג) חדשים לבקרים¹⁵⁴, והוא תועלת להגוף וכלים ג"כ, כי מתחדשת עי"ז בכח חדש, והוא ע"ד הסתלקות הב' אשר להעקודים, כמ"ש במטי ולא מטי (פרק ד) שעליית האורות למעלה תמיד הוא משום תועלת הכלי ג"כ, כי ע"י תוקף היחוד דהאור עם הכלי, שהוא כדי להזדכך הכלי עי"ז, הנה מוכרח הוא ג"כ שיחזור האור להסתלק ולעלות תמיד, וכדי שלא יתבטל הכלי מכל וכל, ולכן מוכרח האור להסתלק ולעלות תמיד, שהוא ענין הסתלקות הב', כי מתחזק הכלי עי"ז. והוא מ"ש הרב בענינינו "ואז נגמר עולם האצילות בבחי' הכלים".

והנה נעשה העלייה ע"י ההכאה בהמסך ופרגוד, כי אותו המסך ופרגוד הנה הוא מהבינה, כמ"ש הרב שם לקמן (פרק ב) וכן בדרושי אבי"ע (פרק יג), וכל האורות והמוחזין הנה הם ממנה, ולכן גורמת היא עלייתם וחזרתם ג"כ, וכדי שתתחזק הכלי עי"ז כנוז', וזהו שאמר הרב שנעשה ההכאה ועליית האור ע"י מסך. והרי נתבאר לנו עכ"פ כי עומק כוונת דברי הרב בזה הוא ללמדנו על הסדר דבנין האצילות שהיה ג"כ ע"פ ב' התפשטויות וב' הסתלקויות, אלא שדברי הרב שם הוא בכללות ובקיצור נמרץ ויתבאר לפנינו בעה"י על כל אחד ואחד בארוכה וברחבה.

דא"ק עד סוף הרגלים שלו, ומשם ולמטה הוא מקום דעולמות בי"ע, לכן היה נפסק ההתפשטות משם ולמטה, כדי ליתן מקום להעולמות בי"ע להתהוות שם. ולא עוד כי לא היה עדיין אפשר להבי"ע לצאת על מדרגתם הנצרך להם, אלא רק ע"י הפסק מסך ופרגוד שנעשה מתחת האצילות להפסיק ביניהם, כי אחר שנתקן ונשלם האצילות, הנה נעשה אז מסך ופרגוד מלמטה ליתן אפשרות להתהוות עולם הבריאה תחתיו, ונעשה המסך והפרגוד אחר התפשטות השני שהוא אחר שנתקן האצילות.

ומ"ש עוד "ואז הכה אור א"ס ית"ש המתפשט עד שם במסך ההוא ואז בכח ההכאה חזר לעלות כו' כו'", הנה הא"ס שאמר הוא האור להתפשטות השני דלאצילות, וכמ"ש בשעה"ק (דף עה ע"ד סוף דרוש יא) שהמלכות דאצילות נעשית בחי' א"ס אל הבריאה¹⁵², ועיקר ההכאה¹⁵³ שאמר הוא כדי להוליד ולהחתים עי"ז אור הי' ספי' בהריאה, שהם מהתנוצצות הי' ספי' דאצי' המתהווה ונולד ע"י אותה ההכאה, וכמ"ש הרב שם למטה בסמוך. ומ"ש "חזר לעלות בסוד אור חזור", הכוונה הוא על הסתלקות השני דלאצילות, וכמו שיתבאר ענינו בדברינו לקמן בעה"י. והנה הוא ג"כ ע"ד עליית הנשמה למעלה בעת השינה,

כ ע"ד

ענף ב

כי הרי אמרנו שהקו דא"ס¹ הוא אשר ירד ממקום הטבור ולמטה, והמשיך והוציא שם את הבחי' אחרונות דהס"ג והע"ב הכללים, ונעשו הם לאור

אמנם מה שצריך ביאור בזה, כי הרי לפי דברינו יהיה נמצא שהתפשטות הראשון אשר להאצילות הנה הוא מא"ק בעצמו וע"י הקו דא"ס,

מאיר הלשם

¹דוגמת הנשמה כשיוצאת מן הגוף". ועי' עוד ע"ח שער הנסירה פרק ג וז"ל, נשמת האדם היושבת במוח שלו עולה בכל לילה בסוד מ"ן ומתעברת בתוך מלכות עיבור גמור ומחדש לו נשמתו היושבת במוח שלו, עכ"ל. ועי' פת"ש גדלות דו"א לו.

152. עי' מבו"ש יג ע"ד שכל עולם נחשב כא"ס ביחס לעולם שתחתיו.
153. דהיינו ה"בטישה" כלשון הוזה"ק, ועי' בבהגר"א על ספר"צ יג ע"א שבטישה היא זיווג נעלם.
154. עי' ע"ח שער מול"מ פרק ד דלשונו ע"ז שם הוא

ההתפשטות הראשון להאצילות. וכל בחי' הע"ב והס"ג הכלליים, הרי הוא רק א"ק בעצמו, וא"כ הרי נמצא שאותו האור דהתפשטות הראשון דלאצילות הוא נאצל ונעשה מא"ק עצמו במכוון, כי הוא מבחי' אחרונות שבו ונאצלו ממנו, ונמשכו ממקום הטבור ולמטה ע"י הקו דא"ס אשר נתפשט שם, והאציל אותם והמשיך אותם שם. והרי הוה כל אותו ההתפשטות הראשון רק מא"ק עצמו, ועל זה צריך ביאור, כי הרי ע"פ סדר השתלשלות העולמות, היה צריך שכל ההתפשטות הראשון אשר להאצילות לא יומשך ויתפשט אלא רק מעולם העקודים אשר הוא למטה במדרגה מא"ק עצמו, והוא הממוצע בין עיקר הא"ק להאצילות כנודע. והרי היה צריך שכל האור דהתפשטות הא' אשר להאצילות לא יומשך ויתפשט אלא רק מהעקודים ולא מא"ק עצמו, וכן אמר הגר"א בספר יהל אור (פ' פקודי דף טז סע"ד) כי מהתנוצצות הזו"ת דהמלכות דעקודים נעשה רדל"א דאצילות, ע"ש.

אך הענין הזה היא כי כבר בארנו בכ"מ מדברינו כי א"ק הנה הוא ג"כ עולם מלא ושלם כמו אצילות ממש, ונבחן בו ג"כ כל הבחי' אשר באצילות, רדל"א וכל הג' רישין והחזורת והנימין והי"ג ת"ד שהם אורות האח"פ, שהוא העקודים. וכל הה' פרצופים א"א או"א זו"ן כללים ופרטיים, והי"ג ת"ד הכללים שבו הוא עולם העקודים, והזו"ן הכלליים שבו הוא עולם האצילות. וכמו שהזו"ן הם עומדים בא"א מהטבור ולמטה שבו, ומגיעים עד הדיקנא¹⁵⁵, כי המזל תחתון, ונקה, הרי הוא נמשך עד הטבור אשר שם הוא התחלת זו"ן, כן הוא עולם האצילות מגיע עד העקודים, והוא מ"ש הגר"א, כי הרדל"א דאצילות הוא מהמלכות דהעקודים.

וכן כמו שהוא בא"א דאצילות, שהמ"ס שבו, הנה הגם שבפרטות המוחין אשר בהרישא עצמו הנה הוה המ"ס השם ס"ג וכמ"ש בתיקונים (תיקון ע קמא ע"ב) מוחא סתימא אתקרי כו' בהאי שמא יר"ד ק"י וא"ו ק"י כו', אבל בכללות הרישא כולו, הנה הוה המ"ס רק מכלל הע"ב הכללי¹⁵⁶, כי הוא המוח הכללי, מוחא חדא דכליל תלת (אד"ר קמ ע"א), וכל מוח הוא שם ע"ב כמ"ש הרב בעקודים (פרק ב) וכן בשבירת הכלים (פרק ב), וע' פע"ח (בכוונת פורים), שגם הי"ג ת"ד דנפקין ממ"ס הם ג"כ י"ג שמות ע"ב, אבל הס"ג הכללי דאצילות הנה הם או"א, הם שניהם, כי שניהם לקחו בינה דמ"ה, והוה אבא ע"ב דס"ג ואימא ס"ג דס"ג, והם שניהם כלילן במזלא, וביה תליין וביה אחידן וכמ"ש באד"ז (רצב ע"א ורפט ע"ב). והוא מ"ש הרב בכ"מ (בעקודים פרק ב בהמ"ב וכן בטנת"א פרק א בהמ"ב) כי ע"ב הוא בא"א שהוא כתר, וס"ג הוא בחכמה שהוא או"א. וכן הוא כ"ז בפרטות ובדיוק גם בא"ק, כי כללות הרישא כולו עד הגרון עם כל אורות אח"פ שהוא העקודים הוא שם ע"ב, והוא מ"ש בנקודות (פרק א), כשתמנה מן ע"ב, ר"ל כאשר תחשוב את כל העקודים כולו ג"כ לשם ע"ב, אז יהיה כל בחי' ע"ב, ר"ל העקודים, י' מן הוי"ה, וס"ג שהוא הנקודות אות ה' ראשונה של הוי"ה, ומ"ה דהתיקון אות ו', וב"ן אשר נברר ונתקן ע"י המ"ה הוא אות ה' אחרונה. והוה כל הרישא כולו עם העקודים רק מכלל הע"ב הכללי, אבל הס"ג הכללי, הנה הוא בא"ק ג"כ רק האו"א שבו, העומדים בו מן הגרון עד הטבור, והם נכללים בעקודים, וביה תליין וביה אחידן, כי כל מציאותם וכל קבלתם הוא מעקודים, וכן כל האצילות שנתהווה מהם ומושפע מהם תמיד, הנה הוא הכל ע"י קבלתם מעקודים ע"ד מציאות וקבלת הזו"ן דאצילות אשר מאו"א, שהוא רק ע"י קבלת או"א מהמזלין.

כא נ"א

מאיר הלשם

156. ולכן בהגר"א על ספד"צ קורא למו"ס גם חכמה (ה ע"ב ד"ה אלא נ"ל) וגם בינה (ו ע"ב ד"ה וגבורה).

155. כוונתו לומר שמידת הלבשתם את א"ק הוא מסוף הא"ק ועד הדיקנא, כלומר שתחילתם הוא מהדיקנא.

אמנם משום שבא"ק אשר הוא עצמו הנה הוא מהעולמות דא"ס¹⁵⁷, וכל הבחנת הפרטים שבו הנה הוא בהעלם גדול, לכן לא נבחן בו כל פרצופי או"א בפרטות, ומכל שכן קבלתם מהעקודים בפרטות מאומה כלל, וקודם שנתגלה האצילות הנה נחשב הס"ג הכללי, שהוא באמת ובדיוק רק האו"א שבו אשר נתהוו מהעקודים ומקבלים מהעקודים, הנה נחשב הוא כולו עם המ"ס לאחד, והוא באשר שבפרטות המוחין עומד המ"ס בגילוי שם ס"ג וכנ"ל, ונחשב הס"ג הכללי מן האזניים ולמטה עד סופו כולו, והוא ע"י גודל האחדות והעלם שבו אשר לא נבחן לפרטים. ולכן אמרנו כי ההתפשטות הראשון אשר להאצילות, הנה הוא מאותו הס"ג הכללי אשר מהאזניים ולמטה, מה שהיה נמשך ונתפשט גם ממקום הטבור עד סוף רגליו, הנה זהו ההתפשטות הראשון אשר להאצילות. אמנם כל דברינו הוא רק כי הרי אנחנו מוכרחים ומחוייבים להשתמש בלשון הרב אשר קורא להס"ג הכללי מהאזניים ולמטה עד סוף רגליו, והוא משום גודל האחדות והעלם שבו וכנז', אבל בעומק ובדיוק, הנה הוה עיקר הס"ג הכללי גם בא"ק ג"כ רק בחי' האו"א שבו, אשר מהגרון עד הטבור שבו, הנכללים ומתכסיין בהעקודים, והם אשר נתפשטו בהנה"י שלהם, שהוא בהבחי' אחרונות שבהם, המ"ה וב"ן הפרטיים שבהם כנ"ל ענף א', ממקום הטבור דכללות הא"ק עד סוף רגליו לצורך ההתפשטות הראשון דלהאצילות, והיה כל התפשטותם באמת רק בשפעת העקודים, וע"ד האו"א דאצילות להזו"ן, אשר כל מציאות הזו"ן וכל קבלתם תמיד שהוא מאו"א לעולם, הנה הוא תמיד רק ע"י קבלת או"א מהי"ג ת"ד. כן היה כ"ז כאן, שכל ההתפשטות הראשון דלהאצילות, וכן כל קבלת האצילות תמיד, שהוא לעולם רק מהאו"א שבא"ק, הנה כ"ז הוא ג"כ לעולם רק בשפעת העקודים אשר האו"א תליין ביה ואחידן ביה.

ונמצא כי מה שאמרנו לעיל ומה שנודע שהעקודים הוא הממוצע בין הא"ק לאצילות, עכ"ז הנה נמשך עיקר קבלת האצילות מהעקודים רק דרך או"א שבא"ק, כי הם למטה ממדרגת העקודים, והם הממוצעים בין העקודים להאצילות. והוא ע"ד קבלת הזו"ן מהי"ג ת"ד, שהוא ע"י או"א, ע' נסירה (סוף פרק ג) ודרושי מ"ן (דרושי י) ובכ"מ, והוא נודע ופשוט. כן הוא כאן, כי כל שפעת האצילות מהעקודים הוא ע"י האו"א שבא"ק, כי הם המקבלים מהעקודים להשפיע לאצילות, וכן הוא בענין ההתפשטות הראשון אשר להאצילות שאמרנו לעיל ענף א', הנה היה כ"ז ג"כ מבחי' הנה"י דהאו"א שבא"ק אשר נתהוו ונעשו משפעת העקודים, והם אשר נתפשטו ממקום הטבור ולמטה לצורך ההתפשטות הראשון דלהאצילות, וכמו שיתבאר בעה"י עוד בזה לקמן כלל ו' הענין בעומק וארוכה.

אך עכ"פ הוא, כי הרי נתבאר לנו היטיב כל מה שהערינו לעיל בענין ההתפשטות הא' דלהאצילות, שהוא השורש הראשון אליו, והערינו כי היה הצורך שיהיה אותו ההתפשטות מהעקודים ולא מא"ק עצמו, כי האמת הוא שכל אותו ההתפשטות דהא"ק הנה היה מאותן הבחי' שבו אשר הם למטה מהעקודים, והיינו מאותן האורות שבו אשר מהגרון ולמטה, והם למטה במדרגה מהעקודים, ומקבלים משם. ובאותו השפע שמקבלים מהעקודים, הם משפיעים להאצילות תמיד, כי הם הממוצעים בין העקודים להאצילות. וכן היה ג"כ כל ההתפשטות הראשון דלהאצילות, הנה היה ג"כ מאותן האורות שמהגרון ולמטה ע"י השפע שקבלו מהעקודים. והרי נמצא כי היה כל אותו ההתפשטות הראשון באמת רק בשפעת העקודים, אלא שלא היה במכוון מהעקודים עצמו, רק מאותן האורות אשר מהגרון עד הטבור המקבלים מהעקודים, כי הם הממוצעים בין העקודים להאצילות, וכל קבלת האצילות מהעקודים הוא רק דרך הם.

כא נ"ב

כלל ו'

ענף א'

מא"ק ולא משום בחי' אור מאומה כלל, אלא שהיה שם אז עדיין רק החלל ואויר פנוי מהצמצום הראשון בלי שום הבחנת מציאות כלל, ע' לקמן כלל ח' וכלל י', ומה שמבואר בדברי הרב שא"ק הוא כולל ומקיף את כל העולמות כולם, הנה הוא רק אחר ההתפשטות הנוז', וכמו שנתבאר סוד עומק הדברים בזה בעומק וארוכה בספר הדע"ה ח"א דרוש ה' סי' ה' ע"ש ובכ"מ מדברינו. אבל קודם ההתפשטות דענינינו, הנה היה רק הא"ק העיקרי עם העקודים לבד, שהוא עד מקום הטבור לבד, והוא הע"ב והס"ג הכללים.

והיינו כי הע"ב הכללי עם הקו דא"ס שבפנימיותו, הנה הוא לעולם על עצמותו לבד בלתי התלבשות כלל, והוא מהתחלת הקרקפתא עד מקום הטבור מבפנים נע' ספר הגלגולים (פרק יט בתחילתו) במ"ש שם וצריך שתדע כו'¹⁶⁰ ע"ש], ועליו הנה הוא הס"ג הכללי הכולל גם פרצופי או"א שבו, מהמ"ס שבו עד מקום הטבור, והם בפרטות ד' בחי': ב' רישין שהם אין א"א ואו"א. אין הוא מהקרקפתא עד המ"ס, ר"ל ששם הוא גילוי, כי שם הוא בלתי

והנה ע"פ דברינו שאמרנו, כי מה שאמר הרב (בנקודות פרק א), שמתחילה היה מתפשט הס"ג הכללי עד סיום הרגליים שבו, הנה כל ההתפשטות אשר מהטבור ולמטה עד סוף רגליו הנה הוא רק לצורך ההתפשטות הראשון דלאצילות¹⁵⁸, וכן היה בזה אח"כ הסתלקות ראשון וכן התפשטות שני¹⁵⁹ והסתלקות שני וכנ"ל בדברינו. הנה יהיה נמצא לפ"ז, כי היה בכל אותו המקום דמהטבור ולמטה דא"ק עד סוף רגליו ג' הבחנות: והיינו, כי הרי מאחר שאמרנו שעיקר א"ק הנה הוא רק הע"ב והס"ג הכלליים, אשר בכללם הוא העקודים כולו עם האו"א שבו, אשר מקומם הוא רק עד המקום הטבור שבו, וכל התפשטותם ממקום הטבור ולמטה הוא רק כאשר הגיע העת להתהוות האצילות, שהוא אחר שנשלם הא"ק עם כל העקודים והאו"א שבו (כי הרי אמרנו שכל אותו ההתפשטות אשר מהטבור עד סוף רגליו היה מאו"א ובשפעת העקודים), וא"כ הרי קודם שהתנוצץ אור הגילוי דלהאצילות, והיה רק הא"ק עם העקודים לבד, הנה לא היה אז ממקום הטבור דא"ק ולמטה שום אור ושום גילוי כלל, לא

מאיר הלשם

עד סוף העשייה וכן כיוצא בו"ק כי כל אלו הם מתחילין ממקומם, ומסתיימן עד סוף העשייה וזהו מלבוש לזה וכל אור ואור וספי' וספי' ואבר ואבר יש בו כל אלו בחי' של זיהרא עילאה בכל פרטי' ונר"נ מבי"ע והוא דבר מבואר והנה אע"פ שנאמר פעם זכה לזיהרא עילאה ופעם לנפש וכו' ר"ל כל א' כפי בחינות עצמו הנוגע לקמום הראוי לו ושומר כלל זה בידך למה שנבאר ואל תטע'.

158. פי' בתוך רגלי א"ק.

159. פי' הן בתוך רגלי א"ק והן מחוצה להם.

160. ז"ל: וצריך שתדע כי כל המאורות הם מתעלמין ומתלבשין זה בתוך זה מרום המעלות עד תכליתן כנו' בח"ב ונמצא כי נשמה לנשמה דאצילות מתלבשת ומתעלמת עד סוף העשייה ועליה היא נשמה דאצילות המתלבשות הנה גם

התלבשות. ואח"כ א"א שהוא המ"ס מלביש על אין, והוא עד הגרון, ר"ל ששם הוא גילוי דהמ"ס בלתי התלבשות. ואח"כ האבא¹⁶¹ שבו, והוא מן הגרון עד החזה, ר"ל ששם הוא גילוי דהאבא בלתי התלבשות. ואח"כ האימא¹⁶² שבו, שהיא מלביש על האבא שבו מהחזה עד הטבור, והם נעשו ע"י העקודים כנ"ל. והנה כ"ז הוא עצמות הא"ק, שהוא ע"ב וס"ג הכלליים, ועם העקודים שהוא הדעת, הם כללות הג"ר, והם מהקרקפתא עד הטבור, שהע"ב הוא בכל אותו השיעור בפנימיותו, ואח"כ מתחיל הס"ג מהמ"ס שבו ומלביש על הע"ב ג"כ עד הטבור, אלא שכללות הס"ג הוא כולל את העקודים עם או"א ג"כ, כי אבא מן הגרון עד החזה והוא עיקר הע"ב דס"ג, כי המ"ס עם העקודים נכלל לפעמים ג"כ בהע"ב הכללי וכנ"ל, ואימא מן החזה עד הטבור והיא הס"ג דס"ג. אך עכ"פ הוא כי עצמות הא"ק עם העקודים והאו"א הכלולים בו, הנה כ"ז נשלם ומסתיים במקום הטבור, אבל ממקום הטבור ולמטה הנה מקודם שנתגלה שורש האצילות, שהוא קודם התפשטות הא', לא היה אז ממקום הטבור ולמטה שום גילוי לשום אור ומציאות כלל, אלא רק החלל ואויר פנוי דהצמצום לבד והוא הבחנה הא'.

דא"ק אשר מהטבור עד סוף רגליו. אמנם הוא אינו לצורך הא"ק עצמו, כי הוא מסתיים עיקרו במקום הטבור שלו, אלא שהוא רק לצורך האצילות, היינו להעשות בא"ק שורש להאצילות, והוא מה שנודע שכל נה"י הם לבר מגופא (והר בראשית כא ע"ב)¹⁶³, כי הם רק לצורך התחתון, כי שם הוא השורש דהתחתון שבעליון. ונתגלה אותו השורש דהאצילות בא"ק רק אחר שנשלם הא"ק, עיקר עצמותו שבו עם העקודים ג"כ, כי אותו הגילוי נתפשט ונולד ע"י העקודים הנ"ל, והוא מה שנודע שכל נה"י ר"ל הנה"י הפנימים¹⁶⁴, שהם סוד תרין ביצין ואמה, הם באין בסוד תוספות מהמוחין, ע' זוה"ק בראשית (טז סע"ב ויז ע"א) ובדברי הרב (בשער הולדת או"א פרק ד), והתוספות אשר מהמוחין הוא ע"י המזלין כנודע. וכן היה כאן, אותו ההתפשטות שהוא תוספות הנה"י דא"ק נאצלו ע"י העקודים, ועכ"פ הוא כי כל המציאות אשר מהטבור ולמטה דא"ק עד סוף רגליו שהוא הנה"י שבו, הם נעשים בו רק בסוד תוספות לצורך האצילות, והם נעשים בו רק אח"כ, שהוא אחר שנשלם עיקר עצמותו גופה, והוא ההבחנה הב'.

ההבחנה הג' הוא, כי הרי אותו האור הנה הוא חזר ונסתלק ועלה למעלה מהטבור שהוא בעיקר הא"ק עצמו, כי שם הוא מקומו, כי לא ירד מתחילה אלא להעשות לשורש האצילות אשר בא"ק עצמו, ואחר שנעשה פעולתו הנה חזר ועלה למקומו, וגם נפרס פרסא שם להפסיק ממנו ולמטה, וכדי ליתן אפשרות להתהוות האצילות שם אשר הוא למטה במדרגה מעיקר הא"ק עצמו. והנה אותו ההסתלקות והעליה, הנה הוא ההסתלקות ראשון אשר להאצילות. ואח"כ הנה חזר ונתפשט שם אור מחדש כהראוי למדרגת

מאיר הלשם

164. ע' מקורו בבהגר"א על תז"ח נא ע"ד ד"ה ולא אתבסם לבר - כמ"ש גנאי לת"ח שיצא כשהוא מבושם לשוק ונו"ה נקראין ת"ח כידוע וכל בניך למודי ה' והן אינן מתבסמין עד שימושא צדיק בצדק שיראין שלא יצא לבר כמו הכליות שאין טוחנין עד הזיווג.

161. כלומר או"א עלאין, וע"י לקמן כב ע"א.

162. כלומר ישסו"ת.

163. ז"ל: דירכא איהו לבר מגופא דיעקב גופא הוה, ע"כ. וע"י בהגר"א על ספר"צ טז ע"א ד"ה וכן הוא, שד"ז לא נחשב בכלל הפרצוף.

לשם שבו

ספר הכללים ◊ כלל ו'
ענף א'

ואחלמה

צט
כא ע"ג - כא ע"ד

ואותיות שבו, שהם המ"ה וב"ן הפרטיים שבו, וכדי להעשות שורש להמ"ה וב"ן הכלליים, שהם המציאות דהאצילות ממש שהוא ההתפשטות השני שיצא מהם אח"כ.

אמנם הוא, הנה עיקר יציאת המ"ה וב"ן

כא ע"ד

הכלליים הנה הוא רק מהע"ב דס"ג והס"ג דס"ג, שהם האו"א שבא"ק, ומהם יצאו המ"ה וב"ן הכלליים שהם הזו"ן שבא"ק, ועומדים בו מטבורו ולמטה, ע"ד הזו"ן דאצילות בא"א דאצילות. אך ההתפשטות דהע"ב הכללי, שהוא בחי' הא"א שבא"ק ובתוכו הקו דא"ס ית"ש וכנו', הנה הם רק בבחי' שורש לתוספות אור ומוחין הנמשך באצילות תמיד מא"ס ית"ש ע"י הא"ק, והוא ע"ד מאמרם ז"ל (נדה לא ע"א) ג' שותפין יש באדם הקב"ה ואביו ואמו כו'. כן הוא עדי"ז בכל עולם ועולם ובכל פרצוף ופרצוף, וכן הוא בענינינו כי עיקר מציאות האצילות שהוא המ"ה וב"ן הכלליים, הנה הם מהאו"א שבא"ק. אך מההתפשטות הע"ב הכללי אשר השתתף ג"כ בהתפשטות הראשון דלהאצילות, הנה מזה נמשך להאצילות תמיד תוספות אור ומוחין מרזא דאור א"ס להתעלה ולעלות גם בא"ק עצמו, וכנודע מעליית ז"א במנחת שבת בשעה"כ (דף עה ע"ב ע"ג ודף עד ע"ב).

אמנם הנה עצם האצילות גופה הנה היא

במדרגה למטה הרבה מעיקר הא"ק, ואינו מקבל האצילות מא"ק אלא דרך העקודים, ולכן הוא כי משום תוקף האור דהתפשטות הראשון שהיה גם מהע"ב הכללי עם הקו דאור א"ס שבו, הנה לא היה אפשר שיתהווה שם אז מאיזה בחי' האצילות אלא רק אחר שחזר ונסתלק כל אותו ההתפשטות כולו, הן דכל הע"ב הכללי עם הקו דא"ס שבו, והן דכל הס"ג הכללי, הע"ב דס"ג, והס"ג דס"ג, וחזרו ועלו כולם מהטבור ולמעלה, שהוא בעיקר הא"ק עצמו, וגם נפרס פרסא מתחתיהם להיות למסך ומחיצה, ואז יצא שם אח"כ, שהוא בהתפשטות הב', הבין ומ"ה הכלליים שהוא המציאות דכל האצילות, ונעשה האצילות ע"י כ"ז במדרגה למטה הרבה.

האצילות, והוא ההתפשטות שני אשר ממנו נעשה כל המציאות דהאצילות כולו, וכמו שיתבאר בעה"י כ"ז לקמן בביאור וארוכה. והנה הוא ההבחנה הג', כי א', הוא קודם ההתפשטות שמהטבור ולמטה, והיה שם אז עדיין בכל אותו המקום שמהטבור ולמטה רק בחי' הצמצום לבד. ב', הוא אחר ההתפשטות הראשון שהיה שם אור ההתפשטות דא"ק. ג', הוא אחר ההסתלקות ופריסת הפרסא והתפשטות הב' שנעשה שם האצילות. והרי היה ג' הבחנות בהא"ק באותו המקום אשר מהטבור ולמטה שבו, שהוא המקום דהאצילות. וכן היה אותן ג' הבחנות גם בא"א דאצילות, וכן גם באו"א דאצילות, וכמו שיתבאר כ"ז בעה"י לקמן כלל ח', כי הנה אותן הג' בחי' הם הסיבה והמסובב להמציאות דכל א' אשר מכל עליון להתחתון, וכמו שמתבאר כ"ז בדברינו שם.

אך מה שנוגע לענינינו עתה, כי כל ההתפשטות

דהס"ג הכללי שהיה מתפשט בתחילה מהטבור ולמטה, הנה הוא רק לצורך האצילות ולא לצורך הא"ק עצמו, כי עצמותו העיקרי שבו מה שנוגע אליו גופה הוא מסתיים ונשלם עד מקום הטבור וכנ"ל. והנה נתבאר מכל דברינו ג"כ, כי הגם שבדברי הרב אשר בנקודות (פרק א) לא נזכר כל אותו ההתפשטות שאמרנו רק על הס"ג הכללי לבד. אך האמת הוא כי היה אותו ההתפשטות מכל הבחי' כולם דהא"ק, היינו מהע"ב הכללי ג"כ, וכן גם מהקו דא"ס אשר בפנימיותו, כי כל בחי' האורות שבא"ק הם יצאו ונמשכו ממקום הטבור ולמטה, ונתפשטו עד סיום הרגליים שלו לצורך ההתפשטות הראשון דלאצילות. והנה היה ההתפשטות מג' בחי' שמות: שהם הע"ב הכללי, והס"ג הכללי הכולל ב', שהם הע"ב דס"ג והס"ג דס"ג, שהם האו"א שבו. ומה שלא נזכר בדברי הרב רק הס"ג הכללי לבד, הוא משום כי מהאזניים ולמטה מלביש הס"ג הכללי על הע"ב הכללי, ולא ניכר משם ולמטה האור דהע"ב הכללי מאומה. אבל באמת הנה היה ההתפשטות מכולם, וכן גם הקו דא"ס ית"ש ג"כ וכנ"ל כלל ה', והנה היה ההתפשטות דכל א' מב' בחי', שהם התגין

הגם שהאורות הנה חזרו ועלו ונסתלקו למעלה ונשארו לעולם, אך העביות הנעשה בהם ע"י ההתפשטות הנה זה נשאר למטה, והוא המציאות דא"ק אשר מהטבור ולמטה, אמנם הוא משתתף באצילות ונעשה שם לעצם מעצמיו ובשר מבשרו וכמו שיתבאר בעה"י לקמן בדברינו. והנה עי"ז הנה נחשב האצילות עם הא"ק לפרצוף אחד, זה מהטבור ולמעלה וזה מהטבור ולמטה, כי חציו העליון שבו הוא א"ק, וחציו התחתון הוא האצילות, והם שניהם רק אחד, ובכח"י החציו התחתון של כל פרצוף אשר מהטבור ולמטה שבו, הוא קשור ומיוחד עם חציו העליון אשר מהטבור ולמעלה. וכ"ז הנה הוא הב' הבחנות האחרונים שאמרנו, כי הבחנה הב' הוא מה שנעשה ע"י ההתפשטות הראשון כל המציאות דא"ק אשר מהטבור ולמטה שבו, אמנם נחשב אז עדיין לא"ק עצמו. וההבחנה הג' הוא כי אחר העליה וההסתלקות, שהוא ההסתלקות הראשון, הנה נעשה אח"כ כל אותו המציאות שמהטבור ולמטה למציאות האצילות, והוה מעתה כל האצילות עם הא"ק לבח"י קומת פרצוף אחד ודע כל זה.

והנה היה שינוי גדול בזה בין העקודים להאצילות, כי בהעקודים לא נעשה מסך ומחיצה בין התפשטות ראשון להשני, ואדרבה הוא כי שם הנה עולה תמיד למעלה לינק במטי ולא מטי כנודע, ולכן נחשבים שם שניהם לאחד, אלא שכל האור דהתפשטות הא' נחשב להכתר לכל האור דההתפשטות הב', שהוא נחשב כולו נגדו רק מחכמה ולמטה וכמו שיתבאר בדברינו לקמן, והרי הם נחשבים שניהם לאחד. משא"כ באצילות, הנה נעשה פרסא להפסיק בין האור דהתפשטות הא' שעלה למעלה, לבין התפשטות הב' שירד שם אח"כ, ולכן הנה נחשב העקודים ג"כ מעולמות דא"ס¹⁶⁵ כמו א"ק¹⁶⁶, ע' הגר"א ספד"צ (פרק א ד"ה אבא יתיב דף טו ע"ד ד"ה וכן הוא בכל¹⁶⁷), משא"כ האצילות הנה הוא מדרגה למטה, והוא משום הפרסא שמפסיק ביניהם וכנ"ז. **אמנם** הוא כי עכ"ז הרי נעשה האצילות עכ"פ מאותו ההתפשטות דא"ק עצמו, וכמו שאמרנו שכל ההתפשטות אשר מהטבור ולמטה הנה הוא רק בשביל האצילות, וכן הנה נעשה עי"ז כל המציאות שמהטבור ולמטה דהא"ק גופה, כי

ענף ב'

הכלליים דהאצילות. וכן הם הדו"ן הכלליים והפרטיים, וכן הם רוח ונפש, שהוא עיקר מדרגת כל מציאות¹⁶⁸, כי הנשמה הנה היא למעלה ממדרגתו העיקרית, ולכן היא מכונה בשם גדלות וכמ"ש בשער המוחין (ריש פרק ז), והוה עיקר

הנה אמרנו כי היה ההתפשטות הראשון להאצילות מהמ"ה וב"ן הפרטיים דהע"ב דס"ג והס"ג דס"ג ודהע"ב הכללי, והרי נתפשט כל א' בב' בח"י. ואמרנו כי צורך אלו הב' בח"י, כי הם השורש להמ"ה וב"ן הכלליים, שהם החו"ג

בב
ע"א

מאיר הלשם

168. עי' ליקוטי הגר"א שבסוף פירושו לספד"צ ל"ז ע"ד וז"ל, והענין כי הרוח באדם הוא האדם, אבל הנפש הוא המדרגה למטה ממנו, והנשמה למעלה ממנו והוא מדרגת מלאך כידוע, עכ"ל. ועי' יהל אור ח"א כ"ח ע"ד וז"ל, הענין של נר"ג, נשמה היינו השכל אינו בגוף האדם אלא מזלו ושורה עליו, והרוח הוא כח ההרגש שבאדם, והנפש הוא כח החיוני הצומחת שבאדם, עכ"ל.

165. עי' לעיל הערה 75.

166. עי' ביאורים ח"א טו ע"ד שאין עיגולים בעקודים שכן העקודים הוא בכלל הא"ק, ועי' לעיל כלל ד ענף ב שעקודים הם בעצם דיקנא דא"ק. וכן עי' לקמן ח"ב לח ע"א באבנ"מ.
167. ז"ל: וכן הוא בכל הפרצופים, בא"ק עד טיבורו יוצאין אורות אח"פ ונקראין כלן א"ס ע"ש א"ק, וכן בא"א יוצאין ג"כ אורות אח"פ והן דיקנא יקירא כידוע.